

MAKALELER VI

2019

ANTALYA

İÇİNDEKİLER

SOSYOLOJİ

- Akıllı Ol Antalya (4.0 ve Antalya’da Akıllı Şehir Uygulamaları), Kübra BEKKİ
- Öğretmen Gözünden Öğrenci Davranışlarının Dünü Bugünü, Ayşe Betül KUNDAKÇI/Rumeysa KARAKAYA
- Bir İş Sahası Olarak Ölüm Olgusu ve Yansımaları, Ziynet Tuğçe DURAN/Selin GÜN

PSİKOLOJİ

- Sempozyumun Öğrenciler Üzerindeki Psikolojik Etkileri (Bir Sempozyum Örneği: “Ulusal Antalya Sosyal Bilimler Öğrenci Sempozyumu, SOBOS 2018: Işığın Şiiri Antalya Sempozyumu”), Damla KÜÇÜKGÜVEN
- Kuantum Düşünce Tekniğinin İnsan Psikoloji Üzerine Etkisi, Ayşe AKBAŞ/Rüveyda DEDEOĞLU
- Ebeveyn Davranışlarının Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Elif ALTIN/Esra KAVAK
- Liseli Gençlerin Mutlu Olma Durumları, Fatma UĞURLU

- Kahve Falının Genç Nesil Psikolojisinde Etkisi, İrem ÖZDEMİR/Zehra Sena SAATÇİOĞLU
- İnsan Karakterinin Yazı Bilimindeki Etkisi, Melek Nur ÖZ/Funda ÖZDEMİR
- Sosyal Medyadaki Butonların ve Yeniliklerin Orta Ergenlikte Tutum ve Davranış Oluşturmadaki Etkisi, Gamze DEMİRCAN/Ayşe Nur KOŞAR

TARİH

- Sembollerin Kökeni ve Dili, Derya DAL/Zeynep YURDAKUL

COĞRAFYA

- Kuyucak Köyü'nün Kalkınmasında Lavantanın Rolü, Elif Banu DEVECİ
- Göçler ve Mekânsal Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Antalya Örneğiyle, Sultan ŞİMŞEK/Ayşenur KORKMAZ

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI

- Antalya /Döşemealtı Kültür Yığınınından Bir Demet: Maniler, Deniz Doruk ÇELİKBAŞ/Erman CEYLAN

- Etkili İletişimde Kelimelerin Rolü, Şerife AKSU/Melike PEKACAR
- Dedem Dediyse Doğrudur(!),Nazlı ERKAN/Fatma DEMİRÖRS
- İslamiyet Öncesinden Günümüze Türklerin Gelenek, İnanış Ve Kültürleri, Yusuf Ziya YILMAZ
- Türk Edebiyat Dönemlerinin Monopoly'e Uyarlanması "TEDO ", Berru Firdevs BİLGİN/Esmanur DÖNER

MATEMATİK

- Çokgenden Çember, Nazire İŞLEK
- Oyun Teorisi İle Antalya'daki İki Farklı Otelin Rekabet Üstünlüklerinin Araştırılması, Türkan ERGIN/Buse YILMAZ
- Matbüs, Elif Banu DEVECİ/Nazire İŞLEK
- Matematik Müzesi, Almina ÇELİK/Bedirhan İBİŞ/Beyza ÖNDER/ Busenur İBİL/Feride ERDAL/Göksu POYRAZ/Onur KOÇ/Sema Gül ZENGİN/Sıla GÖKPINAR/Sude KARADAĞ Arda KOZ/ Ayşegül BEYDİLLİ/İpek Nisa YILMAZ/Mehmet CANIŞ/Hasan Umut SARISÖĞÜT/Nazire

İŞLEK/Nuran Buse İNSEL/Zeynep YURDAKUL/
Cennet Merve ASA/Zişan AKKAYA

FİZİK

- Wi-Fi Dalgalarının Erwinia Amylovora Bakterisinin Çoğalması Üzerindeki Etkisi, Doğa Deniz KÖSE/Şaziye Eylül BEYAZ
- Tesla Bobini, Süleyman AYATA/Mehmet Eray TÜRK/Ege DÜVEN/Burak CANIŞ
- Görüntüler Canlandı, Ömercan BOZOK/Ayberk ATEŞ
- Sonsuz Işık, Emrecan SATILMIŞ/Furkan Muhammed DAL

KİMYA

- Bitkisel Atık Yağların Geri Dönüşümü Ve Biyodizel Yakıt, Sümeyye ERKUŞ/Ayşe Banu SAYGIN/Melike ÖNER/Mehmet Yaser SARIOĞLU
- Gıdalarda Enzimli Kararmaları, Selin GÜN/Beyza GÖÇER/Osman AYDIN/Rezan DİNLER
- Şekerden Karbon Eldesi, Nuran Buse İNSEL/Aslı KORKMAZ/Sude KAŞLI/Yurdagül GÜROCAK

BİYOLOJİ

- Kompost Yapımı ve Kompostta Çiçek Yetiştirme, Murat ÖZDEMİR/Ahmet Can KAPLAN/Merve BEKKİ/ Ayşegül DEMİR/ Zeynep TEKNE
- Meyvelerden Elde Edilen DNA Miktarlarının Karşılaştırılması, Ayşe Betül KUNDAKÇI/Ayşe ÜNAL/İrem YAĞCI/Rümeysa KARAKAYA/Melike PEKACAN/Belkıs Yaren ÖLÇÜLÜ
- Bir Damla Sudaki Yaşam, Bahaettin SARI/Elif ALTIN /Selin Sedef YAVUZ/Gökçen Sultan SUNAR/Meliye AYDIN/Sedef Cennet ODABAŞI
- İstiridye Mantarı Yetiştirmede Işık ve Nemin Önemi, Meliye AYDIN
- Tohum Çimlenmesine Işığın Etkisi Var Mıdır?, Başak ATASOY/Fatma İlayda KARTAL

DEĞERLER EĞİTİMİ

- Gösterdiğin Değerle Yeşersin Umutlar, Yurdağül GÜROCAK/Bahaettin SARI

BİLGİSAYAR

- Arama Algoritmalarını Kıyaslanması, Mustafa ÖZCAN/Zeki Efe EVCİMAN

SPOR

- Yeni Dünya Trendi: Espor, Muhammed VAROL/Mehmet Ali Ümit YILMAZ

MAKALELER VI

Antalya Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi Adına Sahibi
Özgür UYGUR (Okul Müdürü)

Danışman Öğretmenler

Sosyoloji-Psikoloji Seçkin KAPLAN,
Tarih Hakan KAYA, Alime İRİOĞLU,
Coğrafya Sibel KAYGUSUZ, Mehmet ÖZ,
Edebiyat Mustafa DEMİREL, Barış KIZILAY, Esra
PEKTAŞ, Ayşe GÖKBAYRAK,
Matematik Oğuzhan KAPLAN, Fatma TONKAL, İlham
AKPINAR, Durdu Aslı KAPLAN YAŞKAYA,
Fizik Şerife DEMİREL, **Kimya** Şerife Çelik,
Biyoloji Dr. Özlem SAYGIN,
Beden Eğitimi Olcay DEVECİ,
İngilizce Özgür UYGUR, Canan YILDIRIM,

Baskıya Hazırlayan

Şerife DEMİREL
Fizik Öğretmeni

Eser İnceleme Komisyonu

Esra PEKTAŞ Müdür Yardımcısı/ TDE Öğretmeni
Ayşe GÖKBAYRAK Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Alime İRİOĞLU Tarih Öğretmeni

İletişim

Yeşilbayır Mahallesi Kanal Caddesi No:48
DÖŞEMEALTI/ANTALYA
Tel : (0242) 243 19 29 -243 19 30 Fax : (0242) 243 19 42
e-mail: 969464@meb.k12.tr
www.antalyaerunalsbl.meb.k12.tr

SUNUŞ

Bir hayat yaşamak kolay yükün altına girmezsen, bir nefes almak en kolayı...

Serimizin altıncı kitabı ile karşınızdayız. Öğrencilerimizin bilimsel süreçlerle temas kurduğu, araştırma sorularıyla kafalarını bulandırdığı bir süreci kaleme alıp eser haline getirdikleri, bir ürüne dönüştürdükleri bir mucizeyi yaşıyoruz adeta...

Bilim kendisi mucize değil mi?

Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi ailesi düşünüyor, soruyor, koşuyor ve üretmeye devam ediyor...

Mucize olamasak ve mucizevî yaşayamasak da mucize olan bilimi anlatmaya ve yaşatmaya çalışıyoruz...

Eksik ve düzenlenecek pek çok alanımız ve unsurumuz olsa da öğretmenlerimiz gözetiminde öğrencilerimizin enerjileri bize güç katıyor.

Bilime yastık olan ilimle nefes alan gençlik derdimiz; gençlik Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi'ni iliklerinde yaşıyor ve üretmeye devam ediyor.

Emeği geçen herkese takdir ve teşekkürlerimizle; daha nice makaleler serisi kitaplarına...

Özgür UYGUR

Antalya Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi Müdürlüğü

SOSYOLOJİ

PSİKOLOJİ

AKILLI OL ANTALYA 4.0 VE ANTALYA'DA AKILLI ŞEHİR UYGULAMALARI

Kübra BEKKİ *11.Sınıf Öğrencisi*
Hakan KAYA *Danışman Öğretmen*

ÖZET

21. yüzyıl, insan ve çevre odaklı bir hayat tarzının yaşamsal öneminin kesin çizgiler ile çizildiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlara ve doğaya zarar veren bozuk kentleşme, çevre kirliliği gibi faktörlerden kurtulmak, küresel ısınma, gürültü ve ışık kirliliği sorunlarına çözüm olmak adına akıllı şehirlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada, içinde bulunduğumuz çağın kazanımlarını kullanarak insan –çevre dostu odaklı şehirlerin, yaşanabilir bir dünya ve sürdürülebilir bir kalkınma için önemi Antalya örneğinde araştırıldı. Araştırmalar neticesinde endüstri 4.0 ve akıllı şehirler uygulayan şehirlerde; şehir operasyonlarının daha verimli yapıldığı, İot sayesinde yüksek güvenli şehirlerin tasarlanabildiği, Kent içi dolaşım ve sirkülasyonun sağlıklı bir şekilde işlediği, Trafikte bekleme sürelerinin azalması ile bireysel ve kamusal bazda artı ekonomik değer kazanıldığı, Şehir hakkında hızlı ve sağlıklı bilgi erişimine ulaşım sağlandığı gibi kentlilik bilincini artırdığı, Çevreye duyarlı tasarımlar sayesinde doğa ile dost hayat alanları ve uygulamaların yapıldığı gözlemlenmiştir. Antalya ili

2017 – 2018 yılında yaptığı çalışmalar ile bu konuda Türkiye’de öncü bir noktaya gelmeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Şehir, çevre, yönetim, doğa, nüfus*

1. GİRİŞ

Araştırma alanı olan Antalya ili, Türkiye’nin güneyinde, merkezi Akdeniz kıyısında olan bir turizm merkezidir. Yüzölçümü 20.723 km² olan Antalya ili 19 ilçe ve 912 mahalleden oluşmaktadır. Son sayımlara göre nüfusu 2.364.396 kişi olan Antalya ilinde Endüstri 4.0’ın etkisi ile hız kazanan akıllı belediyeçilik hizmetleri araştırılmıştır.

Yaşanabilir, sürdürülebilir bir dünya için, doğa ve insan dostu şehirlere ihtiyaç vardır. Akıllı şehirler ile teknolojiyi, insanları ve yönetimi bir araya getirerek optimum fayda sağlamak amaçlanmaktadır. Akıllı şehirler, veri toplama ve bu verilerin analizi yoluyla, sakinlerinin hayat standartlarını arttırır ve bir şehrin yerine getirmesi gereken işlevleri en verimli ve en uygun şekilde yerine getirir., akıllı binalar, ulaşım sistemlerinin düzenlenmesi, şehrin sistematik Enerji verimliliğinin, teknoloji ile doğal afetleri çözüme kavuşturulması ve önlemler alınması kapsamının arttırılması ve gelişmesi, akıllı şehirlerin sağladığı faydalardan bazılarıdır.

Endüstri 4.0’ın Akıllı şehirlere uygulanmasıyla

zamandan, emekten ve ekonomiden tasarruf sağlandığı gibi artan nüfus ile birlikte bireylerin ihtiyaçlarını da maksimum oranda karşılanması amaçlanmaktadır. Yer altı ve yer üstü kaynaklarını kullanarak insan gereksinimleri karşılanırken de ekolojik sisteme uyumlu, verimli, modern teknolojilerin kullanılması hedeflenir. 21. Yüzyıl bilgi ve enformasyon çağı olarak her doğan güne yeni binlerce bilgi ve icat içermektedir. Baş döndürücü bir hızda seyir eden gelişmelerden özellikle mimari, teknoloji ve şehircilik alanındaki olanların, yaşam alanlarına uygulanması ile şehirlerin daha yaşanabilir, kalkınması ve gelişimi sürdürülebilir hale gelecektir. Süreç birbirlerini besleyen ve destekleyen bir forma kavuşarak Endüstri 4.0 ile sosyal yaşam alanlarını arasında canı bir organizmanın yolunu açacaktır.

2.YÖNTEM

Endüstri 4.0

Endüstri 4.0 ile sanayide, genel olarak makinelerin insan gücü yerine otomasyona geçip kendi kendilerini çalıştırmaya gitme hedefi ile ortaya çıkmıştır. Makineler bu gelişmiş ve güncel yapılarını; bilgisayar, iletişim ve internet teknolojilerinin birleşmesiyle oluşan bütünleşmiş teknolojiye borçludur. “Nesnelerin interneti” kavramıyla isimlendirilen bu üst düzeyde gelişmiş yapı, nerdeyse

Üretim gerçekleştiren bir fabrikanın kendi kendini yönetebilmesine kadar uzanmıştır. Endüstri 4.0 ya da diğer sık kullanılan adıyla Sanayi 4.0, ilk kez 2011 yılında bir fuarda ortaya atılmış bir fikirdir. Fuara katılan uzmanlar tarafından, yeni bir Sanayi Devrimi'nin yaşanmakta olduğu ifade edilmiştir. Almanya'nın, dile getirilen bu görüşleri, yeni bir sanayi hamlesi olarak ele almasıyla, 4. Sanayi Devrimi kavramsal olmaktan öte, resmi bir nitelik de kazanmıştır. Söz konusu fuardan sonra 4. Sanayi Devrimi üzerinde bir çalışma grubu kurulmuş ve çalışma grubu, bir yıl sonra, Sanayi 4.0'un stratejik biçimde uygulanabilmesi yönündeki önerilerini hem yine Hannover Fuarı'nda sunmuş hem de Almanya Hkmeti'ne raporlamıştır.

Ayrıca yine 2020 yılında, nesnelerin interneti aracılığıyla 14 milyar cihazın birbirleriyle etkileşime geçmiş olması planlanmaktadır.

Endüstri 4.0, Almanya'da ortaya çıkmış olması itibariyle, Avrupa'da yayın biçimde bilinmekte ve küresel ölçekte de giderek daha çok tanınmaktadır. İçinde bulunduğumuz süreçte, hızla yaygınlık kazanan Endüstri 4.0'ın temel amacı, kendini yönetebilen üretim süreçlerinin olduğu akıllı fabrikaların hayata geçirilmesidir. Nesnelerin interneti, insanların gündelik hayatına nerdeyse tamamen hakim olduğundan, geniş ve kapsayıcı bir kavram haline gelmiştir. Ancak, gündelik hayatta kullanılan internet ile iş dünyasında kullanılan

internet, farklı yönler taşımaktadır.

Nesnelerin interneti; dijital ağa ve internete sahip olan nesnelerin, sanal bir kimlik kazanması yoluyla, çevreleriyle fiziksel ve sosyal bağlamda iletişim halinde olmalarıdır. Bir diğer tanım ise, nesnelerin, interneti aracı olarak kullanmaları vasıtasıyla birbirleriyle iletişim içerisinde olmaları ve işleri kendileri yönetmeleri şeklindedir.

Akıllı Şehir Kavramı

Mevcut kaynaklara ve uygulamalara bakıldığında, “Akıllı Şehir” konusunda çok farklı tanımlamalar ve buna bağlı olarak da farklı uygulamalar görülmektedir.

“Akıllı kent, kente ait çeşitli sorunların rasyonel olarak çözülmesini sağlayabilen bir uygulama olarak ülkelerin gündemine girmiş bir kavramdır. Akıllı kent, bilişim teknolojilerinden güvenli bir şekilde faydalanılarak kent varlıklarının ve kaynaklarının entegre edilmesini ifade eden bir kentsel gelişim vizyonudur. Bir başka tanıma göre ise, “bilgi ve iletişim teknolojilerini şehrin yaşanabilirliğini, çalışabilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak için kullanabilen” kentlerdir. Akıllı kentlerin örnekleri farklı çeşit, boyut ve tiplerde görülebilir. Çünkü akıllı kent fikri yeni ve gelişmekte olan bir şeydir ve kavram çok geniştir. Her kent kendine has tarihi gelişim çizgisi, şu anki özellikleri ve gelecekteki dinamikleri ile bir ayrıcalığa sahiptir. Dolayısıyla

akıllı kent kavramının gelişimi teknolojilerin, sosyal ve ekonomik faktörlerin, yönetim düzenlenmesinin ve politika ve iş dünyasının karmaşık bir karışımı ile oluşmaktadır. Bu yüzden akıllı kent kavramının uygulanması her kentin kendine has politikaları, hedefleri, mali gücü ve işlem kapasitesine bağlı olarak çok farklı yollarla gerçekleşmektedir” (Uçar, Şemşit ve Negiz 2017).

Avrupa Parlamentosu bu kadar yoğun kentleşmede kent hayatının karmaşıklığını ve zorluklarını başarı ile yönetebilmek için yeni ve yenilikçi yöntemlere ihtiyaç olduğunu ileri sürmektedir. Bu yolla aşırı kalabalık nüfustan kaynaklanan problemlerin, enerji tüketimi, kaynakların yönetimi ve çevre koruma gibi sorunların çözülmesi hedeflenmektedir. Bu anlamda akıllı kentler sadece geleceğin kent hayatını yenilikçi bir şekilde yönetmek için değil, aynı zamanda yoksulluk ve eşitsizlik, işsizlik ve enerji yönetimi gibi sorunların çözümünde temel strateji olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden akıllı kentlerin merkezinde daha büyük ve daha sürdürülebilir ekonomik büyüme ve daha iyi bir yaşam kalitesi oluşturabilmek için bilgi ve iletişim teknolojileri ile sosyal merkez ve insan merkezinin oluşturulması ve birbirine bağlanması yer almaktadır. Bunun için ise altı ana eksen belirlenmiştir: Akıllı Ekonomi, Akıllı Hareketlilik, Akıllı Yönetişim, Akıllı Çevre, Akıllı Yaşam ve Akıllı Vatandaş. Bu altı eksenin her

birinden anlamamız gerekenler de şöyle açıklanmaktadır (Uçar, Şemşit ve Negiz 2017).

- Akıllı Ekonomi: Yenilikçi ve girişimci ruh, iş piyasasında esneklik, uluslararası piyasalara entegrasyon ve dönüşüm kabiliyeti
- Akıllı Hareketlilik: Yerel ve yerel ötesi erişilebilirlik, BİT'lerin, modern, sürdürülebilir ve güvenli ulaşım sistemlerinin varlığı.
- Akıllı Yönetişim: Karar alma süreçlerinde katılım, yönetim sistemlerinde şeffaflık, kamu hizmetlerinin varlığı ve erişilebilirlik, siyasal stratejilerin kalitesi.
- Akıllı Çevre: Tabii çevre şartlarının çekiciliği, kirliliğin olmaması ve kaynakların sürdürülebilir yönetimi.
- Akıllı Yaşam: Kültür ve eğitim hizmetlerinin varlığı açısından istenilen ve ölçülen yaşam standardı, dijital hizmetlerin varlığı ve erişilebilirliği, turistik yerler, sosyal uyumu, sağlıklı çevre, kişi ve konut güvenliği
- Akıllı Vatandaş: İnsani ve sosyal sermayenin yeterlilik ve kalite düzeyi, esneklik, yaratıcılık, hoşgörü, kozmopolitlik ve kamusal yaşama katılım.

Dünya’da Akıllı Şehir Örnekleri

AMSTERDAM

Amsterdam’ın akıllı kent stratejisi “Amsterdam Akıllı Kent Programı” olarak adlandırılmaktadır ve

bu girişim fikri 2007 yılında ortaya çıkmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kentlerin işleyişini iyileştireceğinden hareketle yapılan bu girişim, hem siyasi taahhüt hem de açık bir motivasyon ile desteklenmektedir. Bu motivasyon, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kentin çevre sorunlarını çözmek ve sürdürülebilir bir kentsel çevre oluşturmak için kullanımı konusundaki isteği yansıtmaktadır. Planlama aşamasında çeşitli faaliyetlerde bulunulmuştur. İlk olarak, Amsterdam akıllı kent stratejisi kentin stratejik planına dâhil edilmiş ve kent öncelikleri ile ilintilendirilmiştir. Bu durum, yerel ve Avrupa düzeyindeki stratejilerin uyumlaştırılmasının bir göstergesidir. Bu kapsamda, bu strateji, Amsterdam sakinlerinin enerji tüketimini iklim hedefleri çerçevesinde düzenlemeyi amaçlamaktadır. Buna yönelik olarak, CO₂ emisyonlarının 2025 yılında 1990 yılına kıyasla %40 azaltılması hedeflenmiştir. Böylece kent, 2025 yılında dünyadaki en sürdürülebilir kent unvanını alabilecektir. Stratejinin ve projelerin geliştirilmesinde rehber olarak aşağıdaki ilkeler benimsenmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bilgilendirme Kitapçığı,2017).

- Kolektif çaba: Sonuçlara ulaşmak için yüksek derecede iş birliği yaklaşımı benimsenmiştir. Kamu, özel sektör ve vatandaşlar arasında iş birliği (kamu özel-vatandaş ortaklığı) her projede desteklenmiştir.

- Ekonomik uygulanabilirlik: Sadece en avantajlı projeler büyük ölçekli uygulamalar için dikkate alınır.
- Teknolojik itici/çekici talep: Akıllı kent uygulamaları, teknolojik yenilik ve davranış değişimini teşvik ederek desteklenir (Uçar, Şemşit, Negiz 2017).

Proje geliştirilmesi süreç içerisinde artmıştır ve şimdiye kadar 70'den fazla proje tamamlanmıştır. Bu süreçte, Amsterdam akıllı kent stratejisini aktif olarak destekleyen kamu ve özel sektör kuruluşlarının sayısı hızla artmış ve 160'ın üzerine çıkmıştır. Bu kuruluşlar arasında, şebeke operatörleri, kamu kuruluşları, inşaat şirketleri, üniversiteler, mali kurumlar, Telekom ve bilgi iletişim şirketleri, ulaştırma ve katı atık yönetim şirketleri ve teknoloji start-up şirketleri bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Amsterdam, akıllı kent yaklaşımında öncü bir konumdadır ve bundaki başarısı stratejik kentsel planlama ilkelerine uyan bir yaklaşıma sahip olmasıdır. Bu strateji oluşturulurken, stratejik düşünce, iş birliği ve kapsayıcı kriterlere dayalı bir yol izlenmesi önem taşımaktadır.

5.1 Akıllı Yönetim

Gelişen şehirler, beraberinde yalnızca çevresel sorunları değil; değişen demografileriyle birlikte sosyal sorunları da oluşturmaktadır. Şehirleri sürdürülebilir hâle getirme hedefine ulaşma yolunda, bu sorunların sosyal taraflarının çözülmesi de büyük öneme sahiptir. Bunu sağlamak için, şehirlerimizi kapsayıcılık ve katılımcılık ışığında planlamak gerekir. Yoksul ve mağdur durumdaki insanların; çocuk, yaşlı ve engellilerin kamu alanlarına erişebilmeleri ve şehirlerin bu grupların özel ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekillerde geliştirilmesi, bu yöndeki başlıca adımlardadır. Şehir yönetiminde alınan kararların, şehirlerin yalnızca mevcut durumlarına değil, gelecek nesillerin şehir yaşamlarına da olan etkisi azımsanamaz. Sürdürülebilirlik için yerel ve ulusal yönetimlerin rolü, onları yerel stratejiler geliştirip eylem planları hazırlayıp bunları uygulamakla yükümlü hâle getirmektedir. Vatandaşlara daha yaşanılabilir yaşam alanları sunmak da yönetime düşüyor. Kent sakinlerinin karar verme süreçlerinde yer almaları ise konunun başka bir boyutu. Böylelikle demokratik bir yaklaşımın yanı sıra daha verimli sonuçlar elde edileceği ortadadır. Olguyu ve sorunu yaşayan kişilerden alınan yorum ve öneriler yönetimlerin de mücadelelerinde başarılı sonuçlar elde etmeleri için

altın bir anahtar değerindedir. Kentler, kamu malı hâline gelmekte ve tüm sakinlerine iyi standartlarda bir hayat yaşama imkânı sağlayan alanlara dönüşmektedirler (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bilgilendirme Kitapçığı,2017).

Türkiye’de Akıllı Yönetim Uygulama Örnekleri

Bursa

BBB Veri Merkezi: İris ve Parmak İzi Tanıma Sistemi

- Yangına Dayanıklı Çelik Kapılar ve Dolaplar,
- Giriş/Bulunduğu Koridor ve İç Ortam Kameralı İzleme,
 - 2 Adet Eş Yaşlanma Prensibiyle Çalışan 70 kw Gücünde Yedekli İklimlendirme Sistemi,
 - Otomatik Yangın Algılama Sistemi,
 - Otomatik Yangın Söndürme Sistemi (Novec 1230),
 - Giriş, çıkış, sıcaklık, nem, su baskını, elektrik kontrolü ve hareket algılama cihazı bulunmakta olup, kritik değerlerin aşılması halinde, ilgililere SMS ve e-mail atılmaktadır. • Sunucu odası enerji temini, trafodan çift hat olarak gelen ve ayrı ayrı farklı UPS'lere giren yapı ile karşılanmaktadır. Her bir kabin içerisinde 2*90 kVA UPS'ler ile gerçekleştirilmektedir.
 - Ayrıca 240 kilowattlık jeneratör desteği bulunmaktadır.

- N+1 mimarisinde tam yedekli olarak, kesintisiz bir şekilde çalışabilmesi için tasarlanan veri merkezimiz için dünyada toplam 375, Türkiye’de ise sadece 12 veri merkezinde bulunmaktadır (Akıllı Belediyecilik ve Akıllı Şehircilik Uygulamaları, Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları).

Antalya

Antalya’da belediyecilik hizmetleri hem internet üzerinden hem de belediye kurumlarınca hızla ilerlemektedir. İstanbul’dan sonra entegre şekilde işleyen ilk uygulamalar Antalya’da uygulanmaya başlamıştır. Son 5 yılda %100’ün üstünde e-belediyecilik hizmetlerinde artış sağlanarak halka hizmet sunulmuştur. CBS sistemleri ile çözüm üreten ilk kurumdur. Akıllı Şehir Platformu ve Antalya Veri Merkezi ile Antalya halkına en güvenilir ve hızlı hizmeti sunabilmek bölgede çalışmaktadır. Şehrin farklı noktalarına kurulan Şehir Bilgilendirme Ekranları ile Antalya’ya gelen turistler ve Antalya halkına şehirle ilgili bilgilendirme yapılmaktadır. 41 265 erişim noktası ile halka ücretsiz internet erişimi sağlanmakta ve Antalya’nın her bir bölgesinde halka hizmet için çaba gösterilmektedir.

Akıllı Ulaşım

Kentlerin ulaşım sistemlerinin çevreye daha duyarlı ve kaynak kullanımı açısından daha verimli hâle getirilmesi, kent sakinlerinin yaşam kalitesini arttırmak, kentsel alanları idare edebilmek ve

kentlerimizi sürdürülebilir hâle getirmek için zorunluluktur.

Ulaşım sistemleri tasarlanırken maliyet veya politik sebepler öne çıkarken, verimli ve sürdürülebilir ulaşım prensipleri olan şehirler yaratmak arka planda kalabiliyor. Ancak şehirlerde meydana gelen hareketlilikle başa çıkabilmek için uzun vadeli, kapsamlı ve daha iyi planlara ve uygulamalara ihtiyaç var. Bununla birlikte, kentsel ulaşımın sürdürülebilir hâle gelmesi için yenilikçi girişimler ve yatırımlar da gerekecektir. Bu süreçte teknolojinin ve çevrenin göz önüne alınarak planlama yapılmasının ve hâlihazırda kullanmakta olduğumuz ulaşım stratejilerine ve araçlarına alternatifler geliştirilmesinin katkısı da yadsınamaz. Günümüzde yerel yönetimler, bugünün ve gelecek nesillerin eşitliğini desteklemek için araç değil, insan odaklı sürdürülebilir ulaşım projeleri üretmek zorunluluğundadırlar. Sürdürülebilir ulaşım temelde 3 ana birleşenden oluşmaktadır:

- 1) Toplu taşıma sistemleri,
- 2) Bisikletli ulaşım
- 3) Yaya altyapısı

Yerel yönetimlerin, günümüz kentlerinin ulaştırma kaynaklı sorunlarını çözmeye, ellerindeki tek seçenek sürdürülebilir ulaşımın tahsis edilmesidir. Bu yaklaşım; 3 farklı birleşenin kent içinde sadece tesis edilmesini değil, birbirileri ile olan etkileşim ve

erişiminin de planlanmasını kapsamaktadır. Diğer bir ifade ile sürdürülebilir ulaşımın sürdürülebilirliğinin planlanmasıdır.

Sürdürülebilir Ulaşım sistemleri ile ilgili en göz ardı edilen konulardan biri de sürdürülebilir ulaşımın, hayat kurtardığıdır. Birçok araştırma; şehirlerde hizmet kalitesi yüksek ve entegre toplu taşıma sisteminin işletilmesi, yaya ve bisikletli altyapılarının diğer ulaşım türleri ile etkileşim içinde planlanarak tesis edilmesi, kent içi yolculuklardaki motorlu taşıt kullanım talebinde büyük bir düşüş meydana geldiğini ortaya koymaktadır. Kentlerde motorlu taşıtlarla yapılan yolculuklarda meydana gelen kilometre bazlı düşüşlerle ve kent-içi yol güvenliği artması ve kentlilerin hayatlarının kurtarılması arasında güçlü bir ilişki vardır.

Türkiye’de Akıllı Ulaşım Uygulama Örnekleri

Bursa

Sinyalizasyonlu Kavşaklar: Sağlıklı bir seyrüsefer gerçekleştirebilmek için sinyalizasyon sistemleri trafik koordinasyon sisteminde koordine edilmektedir. Olası arızalar merkezden görülebilmekte, otomatik uyarı sistemleri ile anlık müdahale edilebilmektedir.

Yeşil Dalga Sistemi: Yeşil dalga sistemi, ana arterlerde yakın ara ile yer alan trafik ışıklarında peş peşe kırmızı ışığa yakalanmayı engellemek üzere

kurulan sinyalizasyon sistemidir.

Farklı destinasyonlarda Yeşil Dalga, Yaya Öncelikli, Okul geçidi gibi parametreler uygulanarak sağlıklı ve güvenli bir ulaşım sağlanmak için belirli bir hızda seyahat ve trafik ışıklarının birbirlerini tamamlayıcı yanması sağlanarak zaman ve yakıt tasarrufuna imkân vermektedir.

Bursa kent içi sinyalizasyon sistemine dâhil 15 trafik arterinde birbirleriyle koordineli çalışan 45 adet sinyalizasyon kavşak (Yeşil Dalga) mevcuttur.

Dedektörlü Kavşaklar: Bursa kent içi Sinyalizasyon Sistemine dâhil 55 adet detektörlü sinyalizasyon kavşak bulunmaktadır. Detektörlü kavşaklar asfalta döşenen metal kütle algılayıcı kablo yardımıyla, araç talebini kavşak kontrol cihazına iletir. Böylece yeşil süreleri tamamen araç talebine göre belirlenir. Araç talebi devam ettikçe programcının belirleyeceği maksimum süreye kadar yeşil süresi uzar. Böylece kavşaklar daha akıllı, dinamik çalışır, bekleme süreleri azalır.

İstanbul

Akıllı Durak Teknolojisi ve MobİETT Uygulaması: Bu uygulama ile İstanbul sakinleri, çevrelerindeki durakları ve bu duraklardan geçen otobüslerin geliş saatlerini görebilmektedir. Otobüs hatlarının güzergâhları, duraklara ulaşma süreleri gibi bilgilere de ulaşılabilir. Uygulama, aynı zamanda anlık olarak toplu ulaşımın talep ve

şikâyetlerin iletilmesine de imkân tanımaktadır.

Toplu Ulaşım Bilgi Sistemi (TUBS): Bu uygulama ile ulaşımın dair tüm verilerin Kent Bilgi Sistemi ile entegrasyonunun sağlanması amaçlanmaktadır. Bu veriler, master plan çalışmalarında ve analizlerde kullanılabilirliği gibi, toplu taşımaya dair verilerin İstanbullulara güncel bir şekilde aktarılmasına da katkı sağlayacaktır.

Antalya

Akıllı Duraklar: Akdeniz ikliminin etkisinin yoğun yaşanıldığı Antalya ilinde klimalı duraklar ile toplu taşıma kullanan vatandaşların bekleme süreleri içinde aşırı sıcak ve sağanak yağıştan korunabilmeleri amaçlanmıştır.

Engelsiz Taksi: Antalya ilinde yaşayan engelli bireyler ve aileleri için uygulamada olan Engelsiz Taksi uygulaması bireylerin telefon aracılığıyla irtibata geçip evlerinden özel araçlarla gidecekleri yere daha hızlı ve konforlu bir şekilde seyahat etmeleri için hayata geçirilmiş bir projedir.

Antalyakart Mobil Uygulaması: Bu uygulama ile Antalya'da toplu taşıma araçlarını kullanacak bütün vatandaşlar kart bakiyesi öğrenme, internet üzerinden kart dolumu beklenen durakta aracın ne kadar sürede geleceğini öğrenme gibi hizmetlere hızla ulaşabilmektedir.

Akıllı Çevre

Hızla büyüyen şehirlerde çevre yönetimi sürdürülebilirliğin en önemli gerekliliklerinden biridir. Özellikle şehirlerde atıkların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, doğal kaynakların korunması, insan sağlığı ve kaynak verimliliği açısından önem taşır. Nüfus artışı beraberinde hızlı kentleşme ve sanayileşmeyi, bu da refah düzeyinde artışı beraberinde getiriyor. Tüm bunlara paralel olarak atık miktarımız da hızla artıyor. Hızlı kentleşme bilhassa ambalaj ve hafriyat atıklarında, sanayileşme tehlikeli ve tehlikesiz endüstriyel atıklarda, artan refah seviyesi ise özel atıklarda (elektronik atıklar, atık akü ve piller, hurda araçlar, atık lastikler vb.) dramatik artışlara sebep oluyor. Atık oluşumunu önlemeye yönelik çalışmaların yapılması, eko-verimliliğin (temiz tüketim) yaygınlaştırılması, önlenemeyen atıkların yeniden kullanımı, geri dönüşüm ve geri kazanım yollarıyla bertaraf edilecek miktarların azaltılması ve atıkların olumsuz etkilerine karşı çevre ve insan sağlığının korunması sürdürülebilir şehirler için yerel yönetimlerin başlıca görevleri arasında. Avrupa Birliği ilgili düzenlemelerinin temel ilkeleri arasında atıkların oluşmadan kaynağında önlenmesi, önlenemeyenlerin geri kazanımı ve yeniden kullanılması ve geri kazanımı mümkün olmayanların ise çevreye uygun teknolojilerle bertaraf edilmesi yer alıyor. Geçmişe bakıldığında katı atık için temelde vahşi depolama, nadiren düzenli depolama, atık su içinse doğrudan deşarj veya konvansiyonel arıtma yaklaşımı benimsenmiştir. Ancak gerek Avrupa

Birliği uyum yasaları, gerek toplumun ihtiyacı, gerekse çevresel koşulların kötüleşmesi sebepleriyle bu metotlar yerini daha etkili ve katma değer sağlayan teknolojilere bırakmalıdır. Örneğin, atık su çamurlarının enerji eldesinde (termal prosesler, çimento fabrikalarında ek yakıt) veya tarımda kullanımı hem daha etkili bir bertaraf metodudur hem de ekonomik açıdan daha faydalıdır. Sürdürülebilir bir atık yönetimi için klasik atık hiyerarşisine sıkı sıkıya bağlı kalınmalı, öncelikle atık oluşumu kaynağında önlenmeli, doğrudan bertaraf son çözümler olarak düşünölmelidir. Ayrıca endüstriyel simbiyoz gibi yaklaşımlar yoluyla atıklar tekrar hammadde olarak kullanılabilir. Bu sayede oluşan atık miktarları da önemli oranda azaltılabilir. İlerleyen dönemlerde, atık suların arıtılmaması ve su kaynaklarının verimli kullanılmaması durumunda tarım ve sanayi için gereken su bir kenara, içmek için bile temiz su bulunamayabilir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bilgi Kitapçığı 2017).

Türkiye’de Akıllı Çevre Örnekleri

Bursa

Hafriyat Takip Sistemi: 2013’ten yılında uygulamaya geçen yasa ile Hafriyat Toprağı ve İnşaat Yıkıntı Atıklarının kontrolü Yönetmeliği kapsamında idari yaptırım uygulama konusunda yetki devri belediyelere geçmiştir. Belediyeler bu çerçevede yönetim planı hazırlamak, geri kazanım tesisleri ile depolama sahaları belirlemek, işletmek veya

işlettirmek; kurulacak tesislere izin vermek; faaliyetleri denetlemek, her türlü tedbiri almak veya aldirmek; toplama, taşıma ve bertaraf bedellerini belirlemek; toplama taşıma firmaları, depolama sahası bilgileri ile bedellerini halkı bilgilendirecek şekilde ilan etme işlemlerini online ve akıllı sistemler vasıtasıyla yapmak ile görevlendirilmişlerdir. Ayrıca 01.11.2013 tarih ve 447 Karar Nolu Ukome Kararı ile hafriyat taşıyan araçların damper hareketlerine duyarlı GPS (uydu takip sistemi) takması zorunlu hale getirilerek ilgili araçlar araç takip sistemine dâhil edilmiştir. GPS takmayan Hafriyat Taşıma araçlarına Hafriyat Taşıma İzin Belgesi düzenlenmemektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları).

Tıbbi Atık Toplama Yönetim Sistemi: Depolama, tıbbi atık tesislerinde saha güvenliğini sağlamak ve kamera ile tesislerin işleyişı 24 saat süreyle kayıt altına alınmaktadır. Depolama Sahalarına gelen araçların daha düzenli ve güvenilir bir şekilde kayıt altına alınarak tesise girişlerinin yapılabilmesi için tesis girişine kartlı okuma sistemi uygulanması planlanmaktadır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları).

Antalya

Akıllı Aydınlatma: Dimleme teknolojisi ile aydınlatma sisteminin bulunduğu ortamdaki insan yoğunluğu ve hava durumunu göre parlaklığını otomatik ayarlayan aydınlatma sistemleri ile hem elektrik harcamalarında tasarruf edilmekte hem de

çevrenin ihtiyacı tam olarak karşılanabilmektedir.

Akıllı Sulama: Otomatik sulama sistemlerinden farklı olarak toprağın ihtiyacı olan su miktarı ve hava durumu tahminlerine göre sulama planı yaparak sulanacak alandaki toprağın gereken miktarda sulanmasını sağlar.

Akıllı Enerji

Hızla artan dünya nüfusu ile enerjiye olan ihtiyaç da artıyor. Dünyada ve Türkiye’de enerji sektörünün sera gazı salınımına ve hava kirliliğine etkisinin oldukça büyük olduğu biliniyor. Örneğin Türkiye’nin toplam sera gazı salımı içinde enerji sektörünün payı 1990’da %64’ten 2014’te %73’e yükseldi. Bunun en büyük sebebi artan enerji ihtiyacının fosil yakıtlardan karşılanması, fosil yakıtların kullanılması, CO₂ salınımını arttırarak iklim değişikliği gibi çevresel sorunlara yol açıyor. Fosil yakıtlar gibi eski teknolojiler yerine yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, sürdürülebilirlik için çok gerekli. Dünya genelinde temiz enerji üretimi için yönetmelikler çıkarılarak ve teknolojiler geliştirilerek uygulanması, artan enerji ihtiyacı için önemli. Gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir bir dünya bırakmak için yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmaya, teknolojisini geliştirmeye ve sektörünü büyümeye teşvik edecek politikalar benimsenmeli. Türkiye’de enerji ihtiyacının büyük bir çoğunluğu sanayiden sonra

binalardan kaynaklanıyor. Türkiye ekonomisinin lokomotifini olan inşaat sektöründe akıllı ve yeşil binalara geçiş ile enerji ihtiyacında azalma sağlanabilir çünkü bu binalar en az atık oluşturma, doğal iklimlendirme, oluşan atıkların yeniden kullanımı/geri dönüştürülmesi vb. hedeflenerek tasarlanıyor. Ayrıca bu binalarda, yenilenebilir enerji kaynaklarının fosil yakıtlar yerine kullanılması CO₂ salınımını azaltarak iklim değişikliğine karşı verilen mücadeleyi destekliyor. Bölgesel ısıtma ve soğutma sistemleriyle birlikte ise enerji tasarrufu sağlanıyor. Bu, enerji politikaları konusunun, şehirlerimizdeki birçok bileşenle oldukça yakın ilişkisi olduğunu gösterir. Şehirlerimizi inşa ederken günlük yaşamımızdaki tercihlerimizden tutun da yeni binaları ne kadar yeşil kılabilmişimize kadar birçok unsur, kentlerimizin enerji politikalarına yön veriyor. Ülkemizde amacı “elektriğin etkin kullanılması, enerji israfının önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması, enerji kaynaklarının ve enerji kullanımında verimliliğin artırılması” olan Enerji Verimliliği Kanunu ve bunlara ilişkin usul ve esasları düzenlemek için oluşturulmuş Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik, enerji verimliliğine yönelik hizmetlerin yönlendirilmesini, yaygınlaştırılmasını ve alternatif yöntemlerin kullanılmasını kapsamaktadır. Bilimsel araştırmalara ve temiz enerji kaynaklarının (güneş, rüzgâr, hidrojen, dalga enerjisi,

biyoenerji ve termal) kullanılmasına destek verilerek enerji verimliliğini arttırmak gerekiyor. Yenilenebilir enerjinin kaynaklarına ihtiyacın artmasıyla güneş enerjisi önem kazanmıştır. Güneşten elde edilen 1 saatlik enerji, dünya nüfusunun 1 yıllık kullandığı enerji kadardır. Çoğunlukla bulutlu şehirler (Hamburg gibi), 1 yılda günlük 2,5 saat güneş almaktadır ve yılda 750 kilowatt saat enerji üretilir. Güneşli şehirler (Los Angeles gibi), 1 yılda günlük 5,5 saat güneş almaktadır ve 1600 kilowatt saat enerji üretilir. Bulutlu günler olsa da güneş modülleriyle üretilen elektrik genellikle güneşli günlerdeki elektrik üretiminin %10-20'si kadardır. Güneş enerjisi modülleri ve bataryalarla birlikte entegre bir sistem oluşturulursa gün boyunca (24saat/gün) elektrik sağlayabilir. Ayrıca, güneş enerjisi kolaydır, tasarruf sağlar, enerjiye bağımlılığı azaltır, çevreyi korur, düşük geri ödemesi vardır, evinizin değerini artırır ve güvenlidir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeyle birlikte, akıllı şebeke (smart grid) kavramı daha da önem kazanmaktadır. Ancak bu, tüm elektrik altyapısının değiştirilmesi anlamına gelmemektedir.

Yapı sektörü; iklim değişikliği, fosil yakıtların kullanımı, su kıtlığı ve düşük su kalitesi, zehirli ve kimyasal maddelerin artışı, hava kirliliği, katı ve tehlikeli atıkların imhası, ozon tabakasının incelmeye, ormanların yok olması ve kontrolsüz gelişmenin ekosistemleri yok etmesi gibi çevre sorunlarının nedenidir. Bu nedenlerle diğer sektörlerle göre karbon

ayak izi artışı daha fazladır. Yapı sektörü doğal kaynakların üçte birini, taze suyun %12'sini ve toplam katı atığın %40'ını oluşturuyor. Bu nedenlerle, yeşil binalar yapmak ve yapılmasını desteklemek gerekiyor. Yeşil binalar; insan sağlığı ve doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirecek şekilde tasarlanır, işletilir ve sonlandırılır ve bu da enerjinin, suyun ve diğer kaynakların etkin kullanımı; kullanıcıların sağlığının korunması ve çalışanların verimliliğinin artırılması; atık, kirlilik ve çevresel bozulmanın azalması anlamına gelir. Yeşil binalar, ısıtma, soğutma, havalandırma ve elektrik tüketimi bakımından diğer yapılardan ayrılır ve gün ışığından en fazla yararlanılacak şekilde tasarlanmıştır. Bahçelerde az su isteyen bitkiler ve sulamalarında da evsel atık suların arıtılmasından sonra oluşan temiz sularla sağlanıyor. Tasarruflu ampuller, tasarruflu musluklar, duş başlıkları ve akıllı klozetler kullanılıyor. Yeşil binaların yapılacağı araziler, çevreyi kötü etkilememesi için özel kriterler çerçevesinde belirleniyor (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bilgi Kitapçığı 2017).

Antalya

Güneş Enerji Santrali Projeleri: Bu proje hali hazırda çiftçinin desteklenmesi için kullanılmaktadır. Mevcutta 3 milyon kw/sa elektrik üretimi yapılan santraller ile 47 sulama birliğine iki yılda 4 milyon 630 bin liralık enerji desteği sağlanmıştır. Bunun yanı sıra 7429 çiftçinin sulama suyunda ücretsiz elektrik

kullanımı sağlamıştır.

3. BULGULAR VE SONUÇ

Yapılan araştırmada Antalya ilinin Türkiye’de gerçekleştirilen akıllı belediyeçilik faaliyetlerin diğer iller ile yarışır halde olduğu gözlemlenmiştir. Diğer illerde araştırılan kaynaklarda belirtilen gelişmeler Antalya’da hâlihazırda yürütölen ya da yürütölmeye geçirilmesi için stratejik planları hazır ola uygulamalardır. Son yıllarda hızla artan çalışmalar geleceğe dönük olarak planlanmakta ve uygulamaların sürekliliğini sağlamak için çaba gösterilmektedir. Gerek büyükşehir belediyesi gerekse ilçe belediyelerince amaç halkın ihtiyaçlarını en kısa yoldan karşılayacak şekilde özöme kavuşturmaktır. Belediyeler içerisinde bu uygulamaların çalışması ve Ar-ge çalışmalarının rahatlıkla yapılabilmesi için birimler açılmıştır ve bu birimlerin çalışmaları sıkı takip içerisinde izlenmektedir. Akıllı belediyeçilik hizmetleri ile birlikte belediyelerde otomasyon ile çalışma artmış, kullanılan verilerin güvenliği ve güvenirliliği arttırılmıştır.

KAYNAKÇA

Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu

- (2017) Erişim Tarihi: 02.12.2018
<http://www.antalya.bel.tr/i/faaliyet-raporlari>
Bursa Büyükşehir Belediyesi Akıllı Belediyecilik Uygulamaları Slayt (2017) Erişim Tarihi:04.12.2018
<https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/akilli-belediyecilik-ve-akilli-sehircilik-uygulamalari.diger.79hP5VaEDB..pdf>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sürdürülebilir Akıllı şehirler alıştayı Bilgi Kitapçığı (2017) Erişim Tarihi: 04.12.2018
https://recturkey.files.wordpress.com/2017/08/surdurulebilirakillisehirlercalistayi_kitapcik_vf.pdf
- MEMİş L., (2017) Akıllı Teknolojiler, Akıllı Kentler ve Belediye Örgütlenmesinde Dönüşüm. Giresun Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
- UÇAR A., NEGİZ N., şEMşİT S. (2017) Avrupa Birliği Akıllı Kent Uygulamaları Ve Türkiye'deki Yansımaları, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.22, Kayfor15 zel Sayısı, s.1785-1798.

ÖĞRETMEN GÖZÜNDEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ DÜNÜ BUGÜNÜ

Ayşe Betül KUNDAKÇI / Rumeysa
KARAKAYA 10. Sınıf Öğrencileri
Esra PEKTAŞ Danışman Öğretmen

ÖZET

Bu çalışmada öğrencilerin olumlu-olumsuz özelliklerinin günümüzdeki ile 10 yıl önceki durumuna yönelik öğretmen görüşleri alınarak zaman içindeki değişimler ve nedenlerini belirlemek; olumlu davranışların yaygınlaşması, olumsuz davranışların giderilebilmesi için öğretmenlerin önerilerini saptamak amaçlanmıştır. Zaman içinde öğrencilerde gözlenen değişiklikler, toplumsal eğilimlerdeki değişimlerin yönünü belirlemek açısından önemlidir. Böylece eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak bundan sonra yapılacak düzenlemeler için veri sağlanmış olacaktır.

Araştırma Antalya ili merkez ilçelerinde farklı türden ortaöğretim kurumlarında ve farklı branşlarda görev yapan 24 kadın ve 26 erkek toplam 50 öğretmen ile yürütülmüştür. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış 6 adet sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmış ve öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenlerden elde edilen veriler

içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin 10 yıl önceki öğrencilerde saygı, vefa, hoşgörü ve yardımlaşmaya istek, kültürel değerlere sahip çıkma gibi değerlerin; günümüzdeki öğrencilerde ise özgüven, iletişim, yeteneklerinin farkında olma, teknolojiyi kullanma gibi bireyin kendisine dönük becerilerin ön planda olduğu görülmüştür. Öğrencilerde yaygın olduğu gözlemlenen olumsuz davranışlarla ilgili de 10 yıl önce gelecek kaygısı, teknolojiyi yerinde ve yeterli kullanmama, yeteneklerinin farkında olmama, zaman yönetimini ayarlayamama gibi özellikler ön plandayken günümüz öğrencileri için teknoloji bağımlısı olma, devamsızlık yapma, tasarruflu olmama, kültürel değerlere kayıtsızlık, sorgulama bilincinin gelişmemesi gibi tespitler sık kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Öğretmenler, öğrenciler, olumlu özellikler, olumsuz özellikler*

1.GİRİŞ

Ortaöğrenime denk gelen ve 14-18 yaşlarını kapsayan dönem, bir yandan çocukluk ve yetişkinlik arasında bireyin kendisini bulma arayışını yaşadığı, karmaşık süreçler içeren bir geçiş evresiyken bir yandan da birey geleceğini şekillendirecek birikim ve atılımları tam da bu evrede gerçekleştirmek durumundadır. Artık toplumun kendisine yüklediği ödevler de değişmiştir. Çocukluktan itibaren bireyin

toplumun kültürünü benimsemesi, beklentilerini karşılması için ailede başlayan eğitim süreci okullarda sürdürülmektedir.

“Ailenin sahip olduğu sosyal, ekonomik, etnik, dinsel ve kültürel özellikler, hem çocuğun okul öncesi dönemde sahip olduğu özellikleri hem de tüm okul yaşamı boyunca sahip olacağı özellikleri etkilemektedirler” (MEB, 2011). Öğrencilerin kişiliklerinin ve bunun dışı yansması olan davranışlarının şekillenmesinde ailenin, okulda yaşadığı eğitim süreçlerinin, toplumsal dinamiklerin etkisi vardır. Eğitim tasarımları planlanırken de tüm bu dinamikler birlikte ele alınmalıdır.

Okullarda farklı sosyo-ekonomik çevrelerden gelmiş öğrenci çeşitliliğinin bulunması okulu toplumun küçük bir örnekleme durumuna getirmekte denilebilir. Öğretmenler çok sayıda öğrenci ile sürekli etkileşim halinde bulunmaları nedeniyle onları tanıma, onlardaki değişiklikleri fark etme, bireysel farklılıkları gözleme imkânına sahiptir. Bu nedenle bir konuda toplumun fotoğrafını çekmenin yollarından birisi de öğretmenlerin görüşlerine başvurmak olacaktır. Toplumı şekillendiren en önemli unsur olan eğitimin ihtiyaçlarını belirlemede ilk elden verileri sağlayacak kaynaklardan birisi öğretmenlerdir. Bu çalışmada da öğretmenlerle görüşme yapılarak öğrencilerde iki farklı zaman diliminde yaygın olarak gözlemledikleri özellikler nedenleriyle tespit edilip olumlu özelliklerin

arttırılması için yapılacaklar hakkında öneriler sunulmak istenmiştir.

İlgili alan yazında genellikle öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik öğretmen görüşlerine başvurulduğu görülmektedir (Atıcı ve Çekici, 2009; Gökler ve Doğan, 2016); Elitok Kesici ve Yengin, Sarpkaya, 2013; Siyez, 2009). Bu çalışmada öğrenciler hem olumlu ve olumsuz davranışlarıyla bir bütün olarak ve iki ayrı zaman dilimindeki öğrenci profilini karşılaştırıyor olması nedeniyle diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Amaç

Çalışmanın amacı öğrencilerin olumlu-olumsuz özelliklerinin günümüzdeki ile 10 yıl önceki durumuna yönelik öğretmen görüşleri doğrultusunda öğrenci profilinin zaman içindeki değişimini nedenleri ile belirlemek; olumlu davranışların yaygınlaşması, olumsuz davranışların giderilebilmesi için öğretmenlerin önerilerini saptamaktır.

2.YÖNTEM

2.1.Çalışma Grubu

Tablo 1. Çalışma Grubu

Grup		N	%
Cinsiyet	Kadın	24	48

	Erkek	26	52
Branş	Sosyal Bilimler	32	64
	Matematik/Fen Bilimleri	7	14
	Beden Eğ./ Görsel S./ Müzik	5	10
	Meslek Dersi	6	12
Görev Yaptığı Okul Türü	Anadolu Lisesi	7	14
	Anadolu İmam Hatip L.	7	14
	Fen Lisesi	7	14
	MTAL	13	26
	Sosyal Bilimler Lisesi	16	32
Kıdem	10-15 yıl	12	24
	16-20 yıl	22	44
	21 yıl ve üzeri	16	32
Toplam		50	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %48’i kadın, % 52’si erkektir. %64’ü Sosyal Bilimler branşındadır. En fazla sayıda katılımcı MTAL ve Sosyal Bilimler Lisesi öğretmeni olarak görev yapmaktadır. %44’ünün mesleki kıdemi 16-20 yıl arasındadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerini elde etmek için yarı yapılandırılmış açık uçlu altı sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır.

1. 10 yıl önceki öğrencilerde yaygın olarak

gözlemlediğiniz olumlu özellikler nelerdir?

2. 10 yıl önceki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlediğiniz olumsuz özellikler nelerdir?

3. Günümüzdeki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlediğiniz olumlu özellikler nelerdir?

4. Günümüzdeki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlediğiniz olumsuz özellikler nelerdir?

5. Öğrencilerde yaygın olduğunu gözlemlediğiniz olumsuz özelliklerin sebepleri sizce nelerdir?

6. Belirtmiş olduğunuz olumsuz özelliklerin giderilmesi ve olumlu özelliklerin yaygınlaşması için çözüm önerileriniz nelerdir?

2.3.Verilerin Analizi

Elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verilerin belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirerek anlaşılır bir biçimde düzenlenmesi ve yorumlanmasını esasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu bağlamda elde edilen veriler incelenerek birbiriyle ilişkili olanlar sınıflandırılarak kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar geçiş sıklıkları ile sunulmuştur.

2. BULGULAR

Ortaöğretim öğrencilerinin 10 yıl önceki ve

günümüzdeki olumlu-olumsuz özelliklerine; olumsuz özelliklerin nedenlerine ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini almak için sorulan sorular ve elde edilen bulgular aşağıda tablolaştırılarak belirtilmiştir:

Tablo 2. 10 yıl önceki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlendiğiniz olumlu özellikler nelerdir?

Öğrencilerde gözlemlenen olumlu özellikler	f
Hoşgörülü olma	28
Vefakâr olma	26
Sorumluluk sahibi olma	26
Düzenli ve disiplinli olma	25
Yaratıcı olma	11
Yeteneklerinin farkında olma	7
Özgüvenli olma	10
Empati yapabilme	14
Sosyal aktivitelere katılmada istekli olma	15
Çevreye duyarlı olma	17
Yardımlaşmaya istekli olma	28
Yeniliklere açık olma	17
Kendini ifade edebilme	12
Saygılı olma	36
Hedef belirleme	14
İletişim becerisi gelişmiş olma	10
Zamanını verimli kullanma	15

Araştırma becerisi	14
Kültürel değerlere sahip çıkma	20
Sorgulama becerisi gelişmiş olma	9
Tasarruflu olma	21

Tablo 2’de görüldüğü gibi, 10 yıl önceki öğrenci profilinin sahip olduğu olumlu özellikler ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerde 36 öğretmen “*saygılı olma*”, 28 öğretmen “*hoşgörülü olma, yardımlaşmaya istekli olma*”, 26 öğretmen “*vefakâr olma, sorumluluk sahibi olma*”, 25 öğretmen “*düzenli ve disiplinli olma*”, 21 öğretmen “*tasarruflu olma*”, 20 öğretmen “*kültürel değerlere sahip çıkma*” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 3. 10 yıl önceki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlendiğiniz olumsuz özellikler nelerdir?

Öğrencilerde gözlemlenen olumsuz özellikler	f
Gelecek kaygısı	17
Teknolojiyi yeterli ve yerinde kullanmama	12
Devamsızlık	8
Sosyal aktivitelere katılmada isteksiz olma	3
Araştırma becerisinin gelişmemesi	10

Yeteneklerinin farkında olmama	12
Çevreye duyarsızlık	13
Teknoloji bağımlılığı	4
Zamanı yönetimini ayarlayamama	12
Hedef belirlememe	5

Tablo 3’te görüldüğü gibi, 10 yıl önceki öğrenci profilinin sahip olduğu olumsuz özellikler ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerde 17 öğretmen “*gelecek kaygısı*”, 12 öğretmen “*teknolojiyi yeterli ve yerinde kullanmama, yeteneklerinin farkında olmama, zaman yönetimini ayarlayamama*”, 10 öğretmen “*araştırma becerisinin gelişmemesi*” cevaplarını vermiştir.

Tablo 4. Günümüzdeki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlenilen olumlu özellikler nelerdir?

Öğrencilerde gözlemlenen olumlu özellikler	f
Hoşgörülü olma	7
İnsanlara karşı vefakâr olma	5
Sorumluluk sahibi olma	8
Düzenli ve disiplinli olma	5
Yaratıcı olma	11
Yeteneklerinin farkında olma	15
Özgüvenli olma	27
Empati yapabilme	5

Sosyal aktivitelere katılmada istekli olma	16
Çevreye duyarlı olma	8
Teknolojiyi yeterli ve yerinde kullanma	14
Yardımlaşmaya istekli olma	7
Yeniliklere açık olma	20
Kendini ifade edebilme	19
Saygılı olma	7
Hedef belirleme	10
İletişim becerisi gelişmiş olma	16
Zamanını verimli kullanma	5
Araştırma becerisi	10
Kültürel değerlere sahip çıkma	5
Sorgulama becerisi gelişmiş olma	12
Tasarruflu olma	5

Tablo 4'te görüldüğü gibi, günümüz öğrencilerinin sahip olduğu olumlu özellikler ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerde 27 öğretmen “özgüvenli olma”, 20 öğretmen “yeniliklere açık olma”, 19 öğretmen “kendini ifade edebilme”. 16 öğretmen “sosyal aktivitelere katılmada istekli olma, İletişim becerisi gelişmiş olma”, 15 öğretmen “yeteneklerinin farkında olma”, 14 öğretmen “teknolojiyi yeterli ve yerinde kullanma”, 12 öğretmen “sorgulama becerisi gelişmiş olma” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 5. Günümüzdeki öğrencilerde yaygın olarak gözlemlendiğiniz olumsuz özellikler nelerdir?

Öğrencilerde gözlemlenen olumsuz özellikler	f
Teknoloji bağımlısı olma	39
Devamsızlık yapma	30
Geleceğini planlamama	5
Tasarruflu olmama	16
Hoşgörüsüzlük	5
Sorumluluk sahibi olmama	5
Disiplinsizlik	5
Hedef belirlememe	8
Çevreye duyarsızlık	8
Kültürel değerlere kayıtsızlık	12
Sorgulama bilincinin gelişmemesi	12
Araştırma becerisinin gelişmemesi	5
Yardımlaşmaya istekli olmama	5
Gelecek kaygısı taşımama	8
Zamanın verimli kullanmama	7
Empati eksikliği	8
Sosyal etkinliklere katılmada isteksizlik	3
Vefakâr olmama	4
Yaratıcı olmama	5
Saygısız davranışlar	3
Gelecek kaygısı	12

Tablo 5’te görüldüğü gibi, günümüz öğrencilerinin sahip olduğu olumsuz özellikler ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerde 39 öğretmen “*teknoloji bağımlısı olma*”, 30 öğretmen “*devamsızlık yapma*”, 16 öğretmen “*tasarruflu olmama*”. 12

öğretmen “sosyal aktivitelere katılmada istekli olma, iletişim becerisi gelişmiş olma”, 15 öğretmen “kültürel değerlere kayıtsızlık, sorgulama bilincinin gelişmemesi, gelecek kaygısı” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmenlerine ve büyüklerine saygı kavramını bilmiyorlar (Erkek, 25 yıllık öğretmen).

“Değer yargılarını kaybettiler. Kültürünü, örf adet, gelenek kavramlarını kaybettiler. Topluma aidiyet duygularını kaybettiler” (Kadın, 23 yıllık öğretmen)

Tablo 6. Öğrencilerde yaygın olduğunu gözlemlediğiniz olumsuz özelliklerin sebepleri sizce nelerdir?

Muhtemel nedenler	f
Sosyal medya/medya etkisi	19
Toplumsal değer yargılarının değişmesi	17
Yetersiz rehberlik	10
Ailelerin sorumluluk vermemesi	7
Sosyal hayattan kopuk yaşam	5
Aile içi eğitimin bilinçli olmaması	7
Kültür ve sanattan uzak yaşam tarzı	6
Doyumsuz olarak yetişmesi	3
Aile içi bağların/iletişimin zayıf olması	8
Ekonomik sıkıntılar/İşsizlik sorunu	4
Eğitim sistemindeki aksaklıklar	7

Tablo 6’da öğretmenler, yaygın olduğunu gözlemledikleri olumsuz öğrenci davranışlarının muhtemel nedenlerini belirtmişlerdir. Buna göre geçiş sıklığı en fazla olan ifadeler “*sosyal medya/medya etkisi, toplumsal değer yargılarının değişmesi, yetersiz rehberlik, aile içi bağların/iletişimin zayıf olması*” olmuştur.

“İnsani değerlerin ikinci plana atılarak bireysel çıkarları önceleme” (Erkek, 13 yıllık öğretmen).

“Ailede anne-babanın yeterli ahlak kurallarını vermemesi” (Erkek, 18 yıllık öğretmen)

“hayattan kopuk olmaları, sosyal medyada gördükleri hayatı gerçek sanmaları...” (Kadın, 14 yıllık öğretmen)

Tablo 7. Belirtmiş olduğunuz olumsuz özelliklerin giderilmesi ve olumlu özelliklerin yaygınlaşması için çözüm önerileriniz nelerdir?

Öneriler	f
Aile içi eğitimin bilinçli olması	11
Ebeveyn eğitimlerinin yaygınlaşması	15
Kendi kendine yetebilecek, özgüvenli bireyler olarak yetiştirilmeleri	4
Çocukların kültürel gelişimi sağlanmalı	6
Teknolojiyi/Sosyal Medyayı bilinçli kullanmaya yönelik destekleme	7

çalışmaları	
Uygulamalı derslerin yaygınlaşması	5
İletişim eksiklerini gidermeye yönelik çalışmalar	5
Okuma alışkanlığı aşılama	3
Bilinçli tüketim alışkanlığı kazandırılmalı	4
Toplumsal dayanışma ve değer yargılarına yönelik çalışmalar planlanmalı	14
Eğitim sisteminin düzenlenmesi	8
Bireysel rehberlik ve kişisel gelişim çalışmaları	6

Tablo 7’de görüldüğü gibi, belirtilen olumsuz özelliklerin giderilmesi ve olumlu özelliklerin artırılmasına yönelik olarak

15 öğretmen “ebeveyn eğitimlerinin yaygınlaşması”, 14 öğretmen “*dayanışma ve değer yargılarına yönelik çalışmalar planlaması*”, 11 öğretmen “*aile içi eğitimim bilinçli şekilde sürdürülmesi,*” önerilerini sunmuştur.

“Öğrenciye kendini fark ettirmek gerek. Ben kimim? Nereye gidiyorum? sorularına cevap bulabilmeleri için uygulamalar planlanmalı” (Kadın, 18 yıllık öğretmen”).

“Mutlu aile demek, mutlu öğrenci demektir. O

halde anne babalar bir aile olabilme, paylaşma ve sevgi saygı ortamında olmalı” (Erkek, 26 yıllık öğretmen).

4. SONUÇ

Araştırmanın sonuçları şunlardır:

1. Öğretmenlerin öğrencilerde yaygın olduğunu gözlemledikleri olumlu özellikler ile ilgili olarak; 10 yıl önceki öğrencilerde *“saygılı olma, hoşgörülü olma, yardımlaşmaya istekli olma, vefakâr olma, sorumluluk sahibi olma, kültürel değerlere sahip çıkma”* gibi kişilerarası ilişkileri destekleyici özellikler ön planda yer almaktadır. Bu grup kapsamında *“tasarruflu olma ile düzenli ve disiplinli olma”* ifadeleri de geçiş sıklığı çok olan özellikler arasındadır. Günümüz öğrencilerinin olumlu yanlarına yönelik öğretmen görüşlerinde ise *“özgüvenli olma, kendini ifade edebilme, iletişim becerisi gelişmiş olma, yeteneklerinin farkında olma, teknolojiyi yerinde ve yeterli kullanma,”* gibi bireyin kendisine dönük becerilerini yansıtan nitelikler ön plana çıkmaktadır. *“Sosyal aktivitelere katılmada istekli olma, sorgulama becerisi, yaratıcı olma, yeniliklere açık olma”* özelliklerinin her iki öğrenci grubu için ifade edilme sıklığı birbirine yakındır.

2. Bu iki grup açısından tespit edilen olumsuz özellikler sınıflandırıldığında 10 yıl önceki öğrenci profilinde *“gelecek kaygısı, teknolojiyi yerinde ve yeterli kullanmama, yeteneklerinin farkında olmama,*

zaman yönetimini ayarlayamama” gibi özellikler ön plana çıkmaktadır. Bunun karşısında günümüz öğrencileri için “teknoloji bağımlısı olma, devamsızlık yapma, tasarruflu olmama, kültürel değerlere kayıtsızlık, sorgulama bilincinin gelişmemesi” gibi eleştiriler yöneltilmiştir.

3.Öğretmenler, öğrencilerin olumsuz davranışlarının nedenlerine yönelik görüşlerinde *“sosyal medya/medya etkisi, toplumsal değer yargılarının değişmesi, yetersiz rehberlik, aile içi bağların/iletişimin”* zayıf olması ifadelerini daha sık kullanmışlardır. Bu olumsuzlukların giderilmesi ve olumlu özelliklerin yaygınlaşması için belirtilen çözüm önerileri *“ebeveyn eğitimlerinin yaygınlaşması, aile içi eğitim bilinci şeklinde sürdürülmesi, dayanışma ve değer yargılarına yönelik çalışmalar planlaması”* geçiş sıklığı en fazla olan ifadeler olmuştur. Öğretmenlerin sunduğu öneriler öğrenci, aile ve toplum boyutunda kapsamlı düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

Atıcı, M., Çekici, F. (2009). Ortaöğretim öğretmen ve öğrencilerinin istenmeyen davranışlarla baş

etme konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması.
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 15/60,
495-522.

Elitok Kesici, A., Yengin Sarpkaya, A. (2013). Lise öğrencilerinin sınıf içi istenmeyen davranışları. Turkish Studies, 8/12, 467-478.

MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2011). MEB 21. Yy öğrenci profili. Ankara

Sadık, F. (2006). Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edebilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Siyez, D.M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi, S.25, 67-80.

Yıldırım, A; Şimşek, H (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Gökyer, N., Doğan, B. (2016). İstenmeyen öğrenci

davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26/1, 93-105.

BİR İŞ SAHASI OLARAK ÖLÜM OLGUSU VE YANSIMALARI

Ziyinet Tuğçe DURAN/ Selin GÜN

10.Sınıf Öğrencileri

Seçkin KAPLAN *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Ölüm psikolojik bir olgudur. Ölümün, bu işte çalışan insanların kişilikleri ve psikolojileri üzerinde büyük etkisi vardır. Bu etkiler kişiden kişiye değişebilir. Bazı insanlarda olumlu etkiler yaratırken bazı insanların üzerinde olumsuz etkiler yaratır. Biz bu projede öncelikle konumuzu belirledik. Bu konuyla ilgili çeşitli araştırmalar yapıp bu konu hakkında bilgi edindik. Edindiğimiz bilgilere göre saha araştırması niteliğinde ölüm olgusuyla burun buruna çalışan meslek gruplarıyla röportajlar yaptık. Yaptığımız röportajlar ışığında varsayımlarımızı analiz ettik. Yaptığımız röportaj ve varsayımların analizinden elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda gördük ki:

Bu iş sahasında çalışan kişilerin hayata bakış açısı diğer bireylere göre daha çok anlam ifade eder. Bu iş sahasında çalışan kişiler “ölüm” kavramını çok normal bir olay olarak tanımlıyorlar. Bu iş sahasında çalışan kişiler bu hayatın doğum ve ölümden ibaret olduğunu söylüyorlar. Hayatın bu denli kısa olmasına

karşı insanların birbirlerini kırmaması aksine birbirlerine bağlanıp sevmesi gerektiğini belirttiler. Her ne kadar yaptıkları bu iş zor olsa da işlerine karşı bir kabullenme söz konusudur. Bu iş çevreleri tarafında garip ve korkutucu olarak karşılanmaktadır. Ama bu işte çalışan kişi için bu iş oldukça doğal ve normal bir meslek gibidir. Bu işe duyarsızlaşmanın doğurduğu bir kabullenmedir.

Konumuz olan “Bir İş Sahası Olarak Ölüm Olgusu Ve Yansımaları” başlığı altındaki TÜBİTAK projemizde bu iş sahasında çalışan kişilerin psikolojisini ve bu işin onlar üzerinde etkisini gözlem ve röportajlarımıza dayandırarak araştırıp inceledik. Araştırma ve incelemelerimiz sonucunda bu iş sahasında çalışan kişilerin işlerinde ölüm olgusu yansıttığını gözlemledik.

Anahtar Kelimeler: *Ölüm olgusu, mezarlık çalışanı, morg, duyarsızlaşma, korku, ölüm*

1.GİRİŞ

Ölüm insanın yaşamsal fonksiyonlarının sona ermesidir.¹ Bir bakıma yaşamın sonudur, neredeyse her bilim dalında incelenmiş ve araştırılmıştır. Ölüme ilişkin biyolojik, psikolojik, sosyolojik, hukuki vb.

¹Ölüm Olgusu Üzerine Sosyolojik Tartışmalar (Esra BURCU- Emel AKALIN/ Dergipark.gov.tr)

açılardan çeşitli tartışmalar bulunmaktadır.² Ölüm psikolojik bir olgudur. Çünkü bireyin duygu, düşünce ve karakterinin şekillenmesinde etkili bir rol oynar.

Ölümün bu işte çalışan insanların kişilikleri ve psikolojileri üzerinde büyük etkisi vardır. Bu etkiler kişiden kişiye değişebilir. Bazı insanlarda olumlu etkiler yaratırken bazı insanların üzerinde olumsuz etkiler yaratır.

Ölüm ile burun buruna çalışan insanlar için ölü, yaşamlarını daha büyük ölçüde etkilemektedir. Çünkü o işte çalışan kişi ölümü yakından görür. Diğer insanlara oranla ölüm olgusu, bu iş sahasında çalışan kişilerde daha çok farkındalık yaratır. Bu iş sahasında çalışan kişiler ölüm ve ölümün etkileri hakkında diğer insanlara oranla daha fazla bilgi ve tecrübeye sahiptir. Ölümün acısını, korkusunu, gerçekliğini ve zorluğunu daha yakından tanır.

Bu konu hakkındaki varsayımlarımız, röportajlara göre açıklamaları şunlardır:

1. Bu iş sahasında çalışan kişilerin soğukkanlı bir karakter yapıları vardır.

Bu iş sahasında çalışan kişilerin soğukkanlı bir karakter yapısına sahip olmasının nedeni bu işi kabullenmesinin doğurduğu bir sonuçtur.

²Ölüm Olgusu Üzerine Sosyolojik Tartışmalar (Esra BURCU- Emel AKALIN/ Dergipark.gov.tr)

2.Bu iş sahasında çalışan kişilerin ölüm olgusuna karşı bakış açıları “kaçınılmaz bir durum” şeklindedir.

Yaptığımız röportajlar ışığında kişilere göre ölüm, kabullenilmiş ve kaçınılması mümkün olmayan bir hadisedir.

3.Bu iş sahası, orada çalışan insanların hayatında değişikliklere sebep olmuştur.

Yaptığımız röportajlara göre bu iş orada (ölümle burun buruna olan işler) çalışmakta olan insanların yaşama bakış açıları değişmiştir.

4.Bu iş (mezarlıkta çalışmak, morgda çalışmak, ATT’de çalışmak...) çoğunlukla çalışan kişinin maneviyatında güçlenmeye sebep olmuştur.

İlgili kişilerle (mezarlık çalışanları, morg çalışanları...) yaptığımız röportajlara göre bu iş çalışan kişinin insanlara verdiği değer artmıştır. Bu sebeple çalışan kişilerin maneviyatı güçlenmiştir.

5.Bu iş sahasında çalışan kişilerin bu işe başlamadan önceki yaşam koşulları ile başladıktan sonraki yaşam koşulları arasında farklılıklar vardır.

Yaptığımız röportajlara göre bu iş sahasında çalışan kişilerin varsayımımızın aksine işe başlamadan önceki yaşam koşulları ve başladıktan sonraki yaşam koşulları arasında hiçbir farklılık yoktur.

6.Bu iş sahasında çalışan kişiler, sosyal çevreleri

tarafından değişik tepkiler görmektedir.

Her ne kadar bu iş sahasında çalışan bireyler bu işi normal bir şekilde karşılasa da sosyal çevresi bu durumu ilginç, korkunç bir şekilde karşılamaktadır.

Amaç

Bu projede amacımız konumuzu psikolojik açıdan ele almaktır.

Bu yüzden “Bir İş Sahası Olarak Ölüm Olgusu ve Yansımaları” başlığı altındaki projemizde ölüm ile burun buruna çalışan kişilerin psikolojik ve karakteristik özellik ve değişimlerini incelemek bizim ilk ve en önemli amacımızdır. Ölümle ilgili iş sahalarında çalışan kişilerin, ölüme ve ölüm olgusuna karşı olan bakış açılarının nasıl olduğunu öğrenmek ve bu konu hakkında bilgi edinmektir.

Amaçlarımızdan bir diğeri ise ölüm olgusunun bu iş sahalarında çalışan kişilerin üzerinde herhangi bir değişim oluşturup oluşturmadığını tespit etmektir. Eğer var ise bunların ne gibi değişimler olduğunu öğrenmektir. Bu amaçlardan bir başkası da bu iş sahalarında çalışan kişilerin bu işe başlamadan önceki yaşamları ile işe başladıktan sonraki yaşamları arasında ne gibi farklıklar olup olmadığını yöntemlerimizle belirlemektir. Bu iş sahalarında çalışan kişilerin sosyal çevresinin bu işe olan bakış açılarını ve tepkilerini bulmaktır.

2.YÖNTEM

Bu projemizin konusunu ve amacını belirledik. Proje hakkında çeşitli araştırmalar yaparak bilgi edindik. Konumuzla ilgili olan bu iş sahalarındaki kişileri saptadık. Onlar ve yaptıkları iş hakkında çeşitli kaynaklardan veriler topladık. Topladığımız veriler doğrultusunda bu iş sahalarında çalışan kişiler için röportaj soruları hazırladık.

Röportaj yaparken ilgili kişilerle çalıştıkları ortam içerisinde bulunarak yaptık. Çalışma ortamlarını gördük, doğal ortamda bulunduk.

Bu projede varsayımlarımızı röportaj, araştırma ve mülakat yöntemlerini kullanarak oluşturmuş olduk.

2.1. Veri Toplama Aracı

Bu iş sahasında çalışan kişilere uyguladığımız röportaj sorularıdır.

- 1) Yaşınız kaçtır?
- 2) Eğitim durumunuz nedir?
- 3) Bu işe başlamadan önce bu işle ilgili önyargılarınız ve korkularınız var mıydı?
- 4)Kaç yıldır bu işte çalışıyorsunuz?
- 5) Mesleğinizin ilk yılları sizin için zor muydu?
- 6) Bu iş sizin hayatınızda değişikliklere sebep oldu mu?

7) İnsanların sizin yaptığınız mesleği duyduğunda tepkileri ne oldu?

8) Bu iş sizin hayatınızda ne gibi değişikliklere yol açtı?

9) Aile ve yakınlarınız işiniz hakkında ne düşünüyor?

10) Bu işi yaparken maneviyatınızda güçlenme oldu mu?

11) Yaşam şu an sizin için ne ifade ediyor?

12) Bu işi yapmaktan memnun musunuz?

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma 2018/2019 eğitim öğretim yılının 1.döneminde Antalya ve semtlerinde çalışan 5 mezarlık, 5 morg, 5ATT (Acil Tıp Teknisyeni) üzerinde uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Bu çalışmamıza öncelikle bu iş sahasında çalışmakta olan kişilere röportaj yaparak başladık.

Bu iş sahasında çalışanlara yönelttiğimiz sorulardır:

1) Yaşınız kaçtır?

Bu iş sahasında çalışanların yaş aralığı 30-50'dir.

2) Eğitim durumunuz nedir?

Eğitim durumları ise 15 kişiden 10 kişi lise düzeyi ve altı, 3 kişi yüksekokul, 2 kişide üniversite mezunudur. Lise düzeyi ve altı çalışanların morg ve mezarlık çalışanı olduğu, 3 kişi yüksekokulu mezunu ATT (Acil Tıp Teknisyeni), 2 kişi de adli tıp hekimleri üniversite mezunu olduğu görüldü.

3) Bu işe başlamadan önce bu işle ilgili ön yargılarınız ve korkularınız var mıydı?

Bu soruya hayır olarak cevap aldık. Bu iş sahasında çalışan kişilerin bu işin zorluk ve eksi yönlerini bilerek bu işe başladıkları belirtildi. Ancak işe başladıktan sonra zorluklarını ve işin eksi taraflarını yaşayarak gördükleri için tahminlerinden daha da ağır olduğunu belirttiler. Morg ile mezarlık çalışanlarının işe uyum süreçlerinin uzun zaman aldığı belirtildi.

4) Kaç yıldır bu işte çalışıyorsunuz?

Kaç yıldır bu işte çalıştıkları sorulduğunda çalışan kişilerin genellikle tecrübe sahibi olduğu görüldü. Hastane çalışanları ile yapılan görüşmede 10 yıl ve üzeri 7 kişi morg çalışanları, 5 yıl ve üzeri 3 kişi morgda temizlik işlerine bakanlar, 10 yıl ve üzeri 3 kişi ATT(Acil Tıp Teknisyeni), 4 yıl üzeri 2 kişi adli tıp doktorları çalışmaktadır.

5) Mesleğinizin ilk yılları sizin için zor muydu?

Bu iş sahasında çalışan kişilere göre ilk yıllar

onlar için oldukça zorlu geçmiş Özellikle morg çalışanlarıyla yapılan mülakatta mesleklerinin ilk yıllarında çok zorlandıklarını, rüyalarında kabuslar gördüklerini belirttiler. Sonraki süreçlerde mesleğe karşı duyarsızlaşma sonucu ilk yıllardaki gibi zorlanmamışlar. Mezarlık çalışanları ise çocukluklarından kalan mezarlık korkusunu oldukça zor aşıklarını söylediler.

6) Bu iş sizin hayatınızda değişikliklere sebep oldu mu?

Bu işin hayatlarında değişikliğe sebep oldu mu sorusuna çok fazlaca bir değişiklik olmadığı söylendi. Ancak bireysel gelişimlerinde ve değişimlerinde etkisi olmuş. Özellikle korkuyla baş edebilmeyi öğrendiklerini, hayatı dolu dolu yaşamının ve sevdiklerimize hayattayken değer vermemiz gerektiğini belirttiler. Zamanla mesleğe uyum ve geliştirilen duyarsızlaşma sonucu yaptıkları işin diğer yapılan işlerden fazlaca bir farkın olmadığını dile getirdiler.

7) İnsanların sizin yaptığınız mesleği duyduğunda tepkileri ne oldu?

Mesleği duyduklarında çevresindeki insanların şaşırma, korkma, garipseme gibi tepkiler verdiklerini belirttiler. Özellikle ilk tanıştıkları insanların iletişim kurmakta çekindiklerini ve etkili bir iletişim için uzunca bir süre geçtiğini belirttiler. Sosyal yaşamalarında “Mesleğiniz nedir?” sorusuna kolay

kolay morg çalışanı ya da mezarlık çalışanı deme yerine hastanede ya da belediyede temizlik işçisiyim dediklerini belirttiler. Birincil ilişkilerin olduğu gruplarda yaptıkları işi daha rahat söylediklerini ancak ikincil ilişkilerin olduğu gruplarda yaptıkları işi çok rahat söylemediklerini belirttiler.

8) Bu iş sizin hayatınızda ne gibi değişikliklere yol açtı?

İşlerinin hayatlarında ne gibi değişikliğe yol açtığı sorulduğunda genellikle korku duygularının azaldığı, zamanın değerini daha iyi bilip verimli kullanmayı bildiklerini söylediler “Ölümlü dünya” önemli olan insani öğeler durumunu haylice yaşadıklarını insanların bitmek tükenmek bilmeyen fiziksel isteklerinin anlamsızlığını sevdiklerini kaybettiklerinde anladıklarını gördüklerini belirttiler. Onlar için olumsuz olan bu durum kendi hayatları için olumlulaştırma şekline dönüştüğünü söylediler.

9) Aileniz ve yakınlarınız işiniz hakkında ne düşünüyor?

Ailelerinin ve yakınlarının işleri hakkında ne düşündüğü sorulduğunda onların ilk bakışta bir korku ve acıma durumu sergilediklerini belirttiler. Mesleklerini benimsemeleri aileleri için uzun zaman almış. Onların da tıpkı kendileri gibi mesleğe karşı duyarsızlaşma geliştirdiklerini ve bu sürecin zaman aldığını söylediler. Aile üyelerinin mesleğin ilk günlerinde çalışanlar evlerine gittiklerinde o günü

anlatmalarını sıkça istemişler. Sonraki zamanlarda böyle bir şeyle karşılaşmamışlar.

10) Bu işi yaparken maneviyatınızda güçlenme oldu mu?

“Maneviyatınızda güçlenme oldu mu?” sorusu “Elbette” diye karşılık buldu. Özellikle sevdikleriyle kaliteli zaman geçirdiklerini, yaşlı ve hasta ziyaretlerine gitmeye daha özen gösterdiklerini belirttiler. Çocuklarına daha çok zaman ayırmaya çalıştıklarını belirttiler.

11) Yaşam şu an sizin için ne ifade ediyor?

Bu soru için röportaj yaptığımız çalışan kişiler yaşamın onlar için kısa ve bu kısa hayatta üzülmeyin saçma olduğunu, mutlu ve dolu dolu yaşanması gerektiği insanları kırmadan üzmeden hırslara yenik düşmeden yaşanması gerektiğini vurguladılar.

12) Bu işi yapmaktan memnun musunuz?

Yapılan röportajımızda bu işlerde çalışanların işlerinden çok memnun olmadıkları ancak pişmanlık da duymadıklarını belirttiler. Özellikle morg ve mezarlık çalışanları ilk yıllarında pişman olduklarını zaman içinde bu pişmanlığın geçtiğini belirttiler. Her iş gibi bu tür işlerde de işe karşı duyarsızlaşma gerçekleştiği için işin zorluklarına alıştıklarını bu alışma sonrasında da yaptıkları ile alışık ve barışık olduklarını belirttiler.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma ve gözlemlerimiz sonucunda bu iş sahasında çalışan kişilerin yaptıkları işin zorluğu, bu durumun farkında olmaları ve buna rağmen kendi hayatlarına normal bir şekilde devam etmekte olduğunu tespit ettik. Bireysel gelişimlerinde çalışanlara yaptıkları işlerin olumlu gelişmelere yol açtığını tespit ettik. Toplumsal olay ve olgulara geniş çerçeveden görebilme yetisini kazandıklarını belirttiler. Başkaları için küçük bir problemin büyütülüp abartıldığı, sorun yapıldığı durumlar onlar için hayatın gerçeğinden uzak durumdadır. Maddi hazların değil manevi hazların önemini kavradıklarını belirttiler.

Bu işin çalışmakta olan kişilerin psikolojilerini etkilediğini gözlemledik. Bu iş sahasında çalışan kişiler normal bireylere kıyasla “hayat” kavramını daha önemli ve anlamlı bulmaktadır ve “ölüm” kavramına bakış açıları diğer bireylere kıyasla daha normal ve sıradandır. Burada bahsi geçen normal ve sıradan kavramı olumlu anlamlar içermektedir. Ölüm olgusuna karşı bilinçli olmaları onları hayatın maneviyatına daha da yakınlaştırmıştır. Zamanı kullanma konusunda diğer insanlara göre daha verimlidirler. Toplumsal değerleri benimseme, kabulleniş ve uygulama biçimleri oldukça etkilidir. Yaşlı ziyaretleri ve küçüklere olan sevgi ve koruma bağlılığı gelişmiş durumdadır.

KAYNAKÇA

Koç, M., Ölüm Psikolojisi makalesi- Tasavvuf dergisi

Burcu, E, Akalın, E. (2008). Ölüm Olgusu
Üzerine Sosyolojik Tartışmalar. Hacettepe
Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları
(HÜTAD),(8),29-54.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16675/340884>

KUANTUM DÜŞÜNCE TEKNİĞİNİN İNSAN PSİKOLOJİ ÜZERİNE ETKİSİ

Ayşe AKBAŞ /Rüveyda DEDEOĞLU

11.Sınıf Öğrencileri

Seçkin KAPLAN Danışman Öğretmen

ÖZET

Bilim insanların araştırmalarına göre her şeyin ana maddesi enerjidir ve beş duyu organlarımızla algıladıklarımız sadece bir yanılısamadır. Enerjiyi inceleyen ve tanımlamaya çalışan bilime kuantum denmiştir. Kuantuma göre enerji; etkileşimi, dönüşümü ve imkansız yapandır. Her enerji benzerleriyle etkileşip, geri dönmektedir. Düşüncelerin de enerjilerden ibaret olduğunu biliyoruz ve bu bilgimize göre; bizden çıkan her düşünce de benzerleriyle etkileşip, bize geri döner. Düşüncelerimizdeki pozitif veya negatif enerjilerin bize geri döndüğü düşüncesine de “kuantum düşünce tekniği” denir.

Kuantum düşünce tekniği ile insanlardaki negatif enerjiyi ve düşüncelerindeki olumsuzlukları atmayı amaçladık. Bununla ilgili onlara bilgilendirme yaparak, çeşitli etkinliklerle onların kendilerini tanımalarına yardımcı olduk. Hayatı akışına bırakmalarını ve aynı zamanda bu akışta olumlu düşüncelere yer vermelerini istedik. Güne onları, değiştiremediklerini kabullenmeyle

uyandırdık. Bazı şeyleri kabullenmeyi ve onları da kendimizin bir bütünü olarak görmeyi, kendi benliklerinden kopamayacaklarını onlara bu yöntem ile göstermiş olduk. Mutlu olmanın aslında bir adım uzakta olduğunu fakat bu adımın başında pozitif düşünme geldiğini belirterek onların kuantum düşünce tekniği ile hayatlarına devam etmelerini sağladık.

Anahtar kelimeler: *Düşünmek, pozitif, negatif, enerji, etkileşim, dönüşüm, imkansızlık*

1.GİRİŞ

Kuantum, düşünce tekniğidir. “Kuant” yani atom altı seviyeye inerek, düşüncelerimizi yönlendirme kurgulama eylemi ile evrensel bütünlüğe kendini vererek bir bütün halinde hareket etme haliyle düşünmektir. Kendini hiçliğe vererek benlikten kurtulma durumudur (Bahar, 2014).

Kuantum düşünce tekniği, nitelikli bir düşünme biçimidir. Günlük hayatta insanlar kuruntu vesvese, kalıplaşmış korku düşünceleri üretirler. Kuantum ise geleceğe yönelik olmasını istediklerimiz hakkında hayaller, sesler ve duygulara yapılan bir odaklı düşünme biçimidir. Aynı zamanda bizim hücresel bellek düzeyimizi, bilinçaltımızı, etrafımızdaki elektromanyetik alanı ve tüm hayatı etkiler. Tüm bunlar zincirleme reaksiyon yaparlar.

Kuantum düşünce tekniğinin ana prensibi “odak” tır. Odak, herhangi bir düşüncenin

yoğunlaştığı mihraktır³. Düşüncelerimizin denize atılan bir taşın dalgaları gibi yayıldığını varsayarsak attığımız taşın dalgaları denizin durumuna bağlı olarak yayılım gösterir. Örneğin dalgalı bir denize attığımız taşın yayılımını görmek pek mümkün olmayabilir. Fakat aynı işlemi durgun bir denize yaparsak taşın yayılımını rahatlıkla gözlemleyebiliriz. Bu durum şöyle sonuçlandırılır. Eğer düşüncemizi mihraka yoğunlaştırırsak düşüncemizden daha çok verim alırız. Ancak bu odaklama işlemi nihayete erdiremezsek düşüncemizden ne bir verim ne de bir sonuç almak mümkün değildir.

Kuantum düşünce tekniğini uygulamak, şifaya kavuşmak için size verilen bir ilacı almamak gibidir. Bu tekniği kullanırsanız, hayatınızda olmasını istediğiniz her şeyi yaratabileceğinizi bildiğiniz için, somut sonuçlar alırsınız. Kuantum düşünce tekniği ile artık hasta kişilerin bile pozitif düşünce adı altında iyileşme derecelerinin artırılması mümkün. Aslında bu evrene pozitif enerji göndermenin bir önemidir.⁴

“İnsanoğlu ağızından çıkan cümlelerin, beyninden çıkan düşüncelerin bütün evreni dolaşıp tekrar ona döneceğinin farkında olsaydı eminim daha dikkatli davranırdı.”(Bahar, 2014).

³ www.Kisiselbasari.com

⁴ www.İndigodergisi.com

-Albert Einstein-

Kuantumun psikoloji ile ilişkisi insan düşüncelerinin bir enerji olduğunu bilerek başlar. İnsan psikolojisini de düşünceler net bir şekilde etkiler ve psikolojiyi değiştirmek düşüncelere bağlıdır. Düşünceler de bir enerji olduğu için pozitif bir enerji evrendeki diğer pozitiflerle etkileşime girerek tekrar pozitiflik derecesini arttırarak gelir.

Günümüz fizik çalışmalarında herhangi bir atomun aynı anda binlerce yerde bulunduğu saptanmıştır. Düşüncelerimizin de atomlar halinde bulunduğunu düşünürsek, “Düşüncelerimiz aynı anda binlerce yerde olup, binlerce işi yapabilir” kanısına varabiliriz. Herhangi bir düşüncenin imkansız olmadığını, bir düşünceyle binlerce olasılık yarattığımızın farkına varmalıyız. Topu düşüncemiz, duvarı da evren kabul edecek olursak; duvara bir top attığımızda, top duvara çarpar ve bize tekrar geri döner. Bu örnek şu açıklama ile bağdaştırılabilir. Evrene pozitif veya negatif enerji ya da düşüncemizi yollarsak bu bize ne şekilde yolladıysak o şekilde geri döner. Bir yandan da ne ekersek onu biçeriz diye bir atasözü ile bağlayabiliriz. Örneğin kariyerinizde ilerlemek istediğiniz, hayal ettiğiniz, yeteneklerinizi en iyi şekilde kullanabileceğiniz bir işe ulaşmak, o işte çalışabilir hale gelmek için önce kendinizi değerli ve önemli kılmalısınız. Yeteneklerinizi geliştirmeniz gerekir elbette; ama daha önce kendinizi orada çalışırken, o işe ulaşmış şekilde hayal edersiniz

kuantumla. “Benim için en uygun iş şu anda hazır ve ben bu işi kabul etmiyorum.” fikrine inanırsanız bu gerçekleşir. Sonuç olarak neye inanırsak o gerçekleşir.

Düşünce insana bahşedilen en büyük özelliktir. Düşüncenin de bir enerji olduğundan yola çıkarak düşüncelerimizle bizler, var olan her şey ile iletişim halindeyiz. Pozitif yaşam, pozitif düşünce kuantumun keşfi ve kullanım alanlarının yaygınlaşmasından sonra kuantum düşünce felsefesi günümüzde yer almaya başladı.

Kuantum teorisine göre;

-Her şey birbirine bağlıdır. Tüm canlı ve cansız varlıklar sürekli birbiri ile etkileşim halindedir.

-Her şey bir enerjidir. Sizin madde olarak tanımladığınız bu dünya aslında enerjisel bir bütündür. Atomların her biri birer enerjidir.

-Biz hayatın gerçek anını yaşarken paralel evrende de tüm olasılıklar yaşanıyor. Öncelikle tüm olasılıkları düşünmekle başlayalım. Dinozorların yok olmadığı ve göktaşının çarpmadığı. Hitler’in doğarken öldüğü, atom bombasının icat edilmediği ve sizin tüm hayatınızda verdiğiniz kararların tüm olasılıklarını düşünün. Hepsi için var olan evreni düşünün.

-Bir atom her yerde olabilir. Bu kuantum için mümkün olan bir şeydir. Kuantum fiziğine göre

mümkün olmayan çok az şey vardır.

-Biz gözlemlerken ve gözlemlenirken evren farklı hareket eder. Kısaca atom altı dünyada mucize diye tanımlayabileceğimiz olaylar meydana gelmekte; fakat biz gözlemlenirken kalktığımızda fiziksel kurallara geri dönmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı kuantum düşünce tekniği ile insan psikolojisinde olumlu etkiler yaratmaktır.

2.YÖNTEM

10 kişiye kuantum düşünce tekniğini 10 adımda uygulamak adlı çalışmamızı uygulayarak gözlem yöntemiyle onların değişimlerini inceleme altına aldık.

Kuantum Düşünme Tekniğini 10 Adımda Uygulamak

1-Kendini tanı

2-Sadeleş

3-Her şeyi bir adımla başlat

4-Rahatsızlık veren şeyleri değiştir

5-Değiştiremediğin şeyleri kabullen

6-Durumu değiştirmek için planlar yap ve aşama aşama uygula

7-Değiştiremediğin durumlar ve olaylar için tutumunu değiştir.

8-Her zaman ve her şartta zihinsel, ruhsal ve bedensel sağlığın için yatırım yap

9-Yeniliklere açık ol

10-Eğer bir hayalin yoksa yaşamının amacına saygılı ol

2.1 Çalışma Grubu

Bu çalışma 2018-2019 1. Döneminde Antalya ili Döşemealtı ilçesinde bulunan bir lisede öğrenim gören 17-18 yaş grubundan rastgele seçilen 10 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Belirlenen 10 öğrenciyle yaşama dair görüşlerini almak üzere görüşmeler yapıldı. Yapılan bu görüşmeler doğrultusunda psikolojilerini olumlu yönde etkileyecek meditasyon, doğa yürüyüşleri ve müzik gibi etkinlikler yapıldı. Kuantum kaynaklı kitaplar ve belgeler okutuldu, filmler ve görsel çalışmalar izletildi.

2.3. Verilerin Analizi

Öğrencilere okumaları için kitaplar, dergiler, bilimsel makaleler verildi. Okuma süreci sonrasında görüşlerini belirten denemeler yazdırıldı. İzletilen görseller sonrasında onları en çok izledikleri görsellerden nelerin etkilediği grup çalışması

yapılarak tespit edildi. Öğrencilere son olarak çalışmaya katıldıkları ilk günlerdeki kendileriyle şu anki kendileri arasında ne gibi gelişmeler olduğu kıyaslamasının yapılması istenildi.

3. BULGULAR

Çalışma için bir araya getirilen 10 kişilik grup üyeleri isteklilik ve gönüllülük esasına göre belirlendi. Seçilen grup üyelerine öncelikle bilgilendirme toplantıları düzenlendi. Koşul ve zamanlarımız ölçüsünde birebir çalışmalara da öncelik verildi. Çalışmamız öğrencileri bilgilendirme sonrası kitap, makale, dergi gibi kaynaklarla altyapıları oluşturuldu. Araştırılan bu kaynaklardan neler öğrendiklerini grup üyelerine sorduk. Grup üyeleri daha önce bu konularla ilgili bu kadar bilgi sahibi olmadıklarını şimdi ise daha çok şey bildiklerini belirttiler. Bunun üzerine meditasyonlar yaptırarak onları fiziksel ve ruhsal olarak rahatlattık. Kuantum kaynaklı kitaplar okutulup, belgeseller izletildi. 10 kişiden 6 sı bu yaptığımız faaliyetleri istekli bir şekilde izleyerek ve okuyarak ciddi bir şekilde kendilerini kuantum düşünce tekniğine verdiler. 4 ü ise kuantum düşünce tekniğini ciddiye almayıp izlediler ve okudular. Fakat okuduktan ve izledikten sonra aslında ciddiye almadıkları kuantumun hayatlarında ne kadar da çok yer aldığını fark ederek diğer faaliyetlerde daha ciddi bir tutum sergilediler. Grup üyeleri bu bilgilerle daha önceden

alışık ve barışık olmadıklarını bilgileri öğrenmeye başladıktan sonra fark ettiklerini belirttiler. Özellikle okul ve ders başarı kaynaklı durumları algılayış ve karşılayışlarının yanlışlığını fark ettiklerini bu keşif üzerine bile kendi davranışlarının değişimini gözlemlediklerini ifade ettiler. İnsanların hayatla olan barışıklığını yine insanın kendini tanimasından geçtiğini kendini tanıyan insanın hayatta daha başarılı olduğunu gördüler. Bütün bu süreçler sonrasında şunları gördük; bireyler kendilerini ve kendinde olan gücün, enerjinin farkına vardığı zaman farkındalığı artıyor. Öğrencilerin olumsuz diye nitelendirdiği birçok davranışın farkındalıklarını arttırdıktan sonra olumlu olmaya başladıklarını söylediler. Okulu ve okul kurallarını gereksiz ve anlamsız bulan yaşama dair güzel düşünceler geliştiremezken çalışmalar sonrasında daha da ılımlı ve hayatı bütünsel bir bakış açısıyla ele almaya başladılar. İyiyi istemenin ve iyi yaşamının kısaca mutluluğun bireyin kendi ellerinde olduğunu yaptığımız çalışmalar sonrasında görmelerini sağladık.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Kısa zaman içerisinde bireylerin aslında kendilerini ne kadar yanlış tanıdığı, istedikleri her şeyin aslında kendi ellerinde olduğu bilgisini verdik. Bireylerin bu çalışmadan önceki ve sonraki ruh hallerini kıyaslamalarını istedik ve bu kıyaslamalar sonucu kuantum düşünce tekniğinin insanlarda

olumlu düşünceler yarattığını ve bireylerin hayata karşı bakış açılarının daha olumlu daha ılımlı olduğunu gözlemledik. Sözcüklerin gücünü insanlar üzerindeki etkisini olumluyu çağırma, çekim gücü istenilenleri elde edebilme ve bütün bunlardan bireyin en temel aktör olduğunu gösterdik. Sevmenin ve istemenin gücünü en başta da bireyin kendinde başlayan sevme ve değer görme isteğinin kendi ellerinde olduğunu gösterebildik. Basit gibi görünen ama bir o kadar da güçlü ve etkili olan gülümsemenin insan hayatında nasıl bir kelebek etkisiyle çoğaldığını öğrencilere günlük hayatlarının içinden canlı örneklerle somutladık. İnsanların gülmek için yüzlerinde sadece 17 kas çalışırken mutsuz olduklarında ise 43’ ten fazla kas çalışıyor. Gülmek eyleminin aslında ne kadar faydalığı olduğunu onlara şu örneklerle de kanıtladık. Öfke ve kin duygusuna sahip olmak, bağışıklık sistemini zayıflatır. Neşeli ve bolca gülen insanların ise bağışıklık sistemi daha güçlü daha dirayetlidir. Gülünce, çeşitli tümör ve virüslerle savaşan hücrelerimiz, sayı bakımından artış gösterirler. Birçok ruhsal hastalığa da iyi gelen “gülmek” olumlu etki gösteren bir tedavi yöntemidir. Hayata olumlu yaklaşan sağlıklı bireyler konunun toplumsal kişisel veya profesyonel olduğuna bakılmaksızın iyi karşılanır. Gülmek sağlık da dâhil olmak üzere hayatımızın birçok yönünü refah ve

enerji düzeylerini etkiler⁵.

5.ÖNERİLER

Bireylere bu düşünce çok küçük yaşlarda okulda başlayan eğitim ve öğretim eşliğinde verilmelidir. Bu süreç küçük yaşlarda büyükleri rol-model alan çocuklara oyun tekniğiyle, özellikle yaratıcı drama ile verilmeli. Çocuğun kendini tanınması çevresiyle olan ilişkisi kendisi gibi diğler insanlarında biricik olduğu değeri ve herkesin herkesle olan iletişiminin bireylerde yarattığı olumlu etkiler deneyimlenerek yerleşik ve kalıcı kılınmalıdır. Bilimsel bir çalışmanın verileri der ki; mizahla-eğitimin bir arada kullanılması öğrenmeyi kalıcı hale getirir. Olumlu düşüncenin insanın hem beden hem ruh sağlığında meydana getirdiği olumlu etki gibi. Kendini tanınmasına yardımcı olunan bireye bu süreci başarıyla verdiğimizde kendi hatalarına olumlama yapan ve en başta kendine gülebilmeyi başaran bireyin bütün bir yaşamını nasıl da güzel geçireceğinin kanıtıdır.

KAYNAKÇA

Bahar, C., (2014), Kuantum Düşünce Tekniği, Tutku Yayınevi, İstanbul.

⁵ mhthayat.haberturk.com

EBEVEYN DAVRANIŞLARININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİLERİ

Elif ALTIN/Esra KAVAK *10.sınıf Öğrencileri*

Seçkin KAPLAN *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Bu projede ebeveyn davranışlarının çocuklar üzerinde ki olumsuz etkileri araştırılacaktır. Yapılan projede saha çalışması olarak anket uygulaması yapılacaktır. Anket sorularından elde edilen bilgiler değerlendirmeye alınacaktır. Anket soruları 10 tane seçenekli, 1 tane açık uçlu sorudan oluşmuştur. Saha çalışması 20 kadın ve 30 erkek veli olmak üzere toplam 50 kişiye uygulanmıştır. Katılımcıların eğitim düzeyleri anket cevaplarında göz önünde bulundurulmuştur. Toplumda kadın ve erkek bireylerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara göre çocuklarında en çok para harcama ve ders çalışma konularında kısıtlamalara gittikleri tespit edilmiştir. Velilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda eğitim düzeyleri arttıkça olaylara farklı açılardan baktıkları gözlemlenmiştir. İlkokul mezunu olan velilerin, yükseköğrenim ve lise mezunu velilere göre çocuklarını daha serbest bıraktıkları veri olarak elde edilmiştir. Velilerin çocuklarının arkadaşlık seçimine seçmeli sorularda hayır cevabını verirken açık uçlu soruda ise kötü arkadaşlık seçimine karıştıkları tespit edilmiştir. Ailelerin

çocuklarına yeterli zaman ayırdıkları onların okul dışındaki sosyal hayatın çocuklarının derslerini olumsuz etkilemediğini anket sonucundan verilerle sonuçlanmıştır. Çocukların kız ya da erkek arkadaşı olup olmaması konusunda ailelerinden bir baskı olmadığı anket oranlarından çıkarımlarla tespit edilmiştir. Ailelerin çocuklarının hayatlarına müdahale de bulunmaları daha çok eğitim hayatlarında yaşadıkları deneyimler sonucunda olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, birey, çocuk, kısıtlama, bakış açısı

1.GİRİŞ

Bireyin kişiliği doğumdan başlayarak tüm yaşamı süresince toplumsal kurumlardaki yaşantılarla şekillenir. Anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumları birçok sosyal ve çevresel etkenden daha önemli olup çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini etkiler. Bireylerin en fazla etkilendiği dönemler çocukluk ve ergenlik dönemleridir. Birey, toplumu oluşturan yapının en küçük birimidir⁶. Çocukluk; anne karnında ya da bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insandır⁷.

⁶ www.filozof.net

⁷ <https://kelimeler.net>

Bu projeyi yapma gerekçelerimiz, hayatımızda yer tutan ebeveynlerin günlük yaşamda yaptıkları hatalı davranışların, çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini gözlemlemektir. Yeteri kadar zaman ayırmama, kısıtlamalarda ve kıyaslamalarda bulunma, sınav baskıları, gelecek kaygısı gibi ebeveyn baskıları çocukların kaliteli yaşamında etkilere sahiptir. Bu hataları araştırmak amacıyla yaptığımız saha çalışmalarına göre, elde ettiğimiz bilgilere dayanarak ebeveynlerin aldıkları kararların ve buldukları davranışlarında eğitim durumlarının etkide bulunup bulunmadığını araştıracağız. Olaylar karşısında ki farklı bakış açılarını inceleyeceğiz. Elde edilen bu bilgiler doğrultusunda çocukların; eğitim hayatlarını, sosyal yaşamlarını, arkadaş çevresi ile kurduğu iletişimlerine ve psikolojilerine olan etkilerini veri olarak elde edeceğiz. Ebeveynlerin, hangi davranışları sonucu ne tür sorunlarla karşı karşıya kalacağımızı tespit edeceğiz.

1.1.Amaç

Toplumun yarısının ebeveynlerinin davranışlarından etkilendiğini düşünebiliriz. Toplumun yarısı ve daha fazlası bu örnekleri hayatına olumsuz yönde de yansıtmaktadır. Ebeveynlerin, kendi davranış bozuklukları ve dış çevre etkenlerin de birey üzerinde psikolojik etkiye sahip olup olmadığı araştırılacaktır. Yapılan bu projede eğitim düzeylerinin düşüncelerine olan etkisi araştırılacaktır.

Bu çalışmada; çocukların ebeveynlerinin

aldıkları kararlardan ve davranışlarından daha çok olumsuz yönde etkilendiğini göstermek amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni:

Proje kapsamında hazırlanan anket 20 kadın, 30 erkek olmak üzere toplam 50 veliye yapılmıştır. Yapılan ankette 5 adet soruda “EVET, HAYIR” olarak, 2 adet soruda “EVET, HAYIR, KARARSIZIM” olarak, 3 adet soruda seçenek bırakarak ve 1 adet açık uçlu soru olmak üzere toplam 11 sorudan oluşan anket uygulaması yapılmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Bu çalışmada ebeveyn davranışlarının çocuklar üzerindeki olumsuz davranışlarının psikolojik etkilerinin en çok çocukluk ve ergenlik çağında görülmesi ve ailelerin aldıkları kararların en çok baskıyla uygulandığı dönemler olmasıdır. Bu dönemler de ailelerin eğitim durumları çerçevesinde farklı bakış açılarına sahip olmalarıdır.

2.3 Veri Toplama Aracı

Ebeveyn davranışlarının çocuklar üzerinde olumsuz etkilere sahip olup olmadıklarını incelemek için farklı eğitim düzeyinden mezun olmuş 20 kadın

ve 30 erkek velinin katılımıyla anket çalışması yapılarak bu proje için veriler elde edilmiştir.

2.4 Verilerin Analizi

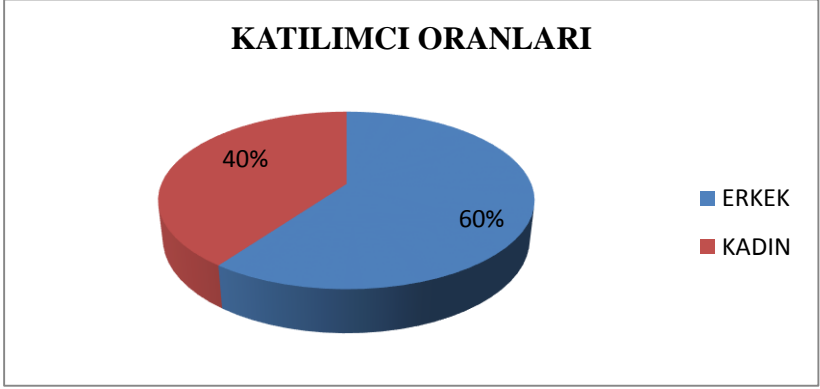
Anket çalışmasında elde edilen bilgilerin doğruluklarını kanıtlamak amacıyla birden fazla kaynaktan yararlanılmıştır. Düzenlenen ankette yer alan 11 soru ayrı ayrı ve tarafsız bir şekilde değerlendirilmiştir. Ebeveyn davranışlarının ve aldıkları eğitimlerin verdikleri kararların çocuklar üzerinde olumsuz etkiye sahip olup olmadığını tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik (yüzde) analizi kullanılmıştır.

2.5 Geçerlilik Ve Güvenilirlik

Yapılan araştırmada çocukların psikolojilerinin hangi dönemlerde daha fazla etkilendiği ve ebeveyn davranışlarının ne tür problemlere sebep olduğuna dair internet üzerinden farklı kaynaklardan veriler toplanmıştır. Ankette yer alan sorular kısa ve net, cevaplar ise sorulara uygun, açıklayıcı bir şekilde yapılmıştır. Ankette 1 adet bulunan açık uçlu soruya veliler tarafından verilen tüm cevaplar tarafsız bir şekilde değerlendirilmiştir.

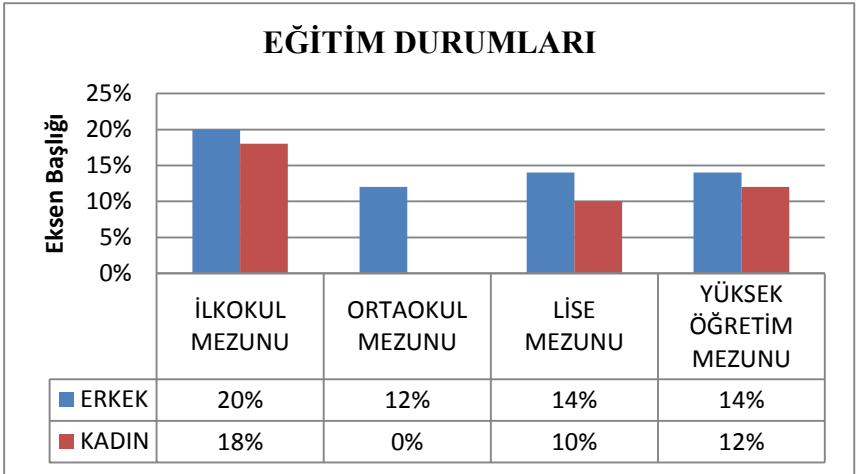
3.BULGULAR

Tablo 1: Ankete katılan katılımcı oranları

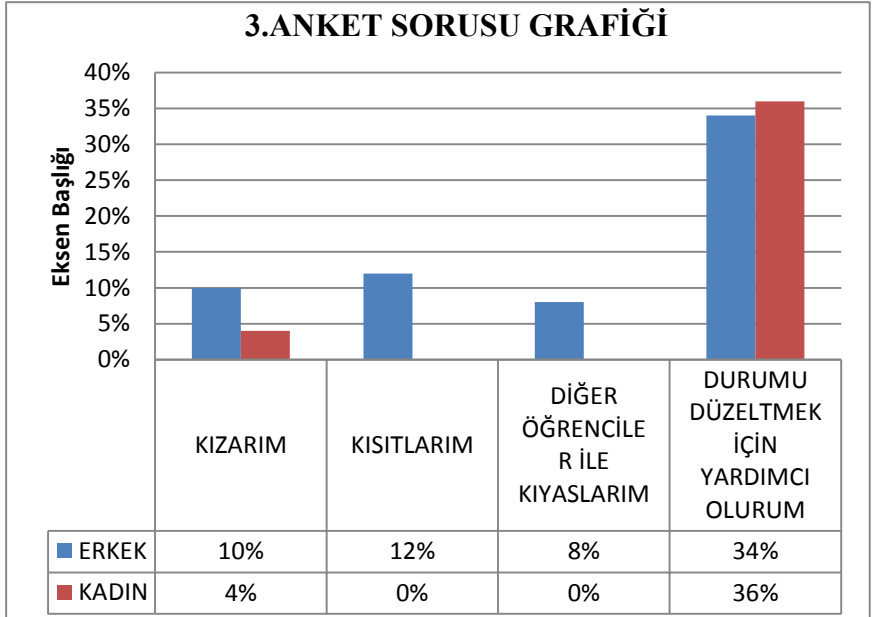
Tablo 1'deki verilere göre %40 kadın, %60 erkek veli katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların eğitim durumları

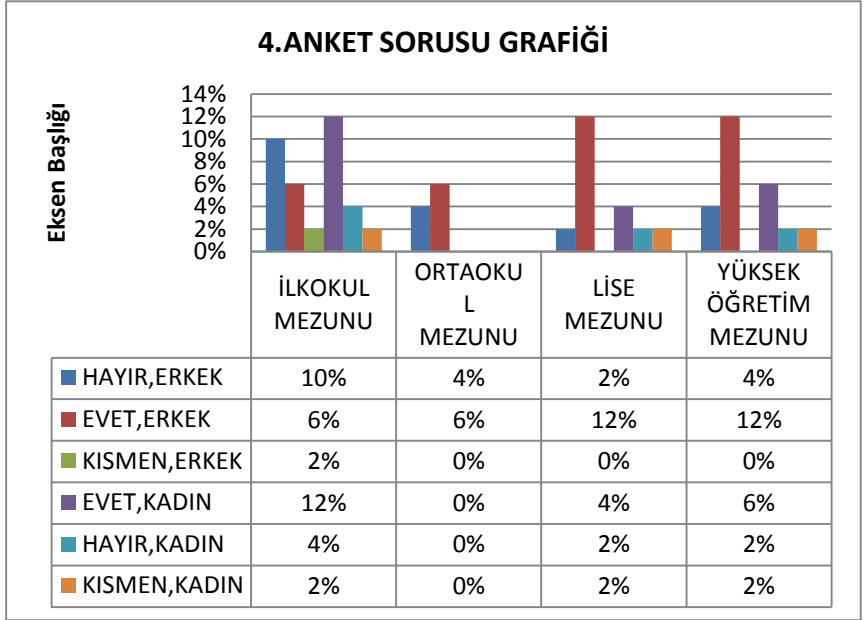
Tablo3'te verilen değerlere göre erkek velilerin en çok katılımcıların %20 oranıyla “İLKOKUL MEZUNU”, kadın velilerde ise %18 oranıyla “İLKOKUL MEZUNU” oldukları görülmekte.

Tablo 3: Çocuklarınız sınavlardan düşük not aldığı zaman ne tepki verirsiniz?

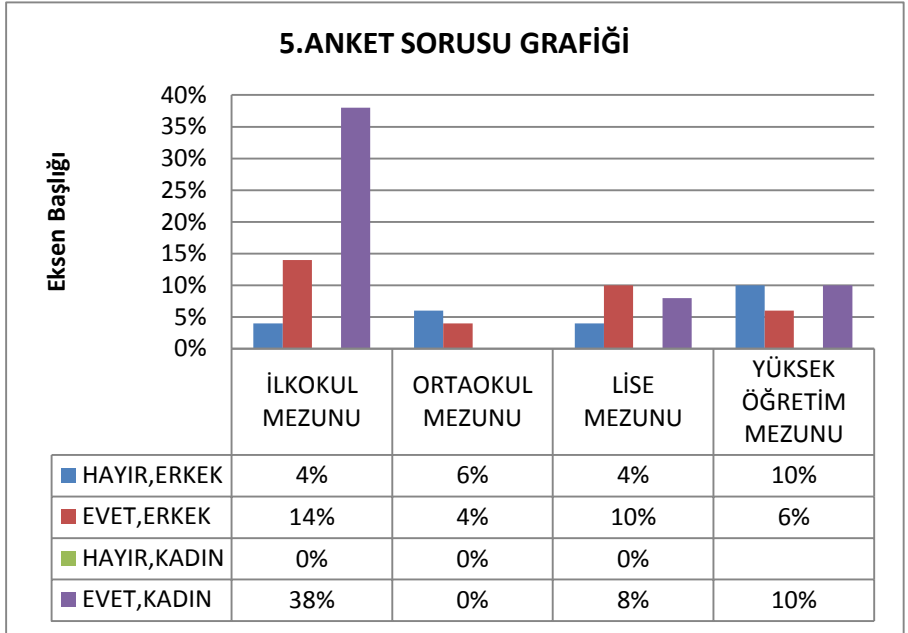
Tablo 4'te verilen veriler doğrultusunda ankete katılan erkek ve kadın velilerin en çok cevabı “DURUMU DÜZELTMEK İÇİN YARDIMCI OLURUM” şeklinde verdikleri gözlemlemiştir. Elde edilen bu bilgilere göre katılımcıların daha çok duruma yapıcı olarak yaklaştıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4: Çocuğunuzun arkadaşlık seçimine müdahale ediyor musunuz? Okul çevresinin arkadaşlık seçimini etkilediğini düşünüyor musunuz?

Şekilde verilen tabloya göre ilkökul mezunu velilerin %10 “HAYIR”, lise ve yükseköğretim mezunlarının “EVET” cevabı verdikleri, kadın velilerin ise %12 oranıyla en çok “EVET” cevabı verdikleri tespit edilmiştir. Bu bilgilere dayanarak eğitim düzeyinin artmasıyla çevresel etkilerin daha fazla etkiye sahip oldukları düşüncesine karar verilmiştir.

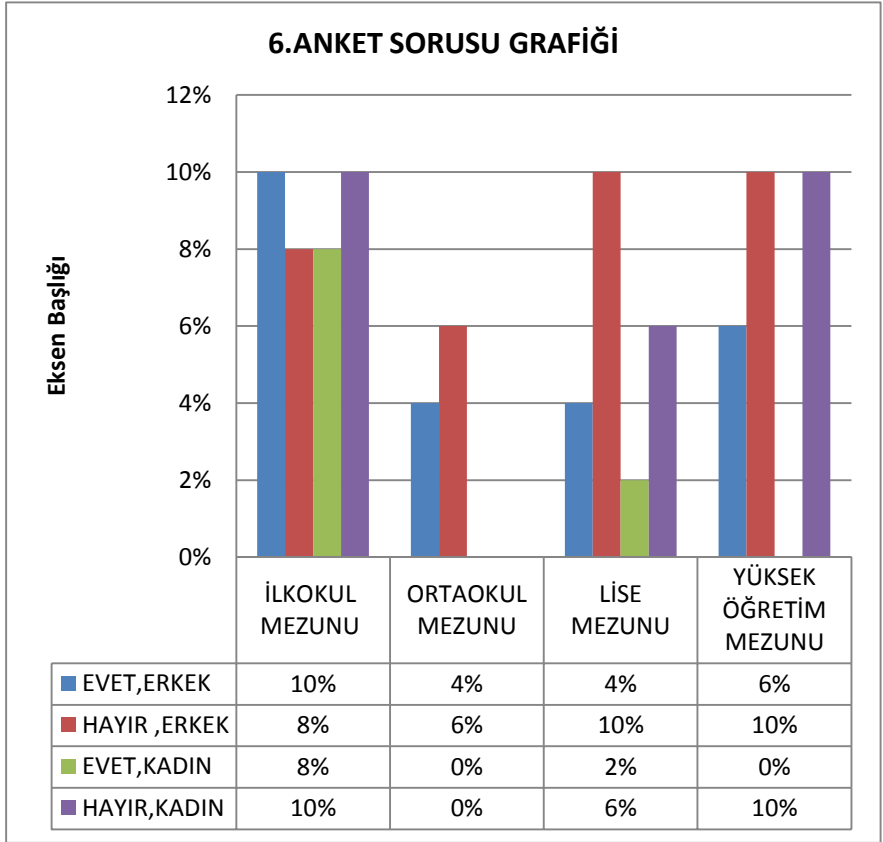
Tablo 5: Çocuğunuza yeterince zaman ayırdığınızı düşünüyör musunuz?

Şekilde de verilen bilgilere dayanarak “HAYIR” cevabını veren erkek velilerden %10’nun “YÜKSEK ÖĞRETİM” mezunu oldukları, “EVET” cevabını veren erkek veliler de ise %14 oranıyla “İLKOKUL” mezunları oldukları, kadın velilerde “EVET” cevabını %38 oranıyla “İLKOKUL” mezunlarının verdikleri gözlemlenmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda “İLKOKUL” mezunu velilerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdikleri tespit

edilmiştir.

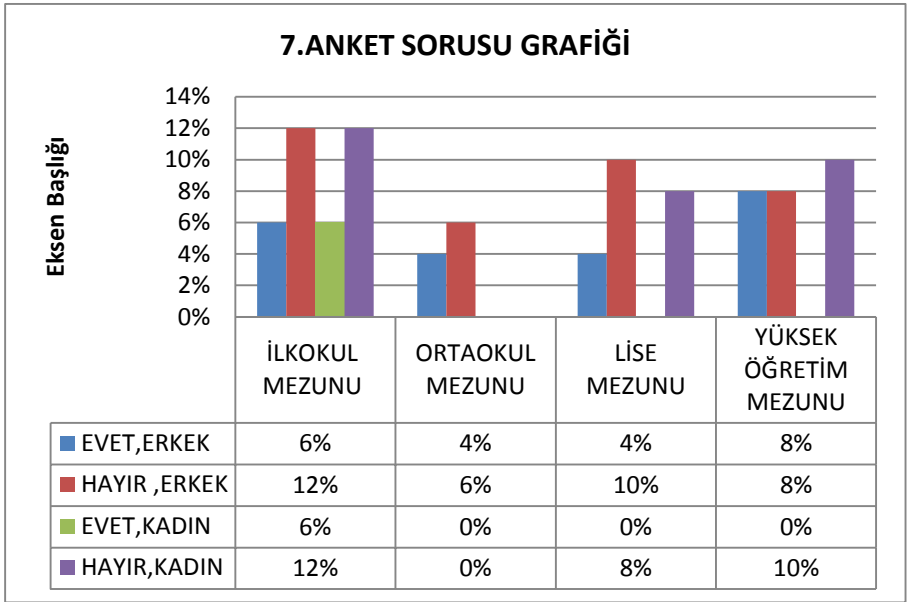
Tablo 6: Okul dışındaki sosyal hayatın çocuğunuzun eğitim hayatını olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

Tablo 6 ‘da verilen değerlerden yola çıkarak ilkokul mezunu velilerinin %10 “EVET”, lise ve yükseköğretim mezunu velilerin %10 oranında HAYIR cevabı, kadın veliler de ise ilkokul ve

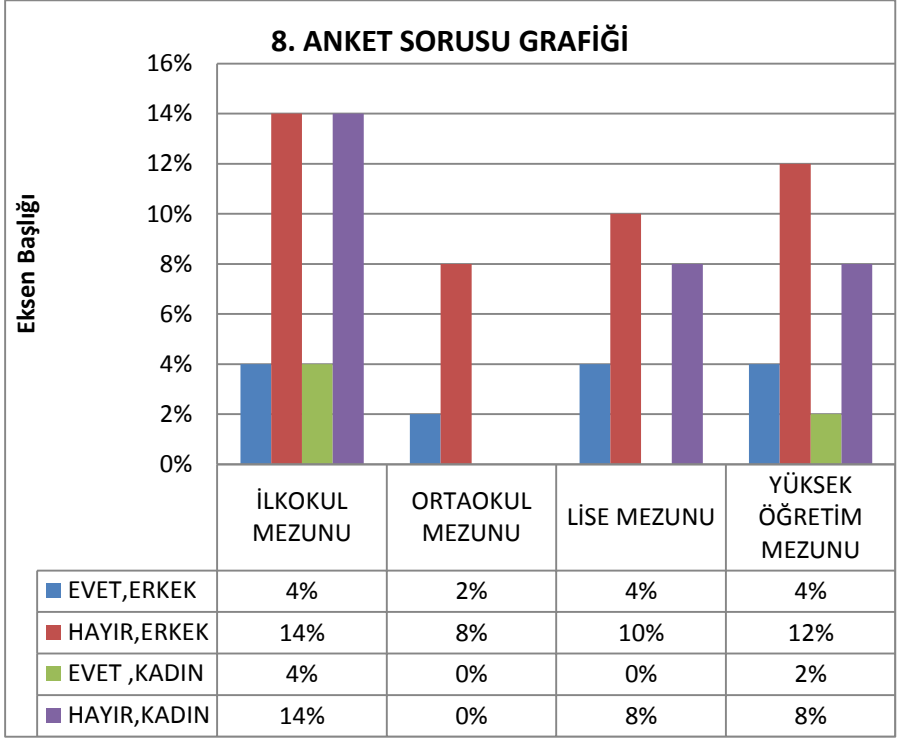
yükseköğretim mezunu velilerin aynı oranda “HAYIR” şeklinde cevapladıkları tespit edilmiştir. Bu verilere dayanarak eğitim düzeyinin düşmesiyle okuldaki ve okul dışındaki sosyal hayatın eğitim hayatını olumsuz yönde etkilediklerini düşündükleri kanısına varılmıştır.

Tablo 7: Çocuğunuzun meslek seçimine karışır mısınız?

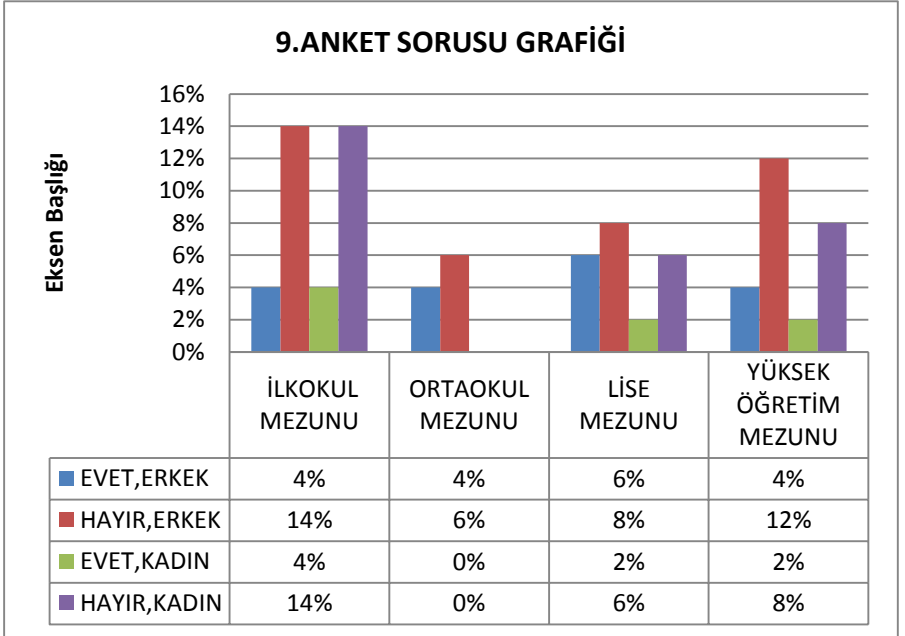
Tablo 7’de verilen değerler doğrultusunda kadın ve erkek veliler tarafından çocuklarının meslek seçimine karışmadıkları cevaplarını verdiklerini veri olarak elde edilmiştir.

Tablo 8: Çocuğunuzun kız ya da erkek arkadaşı olmaması konusunda baskı yapar mısınız?

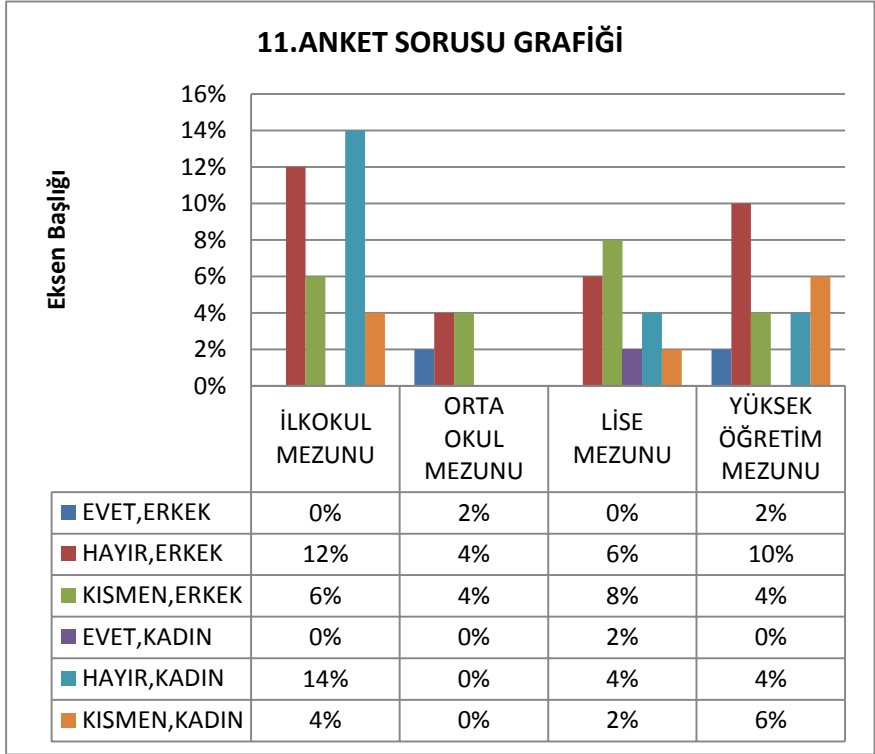
Tablo 8 de verilen değerler doğrultusunda kadın ve erkek velilerin çocukların kız ya da erkek arkadaşı olmaması konusunda baskı yapmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 9: Aile içi sorunlarınızın çocuklarınıza yansıttığınızı düşünüyor musunuz?

Tablo 9’ da verilen değerler sonucunda erkek ve kadın velilerin aile içi sorunlarının çocuklarına yansıtmadıkları kanısına varılmıştır. Aile içi sorunlarını çocuklarına yansıttığını düşünen veliler ise çoğunlukla % 6oranında erkek veliler tarafından verilmiştir.

Tablo 11: çocuğunuzun hayatına çok fazla müdahale ettiğinizi düşünüyör musunuz?

Şekilde verilen tablodan elde edilen bilgilere göre ankete katılan velilerin çoğunluğunun çocuklarının hayatlarına müdahalede bulunmadıkları yargısına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar veri olarak elde edilmiştir.

10. Anket sorusu: Çocuğunuzu hangi durumlarda kısıtlarsınız?

Fazla para harcama
Yanlış arkadaş seçimi
Teknolojik aletler
Giyim ve giyim tarzı
Kötü alışkanlıklar
Ev izinleri
Boşa zaman harcama
Ders çalışma

Gibi durumlarda velilerin kısıtlamalarda buldukları, ancak ankette sorulan sorulara tezat biçimde cevap verdikleri görülmüştür.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

50 kişilik öğrenci velilerine uygulanan 10 tane seçenekli ve 1 tane açık uçlu sorudan oluşan anket çalışması sonucunda ebeveyn davranışlarının çocuklar üzerindeki etkileri hakkında veriler elde edilmiştir. Bu cevaplar sonucunda farklı eğitim durumlarından mezun olmuş velilerin olaylar karşısında farklı bakış açılarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Velilerin yeterince çocuklarına zaman ayırdıklarını fakat açık uçlu sorudan elde edilen verilere göre ders çalışma, para harcama, boşa zaman geçirme gibi eylemlerde çocuklarına kısıtlamalarda buldukları kanısına varılmıştır. Kısıtlamalarda buldukları ancak çocuklarının hayatlarına fazla

müdahalede bulunmadıklarına ulaşılmıştır. Velilerin arkadaşlık seçimine ve okul çevresinin arkadaşlık seçimini etkilediğini düşünmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi sorunların ilkokul mezunu velilerin daha çok çocuklarına yansıtıkları ve bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Velilerin anket sorularına verdikleri cevaplara göre okul başarısında ve öğrenci kararlarına saygı duyma ve olaylar karşısında yapıcı bir şekilde çözüm buldukları öğrenilmiştir. Öğrenci velilerinin en çok kısıtlamada buldukları bir başka problem ise teknolojik aletlerin kullanımınıdır, bu durumun ders başarısını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Aileler için önem arz eden kıyafet ve konuşma tarzlarının da kısıtlamalara neden olduğu yargısına ulaşıldı.

5.ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda anket sonuç verilerine göre velilerin olumsuz davranışlarına çözüm yolu göstermek amacıyla birçok farklı etkinlikler yapılabilir. Örnek olarak, öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimleri konusunda yetersiz kaldığı durumlarda okul rehberlik servisinden yardım alınabilir. Okul zamanı içinde velilerin okul hayatını tanımaları için her gün bir farklı velinin katılımıyla öğrenci-veli ilişkisi sağlanabilir. Öğrenci velilerine belirli süreler zarfında eğitici sunumlar ve seminerler verilebilir. Bu önerilerin amaçları ise

öğrenci velilerinin çocuklarının okul yaşamında karşılarına ne tür problemler çıkabileceğini anlatmaktır. Velilerin kafalarından geçen okul hayatı ile gerçek okul hayatının farklı olduğunu gösterebiliriz. Yetişkinlerin ve çocukların farklı bakış açılarına sahip oldukları ve bu durumun yetişkinlere doğru bir biçimde anlatılması gerekiyor. Bizce aslında küçükler için yazıldığını düşündüğümüz ama gerçekte yetişkinler için yazılmış olan “KÜÇÜK PRENS”i herkese okuması tavsiye edilmelidir.

Büyükler sayılara bayılırlar. Tatalım, onlara yeni edindiğiniz bir arkadaştan söz açtınız, asıl sorulacak şeyleri sormazlar. Sesi nasılmış, hangi oyunları severmiş, kelebek biriktirir miymiş sormazlar bile (Küçük Prens).

KAYNAKÇA

- Saint-Exupery, A. (2018), Küçük Prens, Panama Yayıncılık, Ankara
- Richard, B.(2000) Martı Jonathan Livingston, Epsilon Yayınevi

LİSELİ GENÇLERİN MUTLU OLMA DURUMLARI

Fatma UĞURLU *10.Sınıf Öğrencisi*
Seçkin KAPLAN *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Mutluluk bireyin yaşamına dair olumlu düşünce ve duygularının miktarca üstünlüğüdür başka bir deyişle bireylerin yaşamlarından aldıkları doyum ve olumlu duyguların toplamıdır. İnsanlar anlık tatminlerle daha çok mutlu olduklarını söylüyorlar fakat onların kısa süreli mutluluk olduğunun farkında değiller oysaki manevi olarak bir iyilik ya da yaşanan güzel bir olay, geride kalan güzel ve anlamlı bir anı daha uzun süreli mutluluklar sağlar. Geçmişten günümüze kadar da mutluluğa dair tek bir tanım da yoktur. Herkes kendi mutluluğunu tanımlamıştır. Her filozofun da farklı mutluluk tanımları vardır. Ergenlik dönemi gencin kişiliğinde ve yaşamının farklı boyutlarında birçok değişimin meydana geldiği önemli bir gelişim dönemidir. Bu dönemde yaşanan fiziksel ve psikolojik değişimler ergenlerin mutluluk düzeylerini etkileyebilmektedir. Bu çalışmanın amacı liseli gençlerin mutlu olma durumlarını incelemek ve mutsuzluklarının nedenlerini bulmaktır. Çalışmada mutluluk kavramı, yapısı, tarihi ve mutlu olmayı etkileyen bazı faktörler ele alınacaktır. Son kısımda

liseli gençlerin mutlu olma durumları çerçevesinde yapılan anket sonucunda çıkan mutluluk tablosu irdelenecek ve daha önceki yapılmış çalışma bulgularıyla birlikte genel sonuçlar ortaya konacaktır.

Anahtar kelimeler: Mutluluk, aşk, para, aile, arkadaş

1.GİRİŞ

İnsanoğlu varoluşundan bu yana mutluluğu anlamaya, tanımlamaya ve yakalamaya çalışmıştır. En zengininden en fakirine, en ünlüsünden en yalnızına, yaşlı veya genç ayırt etmeksizin tüm insanlar aynı duygunun peşinden koşuyorlar. Mutluluk araştırmalarının tarihi karmaşıklık tarihidir yani tam olarak tarihi bilinmez. Bu terim çok farklı anlamlar taşımakta ve yapılan tanımlamalar mutluluğun anlamını kısıtlamaktadır. 1950'lerde bu kavramın kullanımı refah, uyum ve ruhsal sağlık gibi kavramlarla birbirinin yerine kullanılmaktaydı. Zamanla bu kavramın anlamı farklılaşmıştır. Filozofların mutluluğa dair birçok tanımı vardır. Her biri mutluluğu farklı kavramlarla ifade etseler de hepsinin ruhları aynıdır. Mutluluk insan yaşamının ereğidir ve tüm insanlar mutluluğu ararlar. Filozofların mutluluğa dair söyledikleri hakkında örnek verecek olursak:

Antik Yunan filozoflarından Aristoteles “Mutluluk bize bağlıdır.” diyerek mutluluğu bizim besleyip, somutlaştırdığımız bir şey olduğuna inandı.

“Mutluluk daha fazlası için uğraşarak değil; daha azdan keyif duyma kapasitesine ulaşma ile elde edilir.” En büyük düşünürlerden Sokrates’e göre mutluluk dışarıdan gelen ödüllerle, başkalarından duyulan övgülerle elde edilmez. Aksine kişinin kendine bahsettiği özel, kişisel başarılarından gelir. Yani ihtiyaçlarımızı azalttıkça, küçük mutlulukların değerini anlarız.

“Her konuda tedbirli olamayız, ancak; severken tedbirli olmak gerçek mutluluk için en zararlısıdır.” Matematik ve mantık aşığı olan Bertnard Russell’ın, mutluluk gibi tartışmaya açık bir konuyla ilgilenmesi karakteriyle çelişkili gibi gözüküyor. Ne var ki, mutluluğun sevgiye tamamen teslim olmakla bulunabileceğine inanması kulağa mantıklı geliyor ki görünüşe göre, bu konuda çağdaş bilim de onun yanında.

İlk çağ filozoflarından bu yana Aristoteles ve Sokrates mutluluğun insana bağlı olduğunu çağımız filozofu Bertnard Russell’da yine mutluluğun insana bağlı ve insanı insan yapan en önemli öğelerden biri olduğunu vurgulamaktadır.

Birçok insan hayatında mutlu olmak ister. Mutluluğu yakalayabilmek için de çeşit çeşit şeyler yapar. Kimi boğaz kenarında güzel bir yemek

yediğinde mutlu olur, kimi de bir hayır işi yaptığında mutlu olur. Ama bu mutluluklardan hangisi gerçek? Bu sorunun yanıtını, “her ikisi de gerçek” diyerek verebiliriz. Ancak, hücrelerimiz bizimle aynı fikirde değil. Birleşik Devletler’deki Kaliforniya Üniversitesi ile Kuzey Carolina Üniversitesi’nin işbirliği altında gerçekleştirilen bir araştırmaya göre; hücrelerimiz bu olaylardan sadece bir tanesini gerçek mutluluk olarak algılıyor. Yapılan araştırmada, hücreleri yakından inceleyen bilim adamları, her iki duruma karşı, bağışıklık sistemimizdeki hücrelerimizin verdiği tepkiyi incelediler ve hiç beklemedikleri bir sonuçla karşılaştılar. Araştırmaya göre, güzel bir pasta yemek, iyi bir tatil yapmak, güzel elbiseler giymek ya da hoş bir arabaya binmek insanları yalnız o an için mutlu edebiliyor. Bilim adamları bu hissi, mutluluk değil, “anlı tatmin” olarak yorumluyor. Aç bir kimseye yardım etmek, ihtiyacı olana yardımda bulunmak, hayır işleri yapmak ise; uzun vadede hücrelerimiz üzerinde son derece pozitif bir etkiye sahip. Nasıl mı? Yine araştırmacılar bu nasılın cevabını bize şöyle aktarmışlar: Bir amaç uğruna yaşamak hücrede bulunan kronik stresle ilgili genleri büyük ölçüde azaltıyor. Kısa sürede mutluluk anlariysa hücredeki stres genlerini arttırdığında romatizmaya, kalp hastalıklarına neden oluyor ve stres kökenli hastalıklara karşı bağışıklık sistemimizi çökertiyor. Böylece, kendilerine bir amaç edinenler, hem mutlu hem de sağlıklı; bir amacı olmayan ve anı yaşayanlar

ise hem mutsuz hem de sağlıksız oluyor. Kaliforniya Üniversitesi'ndeki araştırma ekibinin lideri Barbara L. Fredrickson, elde ettikleri sonucu şöyle tarif ediyor: "Günlük aktiviteler kısa süreli hazlar sağlasa da; uzun vadede negatif fiziksel sonuçlar doğuruyor. Hücresel düzeyde bakarsak, vücudumuzun tepki verdiği tek bir mutluluk türü var; o da bir amaç uğruna yaşamak ve o amaca bağlı olmak."

Kuzey Carolina Üniversitesi'nin internet sitesi üzerinde yayınlanan araştırmanın sonucuna göre, manen doyucu işlerle meşgulseniz, ne sizin ne de hücrelerinizin mutsuz olması imkansız. Ancak, tek arzunuz güzel bir yemek, lüks bir ev, pahalı bir tatilse, kendinizi mutluymuş gibi hissedeceğiniz anlar yalnızca yemeğinizi yerken, evinizi satın alırken ve tatildeyken geçirdiğiniz anlarınızla sınırlı olacak. Yemek ve tatil bittikten sonra ise; bu "tatmin olma" hissi ortadan kalkmış olacağı için, bıkkınlık ve sıkılma başlayacak; depresyon ve stres baş gösterecek.

Görünen o ki, hayatlarında uzun vadede mutluluğu yakalamak isteyen ve sağlıklı bir yaşam sürmek isteyenler için mutluluğun anahtarı, "anı yakalamakta" değil; gerçek bir amaç uğruna yaşamakta saklı.

1.1.Projenin Amacı

Mutluluk insana özgü bir histir. Mutlu olduğumuzda daha iyi düşünür, daha iyi hisseder ve

daha sağlıklı oluruz. Fiziki organlarımız bile daha iyi çalışır. Liseli gençlerin değişik duygu bozuklukları mutlu olmalarına engel olabiliyor. Liseli gençlerin bu durumun farkında olmaları ve mutlu olmalarını amaçlıyorum.

2.MATERYAL, YÖNTEM VE İŞLEMLER

Bu projede okulumuzdaki 15-17 yaş grubundaki lise öğrencileri ile anket yöntemi kullanılmıştır. Okulumuz lise öğrencilerinin mutlu olma durumlarını analiz ederek hangi durumlarda daha çok mutlu oldukları belirlenmiştir. Çalışmanın akademik desteğe ihtiyaç duyulan bölümlerinde; üniversitedeki öğretim üyelerinin makalelerinden ve yakın çevremdeki mutluluk üzerine bilgisi olan kişilerden bilgi alınmıştır. Tüm bunların ardından bilgilerin tümünü bir araya getirerek içerik analizine tabi tutulmuş ve belirlenen kodlar çerçevesinde raporlaştırmaya gidilmiştir. Bu metinler de proje sonucu yayınlanan çalışmalara eklenmiştir.

3.BULGULAR

Bu bölümde liseli gençlerin mutluluk oranlarına, nelerden mutsuz olduklarına bakılmıştır. Ardından ön analiz ve liseli gençlere anket düzenlenmiş elde edilen bulgular sunulmuştur.

S₁: Cinsiyet?

S₂: Yaş?

S₃: Size göre mutluluk nedir?

S₄: Mutlu olmak bize bağlı mıdır?

S₅: Ders notlarının yüksek olması seni mutlu eder mi?

S₆: Sorunları olan birine yardım etmek sizi mutlu eder mi?

S₇: Sorunlarınızın çözümünde yanınızda birinin olması sizi mutlu eder mi?

S₈: Alışverişe gitmek mi sizi mutlu eder yoksa arkadaşlarınızla vakit geçirmek mi?

S₉: Bir arkadaşınızı ders çalıştırıp sınavdan yüksek not alıp geçmesi mi sizi daha çok mutlu eder yoksa Starbucks'ta içtiğiniz white chocolate mocha mı sizi mutlu eder?

S₁₀: Mutluluk nedeniniz nedir?

S₁₁: Size hiç mutluluk gözyaşları döktüren biri/bir şey/bir olay oldu mu?

S₁₂: Sizi mutsuz eden şeyler nelerdir?

S₁₃: Sizce mutluluk hangisinde?

S₁₄: Mutlu olma oranının her geçen yıl daha da zorlaştığı gerçeği doğru mudur?

S₁₅: Kendinizi mutlu hissediyor musunuz?

Tablo 1. Cinsiyet yüzdesi tablosu

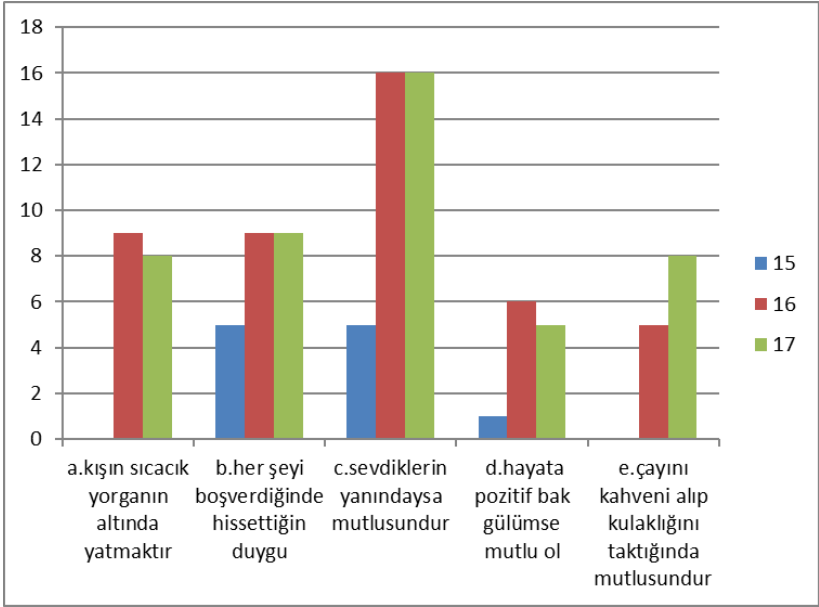
Tablo 1 incelendiğinde %62 kız ve %38 erkek öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 2. Yaş grubu yüzdesi tablosu

Tablo 2 incelendiğinde %9'u 15, %45'i 16, %46'ısı 17 yaşında olan toplam 100 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 3.

Tablo 3 incelendiğinde soru 3 için a şıkkını 15 yaş grubundan kimse işaretlemeyenken 16 yaş grubundan 9 ve 17 yaş grubundan 8 kişi işaretlemiştir.

B şıkkını 15 yaş grubundan 5, 16-17 yaş grubundan ise 9'ar kişi işaretlemiştir.

C şıkkını 15 yaş grubundan 5, 16-17 yaş grubundan ise 16'şar kişi işaretlemiştir.

D şıkkını 15 yaş grubundan 1 kişi, 16 yaş grubundan 6 kişi, 17 yaş grubundan ise 5 kişi seçmiştir.

E şıkkını 15 yaş grubundan kimse seçmezken 16 yaş grubundan 5, 17 yaş grubundan ise 8 kişi

seçmiştir.

Ankette sorulan 3.soru “Size göre mutluluk nedir?” sorusuna öğrenciler tarafından verilen yanıtlar çoğunluk olarak sevdiklerin yanındaysa mutludur cevabı olmuş. Bir insanın maddiyattan çok manevi bir şey daha çok mutlu eder ve o mutluluğu daha uzun sürer. Bu yüzden insanın sevdiği bir kişi bile yanındaysa kendisini dünyanın en mutlu insanıymış gibi hisseder.

Tablo 4.

	EVET	HAYIR
S⁴	%82	%18
S₅	%90	%10
S₆	%93	%7
S₇	%85	%15

Tablo 4 incelendiğinde 4.soru için %82 evet ve %18 hayır yanıtına ulaşılmıştır.

5.soru için %90 evet ve %10 hayır yanıtına ulaşılmıştır.

6.soru için %93 evet %7 hayır yanıtına ulaşılmıştır.

7.soru için %85 evet %15 hayır yanıtına ulaşılmıştır.

Ankette sorulan 4.soru “Mutlu olmak bize bağlı mıdır?” sorusuna öğrenciler tarafından verilen

yanıtlar çoğunlukla evet cevabını vermiştir. Yani mutlu olmak aslında gerçekten de kişinin elindedir. Kişi kendini nasıl hissediyorsa ya da nasıl hissetmek istiyorsa ona göre de mutlu veya mutsuz olur.

Ankette sorulan 5.soru “Ders notlarının yüksek olması seni mutlu eder mi?” sorusuna öğrenciler tarafından verilen yanıtlar çoğunluk olarak tabii ki evet çıkmıştır. Çünkü aileleri eğer notları yüksek olursa onları tebrik ediyorlar veya ödüllendiriyorlar ama notları düşük ise bazı şeyleri kısıtlayabiliyorlar. Ailelerin yaptığı bu davranış öğrenciler üzerinde psikolojik bir baskı kurmasına ve sınavda hırs ve stres yapıp ya daha yüksek notlar almasına ya da daha düşük notlar almasına sebep oluyor. Bu sebepten dolayı da öğrenciler kendilerini biraz da aileleri yüzünden yüksek not almaya amaçlıyor ve yüksek not alınca da kendini daha mutlu hissediyor.

Ankette sorulan 6.soru “Sorunları olan birine yardım etmek sizi mutlu eder mi?” sorusuna öğrenciler tarafından verilen yanıtlar çoğunlukla evet cevabı olmuştur. Gerçek mutluluk da budur zaten. Kişi manevi olarak bir iyilik yaparsa daha çok mutlu olur bu mutluluğu daha da kalıcı hale gelir. Ama bir kişi kendini anlık tatminleriyle mutlu etmeye kalkarsa o kişinin mutlulukları hep kısa süreli kalır.

Ankette sorulan 7.soru “Sorunlarınızın çözümünde yanınızda birinin olması sizi mutlu eder mi?” sorusuna öğrenciler tarafından verilen yanıtlar çoğunlukla evet cevabı olmuştur. İnsan aslında her

zaman yanında birinin olmasını ister doğal olarak bir sorunu olduğunda da o kişiye ihtiyaç duyar. O kişinin bir cümlesi bile insanın mutlu olmasını sağlıyor. O yüzden insan sorunları olduğunda birinin mutlaka hep yanında ona yardım etmesini ister bu kişi de genelde hep yakın arkadaşı veya ailesi olur.

Tablo 5

	Alışverişe gitmek	Arkadaşlarımla vakit geçirmek
S₈	%20	%80

Tablo 5 incelendiğinde 8.soru için %20 alışverişe gitmek ve %80 arkadaşlarımla vakit geçirmek yanıtını vermişti.

Ankette sorulan 8.soru “Alışverişe gitmek mi sizi daha çok mutlu ediyor yoksa arkadaşlarınızla vakit geçirmek mi?” sorusuna öğrenciler tarafından verilen yanıtlar çoğunlukla arkadaşlarımla vakit geçirmek cevabı olmuştur. Arkadaşlar ile daha eğlenceli vakitler geçirilebilir. Lise dönemindeki öğrenciler de zaten direkt olarak arkadaşlarını seçer çünkü lise dönemindeki öğrenciler için arkadaş çevresiyle vakit geçirmek her zaman için daha cazip gelir.

Tablo 6.

	Sınavdan geçen arkadaşım	İçtiğim kahve
S₉	%54	%46

Tablo 6 incelendiğinde 9. Soru için %54 sınavdan geçen arkadaşım yanıtını işaretlemiş, %46 içtiğim kahve yanıtını işaretlemiştir.

Ankette sorulan 9.soru “ Bir arkadaşınızı ders çalıştırıp sınavdan yüksek not alıp geçmesi mi sizi daha çok mutlu eder yoksa Starbucks’ta içtiğiniz white chocolate mocha mı sizi daha çok mutlu eder?” sorusuna öğrenciler tarafından çoğunluk olarak sınavdan geçen arkadaşım cevabı verilmiş. Çünkü sınavdan geçmesi için siz arkadaşınıza yardım edip ders çalıştırıyorsunuz ve onun sınavdan geçmesi sizi de ister istemez daha çok mutlu eder. Ve bu mutluluk aynı zamanda uzun süreli bir mutluluk sağlayabilir.

Ankette sorulan 10.soru açık uçlu bir soru olduğu için çoğunluk olarak liseli gençlerin verdiği yanıtları yorumlayacak olursak; yanlarında sevdiklerinin olmasını, ailesinin olmasını ve parasının olmasını istiyor. Anne babaların çocuklara, çocukların anne babalarına karşı sevgisi, mutluluğun en büyük kaynaklarından biri olabilir. Fakat bu aile sevgisi günümüzde git gide azalmakta bunların başı ise paraya dayanır ve aynı derecede önemli başka bir tedirginlik vardır ki, onun da sebebi ekonomiktir. Gelecek çağlara damgasını vuracak derecede büyük ve göz kamaştırıcı işler başarma yeteneğinde olan bir kimse, bu duygusunu işiyle de karşılayabilir; başka çıkar yol yoktur. İki insan arasındaki ilişkinin iyi sayılabilmesi için, her ikisini de hoşnut etmesi gerektiğine inanıyoruz. Büyüğün kararsızlığı ve

kendine güvensizliği kadar çocuğun zihninde endişe yaratan hiçbir şey yoktur.

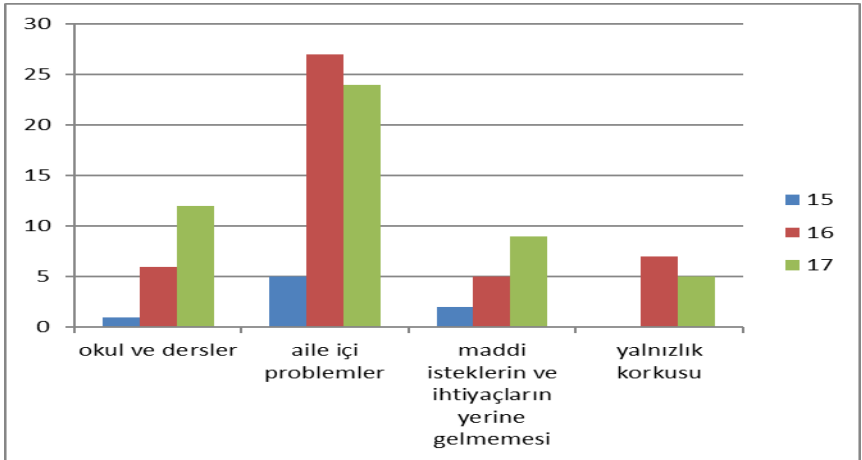
Tablo 7.

	EVET	HAYIR
S₁₁	%51	%49

Tablo 7 incelendiğinde 11. soru için %51 evet ve % 49 ise hayır yanıtını işaretlemiştir.

Ankette sorulan 11.soru “Size hiç mutluluk gözyaşı döktüren biri/bir şey/bir olay oldu mu?” sorusuna çoğunluk olarak evet cevabı verilmiştir fakat hayır cevabı veren kişilerle arasında da çok bir fark yoktur hemen hemen aynı denebilir. Kişi öyle bir olay yaşar ki ve ya öyle birisiyle karşılaşır ki hayatındaki tüm olumsuzlukları silip atar ve ona yepyeni bir sayfa açar bu da bazı insanlara mutluluk gözyaşları döktürebilir.

Tablo 8.

Tablo 8 incelendiğinde 12.sorunun a şıkkı için 15 yaş grubundan 1 kişi, 16 yaş grubundan 6 kişi, 17 yaş grubundan 12 kişi işaretlemiştir.

B şıkkı için 15 yaş grubundan 5 kişi, 16 yaş grubundan 27 kişi, 17 yaş grubundan 24 kişi işaretlemiştir.

C şıkkı için 15 yaş grubundan 2 kişi, 16 yaş grubundan 5 kişi, 17 yaş grubundan 9 kişi işaretlemiştir.

D şıkkı için 15 yaş grubundan hiç kimse işaretlemezken, 16 yaş grubundan 7 kişi, 17 yaş grubundan 3 kişi işaretlemiştir.

Ankette sorulan 12.soru “Sizi mutsuz eden şeyler nelerdir?” sorusuna öğrenciler tarafından çoğunlukla aile içi problemler cevabı verilmiştir. Aile çok önemlidir. Sonuçta o aile bizim doğduğumuzdan itibaren içinde bulunduğumuz yer. Bizi dünyaya getiren bir anne ve arkamızda daima duran bir babamız var bir de sıkıntılarımızı da konuşabildiğimiz kardeşlerimiz. Bu ailede ufak bir sıkıntı tüm aileye yansıyor ve bu sıkıntılar tüm aileye dert oluyor. O sıkıntılar düzeline kadar evde kimsenin yüzü gülmüyor. Bu durum çocukların okul hayatına, anne ve babaların iş hayatına da yansıyor haliyle tüm ev halkı küçük bir yaşanan sıkıntıdan etkileniyor ve mutsuz oluyor.

Tablo 9.

	Aşk	Sağlık	Para
S₁₃	%25	%39	%36

Tablo 9 incelendiğinde 13.soru için %25 aşk, %39 sağlık, %36 ise para yanıtını işaretlemiştir.

Ankette sorulan 13.soru “Sizce mutluluk hangisinde?” sorusuna çoğunluk olarak sağlık cevabını vermiş. Önemli olan da zaten kişinin sağlığının yerinde olmasıdır. Kişinin sağlığı yerindeyse tüm zorluklara karşı savaşıp mutlu olabilir ama sağlığı yerinde değilse bunlar biraz mümkün olmayabilir. Çünkü sağlığı yerinde olmayınca sağlığının peşine düşecek ve mutluluğu tatmaya fırsatı olmayacaktır.

Tablo 10.

	EVET	HAYIR
S₁₄	%98	%2
S₁₅	%42	%58

Tablo 10 incelendiğinde 14.soru için %98 evet ve %2 hayır yanıtını işaretlemiştir.

15.soru için %42 evet ve %58 hayır yanıtını işaretlemiştir.

Ankette sorulan 14.soru “Mutlu olma oranının her geçen yıl daha da zorlaştığı gerçeği doğru mudur?” sorusuna çoğunluk olarak evet cevabı

verilmiştir. Günümüz insanları daha çok arık maddiyata ve anlık tatminlere önem veriyor ve anlık tatminlerle daha çok mutlu olduklarını söylüyorlar fakat bunun ne kadar geçici veya kalıcı olduğunun farkında değiller. Ancak bunun farkına manevi değeri çok yüksek bir şey yapınca veya yaşayınca anlayabiliyorlar bunun sonucunda da gerçekten mutlu olmadıklarının farkına varıyor ve mutlu olma oranları her geçen yıl azalıyor.

Ankette sorulan 15.soru “Kendinizi mutlu hissediyor musunuz?” sorusuna çoğunluk olarak hayır cevabı verilmiştir. Lise öğrencileri yaşadıkları bu dönemde bazı duygu değişiklikleri sebebiyle kendilerini mutsuz hissederler. Özellikle lise öğrencileri hem parasının olmasını hem de aşk yönünden de şanslı olmayı isterler. Ama bu iki şeyden birisi eksik olduğu anda kişi kendisini çok mutsuz olarak görüyor ve hayata da öyle bakmaya devam ediyor bu yüzden liseli gençlerde de bu oran çok yüksek olduğu için mutsuzluk oranları da yüksektir.

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular mutluluk, kısmen dış şartlara, kısmen de kişinin kendisine bağlıdır. Çoğu insanın mutluluğu için bazı vazgeçilmez şeyler vardır; ama bunlar genelde yiyecek, sağlık, sevgi, saygı gibi şeylerdir. Aslında bunlar basit şeyler gibi gözükse de günümüzde

zorlanılan şeylerdir. Günümüz insanı sadece anlık tatminlerinin peşinde ve bu anlık tatminler de insanları doyumsuz hale geldi. Bu araştırmada da liseli gençlerin mutlu olma durumları ile ilgili bir çalışma yapıldı. Liseli gençlerin mutlu mu yoksa mutsuz mu oldukları yapılan anketle sonuçlandı ve yorumlandı. Yapılan araştırmada ve anket sonucunda liseli gençlerin mutluluk düzeyleri ve ilgili kavramlar arasında tutarlılık göstermektedir. Liseli gençlerin yaşadığı bu dönemdeki duygu durum bozuklukları nedeniyle kendilerini sürekli mutsuz hissettikleri düşünölmektedir. Özetle, liseli gençlerin mutlu olma durumları ve bunu etkileyen olumsuz etkileri bu araştırmayla da desteklenmiştir. Bu araştırmanın mutluluk değişkenlerinin liseli gençlerin dönemindeki bir grup üzerinde incelenmesinin Türkiye’deki sınırlı sayıdaki araştırmalara katkı getirdiği düşünölmektedir. Bu ve yapılacak yeni araştırmaların sonuçları, liseli gençlerin gelişimlerini desteklemeye odaklanan gençliğin pozitif gelişimi çerçevesinde değerlendirildiğinde, Türkiye’de liseli gençlerin gelişimlerini desteklemeye dönük programlar oluştırmaya zemin hazırlayacaktır. Bununla birlikte, liseli gençlerin umutlu ve mutlu düşünme becerilerinin geliştirmesi için müdahale programlarının uygulanmasının ve bireyle veya grupla psikolojik danışma hizmetleri çerçevesinde “mutluluk” üzerine odaklanmasının liseli gençlerin kendilerini daha mutlu hissetmelerine katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

- Bülbül Ş. ve Giray Ş. (2001). “Sosyodemografik özellikler ile mutluluk algısı arasındaki ilişki yapısının analizi” , Ege Akademik Bakış, özel sayı, 113-123.
- Büyükdüvenci S. (1993). “Aristoteles’te Mutluluk Kavramı” , Felsefe Dünyası, 9: 41-45
- Csikszentmihalyi M. ve Hunter J. (2003) Happiness in everyday life: the uses of experience sampling. *Journal of Happiness Studies* 4: 185–199.
- Lykken D. ve Tellegen A. (1996) Happiness Is a Stochastic Phenomenon. *Psychological Science* 7: 186-189.
- Myers, D.G. • & Diener. E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*. 6,10-19
- Schwartz B., Ward A., Monterosso J., White K., Lehman D.R. ve Lyubomirsky S. (2002) Maximizing Versus Satisficing: Happiness Is a Matter of Choice. *Journal of Personality and Social Psychology*. 83 (5): 1178–1197.
- University of North Carolina at Chapel Hill (2013, July 29). Human cells respond in healthy, unhealthy ways to different kinds of happiness.
<http://uncnews.unc.edu/content/view>

Veenhoven R. (1991) Questions on happiness.
'Subjective wellbeing, an interdisciplinary
perspective', Pergamon Press, 1991, London,
pp 7-26 www.dusunbil.com

www.esosder.com Kış:2013 Cilt:12 Sayı:44 (214-
233)

KAHVE FALININ GENÇ NESİL PSİKOLOJİSİNDE ETKİSİ

İrem ÖZDEMİR/ Zehra Sena SAATÇIOĞLU
10.Sınıf Öğrencileri

Seçkin KAPLAN *Danışman Öğretmen*

1.GİRİŞ

Toplumun yarısının kahve fallarına inandığı düşünülürse, diğer yarısının da arkadaşları ya da başka vasıtalar ile bundan etkilendiğini düşünebiliriz. İlkel ve geleneksel toplumlarda büyü, fal ve ona ilişkin benzer inanışlar toplumsal kurumları etkileyen, sosyal-kültürel yapıyı şekillendiren ayırıcı bir güç olmuştur. Günümüz toplum anlayışı bu tür biçimleri her ne kadar sıra dışı olarak kabul etse de sosyal kültürel yaşamda etkinliğini giderek arttıran bir olgu haline gelmektedir. Fallara inanan genç neslin bunu büyük oranda yaşamına olumlu ya da olumsuz yönlerde yansıttığı düşünülmektedir. Kahvenin ve kahve falının tarihi eskiye dayanmaktadır. İlkel ve geleneksel toplum yapılarında geleceğe yönelik öngörü o toplum için psikolojik ve ekonomik bir ihtiyaç haline gelmiştir. İnsan kurban edilmesi, kabileler arası savaşa karar vermek ya da afet veya kıtlığın oluşması gibi olaylarda gelecekte haber verdiklerine inanılan kişilerden yardım istenmiştir. Yavuz Sultan Selim

devrinde Osmanlı kültürüne giren kahve kısa bir sürede gözde bir içecek olmuştur. Kahve falının kökeni de yine söylentilere göre Osmanlıya dayanır. İlk olarak haremlerde başlayan bu kültür cariyelerin rahatça dedikodu yapabilmesi için ortaya çıkmıştır. Cariyeler dile getiremedikleri dedikoduları kahve ile rahatça anlatmaya başlar. Bu yavaş yavaş yayılarak kahve falına dönüşür. Günümüzde genç nesil “Falci” adı altındaki kişilere giderek, online veya sanal kahve falı uygulamalarını kullanarak bu kültüre katılır. En basitinden günümüzde eve gelen misafirin bile zevk ve eğlence amaçlı falına bakılıyor. Kahve falı baktıran bu kadar çok iken buna oranla bakan insan sayısı daha azdır. Fal bakmayı bilen insanların doğaüstü varlıklarla iletişim içinde olduğu varsayılmaktadır, falları da bu varlıkların verdiği bilgiyle doğru tahmin ettikleri düşünülmektedir. Genç neslin kahve fallarının bilimsel bir boyutunun olmadığını bilmesine rağmen fal baktırması çoğunluktadır. Sosyalleşme sürecinde içinde yaşadığı toplumda da falların bireylere bir kazanç getirmeyeceği öğretilmesine rağmen fallara olan merak ve istek giderek artmaktadır.

1.1.Amaç

Çalışmanın amacı çevremizdeki gençlerin fal inanışına ne şekilde ve ne kadar inandığını anlamak ayrıyeten genç nesil psikolojisi üzerine ne kadar etki sağladığını belirlemeye çalışmaktır. Fallara inanmayan insanların bile merak duygusundan,

duymak istediği Şeyler olduğundan fal baktırdığını ve bunun büyük oranda bireyin yaşam ve psikolojisine aktarıldığını açıklamak amaçlanmıştır.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Kahve fallarının genç nesil üzerine olumlu veya olumsuz, her yönden psikolojik etkisinin olduğunu belirtmek istediğimiz bu çalışmada 17-18 yaş grubunda 72 kız ve 28 erkek olmak üzere toplam 100 kişiye saha çalışması yapılmıştır. Anket soruları kişileri ‘kız ve erkek’ olarak ayıran ilk soru, ‘17-18’ yaş olarak ayıran ikinci soru, ‘Evet-Hayır’ cevaplı 10 test sorusu ve 1 tane açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada kahve falının psikolojiye etkisinin genç nesil üzerinde çalıŐılma nedeni bu yaş grubunun en çok fal baktıran ve bakan, sanal kahve falı uygulaması kullanan yaş grubu olması aynı zamanda da psikolojisi daha kolay etkilenebilen bir yaş grubu olmasıdır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Kahve falının genç nesil psikolojisine olumlu ya da olumsuz etkilerini ya da etki bırakıp bırakmadığını, fallara inanan ve inanmayan birey oranını, inanıp inanmaması göz önünde

bulundurulmaksızın falına baktıran birey oranını tespit etmek amacıyla belirli yaş grubundan kız ve erkek öğrencilere anket çalışması yapılarak bu araştırma hakkında veriler toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Toplanan verilerde birden fazla kaynak kullanılarak verilerin doğruluğunu arttırmak amaçlanmıştır. Araştırma verileri örneklem olarak alınan farklı yaş ve cinsiyet gruplarına uygulanan ve 13 sorudan oluşan ankete verilen cevaplardan elde edilmiştir. Kahve falının genç nesil psikolojisine olumlu ya da olumsuz etkilerini, etki olup olmadığını tespit etmeyi amaçlayan bu projede toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik (yüzde) analizi kullanılmıştır.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada kahvenin ve kahve falının geçmişi hakkında elde edilen verilere internetteki birden fazla kaynak araştırılarak ulaşılmıştır. Anket soruları kısa ve net, cevaplar ise ‘evet-hayır’ olmak üzere açıklayıcı şekilde hazırlanmıştır. Bir tane açık uçlu olan soruda ise tüm cevaplar okunmuş çekimser, olumlu ve olumsuz cevaplar göz önünde bulundurulmuş, her bir cevap değerlendirmeye alınmıştır.

3. BULGULAR

Anket Soruları

S1: Yaşınız?

S2: Cinsiyetiniz?

S3: Kahve fallarına inanıyor musunuz?

S4: Hiç fal baktırdınız mı?

S5: Fallarınızda çıkan iyi veya kötü şeyler davranışlarınızı etkiler mi?

S6: Falların doğruluğuna inanıyor musunuz?

S7: Etrafınızda fal bakabilen bir tanıdığınız var mı?

S8: Kahve içme sebebiniz genelde fal bakmak/baktırmak mı?

S9: Online/Sanal kahve falı uygulaması kullanıyor musunuz?

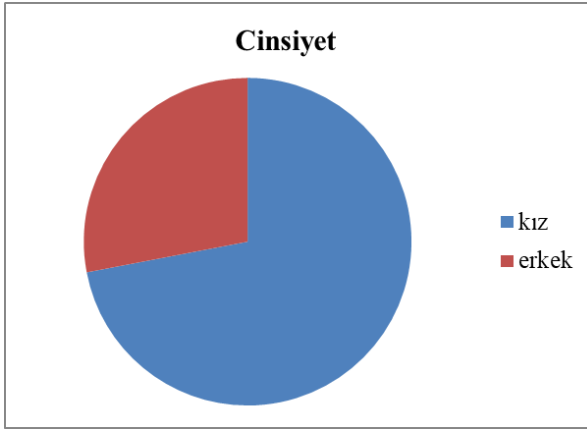
S10: Fala tatmin ve motive amaçlı mı baktırıyorsunuz?

S11: Fallar bireyin duygusal ihtiyaçlarına cevap vermekte midir?

S12: Fala inanma falsız da kalma sözüne inanıyor musunuz?

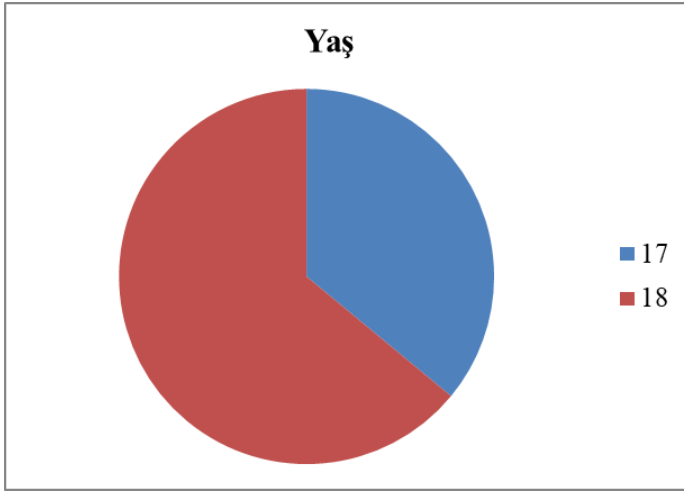
S13: Sizce fal baktırmak bireyin üzerinde nasıl bir etki bırakmaktadır?

Tablo 1. Cinsiyet yüzdeleri

Kız öğrenci sayısı %72 ve erkek öğrenci sayısı %28 oranındadır.

Tablo 2. Yaş grupları yüzdesi

17 yaş grubundan %36 ve 18 yaş grubundan %64 oranında öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 3. Anket soruları cevap yüzdeleri

	EVET	HAYIR
S₃	%40	%60
S₄	%77	%23
S₅	%27	%73
S₆	%29	%71
S₇	%65	%35
S₈	%24	%76
S₉	%43	%57
S₁₀	%35	%65
S₁₁	%38	%62
S₁₂	%60	%40

Tablo 3 incelendiğinde anketin 3.sorusuna %40 evet ‘fallara inanıyorum’ derken %60 hayır ‘inanmıyorum’ demiştir fakat fallara inanmamasına rağmen fal baktıranlarda oran 3.soruya göre %77ye çıkmıştır. Yani genç nesil kahve fallarına inanmamasına rağmen fal baktırmaya devam etmektedir. Bu fal baktıran bireylerin %40lık bir bölümü falcıya gitmese bile 9.soruda online/sanal kahve falı uygulamasından yararlanarak fal baktırdığını belirtmiştir. Bireylerin %65lik bir bölümü de fal bakabilen bir tanıdığı olduğunu belirtmiştir. Anketin 12.sorusuna göre ise %60lık bir oranla ‘fala inanma falsız da kalma’ sözü desteklenmiştir. Falların bireyin duygusal ihtiyaçlarına %62 cevap vermediğini düşünürken %38 ise cevap verdiğini düşünmektedir. Genel

çıkarım olarak fala inanan kesim bu kadar az iken buna oranla fal baktıran ve herhangi bir kahve uygulaması kullananların yüzdesi oldukça fazladır.

Anketin açık uçlu sorusu (13.soru) değerlendirmeye alınıp incelendiğinde;

Erkeklerde çoğunluk fal baktırmanın birey üzerinde bir etki bırakmadığını, kendine olan güvensizlik ve özgüven yetersizliğinden dolayı faldan medet umulduğunu, fala inanılmaması gerektiğini, saçma ve gereksiz bulduğunu söylerken birkaçı konu hakkında hiçbir fikri olmadığını söylüyor. Geri kalan kısım ise bir eğlenme şekli olduğunu, olumlu ve duygusal açıdan rahatlama, bireyin kendini tatmin etme yöntemi olduğunu, falda söylenenlerin olumlu ya da olumsuz sonucuna göre birey üzerinde etki bıraktığını savunuyor.

Kızlarda ise çoğunluğun falcının söylediklerine göre, davranışların olumlu ya da olumsuz etkilendiğini, psikolojik bir rahatlama etkisi bıraktığını savunmuştur. Bazıları ise beyini saçma, gereksiz ve boş umutlarla dolduran bir etki bıraktığını belirtmiştir. Bazı bireylerde kişinin iradesine göre etki bıraktığını savunmuştur.

Genel çıkarıma bakarsak erkeklerde fala inanma oranının kızlara göre daha az olduğunu görebiliriz. Büyük bir çoğunluk falın sosyal yaşamı, davranışları ve psikolojiyi etkilediğini savunmaktadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

17-18 yaş grubuna yapılan 100 anket ele alındığında kahve falına inananlar az olmasına rağmen fal baktıran birey sayısının buna oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışma sonucunda asıl ulaşılan sonuç ise genç bireylerin büyük çoğunluğuna göre fal baktırmak bireyin yaşamında davranışlarını, psikolojisini falda iyi ya da kötü çıkan şeylere göre olumlu veya olumsuz etkilemektedir. Fal baktıran bireylerin faldan medet umduğu, iyi çıkan yorumlara kendini inandırıp ya da inandırmak isteyip umutlandığı buna dayanarak da sosyal yaşamında ve arkadaş çevresinde fala göre davranışlarını şekillendirdiği düşünülebilir. Falda çıkan kötü yorumlara göre de bireylerin başına gelen çoğu olayı fala bağladığı, kendine güvenin azaldığı ve bir dahaki fal bakımına kadar bu etkinin sürdüğü tahmin edilmektedir. Buna dayanarak fal baktıran bireylerin büyük çoğunluğunun faldan etkilendiği için ikinci kez fal baktırmak istediği bu durum ise kişinin iradesini sınırlayabildiği yere kadar devam ettiği gözlemlenir. Anket sonuçlarına göre bazı bireyler ne fala inanmakta ne de fal baktırma gereksinimi duymaktadır, bu bireyler ise falın davranışlara ve psikolojiye hiçbir etkisinin olmadığını savunmaktadır. Bu bireyler ‘telveler ne kadar doğruyu söyleyebilir ki?’ sorusu adı altında ‘kahve falları doğrudur’ düşüncesine ters bir görüşle savunma yapmaktadır.

5. ÖNERİLER

Fal baktırmak ve bakmanın bu kadar yaygınlaştığı, uygulamalar sayesinde kolayca ulaşıldığı şu anki toplum durumunda fal baktırmak yasaklanamaz, yasaklamak yerine daha farklı önlemler alınabilir. Uygulamalara yaş sınırı getirilmesi kısa süreli bir önlem olabilir fakat bu durumda da ulaşabilecek olanlar ‘falcı’ adı altındaki kişilere başvuracaklardır. Falcılar ise bu işten para kazandıkları için yaşa bakmaksızın buna devam edeceklerdir. 17-18 yaş grubunu da bu durumdan alı koymak imkânsız gibi gözükmektedir. Bu olaya aileler ya da psikolojik danışmanlar yardım edebilir, kişiler fal baktırsa da fala göre hayatını şekillendirmemesi gerektiğinin, başına gelen olayları fala bağlamaması gerektiğinin bilincine bu şekilde ulaştırılabilir.

Kahve falından bu yaş grubu dışında etkilenen kesimi araştırabilmek için de çalışma grubu daha geniş tutularak daha fazla öğrenci üzerinde inceleme ve gözlem yapılmasına olanak sağlanmalıdır. Bu konuda psikolojik danışmanların da en az araştırmacı kadar çalışmada yer alması sağlanmalı ve çok yönlü bakış açısı geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Nar, Mehmet Şükrü (2014), Psiko-Antropolojik Bir Olgular Olarak Fal Üzerine Nitel Bir Araştırma,

Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya
Fakültesi Dergisi, 54 (1), 507-524.

Gürsözer, Erdinç (2014), Fal Ve Psişik Okuma,
<holyharmony.wordpress.com>, erişim: 4
Aralık 2018.

Kalendaroğlu, Elif (2018), Kahve Falının Kökenleri,
<astrocenter.com.tr>, erişim: 4 Aralık 2018.

Kalendaroğlu, Elif (2018), Kahve Falının Tarihçesi,
<astrocenter.com.tr>, erişim: 4 Aralık 2018.

İNSAN KARAKTERİNİN YAZI BİLİMİNDEKİ ETKİSİ

Melek Nur ÖZ/ Funda ÖZDEMİR
11.Sınıf Öğrencileri
Seçkin KAPLAN Danışman Öğretmen

ÖZET

Hayatımızın her alanında yazı biliminden yardım almaktayız. Her insanın parmak izi farklı olduğu gibi yazıları da farklıdır. Her duygu durumumuzda yazılarımızın eğikliğinin, kalemi vurgumuzun değiştiğini dikkatli bir şekilde incelersek farkına varabiliriz. Bazı insanlar duygularını anlatarak rahatlasa da bazı kişiler yazarak bunu sağlamaktadır. Günümüzde kullanılan grafoloji bilimi tanıkların yalan söyleyip söylemediğini anlayabilmek, suçluları bulmak için adli alanlarda, çocukların gelişim sürecinde takip etmek için ve iş dünyasında özel şirketler el yazı analizinden yardım alarak kullanılmaktadır. Yazıda, harflerin boyutuna bakarak öz imaj ve özgüvenini, harflerin eğikliğine duygusal sağlığını, yönelimini, olaylara yaklaşımını ve sezgi veya mantık kullanımına eğilimini, şeklini bakarak kültürel seviyesini, entelektüel seviyesini ve estetik algısını, bastırma yaşamındaki canlılığı ve ruhsal sağlığını, yazma hızına göre kıvrak zekasını ve IQ seviyesini, çizgilerin yönüne göre duygusal durumunu, birleşik harflere veya ayrıık harflerde

iletişimini duygusal sağlığını ve çevresindeki kişilerle bağ kurmasını son olarak da harflerin üzerindeki noktalarda dikkat ve kararlarındaki kesinliği anlatmaktadır. Bunları dikkate alarak değerlendirmelerde bulunduk. Bazı noktalarda yaptığımız analizlerin doğrultusunda kişilerin kendini bile tanımadığı noktalar olduğunu fark ettiler. Deney grubundaki kişiler kendi noksan noktalarını farkına vararak iyileştirme yönünde adım attılar. Böylece yaptığımız projenin doğruluğunu ispat ettik.

Anahtar Kelimeler: *Grafoloji, adli psikoloji, psikoloji, yazı, bilim*

1.GİRİŞ

İnsanların karakterinin yazı bilimindeki etkisini araştırdık. Gerçekten yazı biliminden karakter analizi yapılabilir mi? İnsanın psikolojisinin yazı biliminde etkisi var mıdır? Hangi alanlarda kullanılıp geliştirilebilir? Sorularından yola çıkarak internet ve araştırma kitaplarından yardım alarak araştırmamızı yaptık. Öncelikle kendimize 10 kişilik deney grupları oluşturduk. Projeden haberleri olmadan o an ki duygularını geçmişinde onları etkileyen bir anları kâğıda yazmalarını istedik. Analizlerini yaparak sonuca ulaşmaya çalıştık.

Grafoloji Nedir?

Grafoloji dilimize İngilizceden geçmiş bir

terimdir. İngilizcede "graphology; hand-writing analysis" olarak tanımlanmaktadır, yani kısaca grafoloji el yazısı bilimidir. Kişilerin el yazıları karakter bakımından birtakım özellikler taşır. El yazılarının bazı ortak özellikleri, aslında o yazıları yazanların karakterlerinde de bazı ortak noktalara işaret etmektedir. Bu mantıkla, el yazılarından kişilerin karakterleri, kişilikleri hakkında yorum yapabilme işine grafoloji denir.

Grafoloji bugün el yazısına bakarak, yazan bireyin karakterini çözümlenmeye amaçlayan, bilimselliği kanıtlanmış bir metottur. Eriştiği sonuçlar insanı şaşırtacak kadar parlak ve olumludur. Grafolojiden; işçi seçimiyle endüstride, hastalıkların teşhisi ile tıpta, suçluların belirlenmesiyle adli alanda, mesleğe yönlendirmeye eğitimde, rehberlik ve diğer benzeri uygulamalarla sosyal yapının her düzeyinde yararlanılmaktadır. Grafoloji aracılığı ile pek çok kişi gerçek yeteneğinin olduğu iş alanına yönelmiş, pek çok psikişik hastalığın teşhisi grafolojiyle destek görmüş, birçok uygunsuz evlenme önlenmiş, pek çok işveren gereksindiği işçileri en yüksek verimi sağlayabileceği kişilerden seçme imkânını bulabilmiştir.

1.1 Projenin Amacı

İnsanlar günlük hayatta hayatın her alanında stres altında ve çoğu insan yazı yazarak sıkıntıları gidermeye çalışıyor. Tabi ne kadar stres altında olsak

bile mutlu zamanlarımız ve farklı ruh hallerinde olduğumuz zamanlarda oluyor. Yazı yazan insanlar her hal ve ruh durumunda yazı yazabiliyorlar ve her yazdıkları yazıda ilk bakışta fark edilmese bile farklılıklar oluyor. Bu farklılıklar kişinin psikolojisini yansıtıyor biz bu yaptığımız proje ile bu ruh durumlarını lise çağında hayata atılmak için çalışan geleceği düşünen bireyler üzerinde yaptık ve yazı karakterleri ile psikolojisi arasındaki bağlantıyı yakalamayı amaçladık. Bu projede insanların psikolojisini ve birkaç basit yol ile anlayabilmeyi çalıştık.

2. YÖNTEM

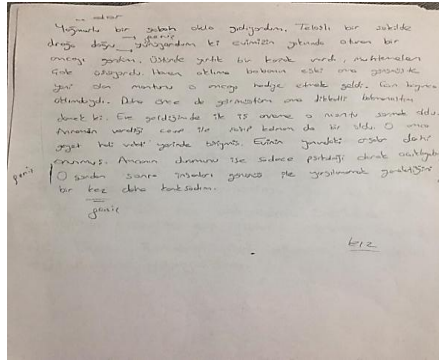
10 kişilik deney grubu oluşturduk. Haberleri olmayan 10 lise öğrencisine geçmişlerinde unutamadığı bir anılarını yazmalarını istedik. Anılarını yazdıkları zaman geçmişinde yaşadığı o an ki duyguya geri dönüp tekrar yaşadılar ve bunun için kağıda gerçek kendilerini ortaya çıkartabildiler. Biz de elimizdeki kaynaklardan ve internette bu konuyla ilgili bulduğumuz makalelerden yardım alarak harflerin boyutu, eğik olması, şekli, kalemin bastırışı, yazış hızı, çizgilerinin yönü, harflerin ayrık veya birleşik olması, harflerin üzerindeki noktalara dikkat ederek analiz yaptık. Analizlerden yorum sonucunda danışman öğretmenimiz deney yaptığımız öğrencileri tanıdığı kadarıyla sonuçların doğruluklarını test etti. %90 oranında doğruluk payı verdi. Kişilerin dışarı

yansıtmadığı farklı duygu durumları ortaya çıktı. Aslında içlerinde olan ama yansıtamadıkları yönleri fark ettiler.

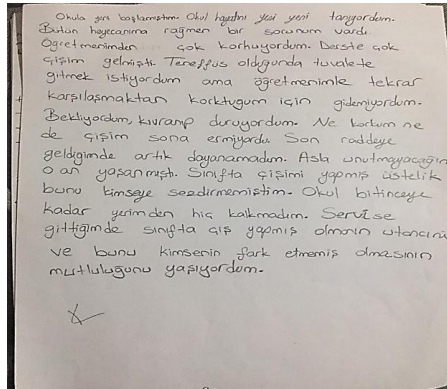
3. BULGULAR

10 kişilik oluşturduğumuz deney grubunu araştırmalar sonucu kişilik analizi yapılmıştır.

3.1 Analizler

Fotoğraf 1.1

Fotoğraf 1.2

1-Kişi ricaları emir olarak algılar. Kural tanımaz ve kendisini yönetmeliklerin ötesinde hisseder. Kişisel ilişkilerinde neşe ve kaygısızlık yerine karşılaştırmalarla doludur. Geçmişinde olan olaylardan kendini sorumlu tutar ve suçluluk hisseder. Bu nedenle o anılardan uzaklaşmaya çabalar. Kişi geleceği ile yaptığı planlardan emin değildir. Plan ve organizasyon becerileri iyi değildir. Kişi kendi özeleştirisinde olumsuz düşünmektedir. Özgürlükçü bir yapısı vardır kişilerle arasına az da olsa bir mesafe koyar. Dengeli bir ruh haline sahiptir. Tutarlı tavırları akıl ve mantığı ön planda tuttuğunun göstergesidir. Genellikle akıl ve mantığı yaratıcılık ve önseziyle birleştirmeye çalıştığından sorunlarına yaratıcı çözümler bulmaya eğilimlidir. Ailesine ve dostlarına değer verir. Fakat samimiyetini ifade etmekten kaçınır. Kim olduğunu ve hayattan ne beklediğini açık bir dille ifade etmez. Kafasının içinde yaşamayı sevmektedir. Aceleci tavırları vardır ama gelecekle ilgili plan yaparken makul bir enerjiyle adım atar.

2- Otoriter bir bakış açısına sahiptir. Kuralların haricinde kendi oluşturduğu kurallar vardır. Gelecek planlarında kaygılı hissetmektedir. Plan ve organizasyon becerilerinde kendini geliştirmelidir. Hayatında ne olursa olsun karamsar düşüncelere sahiptir. Bu tavrının oluşması uzun süreçler geçirdiğini gösterir. Bu nedenle yaşayabileceği olumsuzluklara karşı attığı adımlarda tedbirli

davranırlar. Özgürlüktür. Çevresindekiler ile aralarına belirli mesafeler koyar. Kendisi ile barışıktır ve özeleştirileri olumlu yöndedir. Geçmişte yaşadığı olumsuzluklar için kendini sorumlu tutar. Sahnede olmaktan çekinmez. Fark edilmekten daha fazla sevdiği bir şey yoktur. Düşüncelerinde ve davranışlarında akıl ve mantık çerçevesinde ilerler fakat önsezi ve yaratıcılığını da birleştirmeye çalışır. Geleneksel değerlere bağlıdır. Muhafazakâr değildir ailesiyle dostlarına önem verir. Farklı bir ortama girdiğinde uyum gösterir. Herhangi bir konuda harekete geçmeden önce düşüncelerini ve sonuçlarını iyice netleştirir. Güzel yemekleri, canlı renkleri ve tutkulu ilişkileri sever. Seslere ve kokulara daha duyarlıdır. Yürümektense koşmayı ya da daha uzun adımları sever. Geleceğe dair plan yaparken geçmişine duyarlıdır. Kişi normal bir zihinsel potansiyele sahiptir. Kendini anlatmayı sever.

3- İnsanların isteklerini her koşulda yerine getirmeye çalışır. Acı duyulmasına neden olan anılara ilişkin yargıları daima ele alır. Geleceği için yaptığı planlarda kararsız. Kişinin üzerinde çalıştığı konuyla ilgili plan ve organizasyonun iyi yönde olabileceği fakat geliştirmesi gerekmektedir. Çevresindeki insanlarla dengeli bir tutum içerisindedir. Özeleştirir yapar fakat çoğu zaman olumsuz yöndedir. Geleceği daima düşünür. Ayrıntıcıdır. Artan bilgiye odaklanmaktan hoşlanır. Hukuk üzerine kariyer yapmak isteyebilir. Zaman zaman görünmez olmak

ve ortadan kaybolmak ister. Mantığa ulaşmak için mantığa yatkın ve denenmiş formüllere güvenir. Sezgileri çok güçlü ve anlayışlı olan ama bu özelliklerinin başkası tarafından bilinmesini istemez. Aceleci tavırları vardır. Çabuk düşünür, hızlı karar verir. Yapacağı işleri bir proje olarak görür iş bitirici olumlu yönleri vardır. Geleceğe yatırım yapar aceleci tavırlarına rağmen bu konuda makul bir enerji gösterir. Sosyaldır. Dengeli seçim yapar. Yaşam standartlarından oldukça memnun.

4- İnsanların isteklerini yerine getirmeye çalışır. Bugününü yaşatmak için geçmişe bel bağlar. Başkalarının tarafından konulan sınırları kabul etmez. İyimser başladığı projede endişeye kapılıp kötümserleşebilir. Yüksek enerjiyle başladığı iş öyle bitmez. Düşünceleri karışıktır plan yapma becerisini geliştirmelidir. Özgürlüğüne düşkündür. Çevresindekilerle arasına mesafe koymaya özen gösterir. Özeleştirilerinde kimi konularında olumlu kimi konularda ise olumsuz düşünür. Dengeli bir ruh haline sahiptir. Orijinalliği besler ve dile getirilmemiş fikirlerin ileri sürülmesine izin verir. Daima iş bitiricidir. Aceleci tavırlar sergiler. Hayata yatırım yapar makul enerjisi ile hislerini tüketmez. Harekete geçmeden önce düşünür, başkalarının düşüncelerine katılmadan içinde değerlendirme yapar. Düşüncelerini ise kimseye belli etmeme konusunda ısrarcıdır. Zihinsel normal bir potansiyele sahiptir. Yaşadığı anıları ve gününü anlatmak onun için

önemlidir. Maddi olarak hayatını devam ettirmek için daha fazlasını ister.

5- Çevresindekilerinin isteklerini önemserler. Geçmişte yaşadığı olayların etkisinden ne kadar uzaklaşmak istese de bu olayların etkisinin güçlü bir şekilde sürdüğünü göstermektedir. Gelecek ile ilgili planlarından emin değildir. Plan ve organizasyon becerisinin üstünde çalışmalıdır. Pozitif bir tavır vardır. Her ne olursa olsun kendi yararına bir şey bulabilir. Kötü bir durumda cesareti kırılrsa bile uzun süreli olmaz. Yaşayabileceği olumsuzluğa karşı her zaman bir tedbiri vardır. Çevresindekilere karşı tutumu dengelidir. Özeleştiri yapabilir fakat olumsuz yöndedir. Geleceğe dönük yaşar. Dengeli bir ruh hali izler. Orijinal fikirleri vardır ve öne sürmekten kaçınmaz. Her ortama ayak uydurabilir. Düşüncelerini netleştirmek ister ve ona göre adım atar. Hiçbir şeyi yarım bırakmaz. Onun için ya hep ya hiçtir. Güzel yemekler ve canlı renkler ilgi alanındadır. Tutkulu ilişkileri sever. Seslere ve kokulara duyarlılığı fazladır. Sorulan sorulara cevaptan çok tepki verir. Net bir görüşü vardır. İlişkilerin içinde olmaktansa dışarıdan izlemeyi tercih eder. Yaşadığı olayı veya günün üzerine konuşmak çok önemlidir. Fiziksel enerjisini çok kullanamaz.

6- Birinin ricasını kendinde emir olarak algılar. Kendini üstün görür. Kişisel ilişkilerinde karşılaştırmaları yoğundur. Bugününü yaşatmak için geçmişiyile bağlantı kurar. Sınırları kabul etmez. Plan

kurmak becerisi iyi yöndedir fakat geliştirmelidir. Ruh hali çok değişkenlik gösterir. İyimserken bir anda kötümser, kötümserken bir anda iyimser olabilir. Sosyal ilişkilerinde mesafe koymakta güçlük çeker. Özeleştirilerinde kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz düşünür. Ayrıntılara çok zaman ayırır, hukuk üzerine kariyer yapma fikri olabilir. Tavırları ve düşünceleri birbirleriyle tutarlı ve aynı zamanda yaratıcı fikir bulma eğilimindedir. Ortama uyumludur. Aceleci tavırları hayatının her yerinde gösterir. Geleceğe ve şu an ki yaşamına yatırım yapar. Enerjisini bu yönde kullanır. Cevaptan çok tepki verir. Kafasının içindeki yaşantısını sever. Çevresindeki ilişkilerinin içinde olmaktansa uzaktan izlemek çoğu zaman tercihidir. Anı yaşamayı çok sever. Maddi varlık beklentisini ve yaşam standartlarından şikayetçi değildir.

7- Karşısındaki kişinin yardıma ihtiyacı varsa yardım etmekten kaçınmaz. Geleceği veya şu an ki yaşamı için vereceği kararlarda zaman zaman geçmişinin etkisinde kalır ve kararları öyle verir. Geleceği hakkında yaptığı planlardan emin değildir. Düşünceleri karışıklık içerisinde. Plan yapma konusundaki becerisini geliştirmelidir. Ruh hali gün içerisinde çok sık değişiklik gösterir. Özgürlüğüne düşkündür. Bu nedenle insanlarla arasına belli bir mesafe koyar. Kendisiyle barışıktır. Özeleştirileri daima olumludur. Herhangi bir olay yaşadığında kendini sorumlu tutar ve suçluluk duyar. Bunun

nedeni geçmişe dayanan kişisel yetersizlik duygusu yaşadığının göstergesidir. İlerleme korkusu vardır. Akıl ve mantığı, yaratıcılık ve önseziyle birleştirmeye çalışır. Yaratıcı çözümler bulma yönü vardır. Geleneksel değerlere bağlıdır. Muhafazakâr değildir. Dostlarına ve ailesini ön planda tutar. Düşünceleri hızlı değişir fakat normal ilerler. Hayatına yatırım yapan biridir. Samimidir fakat bunu ifade etmeyi sevmez. Kim olduğu ve hayat beklentisinin ne olduğu konusunda açık değildir. Yaşadığı günü üzerine konuşmak onun için çok önemlidir. Aktivite, proje ve ilişkiler önemlidir. Maddiyatı önemser.

8- Çevresindeki insanların istek ve ricalarına kayıtsız kalamayan bir yapısı var. Geçmişindeki acı duyulmasına neden olan anılara ilişkin yargıları ele almadan geçmişinden uzaklaşmaya büyük çaba sarf etmektedir. Geleceğe yönelmek istiyor fakat kaygıları var. Plan ve organizasyon yapabilme konusunda yeterli beceriye sahip değildir. Yaşadığı veya yaşanacağını düşündüğü olayların her zaman sadece negatif olanaklarını görür. Bunu kendine alışkanlık haline getirmiştir. Bu alışkanlığını yıkmakta zorluk çekecek bir durumdur. Özgürlüğüne düşkündür. Bu nedenle çevresindekilerle arasına kendine uygun bir mesafe koyar. Özeleştirileri olumsuzdur. Sahnede olmaktan çekinmez. Fark edilmekten hoşlanır. Arkadaşlarını farkında olmadan ezip geçer. Orijinalliği sever, besler ve dile getirilmemiş fikirlerin ileri sürülmesine izin verir. Yapacağı işleri

bir proje gibi görür. Her ne kadar plan yapma becerisinde iyi olmasa da iş bitirici özelliğiyle öne çıkar. Harekete geçmeden önce düşüncelerini netleştirmek ister. İyi yemek, canlı renkler ve tutkulu ilişkiler sever. Seslere ve kokulara daha duyarlıdır. Günlük yaşamında geçmişin etkisinde kalır bu nedenle geleceğe dair fikirlerin aklını doldurmasını aynı anda yaşar ve karmaşa içerisine girer. Kafasının içinde yaşamayı ya da öğrenmeyi sevmeye eğilimlidir. Ne kadar tutkulu ilişkileri hoşuna gitse de ilişkilerin içinde olmaktansa kendi içinde yaşamayı sever. Yaşadığı günün derin bir değerlendirmesini yapmak onun için çok önemlidir. Aşırıya kaçmayan bir maddi varlık beklentisinin ve fiziksel tatmin ihtiyacının göstergesi vardır. Yaşam standartlarından şikayetçi değildir.

9-Çevresindekilerinin ricalarını anlayışla karşılayıp memnun olabilmeleri için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışır. Güncel kararlar alırken zaman zaman geçmişinin etkisinde kalır. Gelecek ile ilgili planlarında kararsızlık duymaktadır. Plan ve organizasyon becerileri konusunda kendine göre yeterlidir fakat üzerinde çalışmalıdır. Olumsuzluklara karşı tedbirli davranır. Ruh hali gün içerisinde sıklıkla değişir. İnsanlarla arasına mesafe koymaya özen gösterir. Özeleştirilerinde kimi konuda olumsuz kimi konularda ise olumlu düşünür. İleriyi daima düşünür. Arkadaşlarını hiç farkına varmadan ezip geçer. Yaratıcı çözümler bulma eğilimindedir. Ortama

kolayca ayak uydurabilir. Uyumludur. Aceleci tavırları sıklıkla görülür. Makul bir enerji ile hayata yatırım yapar. Sorulan sorulara cevaptan çok tepki verir. Net görüşü engeller. Kişi normal zihinsel potansiyele sahiptir. Hayal gücü her insanda bulunduğu gibidir. Yaşadığı ana duyarlıdır. Yaşadığı günün üzerine konuşmak, kendilerini anlatmak, o gün yaşadığı hisleri açığa vurmaya onun için önemlidir. Maddiyatı önemser. Hayatlarını devam ettirebileceklerinden fazlasına ihtiyaç duyuyor.

10-Çevresindeki insanların ricalarını karşılıksız bırakmaz. Gününü yaratabilmek için eski anılarına bel bağlıyor. Gelecek ile ilgili planlarından ve değerlendirmelerinden emin değil. Plan ve organizasyon becerilerini geliştirmelidir. Hedefine yönelmiş durumdadır. Üzerinde çalıştığı bazı konularla ilgili planlama becerisinin üstünde çalışmalıdır. Çevresindekilerle sosyal ilişkilerinde arasına mesafe koymakta güçlük çekmektedir. Öz eleştirilerinde kimi konularda olumlu kimi konularda da olumsuzdur. Yaşadığı çoğu sorunda kendini sorumlu tutar, suçluluk hisseder. Bunun nedeni geçmişe dayanan kişisel yetersizlik duygusudur. İlerleme korkusu yaşar. Ayrıntılara zaman ayırır. Zaman zaman görünmez olmak ve ortadan kaybolmak ister. Orijinal fikir yürütebilir ve dile getirilmemiş fikirlerin ileri atılmasına izin verir. Ortama hemen uyum sağlama özelliğine sahiptir. Düşünceleri sabittir. İyi yemek, canlı renkler ve tutkulu ilişkiler sever. Seslere ve kokulara daha

duyarlıdır. Harekete geçmeden önce düşünme, başkalarının fikirlerine katılmadan önce değerlendirme yapar. Fakat düşüncelerini kimseye belli etmemeye kararlıdır. Normal bir zihinsel potansiyele sahiptir. Sosyalleşme ihtiyacı makul düzeydedir. Aşırıya kaçmayan bir maddi varlık beklentisi ve fiziksel tatmin ihtiyacı vardır. Kişi yaşam standartlarından şikayetçi değildir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Sonuç olarak kişilik analizleri doğrultusunda yaptığımız deney grupları üzerinde kendilerinin eksilerini ve artılarını bulduklarını görerek kendileri hakkında bilinçlendiklerini, eksik olduğu yönlerini tamamlamak amacıyla, artı yönlerini de daha da fazla geliştirebilmek için uğraş verdiklerinin farkına varmış bulunduk. İnsanların grafoloji konusunda destek almaları ve onların kendilerini, çevresindeki insanların davranışlarını anlayarak daha iyi bir iletişim sağlayabilmeleri açısından iyi bir adım atmış bulunduk.

5. ÖNERİLER

Kullanılan alanlarda Türkiye de daha fazla alanlara yayılabilecek ve geliştirebilecek bir sistem olmalıdır. Grafoloji konusunda uzmanlar merak eden kişilere yardım edebilecek şekilde destek olmalıdır. Türkiye de grafoloji nedir? Sorusuna yanıt verebilecek kişi sayısı çok azdır. Araştırmaları için

öncelikle konunun ne olduğunu bilmeleri gerekir. Bu konu üzerinde farkındalık yaratabilmek için çalışmalar yapılmalıdır. Grafoloji biliminin uygulanabilirlik alanını özellikle okullarda çocuklar üzerinde etkili kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

Anonim, Grafoloji El Yazınız Hakkında Ne Söylüyor, <aklinizikeşfedin.com>, erişim: 23 Ekim 2017

Anonim, Grafoloji Nedir Grafolojinin Kullanım Alanları Nedir Grafoloji Testi, <www.bilimist.com/blog-42>, erişim: 24 Nisan 2015

Anonim, Grafoloji Yazı Bilimi, www.cikarimyapmabilimi.com, erişim: Eylül 2015

GÜLMEZ, B. (2011), El Yazınız Sizi Anlatıyor, Elif Yayınevi.

SOSYAL MEDYADAKİ BUTONLARIN VE YENİLİKLERİN ORTA ERGENLİKTE TUTUM VE DAVRANIŞ OLUŞTURMADAKİ ETKİSİ

Gamze DEMİRCAN/Ayşe Nur KOŞAR

11.Sınıf Öğrencileri

Durdu Aslı KAPLAN YAŞKAYA *Danışman
Öğretmen*

ÖZET

Erken ergenliğin sonu ve orta ergenlik dönemlerinde kimlik oluşumu ve buna bağlı olarak kariyer planlaması, bireyler için önemli bir yere sahiptir. Bu dönemler ile ilgili inceleme yaparken, çok fazla vakit geçirdikleri sosyal medyayı da araştırmalara dahil etmek kaçınılmaz olmuştur. Günümüzde bireylerin sosyal kimliklerinin oluşumunda; sosyal medya platformlarındaki iletişim biçimleri, tutum ve davranışları, bu davranışların ilişkili olduğu hisler, sosyal medya çevre profilleri etkili hale gelmiştir. Çalışmamızda amacımız, kimlik oluşumunu etkileyen tutum ve davranışları ortaya çıkarmak ve en önemlisi bireyleri bu tutum ve davranışlara iten sosyal medya uygulamalarının ara yüzlerindeki fonksiyonları belirlemektir. Bu amaçla, bu tutum ve davranışlar, belli başlıklar altında gruplandırarak ölçek maddeler ile ortaya

konulmuştur. Ölçek maddeleri oluşturulurken uzman ve öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Görüşme yapılan kişiler nitel aşamada kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu maddelerle Antalya ili Döşemealtı ilçesinden beş farklı türdeki ortaöğretim kurumundaki 14-16 yaş grubu öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Araştırmada öğrenci görüşlerinden elde edilen veriler betimleme-survey yöntemi ile elde edilmiştir. Veriler yüzde ve frekans yöntemiyle incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda bu yaş grubunda benlik oluşumunu olumsuz etkileyen sosyal medya davranış ve tutumlar ortaya çıkarılmıştır. Bireylerde bu davranışlara neden olan sosyal medya platformları ve ara yüzlerindeki yazılım fonksiyonları belirlenmiştir. Çalışmamızın sonucunda, sosyal medya platformlarında bilinçli düzenlenen ara yüzlerin ve güncellemelerin orta ergenlik dönemindeki öğrencileri kimlik oluşumunu etkileyecek davranışlara yönlendirdiği ortaya çıkmıştır. Bu dönemdeki bireyler yaşamlarında sosyal, aktif ve üreten taraf olduklarında dönemsel ihtiyaçlarını gerçek yaşamda gidereceklerinden sosyal medya yönlendirmelerine daha az maruz kalacaklardır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal medya, kimlik, emoji, davranış kalıpları, sosyal medya butonları, orta ergenlik dönemi*

1.GİRİŞ

Ergenlik, çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasında kalan dönemdir. Erken, orta ve ileri ergenlik olmak üzere üç dönemde incelenebilir (KOÇ,2004). Cinsiyete göre de değişiklikler olacağından kesin olarak bir yaş aralığı belirtilememektedir. Örnekleminizdeki öğrenciler ergenliğin ilk döneminin sonu ile orta dönemi kapsamaktadır. Ergenlikte gelişim; fizyolojik, cinsel, duygusal, ahlaki ve sosyal gelişim başlıkları altında incelenebilir (KOÇ,2004). Ergenlik döneminde bir birey ne kadar sağlıklı ilerler ise bireyin ileriki dönemlerini de sağlıklı geçireceği ön görülebilmektedir. Erken ergenlik döneminde bireyin arkadaşları önem kazanır ve mesleki kariyer ile ilgili bir fikri oluşur, kişilik çatışmaları yaşanır. Bu dönemin sonunda orta ergenlik dönemine geçerken ben oluşumu başlar. Bunun yanı sıra birey karşı cinsiyeti önemser, flört dönemi başlar. Görünüşüne çok önem verir hale gelir. Kişilik henüz oturmamıştır. Dolayısı ile doğru karar veremediği bir süreçtedir. Tam da bu süreçte kariyer hedeflerine ilişkin planlama yaparlar. Orta dönem ergenlik, ergenlik çağının en önemli evrelerinden biridir. Çünkü bu dönemde anne-baba ile ilişkisi zayıflar. Bu nedenle bu sürecin sağlıklı geçirilmesi daha zor bir hale gelir.

Kimlik, Ericson'a göre ergenlikte edinilmesi gereken en önemli kazanımdır. Kimlik gelişimi, bireyin "ben" kavramının tanımlama sürecidir.

Kimlik ergenlikte en basit düzeyde taklit ile başlar. Bu taklit süreci beğeniler ve rol modeller ile gelişir. Geçmişte bu rol modeller gerçek yaşamda karşılaştığımız arkadaşlarımız, ailemiz olabiliyorken, günümüzde bu gerçek kişilerim yerini gerçek yaşamda tanımadığımız sosyal medya kişileri de alabilmektedir. Bu durum da sağlıklı ve ebeveynler tarafından kontrollü kimlik oluşum sürecimizi olumsuz etkilemektedir. Bu da bireyin gelişim basamaklarını gerçekleştirememesine ve kalıcı-geçici psikolojik sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir.

Kaygı, bireyin ruhsal endişe halidir. Ergenlikte ise kaygının bir çeşidi olan sosyal kaygı çok önemli bir hal alır. Sosyal kaygısı yüksek olan bireylerde sosyal medyada daha fazla vakit geçirebilmektedirler. Yüz yüze bir iletişim olmayacağı için kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlayabilmektedirler. Tabii bu durum yaşamlarında sorunlara sebep olabilmektedir (Zorbaz,2013). Ancak yapılan son çalışmalarda fazla sosyal medya kullanımı farklı şekillerde sosyal kaygıya sebep olabildiği gözlenmiştir (Wakefield ve ark.,2018).

Kariyer, insanın sadece mesleki değil yaşamsal anlamda kendi için çizdiği bir yol haritasıdır. Bu yol haritasının anlamlı ilk kez çizildiği bu orta ergenlik döneminde, kendi yeterliliklerinin ve isteklerin farkında olmayan, sosyal medya gibi bazı etkenlerle sağlıklı kimlik oluşturamamış birey kariyer planlamasında da yanlış kararlar ve planlamalar da

yapabilmektedirler. Bu durum bireyin yaşamında psikolojik sorunlara hatta daha önemlisi intihara kadar sürükleyen sürece sebep olabilir.

Yalnızlık, kişinin kendisini fiziksel veya zihninde soyut olarak tek başına hissetmesi durumudur. Giderek insanların birbirleri ile daha az iletişim kurduğu günümüzde de yalnızlığın boyutu giderek büyümektedir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi de sosyal medyanın yalnızlığı arttırmasıdır (Akçakanat ve ark.,2017). Sosyal medyanın sorunları çözmeden bastırıldığı ve bunun da depresif duygu durumuna yol açtığı görülmektedir(Yalçın,2015).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde daha çok sosyal medya kullanımının sonuçları üzerine odaklanıldığı görülmüştür. Bizim araştırmamızda ise bu sonuçlara sebep olan sosyal medya üzerindeki iletişim şekilleri, davranış ve tutumları ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra bu yaş grubunun sık kullandığı sosyal medya uygulamalarındaki bu davranışlara iten sürekli yenilenen yazılım fonksiyonlarının incelenmesidir. Dolayısı ile araştırmamız için kurduğumuz hipotez; sosyal medya platformları üzerinde 14-16 yaş grubundaki bireylerin kimlik oluşumunu olumsuz yönde etkileyen davranış, tutum ve hislerin oluşmasındaki temel etken sosyal medya ara yüzlerindeki bilinçli düzenlenen fonksiyonlardır.

1.1. Çalışmanın Amacı:

Benlik, bireylerde ergenlik sürecinde oluşan ve takip eden dönemlerde oturan bir olgudur. Bu oluşum sürecini etkileyen faktörlerden bir tanesi de sosyal medyadır. Benlik oluşumunu aile, gerçek arkadaşlar etkileyebileceği gibi günümüzde bu yaş grubunun çok zaman geçirdiği sosyal medya platformları da bu oluşumda etkilidir. Bu çalışmada amaç, 14-16 yaş grubundaki bireylerin sosyal medya ve gerçek yaşamdaki davranış farklılıklarını alt nedenleri ile ortaya çıkarmak ve onları bu davranışlara iten sosyal medya uygulamalarının fonksiyonlarını incelemektir. Bunun yanı sıra bireylerin benlik oluşumunu olumsuz etkileyen sosyal medya davranışlarının gelecek yaşamlarındaki etkilerini gözler önüne sererek farkındalık yaratmaktır.

1.2. Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini Antalya ili Döşemealtı ilçesi ile sınırlıdır. Örneklemimiz ise, toplamda 400 öğrenci ile sınırlıdır.

2.YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Araştırmada, betimleme-survey ve sistemli gözlem yöntemleri kullanılmıştır.

2.2 Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, 2018-2019 eğitim öğretim yılı 1. Döneminde Antalya ili Döşemealtı ilçesinde bulunan beş ortaöğretim okulundaki 14-16 yaş grubu arasındaki öğrencilerdir.

Çalışmanın örneklemi ise 2018-2019 eğitim öğretim yılı 1. Döneminde Antalya ili Döşemealtı ilçesinde bulunan beş ortaöğretim okulundaki 14-16 yaş grubu arasındaki öğrencilerdir. Toplam öğrenci sayısı 400'dür. Çalışmamızda örnekleminizi 14-16 yaş grubu seçmemizin temel nedeni, bir sonraki yaşlarda kimlik oluşumunu tamamlayan birey sayısının, tamamlamayan birey sayısına oranının, bu yaş grubunun oranına kıyasla yüksek olmasıdır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmamız ile ilişkili bütün kitaplar, makaleler ve tezler tarandı. Konu ile ilgili 6 adet başlık belirlendi. Bu başlıklar Tablo1'de ifade edilmiştir.

Tablo-1: Ölçme İşlemi İçin Hazırlanan Başlıklar

Sosyal medyada popülerite
Sosyal medyada karşılıklı tutum
Sosyal medyada gerçekleşen iletişim biçimlerinin hissettirdikleri ve hislerin ifade şekli
Sosyal medyada duygu ve düşüncelerin maskelenmesi
Gerçek yaşam ile sanal yaşam farklılıkları
14-16 yaş grubuna özgü sosyal medya davranışları

Geliştirilen bu hipotezi incelemek amacıyla öğrenciler ile yapılan görüşmeler, uzman görüşmeleri ve literatür taraması neticesinde 92 maddeden oluşan bir havuz oluşturuldu. Maddeleri oluşturmadan önce nasıl tutum ölçeği oluşturulması gerektiği ile ilgili kitap (Tavşancıl, E., 2002) okundu. Ardından oluşturulan havuzdan amaca uygun maddeler seçildi. Bu maddeler birbirini zıtlıkla destekleyen geçerliliğini ortaya koyan maddelerle desteklendi. Bu maddelerin öncesine ilk bölümde öğrencilerden cinsiyet, yaş, kullanım sıklığı, okul türü ve hangi amaçla kullandığına dair bilgiler istenmiştir. Bulduğumuz ilçeden beş farklı türdeki ortaöğretim kurumuna gerekli izinleri alınarak geliştirilen tutum ölçekleri uygulandı. Öğrenci bu yaş grubundan öğrenci sayısı fazla olan okullarda farklı sınıflardan rastgele öğrenci seçimi yapıldı. Sonuçlar incelenerek birbirini zıtlık ile destekleyen maddelerin eşleri çıkarıldı. Sonuçları değerlendirebilmek adına tekrar uzman görüşlerine başvuruldu. Bu çalışmada ölçek soruları 3'lü likert tipli 'Katılıyorum', 'Kararsızım' ve 'Katılmıyorum' şeklinde oluşturulmuştur. İkinci bölümde ise, 6 konu başlığı altında oluşturduğumuz hipotezleri ölçen sosyal medyadaki tutum, davranış ve hislerine ilişkin 34 maddemiz bulunmaktadır. Hazırlanan tutum ölçeği EK-1 de gösterilmiştir. Uygulanması için alınan izin ise EK-2 de belirtilmiştir. Bu sınıflandırma Tablo-2 'de gösterilmiştir. Bunun yanı sıra bu maddeler oluşturulurken, elenirken ve yorumlanırken bu alanda

uzman kişiler ve öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır.

Tablo-2: Başlıklar ile İlişkilendirilmiş Ölçek Maddeleri

Başlık	Maddeler
Sosyal medyada popülerite	$M_1, M_4, M_7, M_8, M_{12}, M_{16}, M_{22}, M_{28}, M_{32}$
Sosyal medyada karşılıklı tutum	M_2, M_3, M_{13}, M_{27}
Sosyal medyada gerçekleşen iletişim biçimlerinin hissettirdikleri ve hislerin ifade şekli	$M_2, M_7, M_9, M_{18}, M_{19}, M_{20}, M_{21}, M_{15}, M_{28}, M_{30}, M_{34}$
Sosyal medyada duygu ve düşüncelerin maskelenmesi	$M_5, M_{10}, M_{11}, M_{17}, M_{24}, M_{29}, M_{30}$
Gerçek yaşam ile sanal yaşam farklılıkları	$M_5, M_6, M_9, M_{11}, M_{24}, M_{31}, M_{33}, M_{14}$
14-16 yaş grubuna özgü sosyal medya davranışları	M_5, M_{23}

2.4 Verilerin Analizi

Anketlerin uygulanması sonucunda elde edilen veriler, yüzde ve frekans yöntemi kullanılarak Microsoft Office Excel programı ile tablo haline getirilmiştir.

3.BULGULAR

3.1. Öğrenci Görüşleri

3.1.1. Sosyal Medya Platformlarındaki Butonların ve Yeniliklerin Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Tutum ve Davranış Kalıpları Oluşturmadaki Etkisi İlişkin Bulgular

Bu bölüme ilişkin maddeler ve her bir maddeye verilen cevaplar aşağıda açıklanmıştır.

M₁: En çok kullandığım sosyal medya uygulamasını tercih etme sebebim popüler olmasıdır.

M₂: Mobil uygulamalar üzerinden iletişim kurarken uzun mesaja kısa mesaj(“Ok.”, “Tamam.” ...) ile yanıt alınca kendimi değersiz hissedirim.

M₃: Yazım kurallarına dikkat edilerek yazılmış bir mesaja ben de yazım kurallarına dikkat ederek yanıt veririm.

M₄: Takipçi sayımın yaklaşık miktarını bilmiyorum.

M₅: Profil hesabımı ailemin görmesini istemem.

M₆: Gerçek hayatta arkadaşlığımı bitirdiğim kişileri sosyal medyada arkadaşlık takibinden çıkartırım.

M₇: Paylaştığım gönderilerin diğer sosyal medya kullanıcıları tarafından beğenilmesi beni mutlu eder.

M₈: Sosyal medya hesabımı hiç düşünmeden aniden silebilirim.

M₉: Metin mesajlarımda ya da sosyal medya paylaşımlarımda emoji (duygu sembol ifadesi) kullanırım.

M₁₀: Sevmediğim veya samimi olmadığım kişilere

mesajlarımda kalpli emojiler (duygu sembol ifadeleri) kullandım.

M₁₁: Gerçek hayatta doğum gününü kutlamayacağım bir kişinin doğum gününü sanal ortamda kutlayabilirim.

M₁₂: Takipçi sayımın artışını veya azalışını takip ederim.

M₁₃: Sosyal medyada beni arkadaşlık takibinden çıkarırsan ben de arkadaşlık takibimden çıkartırım.

M₁₄: Sosyal medya üzerinden takip ettiğim bütün kişileri reel yaşamda tanımıyorum.

M₁₅: Gönderdiğim bir mesajın görülmesine rağmen mesaja cevap yazılmayınca kendimi kötü hissederim.

M₁₆: “Asjfhfdıksdjfsldkjfsdjf...”Beş sene önce de mesajlarımda bu ifadeyi kullanırdım.

M₁₇: Sosyal medyada sahte (fake) hesap kullandım.

M₁₈: Yalnız olduğum zamanlarda sosyal medyada daha çok zaman geçiririm.

M₁₉: “Asjfhfdıksdjfsldkjfsdjf...” (Random)

Yukarıdaki metin benim için kahkaha anlamı taşır.

M₂₀: Yalnızlık duygusunu hissettiğim dönemlerde sosyal medyada mutluluk içeren paylaşımlar gördüğümde mutsuz olurum.

M₂₁: Mutlu olduğum dönemlerde sosyal medyada daha çok paylaşımda bulunurum.

M₂₂: Gündelik yaşantımdan farklı şeyler yaptığımda sosyal medyada daha çok paylaşımda bulunurum.

M₂₃: Sosyal medyada sadece kültürel bilgiler paylaşıyorum.

M₂₄: Sosyal medyada bir fotoğraf paylaşmadan önce fotoğrafa filtre uygulamam.

M₂₅: Sosyal medyada çirkin gözüktüğümü düşündüğüm hallerimi de paylaşıyorum.

M₂₆: Sosyal medyada arkadaşlarımla, benim de içinde olduğum toplu fotoğrafımızı benden izin almadan paylaşımlarını istemem.

M₂₇: Sosyal medya profilimi arkadaşım olmayan kişiler de görüntüleyebilmektedirler. Profilimin görüntülenme izinleri açıktır.

M₂₈: Okul ortamında birçok etkinlikte sorumlu olarak görev aldığım, aktif dönemlerde sosyal medyayı daha az kullanmaktayım.

M₂₉: Mesajı okuduğumda kahkaha atmamama rağmen, mesaja cevap olarak kahkaha emojisi [duygu sembol ifadesi] () ile yanıt verebilirim

M₃₀: Sosyal medyada ne yaptığıma ilişkin bir soru sorulduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum.

M₃₁: Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.

M₃₂: Takipçi sayımın artışını veya azalışını bir uygulama üzerinden takip ederim

M₃₃: Sosyal medya uygulamalarında stalk (gizli ya da açık olarak başka hesapları takip etme) yaparım.

AŞAĞIYA İNER MİSİN? 13:43 ✓

M₃₄:

Bu şekilde yazılmış bir ileti benim için rica anlamı yerine kızgınlık içeren emir cümlesi anlamı taşır.

Tablo3.Sosyal Medya Platformlarındaki Butonların ve Yeniliklerin Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Tutum ve Davranış Kalıpları Oluşturmadaki Etkisi İlişkin Bulgular

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
M_1	287	71.75	36	9	77	25.6	400	100
M_2	284	71	22	5.5	92	23	400	100
M_3	321	80.25	33	8.25	46	11.5	400	100
M_4	62	15.5	38	9.5	300	75	400	100
M_5	273	68.25	20	5	107	26.75	400	100
M_6	325	81.25	28	7	47	11.75	400	100
M_7	346	86.5	28	7	26	6.5	400	100
M_8	72	18	56	14	272	68	400	100
M_9	336	84	18	4.5	46	11.5	400	100
M_{10}	287	71.75	18	4.5	95	23.75	400	100
M_{11}	283	70.75	36	9	81	20.25	400	100
M_{12}	281	70.25	30	7.5	89	22.25	400	100
M_{13}	329	82.25	25	6.25	46	11.5	400	100
M_{14}	282	70.5	34	8.5	84	21	400	100
M_{15}	295	73.75	52	13	53	13.25	400	100
M_{16}	50	12.5	20	5	330	82.5	400	100
M_{17}	256	64	12	3	132	33	400	100
M_{18}	326	81.5	17	4.25	57	14.25	400	100
M_{19}	330	82.5	18	4.5	52	13	400	100
M_{20}	230	57.5	31	7.75	139	34.75	400	100
M_{21}	259	64.75	40	10	101	25.25	400	100
M_{22}	282	70.5	51	12.75	67	16.75	400	100
M_{23}	14	3.5	84	21	302	75.5	400	100
M_{24}	280	70	62	15.5	58	14.5	400	100
M_{25}	61	15.25	27	6.75	312	78	400	100
M_{26}	290	72.5	25	6.25	85	21.25	400	100
M_{27}	188	47	10	2.5	202	50.5	400	100
M_{28}	313	78.25	28	7	59	14.75	400	100
M_{29}	330	82.5	21	5.25	49	12.25	400	100
M_{30}	281	70.25	49	12.25	70	17.5	400	100
M_{31}	280	70	48	12	72	18	400	100

M_{32}	246	61.5	8	2	146	36.5	400	100
M_{33}	269	67.25	48	12	83	20.75	400	100
M_{34}	281	70.25	36	9	83	20.75	400	100

Tablo-3'ü hipotezlerimizin yer aldığı başlıklar çerçevesinde gruplandırarak incelemiş bulunmaktayız. Sosyal medyada popülarite başlığı altında tabloyu incelediğimizde; bu yaş grubundaki öğrencilerin en çok kullandıkları sosyal medya uygulamasını tercih etme sebeplerinin popüler olması (M_1) olduğu gözlenmiştir (%71.75). M_4 ' e bakıldığında öğrencilerin %75'inin takipçi sayılarının yaklaşık miktarını bildiği görülmektedir. Öğrencilerin %86.5' i paylaştıkları gönderilerin diğer sosyal medya kullanıcıları tarafından beğenilmesinden kaynaklı mutlu olduklarını belirtmişlerdir (M_7). M_8 ' de öğrencilerin %68 'i sosyal medya hesaplarını hiç düşünmeden, aniden silemeyeceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %70.25'inin takipçi sayılarının artışını ya da azalışını takip ettikleri görülmüştür(M_{12}). M_{16} incelendiğinde öğrencilerin %82.5'inin “Asjfhfdıksdjfsldkjfsdjf...” bu ifadeyi beş sene önce mesajlarında kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Gündelik yaşantımdan farklı şeyler yaptığımda sosyal medyada daha çok paylaşımında bulunurum diyen öğrenci yüzdesi 70.5'dir (M_{22}). M_{28} 'de öğrencilerin %78.25'inin okul ortamında birçok etkinlikte görev aldıkları, aktif dönemlerde sosyal medyayı daha az kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %61.5'i

takipçi sayılarının artışını ya da azalışını bir uygulama üzerinden takip etmektedir(M_{32}).

Karşılıklı tutumun sosyal medyada yansıması başlığı altında tabloyu incelediğimizde; 14-16 yaş grubundaki öğrencilerin %71'inin mesajlaşarak iletişim kurarken uzun bir mesaja kısa mesaj olarak yanıt aldıklarında kendilerini değersiz hissettikleri ortaya çıkmıştır(M_2). M_3 ' e bakıldığında öğrencilerin %80,25'inin yazım kurallarına dikkat edilerek yazılmış bir mesaj aldıklarında yine yazım kurallarına dikkat ederek yanıt vereceklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %82.5'i sosyal medyada arkadaşlık takibinden çıkarıldıklarında, benzer şekilde sosyal medya arkadaşlığından çıkartarak karşı davranış göstermektedirler(M_{13}).

Sosyal medyada iletişim biçiminin hissettirdikleri ve hislerin ifade şekli konu başlığı altında tablo irdelendiğinde; öğrencilerin %71'inin mesajlaşarak iletişim kurarken uzun bir mesaja kısa mesaj olarak yanıt aldıklarında kendilerini değersiz hissettikleri ortaya çıkmıştır(M_2). Öğrencilerin %86.5' i paylaştıkları gönderilerin diğer sosyal medya kullanıcıları tarafından beğenilmesinden kaynaklı mutlu olduklarını belirtmişlerdir (M_7). M_9 ' a bakıldığında öğrencilerin %84'ünün metin mesajlarında ya da sosyal medya paylaşımlarında emoji (duygu sembol ifadesi) kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %73.75'i gönderdikleri bir mesajın görülmesine mesaja cevap

alamadıklarında kendilerini kötü hissettiklerini ifade etmiştir(M_{15}). Öğrencilerin yapılan ölçek sonucunda %81.5'inin yalnız oldukları zamanlarda sosyal medyayı daha çok kullandıkları gözlenmiştir(M_{18}). Öğrencilerin %82.5 'i için "Asjfhfdıksdjfsldkjfsdjf..." ifadesi kakhaha anlamı taşımaktadır(M_{19}). M_{20} 'ye bakıldığında öğrencilerin %57.5'i yalnızlık duygusunu hissettikleri dönemlerde sosyal medyada mutluluk duygusu içeren paylaşımlar gördüklerinde mutsuz olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %64.75'i mutlu oldukları dönemde sosyal medyada daha çok paylaşımda bulunmaktadırlar(M_{21}). M_{28} 'de öğrencilerin %78.25'i okul ortamında birçok etkinlikte sorumlu olarak görev aldığı, aktif dönemlerde sosyal medyayı daha az kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %70.25'i sosyal medyada ne yaptıklarına ilişkin bir soru sorulduğunda savunmacı ve gizleyici olduklarını belirtmişlerdir(M_{30}). M_{34} 'te şekildeki gibi bir mesaj aldıklarında öğrencilerin %70.25'i bu mesajdan rica yerine emir ifadesi olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Sosyal medyada duygu ve düşüncelerin maskelenmesi başlığı ile ölçek sonucu tablo incelendiğinde öğrencilerin 68.25'i profil hesaplarının aileleri tarafından görülmesini istememektedirler(M_5). M_{10} 'da öğrencilerin 71.25'i sevmedikleri veya samimi olmadıkları kişilere mesajlarında kalpli emoji kullanabileceklerini

ifade etmiştir. Öğrencilerin 70.75'i gerçek hayatta doğum gününü kutlamayacakları bir kişinin sanal ortamda doğum gününü kutlayabileceklerini belirtmiştir(M_{11}). M_{17} 'de öğrencilerin %64'ünün sosyal medyada sahte hesap kullandığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin %70'inin sosyal medyada bir fotoğraf paylaşmadan önce fotoğrafa filtre uyguladığı ortaya çıkmıştır(M_{24}). M_{29} irdelendiğinde öğrencilerin %82.5'i bir mesaj okuduğunda kahkaha atmamalarına rağmen, mesaja yanıt olarak kahkaha emojisi(duygu sembol ifadesi) ile yanıt verebilirim şeklinde belirtmişlerdir. Öğrencilerin %70.25 'i sosyal medyada ne yaptıklarına ilişkin bir soru sorulduğunda savunmacı ve gizleyici olduklarını belirtmişlerdir(M_{30}).

Gerçek ve sanal yaşam farklılıkları başlığı altında tablo irdelendiğinde; öğrencilerin 68.25'i profil hesaplarının aileleri tarafından görülmesini istememektedirler(M_5). M_6 'da öğrencilerin %81.25'i gerçek yaşamda arkadaşlıklarını bitirdikleri kişileri sosyal medyada arkadaşlık takibinden çıkaracaklarını ifade etmişlerdir. M_9 ' a bakıldığında öğrencilerin %84'ünün metin mesajlarında ya da sosyal medya paylaşımlarında emoji (duygu sembol ifadesi) kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %70.75'i M_{11} 'de gerçek yaşamda doğum gününü kutlamayacakları bir kişinin doğum gününü sosyal medyada kutlayabileceklerini ifade ettiği görülmektedir. M_{14} 'te Öğrencilerin %70.5'inin

sosyal medya üzerinden takip ettikleri bütün kişileri gerçek yaşamda tanımadıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin %70'inin sosyal medyada bir fotoğraf paylaşmadan önce fotoğrafa filtre uyguladığı gözlemlenmiştir(M_{24}). M_{31} incelendiğinde öğrencilerin %70'inin sosyal medyada diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kurduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal medya uygulamalarında öğrencilerin %67.25'inin stalk (gizli ya da açık başka hesapları takip etme) yaptıkları anlaşılmaktadır(M_{33}).

14-16 yaş grubuna özgü sosyal medya davranışları başlığı altında Tablo3'ü incelediğimizde, öğrencilerin 68.25'i profil hesaplarının aileleri tarafından görülmesini istememektedirler(M_5). Bu yaş grubundaki öğrencilerin %75.5'inin sosyal medyada sadece kültürel bilgiler paylaşmadıkları gözlemlenmiştir(M_{23}).

4. SONUÇ VE TARTIŞMALAR

Çalışmamızdan elde ettiğimiz verileri Tablo-1'deki başlıklar altında incelediğimizde, 14-16 yaş grubundaki bireyler akranlarının talep ettiği popüler sosyal medya platformlarını kullanmayı tercih etmişlerdir. Gelişimlerinin bu döneminde kendilerinin de popüler hissetmeleri önemlidir. Bu sebeple takipçi ve beğeni sayılarını önemserler. Hatta takipçi sayısını ve beğeni sayısını analiz edebilmek

için örneklemimizin %61.5'i ayrı bir uygulama kullanmaktadırlar. Bu dönemdeki bireyler için popülerlik farklı olmaktan geçmektedir. Bu yüzden farklı şeyler yaptıklarında sosyal medyada daha fazla paylaşımda bulunmaktadırlar ve daha fazla beğeni almaktadırlar. Sosyal medya platformlarının sahipleri bu durumu pekiştirmek adına uygulamaya sürekli güncellemeler getirmektedirler. Bu durum bu uygulamaların sürekli olarak popüler kalmasını sağlamaktadır. Çalışmamızda bu bireylerin okul yaşantılarında aktif oldukları ve sorumlu olarak etkinliklerde rol üstlendiklerinde kendi içlerindeki popülerlik ihtiyacını gerçek yaşamlarında giderdikleri için sosyal medya kullanımlarının daha aza indiği görülmüştür.

Çalışmamızı diğer bir başlık olan sosyal medyada karşılıklı tutum çerçevesinde incelediğimizde örneklemimizdeki öğrenciler, gerçek yaşamdaki yazısız iletişim nezaket kurallarının sosyal medyada da uygulanmasını beklemektedirler. Uzun bir mesaj gönderdikleri zaman yanıt olarak kendilerini geçiştirici kısa bir yanıt almaktan hoşlanmazlar. Beklentileri detaylı ve onlara özel olarak yazılmış bir mesajdır. Mesajları alıcı tarafından görüldüğünde ertelenmeksizin cevap verilmesini beklerler. Tıpkı gerçek yaşamdaki gibi. Sosyal medyada tek taraflı takip durumundan hoşlanmamaktadırlar. Bu yüzden takipten çıkarıldıklarında, karşılık olarak onlar da takipten

çıkarmaktadırlar. Sosyal medyada iletişim kurarken gelen iletide yazım kuralları gibi unsurlara önem verilmiş ise yanıt olarak aynı özen gösterilmeye dikkat edilmiştir. Bunun başlıca nedeni sosyal kaygıdır. Toplumumuzda gerçek yaşamdaki iletişimde şeffaflık kadın ve erkek için ne kadar farklıysa bu sosyal medya için de geçerlidir. Çalışmamızda kız öğrencilerin profillerinin %87.75'i takip etmediği diğer kullanıcılara açık değil iken, erkeklerin %70.25'inin takip etmediği kullanıcılara açıktır.

Sosyal medyada gerçekleşen iletişim biçimlerinin hissettirdikleri ve hislerin ifade şekli açısından duruma baktığımızda, bu yaş grubu bireylerin önemli bulduğu hissetme ve sevilme halini sosyal medya uygulamalarında geliştirilen beğenme, paylaşma, farklı olma ile ilgili fonksiyonları güdülemektedirler. Bu fonksiyonlar ile de kullanıcılar duygularını eşleştirmişlerdir. Beğenme butonu ile mutlu olmanın eşleştirilmesi gibi. Çünkü gerçek yaşamda sosyal medyaya kıyasla daha az beğeni almaktadırlar. Dolayısı ile gerçek yaşamda bu yaş grubunun ihtiyaçları daha az karşılanmaktadır. Çünkü çevrenize baktığımızda birbiri ile daha az ilgilenen yalnız bireyler göreceksiniz. Yalnızlaştıkça daha fazla sosyal medyada vakit geçirmektedirler. Öğrenciler okullarında sosyal kaygılarını giderdikçe sosyal medyada daha az vakit geçirmektedirler. Bu kadar fazla vakit geçirilen ortamda yeni bir dilin

oluşması kaçınılmazdır. “Asdsdhjhakfsjfn...” bu ifadenin kahkaha anlamı taşıması gibi ya da mesajda tamamı büyük harfle yazılmış bir rica cümlesi gördüğümüzde bunun bizim için bağırlarak söylenmiş ya da kızgınlıkla söylenmiş hissetmemiz gibi. Bu yaş grubu bireyler iletişim kurarken de kendilerini özel ve değerli hissetmek isterler. Bu şekilde hissetmedikleri durumlarda psikolojik baskı altına girerler. Özellikle birçok kişi tarafından aynı davranışa maruz kalınıyorsa ki bu bir süre sonra psikolojik şiddete girer.

Çalışmamızda en önemli bulduğumuz başlığımız sosyal medyada duygu ve düşüncelerin maskelenmesidir. Bu başlıktaki maddeler bireyin kimlik oluşumunu etkileyen ve hasar bırakan önemli etkenlerdir. Öğrenciler farklı olmaya çalıştıkları bu dönemde ailesinin profil hesaplarını görmelerini istememektedirler. Çünkü gerçek yaşam ile yüzleşme anlamı taşımaktadır. Beğenilmek için farklı olan ve sosyal medyada kaygı yaşayan gençler düşündükleri gibi davranmamaya itilirler. Bu sebeple arkadaşları ile olan sosyal medya iletişimlerinde samimi olmayarak hoşlanmadıkları kişilere kabul kaygısıyla kalpli emojiler (duygu sembol ifadesi) kullanabilirler. Yine sosyal medya kaygısı ile gerçek hayatta doğum gününü kutlamayacakları kişilerin doğum günlerini kutlayabilirler. Kimi zaman özgüven eksikliğinden kaynaklı kimi zamanda merak duygusu ile orta ergenlikteki bireyler fake (sahte) hesaba başvururlar.

Hatta öğrenciler ile yaptığımız birebir görüşmelerde birden fazla fake (sahte) hesaplarının bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu dönemlerinde kendini beğenmeyen birey filtre uygulamadan fotoğraf paylaşmayı istememektedirler. Aynı zamanda sosyal medyada iletişim kurarken ya da gönderilere yorum yaparken gerçek duygularını yansıtmamaktadırlar. O anda mesaja kahkaha atmamalarına rağmen kahkahalı hatta gülmekten ağlayan emoji yollamaları gibi bu durumu örneklendirebiliriz. Birebir öğrenciler ile görüşmeler sırasında geçmiş paylaşımları ile ilgili sorular sorduğumuzda yüz ifadeleri endişeli olup savunma ifadeleri kullanmışlardır. Bunun yanı sıra gizleyici olmaya çalışmışlardır. Hâlbuki onların izinleri doğrultusunda paylaştıkları gönderiler hakkında konuşmamıza rağmen kaygı seviyeleri yükselmiştir. Bu demek oluyor ki gelecekteki kariyer planlamalarında onlar için sorun teşkil edebileceği sonucuna vardıklarını belirtmişlerdir.

Gerçek yaşam ve sanal yaşam arasındaki farkları ya da benzerlikleri esas alarak çalışmayı incelediğimizde, çok keskin durumlarda benzer davranış gösterilebiliyor. Örneğin, birey gerçek yaşamda da bir kişi ile sorun yaşadığında, o kişi ile sosyal medyada da arkadaşlıklarını bitirebilmektedir. Bunun dışında gerçek yaşamdaki davranışlarımızın daha abartılısı, daha özenlisi olmaktadır. Öğrenciler ile birebir yaptığımız görüşmelerde, öğrenciler gerçek yaşamda tanıyor oldukları kişilerin, gerçek

isimlerini zaman zaman hatırlayamadıklarını ya da bilmediklerini ancak platformlardaki kullanıcı isimlerini bildiklerini belirtmişlerdir. Gerçek yaşamda başkalarının hayatlarını çok rahat gözlemlene imkânımız olmayabilir. Ancak sosyal medyada bu yaş grubunun tabiri ile çok rahat stalk (gizli ya da açık olarak başka hesapları takip etmek) yapabilmektedirler. Bu durum öğrencilerin başkalarının yaşamlarını merak etmeleri ile ilişkilidir. Orta ergenlikte sosyal kaygı yaşayan öğrencilerin (örneklemimizin %70'i) sosyal medyada gerçek yaşama göre daha kolay ilişki kurduklarını belirtmişlerdir. Ancak literatürdeki yapılan çalışmalar dikkate alındığında çok fazla sosyal medya kullanımının yine sosyal kaygıya yol açtığı belirtilmiştir(Aktan, 2018). Sanal ortamda özenilen profillerden kaynaklı bu dönemde öğrenciler önce taklit etmeye çalışmaktadırlar. Bunun göz önündeki örneklerinden birisi, birçok öğrencinin ergenlik döneminde sosyal medya platformlarında fenomen profil hesaplarına sahip olmayı ve bunun üzerinden para kazanmayı hedeflemektedirler. Ancak birçoğu başarılı olamamaktadır. Bunun sebebi sağlıklı kimlik oluşturulamadığından birey kendi yeterlilikleri ya da yetenekleri doğrultusunda karar verememektedir.

Çalışmamızdaki altıncı başlığa ait maddeler göz önünde bulundurulduğunda, bu yaş grubundaki öğrencilerin 75.5'inin kişisel paylaşımlarda bulunup, kültürel bilgi içeren paylaşımlarda bulunmadığı

ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi ben kavramının içinde buldukları dönemde daha önemli olmasıdır. Diğer yaş grupları ile birebir yaptığımız görüşmelerde sosyal medya profillerini aile ya da yakınlarından gizlemediği görülmüştür. Bunun alt sebebi iki ortamda da oluşturulan benin farklı olmamasıdır.

Çalışmamızda sosyal medya yönlendiriciliğini okul türüne göre incelediğimizde, taban puanlarına göre ters orantılı, kullanım sıklığına göre ise doğru orantılı bir grafik ortaya çıkmıştır. Sosyal medyayı kullanım amaçlarından en yüksek oran %71.25 ile gündemi takip etmek maddesine aittir. Ardından ise %67.5 ile arkadaşlarımdan hayatından haberdar olmak seçeneği gelmiştir. Bireyler bu ön bilgi kısmında bu madde için birden fazla seçenek işaretleyebilmekteydi.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda bu yaş grubunun %91.25 oranında kullanmakta olduğu instagram uygulamasının yürütücülerinin orta ergenlikteki bireylerin gelişim özelliklerine yönelik yazılım güncellemeleri getirdiği, yine onların ihtiyaçlarını karşılar nitelikte uygulamaya butonlar koyduğu fark edilmiştir. Her şeyi (duygu, nesnelere, bilgi vb.) bu kadar hızlı tüketen bireylerin uygulamadan sıkılmamaları, hatta başka uygulamalara geçiş yapmalarını engellemek adına çok sık ilgi çekici yenilik getirmektedirler. Bu yenilikler, emojiler (duygu sembol ifadesi), hikaye özellikleri, filtreler, uygulamanın ana sayfa düzeni

gibi alanlarda olabilmektedir. Çok fazla ilgi görmeyen yenilikler kısa zaman (60dk gibi) içerisinde kaldırılmaktadır. Dönüt mekanizmaları çok hızlı çalışmaktadır. Diğer uygulamalardan eksik yönlerini de en kısa sürede kullanıcılar için kapatmaktadırlar. Gsm operatörleri de bu tür sosyal medya platformlarının kullanım sıklığını arttırmak amacıyla sadece o uygulamada kullanabileceğiniz hediye internet hakkı vermektedirler.

Literatürdeki birçok çalışma bu durumların çocukluk ve ergenlik dönemlerinde ciddi psikolojik hasarlar bıraktığı belirtilse de bununla ilgili herhangi bir yasal kısıtlama bulunmamaktadır. Bu psikolojik hasar bırakacak durumlardan bahsedecek olursak; arkadaş profil hesapları ile kişiye ait özel bilgiler çok hızlı yayılabilir, onların adına sahte hesaplar açılabilir, istismara maruz kalabilirler, psikolojik şiddet uygulayabilirler.

Günümüzde ergenlik döneminde kimlik oluşumuna olumsuz etki eden birçok sosyal medya davranışı bulunmaktadır. Bu davranışlara iten en önemli neden bilinçli olarak hazırlanmış sosyal medya platformlarının geliştirdikleri fonksiyonlar (beğenme butonu, hikaye paylaşımı, anlık canlı yayın, değişen emojiler gibi) olduğu sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Amacımız bu çalışma ile kimlik gelişimini tamamlayamamış bireylere sürüklendikleri ve farkında olmadıkları bu süreçte sosyal medya uygulamalarının yazılım

fonksiyonlarının amaçları ile ilgili farkındalık yaratmaktır.

5.ÖNERİLER

Kimlik oluşturamamış bireyler, sağlıklı kariyer planlaması yapamaz ve diğer gelişim dönemlerinde psikolojik sorunlar yaşayabilir. Dolayısı ile okullarda öğrencilerin başrollerde olduğu etkinliklerin arttırılması, öğrencilerin birbiri ile grup iş birliği yapabileceği öğretimlerin gerçekleştirilmesi, aileler ile öğrenciler arasındaki iletişimin şeffaf olması önerilmektedir. Bütün bunlara hizmet amacı ile okullarda bu konu ile ilgili öğrencinin aktif olduğu ve sahiplendiği münazara, panel, kamu spotu gibi uygulamaların gerçekleştirilmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bu tarz sosyal medya platformlarına kullanıcıların uzun dönemde gelişim sağlıklarını etkileyecek düzenlemelerin yasal kontrolden geçirilmesi gerekmektedir. Gerektiğinde bu tür uygulamalara sınırlamalar getirilmelidir. Sosyal medya platformlarının ve bireylerdeki etkisinin geleceği hakkında uzman kişilerce çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Akçakanat, T.,Özdemir, S., İzgüden, D., (2017). İnternet Çağında Sanal Ortam Yalnızlığı. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 8 (19), 125-136.

- Aktan, E.(2018). Sosyal Medya Ve Sosyal Kaygı: Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi 11 (2), 35-53.
- KOÇ, M . (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (17), 231-238.
- Tavşancıl, E.(2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Wakefield, L., Wakefield, R., (2018). Anxiety and Ephemeral Social Media Use in Negative eWOM Creation, Journal of Interactive Marketing(41), 44–59.
- Yalçın, G., (2015). Sosyal Medyanın Yoğun Kullanımın İleri Ergenlikte Yalnızlık Ve Depresyona Etkisi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zorbaz, O. (2013). Lise Öğrencilerinin Problemlerini İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EK

“Sosyal Medyadaki Butonların ve Yeniliklerin Orta Ergenlikte Tutum ve Davranış Oluşturmadaki Etkisi” Projesi Anket Soruları

Sayın katılımcı,

Bu araştırma TÜBİTAK projesi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırma, 14-16 yaş gurubundaki lise öğrencilerinin sosyal medya ve gerçek yaşamdaki davranış farklılıklarını alt nedenleri ile ortaya çıkarmak ve gelecek yaşamlarındaki etkilerini gözler önüne sererek farkındalık yaratmaktır. Araştırma açısından özel kimliğiniz önemli değildir. Bu nedenle kimliğinize ilişkin belirleyici bilgiler istenmemektedir. Diğer bütün bilgiler ise gizli tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.

Cinsiyet	Kız ()	Erkek ()
Yaş	14 () 16 ()	15 ()
Okul adı		
En çok kullandığım sosyal medya uygulaması:	FacebookTwitter	İstagram Diğer
Sosyal medyayı hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?	☐ İhtiyaç duydukça ☐ Günde 1-2 Saat ☐ Günde 3-4 fazla ☐ Günde 5-6 Saat	

	○ Günde 7 saat ve üstü
Sosyal medyayı hangi amaçla kullanıyorsunuz?	○ Yeni arkadaşlar bulmak ○ Oyun oynamak ○ Gündemi takip etmek ○ Fikir Alışverişi ve paylaşımlarda bulunmak ○ Mesaj Göndermek ve Almak ○ Eğlenmek ve Rahatlamak ○ Arkadaşlarımın hayatlarından haberdar olmak ○ Diğer (.....)

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	En çok kullandığım sosyal medya uygulamasını tercih etme sebebim popüler olmasıdır.			
2	Mobil uygulamalar üzerinden iletişim kurarken uzun mesajı kısa mesaj("Ok.", "Tamam." ...) ile yanıt alınca kendimi değersiz hissedirim.			
3	Yazım kurallarına dikkat edilerek yazılmış bir mesajı ben de yazım kurallarına dikkat ederek yanıt			

	veririm.			
4	Takipçi sayımın yaklaşık miktarını bilmiyorum.			
5	Profil hesabımı ailemin görmesini istemem.			
6	Gerçek hayatta arkadaşlığımı bitirdiğim kişileri sosyal medyada arkadaşlık takibinden çıkartırım.			
7	Paylaştığım gönderilerin diğer sosyal medya kullanıcıları tarafından beğenilmesi beni mutlu eder.			
8	Sosyal medya hesabımı hiç düşünmeden aniden silebilirim.			
9	Metin mesajlarımda ya da sosyal medya paylaşımlarımda emoji (duygu sembol ifadesi)kullanırım.			
10	Sevmediğim veya samimi olmadığım kişilere mesajlarımda kalpli emojiler (duygu sembol ifadeleri) kullanırım.			
11	Gerçek hayatta doğum gününü kutlamayacağım bir kişinin doğum gününü sanal ortamda kutlayabilirim.			
12	Takipçi sayımın artışını veya azalışını takip ederim.			
13	Sosyal medyada beni arkadaşlık takibinden çıkarana ben de arkadaşlık takibimden çıkartırım.			
14	Sosyal medya üzerinden takip ettiğim bütün kişileri reel yaşamda tanımıyorum.			
15	Gönderdiğim bir mesajın			

	görülmesine rağmen mesaja cevap yazılmayınca kendimi kötü hissederim.			
16	“Asjfhfdıksdjfslkdjfsdjf...” Beş sene önce de mesajlarımda bu ifadeyi kullanırdım.			
17	Sosyal medyada sahte (fake) hesap kullandım.			
18	Yalnız olduğum zamanlarda sosyal medyada daha çok zaman geçiririm.			
19	“Asjfhfdıksdjfslkdjfsdjf...” (Random) Yukarıdaki metin benim için kahkaha anlamı taşır.			
20	Yalnızlık duygusunu hissettiğim dönemlerde sosyal medyada mutluluk içeren paylaşımlar gördüğümde mutsuz olurum.			
21	Mutlu olduğum dönemlerde sosyal medyada daha çok paylaşımda bulunurum.			
22	Gündelik yaşantımdan farklı şeyler yaptığımda sosyal medyada daha çok paylaşımda bulunurum.			
23	Sosyal medyada sadece kültürel bilgiler paylaşıyorum.			
24	Sosyal medyada bir fotoğraf paylaşmadan önce fotoğrafa filtre uygularım.			
25	Sosyal medyada çirkin gözüktüğümü düşündüğüm hallerimi de paylaşıyorum.			
26	Sosyal medyada arkadaşlarımla, benim de içinde olduğum toplu			

	fotoğfamızı benden izin almadan paylaşmalarını istemem.			
27	Sosyal medya profilimi arkadaşım olmayan kişiler de görüntüleyebilmektedirler. Profilimin görüntülenme izinleri açıktır.			
28	Okul ortamında birçok etkinlikte sorumlu olarak görev aldığım, aktif dönemlerde sosyal medyayı daha az kullanmaktayım.			
29	Mesajı okuduğumda kahkaha atmamama rağmen, mesaja cevap olarak kahkaha emojisi [duygu sembol ifadesi] () ile yanıt verebilirim			
30	Sosyal medyada ne yaptığıma ilişkin bir soru sorulduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum.			
31	Sosyal medyada diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.			
32	Takipçi sayımın artışını veya azalışını bir uygulama üzerinden takip ederim.			
33	Sosyal medya uygulamalarında stalk (gizli ya da açık olarak başka hesapları takip etme) yaparım.			
34	Bu şekilde yazılmış bir ileti benim için rica anlamı yerine kızgınlık içeren emir cümlesi anlamı taşır.			

SEMPOZYUMUN ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Bir Sempozyum Örneği: “Ulusal Antalya Sosyal Bilimler Öğrenci Sempozyumu (SOBOS) 2018: Işığın Şiiri Antalya Sempozyumu”

Damla KÜÇÜKGÜVEN *11.Sınıf Öğrencisi*
Özgür UYGUR *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Bu çalışma Ulusal Antalya Sosyal Bilimler Öğrenci Sempozyumu (SOBOS) 2018: Işığın Şiiri Antalya Sempozyumu'na katılan öğrencilerin sempozyuma dair psikolojik etkilerini, katılmayan öğrenciler ile karşılaştırma yaparak sempozyumun öğrenci gelişimi hakkındaki yararlarını ortaya çıkarmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırmada anket yöntemi kullanılıp katılan ve katılmayan öğrenciler karşılaştırılıp incelenmiştir. Öğrencilere yönelik düzenlenen Işığın Şiiri Antalya Sempozyumu; öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirdiği, özgüvenlerini arttırdığı, katılanların sahne korkularını yendiği, toplum karşısında bildiri sunarak diksiyon ve hitap becerileri kazandığı gözlemlenmiştir. Böylelikle Işığın Şiiri Antalya

Sempozyumu öğrencilerin kişisel gelişimleri açısından yararlı bulunmuştur. Öğrencilere yönelik daha sonra düzenlenecek sempozyumlarda öğrencilerin de önerilerinin alınması ve liselerde öğrencilerin her boyutta gelişimi için daha fazla sempozyum düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sempozyum, öğrenci, kişisel gelişim, psikoloji*

1. GİRİŞ

Sempozyum, bilgi şöleni olarak da adlandırılır. Genellikle alanında uzman kişilerin bir araya gelerek, akademik konuların çeşitli yönleriyle ele alındığı seri konuşmalara denir. Çoğu zaman bilimsel konular ele alınıp izleyicilere bilgi sunulur. Sempozyumun yapılmasında düzenleme kurulu öncü bir rol oynar. Düzenleme kurulu, sempozyumu düzenleyen komiteye denir. Düzenleme Kurulu'nun yanında bilim kurulu ve onur kurulu da yer alır. Bilim Kurulu, sempozyuma katılmasının yararlı olacağını düşündükleri bilim insanlarını önermek, Sempozyum Düzenleme Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilmiş bildiri özetlerini değerlendirerek, sempozyum programına alınıp alınmaması hakkında görüş bildirmek, sempozyumun amacı, hedefi, planlanması kalıcı hale getirilmesi hususlarında öneriler sunmak, sempozyum konusu kapsamında özel uzmanlık konuları ile ilgili olmak üzere, bilimsel

oturumlara paralel biçimde düzenlenecek panellerde görev almaktır. Onur Kurulu ise, kaymakam, vali olmak üzere toplum içindeki ileri gelen insanlardan oluşur. Sempozyumun şartnamesi önceden belirlenir. Şartnamede sempozyumun özellikleri ve nasıl ilerlediği yazar. Bu şartname sempozyumlarda farklılık gösterir ve uyulması gerekir. Sempozyumlar açık oturum ile yapılır. Açık oturum, büyük bir salonda dinleyiciler önünde yapılır. Konuşmacı sayısının 3 veya 5 kişi olarak tespit edildiği açık oturumlarda oturum başkanı önce konuyu açıklar ve konuşmacıları tanıtır. Konuşmacılar sırayla konuşurlar. Başkanın konu hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Sempozyum sonunda ise alınan kararlar basılarak kamuoyuna duyurulur. Sempozyumda izleyici grubu özel davetlilerden oluşmaktadır. İzleyicilerin özel davetliler olması sempozyumu bu yönüyle açık oturum ve diğer tartışma türlerinden ayırmaktadır. Sempozyumda bilimsel bir ortam hakimdir. Sempozyumda konuşmacılar, konuları kendi uzmanlık alanlarıyla ele alır. Amaç konuları olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alarak bir konuya çözüm üretmek veya geliştirmektir. Sempozyumda bildiri hazırlayan kişinin dikkat etmesi gereken başlıca etkenlerden biride, hazırladığı metindir. Bildiri sahiplerine ayrılan zaman oldukça kısadır. On dakikalık bir sürede 1500-2000 kelime kullanma şansı vardır. Cümleler, kolay anlaşılır biçimde düzenlenmelidir. Metni yazmadan önce ana başlıklar vurgulanmalıdır. Ayrıca bildiri metni

yayımlanmaya uygun biçimde hazırlanmalıdır. Sempozyumda her konuşmada tamamlayıcı söyleşi ve içtenlik havası vardır. Konuşmalardan sonra konuşmacılar birbirlerine konu ile ilgili sorular sorabilirler. Böylece sempozyumdan ‘panel’ e geçilir. Daha sonra da tartışmalara seyirciler de katılırsa panelden ‘forum’ a geçilmiş olur. Bildiri, konferans ile büyük ölçüde benzerlik gösterir. Bildiri, öncelikle bilimsel bir yazı türüdür. Oysa konferansta ise, bilimselliğin yanı sıra popüler bir hava söz konusudur. Bildiride asıl aranan temel özellik, bilimsel bir yenilik getirmiş olması ve orijinal bir konuyu ele almış bulunmasıdır. Bunun yanında bildiri, bilinen bir konuya yenilik getirir. Bununla beraber, değişik görüş ve düşüncelerle yeni tezler ortaya koyar. Bu tezleri bilimsel delillerle doğrulama ya da bir önceki tezi çürütme gibi özellikleri de bulundurmalıdır. Bu değerlendirmeye göre, bildiriye kısaca bilimsel bir konuda yenilik getirmek, orijinal bir buluş ortaya koymak amacıyla kaleme alınmış bir yazı türü olarak tanımlamak doğru olacaktır. Bildiri de konferans gibi bir dinleyici topluluğu önünde okunur. Ancak bildirinin sunulduğu topluluk, o konuda az çok uzmanlaşmış kişilerden oluşur. Ayrıca, bildiride de konferans gibi konuşma ve hitap etme becerisi gözetmek gerekir. Konferansta zaman zaman hazırlanan metinden uzaklaşma söz konusu olabilirken bildiride metne bağlı kalmak çok önemlidir. Konferansta sözünü ettiğimiz konuşmanın bitiminde yer alan soru ve cevap bölümü, bildiride

konu çerçevesinde tartışma olarak ayrı bir özellik gösterir. Bildiriler, genellikle yayımlanan bir yazı türüdür. Bazen yabancı dillerde de yayımlanabilir. Bildiriler hazırlanırken kullanılan dil, uzmanlık dalının gerektirdiği terimler ve ifade yapısı ile de konferanstan büyük ölçüde farklılık gösterir. Son olarak, bildiride varılan sonuçlar ve ana noktalar özetlenerek ana düşünce bir kez daha vurgulanmalıdır.

2. YÖNTEM

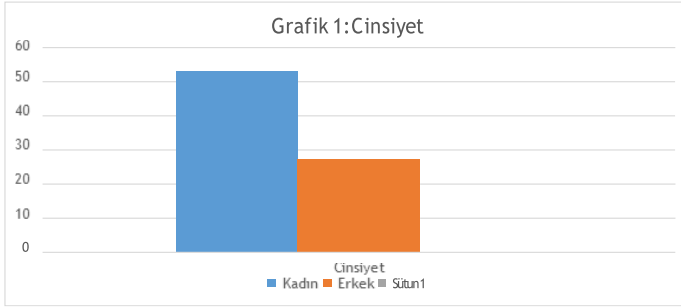
Araştırma nitel bir araştırmadır. Durum çalışması nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.77). Nitel araştırmalar Yıldırım ve Şimşek (2006, s.36) tarafından gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmışlardır.

Araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan oluşan görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

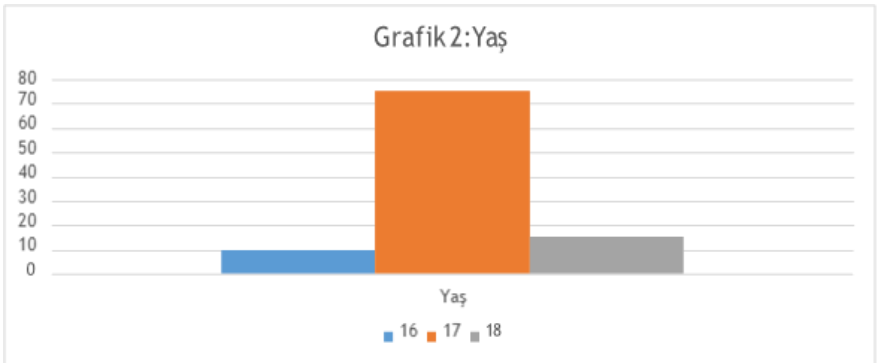
Sempozyuma katılıp bildiri sunan öğrenciler ile bildiri sunmayan öğrencilerin görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanan görüşme formu ilgili kişilere uygulandıktan sonra alınan veriler çözümlenmiştir. Toplanan verilerin analizinde yüzde (%) ve diğer

betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırmada hem nitel hem de nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır.

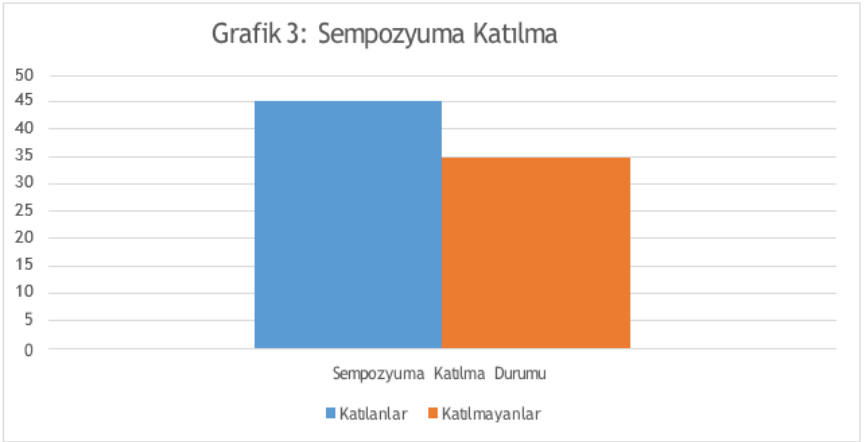
3. BULGULAR

Grafik 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde toplam 80 kişinin %53'ünün kadın %27'sinin erkek olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkeni bakımından kadınların oranının daha fazla olduğu ve bunun nedeni olarak da araştırma yaş grubundaki kadınların faaliyetlere katılma durumlarının daha fazla olduğu söylenebilir.

Grafik 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 3 farklı yaş grubundan olduğu ve bunlardan 17 yaşındaki öğrencilerin sempozyumlara katılma oranının daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Araştırmaya katılanların %10'unun 16yaşında, %75'inin 17 yaşında, %15'inin ise 18 yaşında olduğu görölmektedir. Ayrıca tüm öğrencilerin sınıf seviyeleri ve yaşlarının paralel olduğu gözlenmektedir. Araştırmaya katılanların %10'unun 10.sınıf, %75'inin 11.sınıf, %15'inin ise 12.sınıf olduğu görölmektedir.

Grafik 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin sempozyuma katılımları incelendiğinde toplam 80 kişinin %57,5'inin katıldığını %42,5'inin ise katılmadığı görölmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Sempozyuma katılmanın size kişisel gelişim açısından ne tür katkıları oldu?” sorusuna cevapları incelenmiştir.

Soruya cevap veren birkaç öğrencinin görüşü verilmiştir.

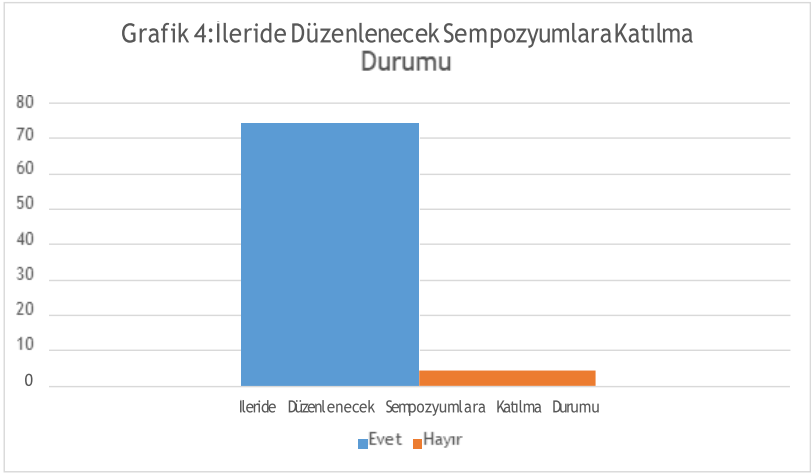
Katılımcı 1: “Öncelikle geleceğe yönelik meslek seçimi konusunda özgüvenimi arttırdığını söyleyebilirim. Konuşmayı fazla sevmeyen biri olmamama rağmen gerektiği zaman sorumluluklarımı yerine getirebildiğimi keşfettim. Kalabalığa hitap ederken nasıl hareketlerde bulunmam gerektiğini, ses tonumu kullanmayı öğrendim. Sempozyumda bulunan diğer katılımcıların da konuşmalarını dinleyerek belli bir kültürel birikim oluşturduğumu düşünüyorum. Bilimsel makale hazırlamak, bildiri sunmak, derinlemesine araştırmalar yapmak, olayları birçok açıdan inceleyebilmek konuşmacının konusuna hâkim olmasını sağlıyor. Dolayısıyla gerginlik de en aza iniyor. Benim sahne korkusu yaşadığım yahut bunun üstesinden geldiğim söylenemez. Bence bu, sempozyumdaki ortamın yakınlığı ile ilgili bir durum. Benim en çok dikkatimi çeken husus, kelimelerin gücünü fark etmek oldu. Kelimeler sizi arşa da çıkarabilir, yerin dibine de batırabilir.”

Katılımcı 2: “SOBOS, katıldığım ilk büyük çapta sempozyumdu. Daha önce okulda gerçekleşen konferanslarda aldığım rolü düşünürsem; dikkatleri üzerime toplamama yardımcı olduğunu söyleyebilirim. Sahnede olma duygusu kimi zaman insanı yeterince tatmin edebiliyor. Konferansların kalabalık olması, ciddiyetle gerçekleşmesi yüzünden

özgüven ve hitabet gibi konularda kendimi geliştirebildiğimi rahatlıkla ile söyleyebilirim”

Katılımcı 3: “SOBOS, benim için farklı bir deneyim oldu. Farklı bir şehir farklı bir toplum ve bu topluma yazdığım şeyleri okumak beni çok mutlu etti. Oturumum başlamadan önce insanların önünde bildirimini sunamayacağım endişesine kapıldım. Fakat oturum başkanım bana söz hakkı verdikten sonra hiçbir endişem kalmadı. Çok heyecanlı ve mutluydum. Sahnede neleri başardığımı ve buralara nasıl geldiğimi bir kez daha düşündüm. Ama şunun farkındayım ki her katıldığım sempozyum beni bir adım daha ileri götürüyor. Umarım devamı gelir.”

Katılımcı 4: “Sempozyum bildirimini hazırlarken edindiğim bilgiler beni çok geliştirdi. Ayrıca bildiri metnimi hazırlarken makale yazma konusunda bir adım daha ilerledim. Ayrıca sunum yaparken ve o ambiyans içinde bulunduğum süre boyunca bana çok şey kattığını düşünüyorum. Alanında uzmanlaşmış kişiler ile tanışıp bilgi alışverişinde bulunmak beni çok mutlu etti. İleride yapılacak sempozyumlara katılmayı çok istiyorum.”

Grafik 4 incelendiğinde araştırma kapsamındaki tüm öğrencilerin %95’lik bir kısmı ileride düzenlenecek sempozyumlara katılmak istemektedir. Bu veri bize SOBOS 2018 Işığın Şiiri Antalya Sempozyumu’na katılan ve özellikle katılmayan öğrencilerin %95’lik bir kısmının bir sonraki sempozyuma katılmak istediğini göstermektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada sempozyumun öğrenciler üzerindeki kişisel gelişimlerini incelenmiştir. Sempozyuma katılıp bildiri sunan ve sunmayan öğrencilerin görüşleri incelenmiştir. Sempozyuma katılıp bildiri sunan öğrencilerin, daha önce sempozyuma katılmayan öğrencilere göre kişisel gelişimlerinin olumlu yönde arttığı tespit edilmiştir. Katılımcılar; toplum ve bireyler için olumlu katkılar doğurabileceklerini düşündükleri ve var olan konuyu

geliştirmek için toplanmaktadırlar. Bu araştırmada sempozyumda daha önce bildiri sunan öğrencilerin, hitap becerilerinin, diksiyonlarının, sahne korkularının, araştırma becerilerinin olumlu yönde artığı tespit edilmiştir. Daha önce sempozyuma katılmayanların da ilerleyen zamanlarda düzenlenecek sempozyumlara katılacakları söyledikleri tespit edilmiştir. Çünkü sempozyum, hazırlanış ve sunuş açısından bilimsel ve planlı gitmektedir. Bu plan ise öğrenciyi kişisel hayatında bir düzene sokarak öğrenciye fayda sağlar. Bu çalışmada bildiri sunan öğrencinin paylaştığı bilgileri, yaşıtlarının ya da daha üst yaşlarda ve farklı mertebedeki insanların dinleyip, konuşma bittiğinde ise bildiri sunan öğrenciye sorular sormaları, katılan öğrencinin özgüvenini ve saygınlığını arttırırken toplumdaki yerini anlamasına da yardımcı olur.

5. ÖNERİLER

Bu bölümde öğrencilerin sempozyumlarda edindiği bilgi ve donanımları tespit etmek amacıyla hazırlanan anket formu aracılığıyla elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Sempozyumun öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Bu yüzden sempozyumların daha sık yapılması, öğrencilerin sunucu olarak bu role teşvik edilmesi, fikirlerinin alınıp topluma kazandırılmaları gerekir. Lise çağındaki öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri,

sahne korkularını yenebilmeleri, hitabet ve diksiyon açısından gelişebilmeleri ve araştırma becerisi kazanabilmeleri için sempozyumların daha fazla dzenlenmesi gerekmektedir. Daha önce katılmayan öğrencilerin sempozyumlara katılmaları sağlanmalı ve buna teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (2012). Bilim Kurulu

Üyelerinden Bekleneneler

<http://www.soneslerduyulmadan.hacettepe.edu.tr/bilimkuruluyelerindenbeklenenler.pdf>

Hindistan S., Güner S. G., Bayrak B. (2017). 13. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresine Katılan Öğrencilerin Kongreye İlişkin Görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1–14

Kayıkçı, K., & Uygur, Ö. (2012). İlköğretim okullarının denetiminde mesleki etik (Bir durum çalışması). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(1), 65-94.

Öncel, B. (2017). Onur Kurullarının Kurulması ve Çalışması Onur Genel Kurulu, Erişim tarihi: 18.12.2018

<https://docplayer.biz.tr/15798221-Onur-kurulu-ve->

gorevleri-onur-kurullarinin-kurulmasi-ve-
calismasi-onur-genel-kurulu.html

Türk Edebiyatı (2018). *Onur Genel Kurulu ve Onur Kurulunun Kuruluşu ve Görevleri*, Erişim tarihi: 25.12.2018,

<https://www.turkedebiyati.org/forum/konular/3372-onur-genel-kurulu-ve-onur-kurulunun-kurulusu-ve-gorevleri>

Türk Edebiyatı (2018). *Sempozyum Nedir*, Erişim tarihi: 25.12.2018,
<https://www.turkedebiyati.org/sempozyum-nedir.html>

Türk Edebiyatı (2018). *Şartname Nedir? Anlamları, Örneği*, Erişim tarihi: 02.12.2018,
<https://www.turkedebiyati.org/sartname/>

EK

Ankette yer alan sorular:

- 1.Cinsiyet: Kadın / Erkek
- 2.Yaş Aralığı: 15 / 16 / 17 / 18
- 3.Ne sıklıkla sempozyumlara katılıyorsunuz?
- 4.Sempozyuma katılmanın size kişisel gelişim açısından ne tür katkıları oldu? 5.İlerideki zamanlarda olacak sempozyumlara katılmak ister misiniz?

Evet / Hayır

TARİH

SEMBOLLERİN KÖKENİ VE DİLİ

Derya DAL /Zeynep YURDAKUL 10.Sınıf
Öğrencileri

Alime İRİOĞLU Danışman Öğretmen

ÖZET

Bu çalışmada boyların ve milletlerin kullandığı bayrakların anlamları araştırılmıştır. Osmanlı Devleti'nin kullandığı tuğra, arma ve sancakların anlamları incelendi. O dönemdeki insanların hani koşullar altında bu sembolleri kullandıkları incelendi. Böylelikle insanlar merak ettiği bilgilere kolaylıkla ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sancak, boylar, millet, tuğra, bayrak, arma.

1.GİRİŞ

Bir topluluğun ulus olması için gerekli yazılı olmayan kaideler vardır. Kültür, ahlak, din, dil gibi. Toplumlar bu yazılı olmayan kuralları sembolleştirerek tarihe iz bırakırlar. Binlerce yıldan beri tarihin yazılmasında ve şekillenmesinde önemli katkıları bulunan Türk Milleti de kendi tarihine bu tip sembollerle ışık tutmuş. Tarihe adını altın harflerle yazdırmayı başarmıştır. Bu projede de insanların

farklı milletlerin sembolleri ve onların kökenleri hakkında bilgi edinmeleri ve merak edilen bilgilerin tamamlanması için çalışmalar yapıldı. Bu çalışmalarda farklı kaynaklardan araştırmalar yapıldı. Öncelikle bilgiler bir arada toplanarak düzenlemeler yapıldı. Bu düzenlemeler sonucunda Osmanlı Devleti'nin tuğrası, sancakları ve arması hakkında detaylı araştırmalar yapıldı. Daha sonra Büyük Selçuklu Devleti ve daha birçok devlet için bilgiler toplandı.

2.YÖNTEM

Araştırmada, Asya Hun Devleti, Büyük Selçuklu Devleti, Osmanlı Devleti, Uygurlar, Karamanoğulları ve 24 Oğuz Boyu esas alındı. Bu konuyla ilgili makaleler ve ansiklopediler incelendi. Sembollerle ilgili görsel kaynaklar incelenerek bunlardan yararlanılmıştır. Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesine gidilerek “ Tarih “ bölümü ile ilgili bilgiler alınmıştır. Türk boylarının ve devletlerinin kullandıkları bayraklar, semboller, armalar, damgalar, tuğralar, işaretler ve renkler incelenmiştir. Özellikle Osmanlı Devleti'nin arması ve tuğrası ile ilgili detaylı araştırma yapılmış ve 24 Oğuz Boyu'nun şeması verilmiştir. Diğer görsellerin bir kısmı internette indirilerek bir kısmı da kaynaklardan alınarak bir dosyada toplanmıştır. Sembollerin anlamları belirtilen simgelerin altına yazılmıştır. Ayrıca simgelerin kökenine inilerek o

millete ait hangi değerleri ve kültürü taşıdığı yazılmıştır. Osmanlı Devleti'nin kullandığı armanın görseli indirilerek, armadaki hangi sembol neyi anlatıyor, sembolleri en tepeden başlayarak sıraladığımızda ortaya neler çıkmıyor, armanın hangi yıllar arasında ve nasıl yapıldığı ile ilgili bilgiler verilmiştir.

GKTRKİMPARATORLUğU

Göktürk bayrağı, gök rengine, açık düz mavi renkte olup, orta yerinde bozkurt Şekli bulunurdu.

Kağan bayrağında, som alfandan dökülmüş Bozkurt başı, bayrak direğinin tepesine dikilirdi.

Savaş birliklerinin taşıdıkları bayrakların tepelerinde ise, demirden dökülmüş bozkurt başı bulunurdu.

Bozkurt, Göktürkler' in türeyiş efsanelerinde yer alan kutsal bir yaratıktır. Ergenekon Destanı ile de ulusal bir değer ve anlam taşımaktadır. Tarih öncesinden gelen bu inanç, Göktürkler' in ulusal varlıklarının, özgürlük ve egemenliklerinin simgesi olmuştur.

UYGUR İMPARATORLUĞU

Türklerin tarihte kurdukları üçüncü büyük devlet olan Uygurların bayrağı sarı zemin üzerinde kadın ve erkek figürleridir.

Yerleşik düzene geçen ilk Türk devleti olan Uygurların bayrağının anlamı hakkında kesin bilgiler yok. Tarihteki Türk devletleri arasında en ilginç bir o kadar da farklı bir görünüme sahip olan bu bayrak sanıyoruz ki görece daha yerleşik düzene geçen Uygurlar'da şehir hayatı kadın ve erkeği daha eşit hale getirmiş olmayı sembolize ediyor.

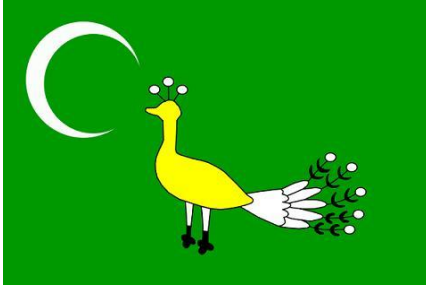
KARAHANLI DEVLETİ

Türklerdeki dokuz tuğ geleneği dokuz sayısının kutluluğu nedeniyle gökteki dokuz gezegeni temsil etmektedir.

Gök dokuz kattır ve Türk dünya anlayışında yeryüzü dokuz bölgeye bölünmüştür. Tanzimat'tan önceki padişahların savaş bayrakları, Oğuz geleneğine uygun olarak için dokuz tuğdan oluşurdu.

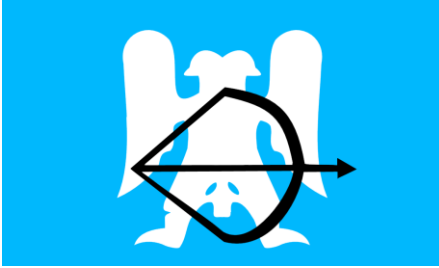
GAZNE DEVLETİ

Bayrakta en çok dikkat çeken şey tavus kuşu, gösteriş için konulmuş ve saltanatı simgelemiştir. Ayrıca bu tavus kuşu

muhafızlarda ve sancaklarda da bulunmaktadır.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ

Şamanizme göre; yer ile göğün arasındaki çelik kapıyı tutan kartal. Orta Asya Türk inancına göre, insanlara gökyüzü ve yeryüzü

yolculuklarında refakat eden koruyucu varlıklar kuş şeklindedir.

Yükseklik, ululuk timsali kartalın, kutsal sayılması Altay kaya resimlerinden bellidir. Türkler kılıç kabzalarında bozkurt, at ve çift başlı kartal kabartma figürleri kullanmışlardır.

Orta Asya inanışlarında ve şamanist eski Türkler de “Kartaldan türeme” inancı oldukça yaygın

görülmektedir. Bu inanış efsanelerde de kendini gösterir. Yakut Türklerinde rastladığımız bu efsane şamanın kartaldan türediğine dairdir.

Yakutların, uzun direklerin tepesine çift başlı kartal yontusu koydukları biliniyor. Ayrıca Attila'nın ordusunun sancağı üzerinde Bozkurt ile beraber kartalında var olduğu biliniyor. Bu figür Anadolu yerleşimlerinde de kullanılmış olup bunun en güzel örneklerini Hititler'in Alacahöyük ve Yazılıkaya'daki çift başlı kartal kabartmalarında görmekteyiz. Selçuklu Devleti de çift başlı kartal sembolünü kullanmıştır.

Ayrıca Oğuz boylarının ongunlarının yırtıcı kuşlar olması da dikkat çekicidir. Türk halılarında en çok kullanılan canlı figürü kartaldır.

Selçuklular zamanında yapılan Döner Kümbet(Kayseri), Hüdavent Hatun Türbesi (Niğde), Çifte Minareli Medrese (Erzurum), Yedi Kardeş Burcu(Diyarbakır) gibi mimari eserlerde çift başlı kartal figürü kullanılmıştır. Çift başlı kartal güç ve kudretin sembolüdür. Doğunun ve batının hâkimiyetini sembolize eder. Çift başlı kartal sembolünü, Türkler Orta Asya kültüründen göçler ve fetihler sayesinde tüm dünyaya taşımıştır.

KIRIM HANLIĞI

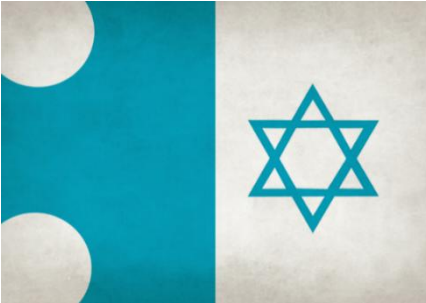
Türk-Tatarlarının "Yıldız Han" adında bir hükümdarları vardı. Yıldız Han'ın "Alanku" adını taşıyan torununun

üç çocuğu oldu. Taraktaki üç diş bu üç çocuğu temsil eder.

Bu üç çocuktan biri Tatar ve Moğollar üzerine hakim oldu, Cengiz Han'ın soyu da bu üç dişli tarağı damga olarak aldı.

Tarak baştaki karmakarışık saçları nasıl tarayıp düzeltmeye yarıyorsa, Hanlar da halkı tarayıp ona çeki, düzen verdiler. Ve üç halkı (Tatarlar, Moğollar, Kalmuklar) en eski zamanlardan beri bir araya toplayıp üzerlerine hakim oldular. Hanlar hakimiyetleri altına aldıkları ülkeleri üç temel esas üzere idare ettiler.

KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ

Abraham Ceresques tarafından, 1375 yılında çizilmiş katalan atlasında yer alan bayraktır. Altı köşeli yıldız "Mührü Süleyman"dır. Bu

yıldız Osmanlı Sultanları tarafından da kullanılmıştır. Aynı yıldız, kaptanı derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın sancağında da görülür. Bazı camilerde de bu yıldız figürü vardır. ED tamgası Ön-Türkçede “ Var Etme, yaratma” anlamına gelir. KÜN-EKİ (GÜN-AY, Güneş ve Ay) sembolü içiçe, tersyüz iki üçgendir. Altı köşeli yıldız (Hexagram) olarak da bilinir.

Tarihteki kullanımına bakıldığında oldukça eski bir tarihi olan bu sembol, İslam dininde önemli bir sembol olarak görülmüş ve bazı sancaklarda da bu sembole İslamiyet’ de çok önemli yeri olan Dört Halife’nin isimleri bile yazılmıştır.

OSMANLI DEVLETİ

Osmanlı Devleti arması ya da Osmanlı arması, 19. yüzyılda Birleşik Krallık geleneğindeki nişanlardan etkilenilerek Osmanlı Devleti için hazırlanmıştır. Öncesinde, padişah tuğraları devlet nişanı yerine geçiyordu. Osmanlı arşivlerinde yapılan araştırma sonucu armanın yapılışı hakkında şu bilgilere rastlanmıştır: Osmanlı ile Rusya arasındaki Kırım Savaşı sırasında, Fransızların Sultan Abdülmecid'e verdiği *Légion d'honneur* nişanı, Osmanlı Devleti ile yakın ilişkiler kurmaya çalışan İngiltere'yi harekete geçirir. İngiltere Kraliçesi Victoria, Fransa'nın verdiği nişana karşılık Kasım 1856'da Dizbağı Nişanı'nı Osmanlı Sultanı'na sunar.

1346'da Kral III. Edward tarafından ortaya ıkarılan Dizbağı Nişanının geleneğinde şöyle bir uygulama vardır: Nişanı alan kişi ya da hükümdarların armaları Londra'da Windsor Sarayı'nda bulunan Saint George Kilisesi'nin duvarında asılmaktadır. Ancak Osmanlı padişahının arması bulunmamaktadır.

Bunun üzerine Kraliçe Victoria, Prens Charles Young isimdeki arma uzmanını Osmanlı için arma tasarlamak üzere görevlendirir. İstanbul'a gelerek araştırmalarda bulunan Young'a, Etyen Pizani isminde bir tercüman yardımcı olur. İngiliz tasarımcı, padişahlık alameti olan saltanat kavuğunu, sorgucu, ay-yıldızlı sancağı ve tuğrayı ön plana çıkararak bir arma hazırlar. Bu şekilde oluşan Osmanlı Devleti arması İngiltere'nin Saint George Kilisesi'ndeki yerini alır. Osmanlı nişanının son hali, 17 Nisan 1882'de Sultan II. Abdülhamid tarafından yürürlüğe konmuştur. Osmanlı Devlet Nişanı'nın içinde iki tane bayrak vardır. Kırmızı zeminde hilal ve yıldız bulunan bayrak Osmanlı Hanedanı'nı, yeşil zemindeki bayrak halifeliği simgelemektedir. Terazî, Osmanlı adaletini, terazide bulunan kitaplar da adaletin kaynağı olan Osmanlı kanunnamelerini ve Kur'an'ı temsil etmektedir. Osmanlı armasında silahların toplu olarak yer almasının ana nedeni ise güçlü Osmanlı ordusunun bütün unsurları ile yansıtılması kaygısıdır.

OSMANLI DEVLETİ ARMASI

Tuğranın etrafındaki **güneş motifi**, padişahın güneşe benzetilmesinden ileri gelir.

II. Abdülhamit'in **tuğrası**

Sorguçlu serpuş: Osman gaziyi ve tahtı temsil eder.

Yeşil Hilafet Sancağı

Süngülü tüfek:
Nizam-ı Ceditle
birlikte Osmanlı
ordusunun asıl
silahı olmuştur.

**Tek taraflı
teber.(balta)**

Toplu tabanca

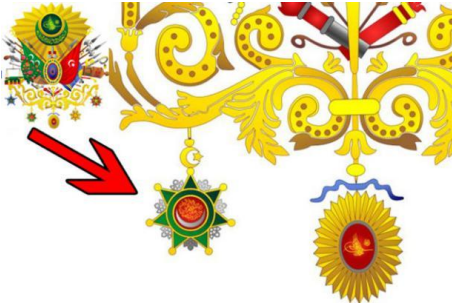

Terazi: Şeşper
(silah olarak
kullanılan altı
dilimli topuz) ve
asaya asılıdır,
adaleti temsil
eder. (Üstte)
Kuran-ı Kerim.
(Altta)

Kanunnameler

Nişan-ı Al-i İmtiyaz: Devlet adına faydalı işlerde bulunmuş ilim adamları, idareci ve askerlere veriliyordu.

Nişan-ı Osmani: Sultan Abdülaziz Han tarafından 1862'de ihdas edilmiş olup, devlet hizmetinde üstün başarı sağlayanlara verilirdi.

Asa ve Şeşper

Çapa: Osmanlı denizciliğini temsil eder.

Bereket boynuzu

Nişan-ı İftihar

Yay

Mecidi Nişanı

Borazan:

Modern mızıkta takımının kullandığı çalgı aletidir.

Şefkat Nişanı:

1878'de II. Abdülhamit Han tarafından ihdas edilmiş olup; savaş zamanında, büyük afetlerde devlete, millete hizmet eden kadınlara verilir.

Top gülleleri
(Bazı armalarda bulunmuyor)

Kılıç

Top: Topçu ocaklarını temsil eder.

El siperlikli tören kılıcı: Bu kılıç klasik Türk kılıcı olmayıp, o devirdeki subaylar tarafından kullanılırdı.

Mızrak

Çift taraflı teber:
Orduda üst düzey görevliler tarafından üstünlük sembolü olarak kullanılmıştır

Tek taraflı teber (balta)

Osmanlı sancağı

Bayrak

Mızrak: Son dönem mızraklı süvari alayları.

Kalkan: Ortasında stilize edilmiş bir güneş motifi var. 12 yıldız; Rivayete göre bu 12 yıldız 12 burcu temsil eder. Güneş bu burçlar üzerinde hareket eder

OSMANLI TUĞRASI

Oğuz Hakanlarından Osmanlı Sultanlarına kadar Türk hükümdarlarını temsilen kullanılan yazılı alâmet ve işaretler tuğra adıyla anılır. Orta Türkçede **“hükümdarın mühür ve imzası”** anlamında **tuğrag** şeklinde yer alan kelime Farsçaya nişân, Arapçaya tevkî ve alâmet olarak geçmiştir. Bunun karşılığında Osmanlılarda tevki, nişan, tuğra ve alâmet kelimeleri kullanılmıştır.

Osmanlı tuğrasının bölümleri:

Osmanlılarda aklâm-ı sittenin tevki çeşidiyle çekilen ve önceleri basit çizgilerden meydana gelen tuğralarda padişahın ismi babasınınkiyle beraber Arapça söylenişe göre yer alırdı. Zaman içinde buna **“şah”** ve **“han”** sıfatları, ayrıca **“el-muzaffer dâimâ”** duası eklenmiştir. Bu unsurları taşıyan, harflerin noktasız olarak kullanıldığı bir tuğra şu bölümlerden teşekkül eder:

1- Padişahın ve babasının isimleriyle **“el-muzaffer dâimâ”** duasının yer aldığı kürsü (sere);

2- Buradan sola doğru kavis çizerek giden iç içe iki beyza;

3- Beyzaların sağa ve aşağıya doğru uzantısı olan kol (hançer);

4- Sereden yukarıya doğru yükselen üç tuğ (elif);

5- Tuğların tepesinden sol aşağıya kıvrılarak inen üç zülfe.

OSMANLI SANCAKLARININ ANLAMI

Bir topluluğun en önemli sembollerinden biri bayrak ve sancaktır. Her ikisi de, en küçük birimden en büyük birime kadar o topluluğu sembolize eder. Askerî bir topluluğun başında gezdirdiği, yazı işlemeli ve kenarları saçaklı bayrak. Osmanlılarda çeşitli renklerde sancaklar kullanılmıştır. Bunlar, genel olarak beyaz, kırmızı, yeşil ya da sarı renkte ipekten yapılmıştır. Üzerlerine sırma ile âyetler işlenmiştir.

İlk Osmanlı sancağı beyazdır. Selçuk Sultanının Osman Gazi`ye gönderdiği bu bağımsızlık sancağı ak sancak adı ile anılır. Osman Bey zamanında Yavuz Sultan Selim`e kadar kırmızı renkli sancak, savaş sancağı olarak kullanılmıştır. Daha sonraları, yeşil renkli sancaklar, padişahlar tarafından savaş sancakları olarak kullanılmıştır. Osmanlı sultanlarının bu savaş sancaklarından başka, Yeniçeri ocak ve ortalarının da ayrı ayrı sancakları vardı.

Bunlar değişik renklerde (yarısı kırmızı, işlemeli) olurdu. Cumhuriyetin ilân edilmesinden sonra, Türk Ordusunda kullanılan sancaklar değişmiş, çeşitli askeri topluluklara, özellikle alaylara sancak verilmesi yoluna gidilmiştir.

Kırmızı Sancak:

Kırmızı zemin üzerine beyaz üç Hilalden oluşur. Buradaki Kırmızı; Türklüğü, üç hilal ise hükmedilen üç kıtayı (Avrupa, Asya ve Afrika) temsil etmektedir. Yani üç Kıta üzerindeki Türklüğün hakimiyetini ifade etmektedir. Mehterin yürüyüşü esnasında Sağ başta bulunur.

Yeşil Sancak:

Yeşil zemin üzerine beyaz üç Hilal. Buradaki Yeşil İşlamiyet'i üç Hilal ise hükmedilen üç kıtayı (Avrupa, Asya ve Afrika) temsil etmektedir. Yani üç Kıta üzerindeki İşlamiyet'in hakimiyetini ifade etmektedir. Mehterin yürüyüşü esnasında Sol başta bulunur.

Ak Sancak:

İstiklâl alâmeti olarak kabul edilir. Osman Gaziye 1284 yılında Selçuklu Sultanı Gıyasü-din Mesud şah tarafından istiklâl alâmeti olarak gönderilmiştir. Bu Sancak Peygamber Efendimiz (S.A.V.)e ait olup Mısır sultanından Selçukluya geçmiştir. Mehterin yürüyüşü esnasında kırmızı ve yeşil sancakların ortasında bulunur.

24 OĞUZ TÜRK BOYU

Soyumuz, Oğuz Han'dan gelmektedir. Atamız Oğuz Han'ın Gün Han, Ay Han, Yıldız Han, Gök Han, Dağ Han, Deniz Han adlarında altı tane oğlu vardır. Oğuz Han'ın her oğlunun da dört tane oğlu vardır. İşte atamız Oğuz Han'ın altı oğlundan olan yirmi dört tane torunu, bugün ki 24 Oğuz Boyunu meydana getirmiştir. Bütün dünyaya yayılan Oğuzlar, bu 24 boya dayanmaktadır.

BOZ-OKLAR

Dış oğuzlar da denip Sağ kolu teşkil eder.

Gün-Alp/Gün-Han
Sembolü: Şahin

Kayıg/Kayı-Han

Simgesi, iki tane ok ve bir yaydan oluşur. "Güç ve Kuvvet" anlamındadır. Üç kıta ve yedi denize altı yüz yıldan fazla hakim olan Osmanlı sülalesi bu boydandır. Kayı boyundan Ertuğrul Gazi ve her biri birer müstesna şahsiyete sahip, çoğu dahi, cihangir, kumandan, şair ve sanatkar olan Osmanlı sultanları Kayı Han neslinin kıymetini h göstermeye kafidir.

Bayat

"Devletli, nimeti bol" anlamındadır. Maraş ve çevresine hakim olan Dulkadiroğulları, İran'da Kaçarlar, Horasan'da Kara Bayatlar, Maku ve Doğubeyazıt hanları, Kerkük Türkmenlerinin çoğu bu boydandır. Dede Korkut kitabını yazan meşhur şair Fuzuli bu boydandır.

Kara-Bölük/Kara-Evli
"Kara otağı (çadırı)" anlamındadır. Karalar ve karalı gibi coğrafi yer adları bunlardan kalmadır.

Ay-Alp/Ay-Han
Sembolü: Kartal

Alka-Evli/Alka-Bölük
"Nereye varsa başarı gösterir" anlamındadır. Türkiye ve Azerbaycan da ki Alaca, Alacalılar adı taşıyan yerler bu boyun hatırasıdır.

Yazgur/Yazır
"Çok ülkeye hakim" anlamındadır. Ab-Yabgu devrindeki Yenibent Yabguları, Batı Türkistan'da ki Cend Emirleri, Kara-Daş denilen Horasan Yazırları, Ahıska'dan aşağı Kür boyundaki Azgur-

Et(Azgur Yurdu) Kalesi,
Kürmanç Kürtlerinin Azan
Boyu, Toroslarda ki
Gündüzoğulları Hanedanı
bu boydandır

Tokar/Töker/Döger

"Dürüp toplar"
anlamındadır. Yenikentli
Vezir Ayıdur, Harput-
Diyarbakır-Mardin
hakimler, Artuklular,
Sincar-Siverek, Suruç
arasında hakim eski Caber
Beyleri, Memluklar
devrinde Halep Dögeriyle
Hama Dögerleri, bugün ki
Mardin-Urfa arasında
yirmi dört oymaklı Kürt
Dögerleri, Hazar Denizi
doğusundaki Saka Boyu
Takharlar; Şavşat'ta ki
Ören kale, To-Kharis ve
Malatya'nın Tokharis
bucağı, Dağıstan'da ki
Digor, Kars ve Arpaçay
sağındaki Digor kazası bu
boydan hatıradır

Totırka/Dodurga/Dödürge

"Ülke almak ve hanlık yapmak" anlamındadır. Sivas doğusundaki Tödürgeler bu boydandır.

Yaparlı

"Misk kokulu" anlamındadır. Zaza çarekliler ve misk ticareti yapan Yaparlı Oymağı bu boydandır. Yaparlı oymağının Akkoyunlu ve Giraylı camilelerinin mihrap duvar harcına bu güzel itriyattan kattıklarından hâlâ hoş kokmaktadır. Diyarbakır ve Kırım'da hatıraları vardır.

Yıldız-Alp/Yıldız-Han Sembölü: Tavşancıl

Avşar/Afşar"Çevik ve vahşi hayvan avına hevesli" anlamındadır. Hazistan Beyleri Konya'da ki Karamanoğulları, İran'da ki Avşarlı Nadir Şah ve hanedanı, Ürmiye ve Horasan Afşarları bu boydandır.

Kızık
"Yasakta pek ciddi ve kuvvetli" anlamındadır. Gaziantep, Halep ve Ankara çevresindeki Kızıklar, Doğu Gürcistan'da ve Şirvan batısındaki ovaya Kızık adını verenler bu boydandır.

Beğdili
"Ulular gibi aziz" anlamındadır. Harzemşahlar, Bozok/Yozgat-Raka/Halep çevresindeki Beğdililer, Kürmanç Badılları bu boydandır

Karkın/Kargin

"Taşkın ve doyurucu" anlamındadır. Akkoyunlu-Dulkadiroğlu ve Halep-Hatay bölgesindeki Kargunlar, Doğu Anadolu Azerbaycan'daki ilkbaharda eriyen karların suları ile kopan sel ve su kabarmasına da Kargin/Korkhun denilmesi bu boyun adıdır.

ÜÇ-OKLAR

İç Oğuzlar da denilip, sol kolu teşkil eder.

Gök-Alp/Gök-Han

Sembolü: Sungur

Bayındır/Bayındır

"Her zaman nimetle dolu yer" anlamındadır. Akkoyunlular sülalesi, İzmir'den Azerbaycan'daki Gence'ye kadar Bayındır adlı yerler bu boydan gelir.

Beçene/Beçenek/Peçenek
"İyi çalışan, gayretli" anlamındadır. Karadeniz kuzeyi ile Balkan Yarımadasına göçen ve 1071 Malazgirt ve 1176 Miryokefalon Meydan Muharebelerinde Bizanslılardan ayrılarak Selçuklular safına geçen Peçenekler, Dicle Kürmançlarının iki ana kolundan güneydeki Beçene Kolu, Ankara-Çukurova Halep bölgelerindeki Türkmen oymaklarından Peçenekler bu boydandır.

Çavuldur/Çavındır
"Ünlü şerefli, çavlı" anlamındadır. Türkmenistan'da Mangışlak Çavuldurları, Çorum çevresindeki Çavuldur ve Anadolu'daki Çavdar Türkmen oymakları, Erzurum ve çevresindeki Çoğundur adlı köyler bu boyun adından gelmektedir.

Çepni

"Düşmanı nerede görse savaşım hemen çarpan, vuran ve hızlı savaşan" anlamındadır. Rize-Sinop arasındaki çok usta demirci Çepniler ve Çebiler, Kırşehir, Manisa-Balıkesir çevresindeki ve Kars ile Van bölgelerinde Türkmen Oymağı Çepniler bulunmaktadır.

Dağ-Alp/Dağ-Han

Sembölü: Uçkuş

Salğur/Salur

"Vardığı yerde kılıç ve çomağı ile iş görür" anlamındadır. Kars ve Erzurum hakimi Salur Kazan Han Sülalesi, Sivas-Kayseri hükümdarı alim ve şair Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti, Fars Atabegleri, Salgurlular, Horasan'daki Tekeyurt ve sarık aslı Türkmenlerin çoğu bu boydandır.

Eymür/İmir/İmir.

"Pek iyi ve zengin" anlamındadır. Akkoyunlu, Dulkadirli ve Halep Türkmenleri içindeki Eymürlü/İmirli oymakları, Çıldır ve Tiflis'teki iyi halıcı ve keçici Terekeme oymağı bu boydandır.

Ala-Yontlup/Ala-Yundlu

"Alaca atlı, hayvanları iyi" anlamındadır. Yonca kelimesi bu boyun hatırasıdır.

Yüreğir/Üregir

"Daima iyi iş ve düzen kurucu" anlamındadır. Orta Toros ve Çukurova Üç-Oklu Türkmenlerini çoğu, Adana'daki Ramazanoğulları bu boydandır.

Deniz-Alp/Deniz-Han

Sembolü: Çalır

İğdir/Yiğdir/İğdir

"Yiğitlik, büyüklük" anlamındadır. İçel'in Bozdoğanlı Oymağı, Anadolu'da yüzlerce yer adı bırakan İğdirli, İran'da büyük Kaşkay-Eli içindeki İğdirler ve İğdirler adı, bu boyun hatırasıdır

Beğduz/Büğdüz/Büğdüz

"Herkes'e tevazu gösterir ve hizmet eder" anlamındadır. Dicle Kürtleri ilbeği olup, Hazret-i Peygamber'e elçi giden (622-623 yılları arasında Medine'ye varan) Bogduz-Aman Hanedanı temsilcisi ve Kürmanç'ın iki ana kolundan Bokhlular/Botanlar, Yenikent-Yabgularından onuncu yüzyıldaki Şahmenlik'in Atabegi Kuzulu, Halep Türkmenlerinden Büğdüzler bu boydandır.

Yıva/Yıva

"Derecesi hepsinden üstün" anlamındadır. Büyük Selçuklu Sultanı

Melikşah(1072-1092) devrinde Suriye ve Filistin'i feth eden Atsız Beğ, 12. yüzyılda Hemedan batısında Cebel bölgesi hakimleri Berçemeoğulları, Haçlıları Halep çevresinde yenen Yarug Bey, Güney-Azerbaycan'daki Kaçarlu Yıva Oymağı bu boydandır. Ankara'da çok makbul yuva kavunu bu boyun yerleştiği ve adları ile anılan köylerde yetişir.

Kınık "Her yerde aziz, muhterem" anlamındadır. Büyük ve Anadolu Selçuklu Devleti, Orta Toroslardaki Üçoklu Türkmenler, Halep-Ankara ve Aydın'daki Kınık Oymakları bu boydandır.

KAYNAKLAR

<https://eodev.com/gorev/10325792>

<https://insanveevren.wordpress.com>

<http://gururumuz.blogcu.com/osmanli-sancaklarinin-anlami/7296918>

<http://www.islamveihsan.com/osmanli-tugrasi.html>

<https://www.yenisafak.com/foto-galeri/hayat/osmanli-tugrasi-nin-anlami-2017947?page=32>

<http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvT3NtYW5sJUM0JUlxXyVDNCVCMG1wYXJhdG9ybHUIQzQlOUZ1X2FybWFzJUM0JUlx>

<https://www.bilgiustam.com/6-kseli-yildiz-sembol-ve-bilinmeyenleri/>

http://www.turkcewiki.org/wiki/Karamano%C4%9Fullar%C4%http://osmanlldevleti.blogspot.com/2013/10/6-koseli-yldzn-srr-ve-bilinmeyenleri-bu.htmlB1_Beyli%C4%9Fi

<https://insanveevren.wordpress.com/tag/karamanogullari-bayragi/>

<https://prezi.com/g0r2uuj7vkeq/ilk-turk-devletlerinin-bayraklar-ve-anlamlar/>

<https://www.haberturk.com/yasam/haber/1218327-osmanli-armasinin-anlamlari>

<https://www.cokbilgi.com/yazi/24-oguz-boyu-turk-boylari/>

<http://www.biligbitig.com/2014/06/soyumuz-oguz-han-dan-gelmektedir.html>

<https://turkmens38.wordpress.com/2009/06/27/oguzlar-turkmenler-yorukler/>

COĞRAFYA

KUYUCAK KÖYÜ'NÜN KALKINMASINDA LAVANTANIN ROLÜ

Elif Banu DEVECİ *10.Sınıf Öğrencisi*

Mehmet ÖZ *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Kuyucak Köyü Isparta'nın Keçiborlu ilçesine bağlıdır. Bölgede 150 hane bulunmaktadır. Köyün ekonomisi ve geçimi büyük bir oranda lavantaya dayanmaktadır. Lavantanın dışında köyde arıcılık, hayvancılık ve gül üretimi de yapılmaktadır. Köydeki herkes lavanta üretimi ile ilgilenmektedir.

Türkiye lavanta ihtiyacının yaklaşık %93'ünü bu bölgeden karşılamaktadır. Lavanta ile elde edilen ürünlerin yanı sıra bahçelerin yaratmış olduğu görsel güzelliği sayesinde bölgede son yıllarda fotoğraf turizmi de gelişim göstermiştir. Fotoğraf turizmine ek olarak bölgede yapılan bisiklet turları ve yürüyüşlerle birlikte ilk olarak da lavantanın etkisiyle turizmin gelişmesi bölgenin kalkınmasında yarar sağlamıştır.

Bölge her geçen yıl artan sayıda ziyaretçi ağırlamaktadır. Ziyaretçiler lavantadan üretilen ürünleri bölgede bulabiliyorlar. Lavanta balı, lavanta sabunu, lavanta kurusu, lavanta çayı bulunabilen ve aynı zamanda satılabilen başlıca ürünlerdendir. Gelen ziyaretçilerle birlikte festivaller, ok atım yarışmaları, at binme etkinlikleri

yapılması planlanıyor. Gelen ziyaretçilerin konaklaması adına yapılan pansiyonlar var. Bu durumu daha iyiye götürmek için pansiyonculuk eğitimi verilmektedir.

Lavanta üretimi ile ilgili makaleler, yazılan tezler incelenmiştir. Kuyuca Köyüne gidilerek köy muhtarı ve lavanta üreticileri ile birebir görüşülmüştür.

Yapılan araştırmalar sonucunda projenin başında belirtildiği gibi lavanta üretiminden önceki köy ekonomisinin hayvancılık faaliyeti ve gül üretimine dayandığı sonucuna varılmıştır. Lavanta bitkisinin tohum olarak 1974 Fransa'dan getirilmesiyle birlikte lavanta üretiminin köyde yapılmaya başlandığı ve günümüzde ekim yapılan alanın 5500 dekara ulaştığı sonucuna varılmıştır. Üretimin artmasıyla birlikte lavanta bahçelerinin oluşturduğu görsel güzellik sayesinde çeşitli turizm dallarında gelişmiş ve köy ekonomisine önemli katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf turizmi, Kuyucak köyü, lavanta bitkisi, üretim

1. GİRİŞ

Bir tarım ürünü yetiştirilmesi bir bölgenin ekonomik bakımdan kısa sürede kalkınmasını sağlayabilir. İşsizlik sorununu uzun vadede çözebilir.

Isparta ilinin Keçiborlu ilçesine bağlı Kuyucak Köyü'nde lavanta bitkisinin üretilmeye başlanmasıyla ekonomik anlamda Kuyucak Köyü'nde önemli değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Lavanta bitkisinin birçok alanda kullanılmasının yanı sıra yaratmış olduğu görsel güzellik sayesinde son yıllarda bölgede alternatif turizmin artmasına neden olmuştur.

Kırsal alanlara doğru yapılan turizmin kırsal alanların kalkınmasındaki rolü her geçen gün bir kat daha artmaktadır. Günümüzde doğal beslenmeye doğru bir yöneliş vardır. İnsanların ekonomik gelirlerinin artmasına bağlı olarak doğal beslenmeye ve doğa turizmine olan ilgiyi de arttırmıştır. Buna bağlı olarak da insanlar kırsal turizm faaliyetlerine ilgi göstermeye başlamıştır. Turizm potansiyeli olan kırsal alanlarda turizm hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır.

Isparta İline bağlı Keçiborlu İlçesinin Kuyucak Köyü lavanta üretimi açısından Türkiye'de ilk sırada olmasından dolayı, bu avantajı kendi lehine çevirmiş ve gerek lavanta ürünlerinden gerekse lavantayı turizm ürün çeşitliliği içerisine katarak yerel halk için ekonomik gelir yaratabilme olanağı sağlamıştır. 3 senedir üretilen lavanta bitkisinin köye olan ekonomik katkısının yanı sıra turistik açıdan da büyük bir katkısı vardır. Lavantaların yarattığı görsel güzellik sayesinde bölgeye yerli ve yabancı turistler gelmektedir. Yani lavanta her yönden köye katkı

sağlamıştır ve köyün kalkınmasının başında gelen etmenlerden en önemlisidir

Kırsal turistik eğilimlere paralel olarak turizm anlayışı alternatif turizmden olan kırsal turizme doğru alanların kalkınmasında kırsal turizm önemi her geçen gün bir kat daha artmaktadır. Değişen kaymaya başlamıştır. Yaşam koşullarının iyileşmesi, ekonomik gelirlerin, ekolojik beslenmeye olan ilginin, doğa ve doğal yaşama olan ilginin artması gibi nedenlerden dolayı kırsal turizme olan ilgi artmıştır.

Isparta iline yakın çevresi alternatif turizm türleri(lavanta bahçeleri, Eğirdir Gölü, yakın çevresinde bulunan Salda Gölü, Davraz Kayak Merkezi, vs.) bakımından oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir

Geniş bir kırsal alana sahip olması nedeniyle doğal alanlarda yapılabilecek aktiviteler de fazladır. Isparta İli denilince akla bazı ürünler gelmektedir. Bu ürünlerin biri de lavantadır. Türkiye’de lavanta bitkisinin en çok üretildiği yer Isparta ilinin Keçiborlu İlçesine bağlı Kuyucak Köyü’dür. Bundan dolayı bu köyde lavanta ürünlerinin yanı sıra ortaya çıkan görsel güzellikten de yararlanılarak turizm faaliyetlerinden de gelir elde edilmeye başlanmış ve köy halkının ekonomik gelir kaynağı olmayı başarmıştır. Üç senedir üretilen lavanta bitkisinin köye olan ekonomik katkısının yanı sıra turistik açıdan da büyük bir katkısı vardır. Lavantaların yarattığı görsel güzellik sayesinde bölgeye yerli ve

yabancı turistler gelmektedir. Yani lavanta her yönden köye katkı sağlamıştır ve köyün kalkınmasının başında gelen etmenlerden en önemlisidir. Ayrıca lavanta bitkisinin üretim sırasında minimum düzeyde su istemesi ve diğer bitkilere göre üretilirken kullanılan malzemelerin az olması lavantadan gelen gelir ile gider arasındaki farkı açmıştır.

2.PROJENİN AMACI

Bir tarım ürününün bir köyün ya da bölgenin kalkınmasındaki rolünü belirlemek. Kuyucak Köyü'nün konumu, coğrafi özellikleri ve ikliminin lavanta üretimindeki yerini belirlemek. Lavanta bahçelerinin yaratmış olduğu görsel güzelliğin turizm potansiyelini ortaya çıkarmak. Lavanta üretiminden önce Kuyucak Köyü'nün ekonomik faaliyet türünü ortaya koymak. Lavantadan elde edilen ürünlerin türlerini ve kullanım yerlerini incelemek. Lavanta bahçelerinin hangi aylarda turizme uygun olduğunu ortaya koymak. Turizmi geliştirebilmek için neler yapılabileceğini belirlemek.

3. YÖNTEM VE MATERYAL

Çalışma alanı olarak Isparta ilinin Keçiborlu ilçesine bağlı Kuyucak Köyü ele alınmıştır. Çalışma yapılırken lavanta bitkisinin köyde yetiştirilmeye

başlandıktan sonraki Kuyucak Köyü'nde meydana gelen değişimler yazılan makaleler ve tezler incelenerek ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Kuyucak Köyü'ne gidilerek lavanta üretimi yapan ailelerle görüşülerek lavantanın köyde yarattığı ekonomik değişim ortaya konmuştur. Köy muhtarı ile yapılan görüşmede lavanta bitkisinin Kuyucak Köyü'nde 1974 yılından sonra üretilmeye başlandığı sonucuna varılmıştır. Araştırma dönemimizde bitki hasat döneminde olmadığı için çalışan işçilerle görüşme sağlanamamıştır.

Bu araştırmada, lavanta tarımının yanı sıra kırsal turizm ürünü olarak da tanınması, turizm açısından lavanta bahçelerinin sahip olduğu potansiyel, uygulanan turizm faaliyetlerinin ve lavantanın Kuyucak Köyü için katkılarının neler olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır.

Lavantadan üretilen ürünler en fazla kozmetik ve parfüm alanında kullanılmaktadır. Bunun yanında güzel kokusu nedeniyle sabun ve diğer endüstri kollarında, ilaç sanayinde ve ağrı kesici, sakinleştirici, uyku giderici özellikleriyle de koku tedavisinde kullanılmaktadır. Lavanta iekleri sedatif etkisinden dolayı çay olarak da kullanılmaktadır.

4. BULGULAR

4.1 Lavanta Bitkisi Nedir?

Lavanta Bitkisi, 1m'ye kadar boy alabilen, yarı çalimsı, çok yıllık bir bitkidir. Lavanta bitkisinin ekonomik olarak kullanılan kısmı çiçekleridir. Lavanta bitkisi nisan-mayıs ayında çiçeklenmeye başlar ve ağustos ayında ise hasat yapılmaya başlanır.

4.2 İklim ve Toprak İstekleri

Lavanta, toprak yönünden seçici olmayan bir bitkidir. Kireç bakımından zengin, kuru ve kalkerli topraklarda iyi gelişme gösterir. Kurağa, sıcağa oldukça dayanıklı bir bitkidir.

4.3 Üretim ve Yetiştirme Tekniği

Lavanta bitkisi generatif veya vegetatif organları ile üretilbilmektedir. Vegetatif üretimi yan kök sürüngeleri ile veya yaşlı bitkilerden alınan çelikler ile yapılmaktadır. Generatif üretim ise tohumla yapılmaktadır. Bazı lavanta ürünlerinin tohum vermemesi nedeniyle vagatif üretim yapmak kaçınılmazdır. Tohumla üretimde tohumların direk araziye ekilmesi mümkündür. Bunun yanında fideleme yapılarak da tarlaya ekilebilmektedir.

Lavantaya olan talep artışı ile birlikte yöresel ekonomiğe katkı sağlayabilecek, lavanta temelli sosyal ve ekonomik projeler hayata geçirilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda, lavanta üretiminin en fazla olduğu yer olan Kuyucak Köyü'nde, Lavanta

Kokulu Köy Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (Lavanta Kadın Kooperatifi) kurulmuştur. Türkiye, lavanta ihtiyacının %93'ünü bu bölgeden karşılamaktadır.

4.4 Lavantanın Kullanım Alanları

Lavanta bitkisinin hasadı yapıldıktan sonra birçok alanda kullanılmaktadır. İşlemden geçen lavantalar, lavanta yağı, lavanta sabunu, lavanta kurusu, lavanta suyu, lavanta tohumu ve lavanta çayı olarak kullanılabilir hale gelmektedir. Ayrıca lavantalar, süs eşyaları, ev dekorasyonu gibi alanlarda da kullanılmaktadır.

4.5 Turizmin Aktif Olduğu Dönem

Lavantalar ilkbaharın gelişiyle Nisan-Mayıs aylarında çiçeklenmeye başlar. Bundan dolayı yarattığı görsel şölen yerli veya yabancı turistlerin ilgilerini daha çok çekmektedir. Bu yüzden bu aylarda köyün ağırladığı ziyaretçi sayısı daha fazladır. Yapılan araştırmalar sonucunda, köye uzaktan gelen ziyaretçilerin konaklaması adına yapılan 15 tane pansiyon bulunmaktadır. Bu durumu daha iyi hale getirmek için köyde pansiyonculuk eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Yapılan araştırmalara göre, Isparta Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Eğirdir Orman Fidanlık Müdürlüğünde, 2014 yılında 20 bin, 2015 yılında 30 bin, 2016 yılında 50 bin, 2017 yılında 40 bin olmak üzere toplamda 140 bin lavanta fidanı üretilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de 2010-2016 yılları arasında tıbbi ve aromatik alanda kullanılan lavantanın ekilen alan, üretim miktarı ve verim değeri ⁸

EKİLEN ALAN (DEKAR)	ÜRETİM (TON)	VERİM (KG/DEKAR)
Yıl	Yıl	Yıl
2010	2010	2010
-	-	-
2011	2011	2011
-	-	-
2012	2012	2012
509	123	242
2013	2013	2013
709	105	148
2014	2014	2014
2189	297	136
2015	2015	2015
3218	400	124
2016	2016	2016
5700	747	131

5.SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüzde sosyal medya ve teknolojiden faydalanma düzeyi fazla olması nedeniyle, Kuyucak ve lavantanın tanıtımı medya aracılığıyla sık sık yapılmaktadır.

Kuyucak lavantalarıyla tanınır hale gelmiştir. Bu

⁸ Güler, Kader H. Ve Korkmaz M.(2018), Isparta İli Orman Köylerinde Lavanta Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi, Türkiye Ormancılık Dergisi, 19(2)

durumun kalıcılığını ve geliştirebilirliğini sağlayabilmek için yerel yönetimlerden destek alınması, halk, yerel yönetim ve üniversitenin iş birli içinde olması gerekmektedir.

Kuyucak Köyü'nde lavanta ile ivme kazanan kırsal turizmin kırsal kalkınmaya katkısının istihdam ve gelir artışında görülmektedir. Kırsal turizm bölgede farklı bir ekonomik gelir kaynağı olmuştur. Lavanta üretiminden sonra köyde ekonomi canlanmış buna bağlı olarak köyden şehre yapılan göç azalma göstermiştir. Bunun dışında lavanta hasat zamanında mevsimlik işçiler içinde önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Ayrıca köylülerde doğayı sevme ve koruma bilinci artmıştır.

6.ÖNERİLER

Köyün ekonomik ve turizm değerini arttırmak için çiçeklenme döneminde yapılan etkinlikler arttırılabilir. Böylece gelen ziyaretçiler görsel şölenin de yanı sıra yapılan etkinliklerle keyifli vakitle geçirebilirler. Ayrıca bu yapılabilir olan etkinlikler aktif hale geçtiğinde sosyal medya üzerinde de tanınırlığının artma özelliği yüksektir. Buna bağlı olarak da köye gelen ziyaretçi sayısı artmış ve hem turizm hem de ekonomik açıdan her geçen dönem zenginleşmiş olur.

KAYNAKÇA

- Arslançan, H., Sarıbaş, R.(2011), Lavanta Yetiştiriciliği, Meyvecilik Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, 41
- Bozkıran, S., Giray, H. F.(2014), Isparta’da Lavanta Üretimi ve Potansiyeli, 11. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi
- Güler, K., Korkmaz M.(2018), Isparta İli Orman Köylerinde Lavanta Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi, Türkiye Ormancılık Dergisi, 19(2)
- Güler, K. H.(2018), Isparta İli Orman Köylerinde Lavanta Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi ve Yöre Ekonomisine Katkıları,
- Ongun, U., Gövdere B. ve Kösekahyaoğlu L. (2018), Kırsal Turizm Kapsamında Yerel Halkın Beklentileri, Turizm ve Araştırma Dergisi, 7(2)
- Temel, M., T., Bircan A., Öztürk, M. (2016), Armutlu Yarımadası Fıstık Çamı Açıklarında Yetiştirilen Tıbbi Adaçayının Ekonomik Yönden İncelenmesi, 12. Ulusal Tarım

GÖÇLER VE MEKÂNSAL ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ANTALYA ÖRNEĞİYLE

Sultan ŞİMŞEK/ Aysenur KORKMAZ

11.Sınıf Öğrencileri

Sibel KAYGUSUZ Danışman Öğretmen

ÖZET

Tarihi insanoğlunun varoluşu kadar eski olan göç kavramı; bulunduğu yerden istenilen yere hareket etme eylemi olarak tanımlanabilir. Göçün mesafesi, süresi, yönü, organizasyonu bakımından farklılıklar gösteren birçok çeşidi vardır. Bunlardan en çok görülenleri beyin göçü, işçi göçü, mevsimlik göç, mülteci göçü, eğitim göçü vb.dir. Göçle birlikte gerçekleşen yer değişikliği basit bir mekan değişikliği olarak düşünülmemelidir. Çünkü göç hem göç edenleri hem de göç edilen mekan ve bu mekanda yaşayan insanları yakından ilgilendiren bir süreçtir. Göç edenler alıştıkları yaşamlarını terk ederken sadece bedenlerini göç ettikleri yere taşımamaktadır. Aynı zamanda kendi kültürel yaşantılarını da beraberinde yeni alanlara götürmektedir. Ayrıca göç edilen mekanında kendine özgü ekonomik ve kültürel bir yapısı söz konusudur. Bu durum her iki tarafında derinden etkileneceği dinamik bir sürece dönüşür ve çok boyutlu olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada diğer benzer çalışmalarda olduğu gibi göçlere ve etkilerine sosyolojik açıdan

bakmak yerine öncelikle Türkiye'nin en fazla göç alan illerinden biri olan Antalya'da göç olgusu ve göçün dinamikleri üzerinde durulmuş, sonra da göçlerin mekânsal etkileri ve sosyal hayata yansımaları irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Gecekondulaşma, Kentleşme, Mekansal Değişim

1.GİRİŞ

Tarihi insanlık kadar eski olan göç kavramı, bulunduğu yerden ulaşılmak istenen yere hareket etme eylemi olarak tanımlanmıştır. Tarihin ilk çağlarında avcı ve yiyecek toplayıcı şeklinde yaşayan insanoğlu ekonomik faaliyetin getirdiği zorluklar nedeniyle göçebe bir yaşam tarzını benimsemiştir. Sonrasında tarıma geçişle yerleşik bir yaşam tarzına geçen insanoğlu çeşitli sebeplerle tarihin bütün çağlarında göç hareketini hep gerçekleştirmiştir. M.S. 4.yy'da siyasi ve sosyal sebeplerle bir kitle göçü şeklinde yaşanan kavimler göçü, Orta Asya Türk Göçleri, doğal kaynak arayışı ve sömürgecilik amaçlı coğrafi keşiflerle yeni dünyaya yapılan göçler, savaş sonrasında antlaşmalarla zorunlu yapılan mübadele göçleri tarihteki göçlerin en önemli örnekleridir.

Göç konusu sadece göç alan devletlerle değil, küreselleşmenin hissedildiği veya yoğun olarak yaşandığı tüm coğrafyalarda gündemin ilk sıralarında yer almakta, herkesi ve her yapıyı ilgilendirmektedir. Nitekim BM verilerine göre son 20 yıldaki hızıyla

artmaya devam ederse uluslararası göçmenlerin sayısının 2050’de 405 milyona ulaşması beklenmektedir. (2016 Yıllık Göç Raporu-Haziran; Antalya Göçler İdaresi)

Dış göçler içinde; Türkiye’ye dış ülkelerden yapılan göçler daha çok mülteci/sığınmacı göçü olarak gerçekleşirken, Türkiye’den dış ülkelere yapılan göçler genellikle işçi göçleri şeklinde olmaktadır.

Türkiye coğrafi konumu itibariyle göçmenlere kapılarını açan, ihtiyaç duyanları koruma altına alan ve dünya kamuoyu tarafından da saygı duyulan bin yıllık köklü bir geleneğe sahiplik etmiştir(2016 Yıllık Göç Raporu-Haziran; Antalya Göçler İdaresi).

Bu anlamda 1492 yılında on binlerce Yahudi’nin İspanya’dan gemilerle kurtarılarak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi, 1709 yılında İsveç Kralı Şarl’ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğuna sığınması, Macar Özgürlük Savaşı’nı kaybeden Prens LajosKossuth ve beraberindeki 3 bin Macar’ın 1849’da Osmanlı İmparatorluğu’na gelmeleri, 1917 Bolşevik İhtilali’nin ardından Vrangel’in yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğu’ndan koruma talep etmesi, Cumhuriyet Dönemi’nde 1922-1945 yılları arasında Yunanistan, Balkanlar ve Almanya’da yaklaşık 1 milyon 185 bin kişinin Türkiye’ye gelmesi, 1988-2000 yılları arasında Irak, Bulgaristan, Bosna ve Kosova’dan yaklaşık 900 bin

kişinin gelmesi Türkiye'nin mevcut göç tarihini en somut örnekleri arasında yer almış, özetle Türkiye milyonlarca kişiye ev sahipliği yapmıştır (2016 Yıllık Göç Raporu-Haziran; Antalya Göçler İdaresi).

İnsanlar yaşadıkları mekanları çeşitli nedenlerle terk etmek durumunda kalmışlardır. İnsanın iradesi dışında gelişen doğa hadiseleri tarihsel süreç içerisinde göçün en önemli nedenlerini oluşturmuşken, Sanayi Devrimi sonrasında asli belirleyicisi insan olan ekonomik, siyasi, sosyal nedenler göçün en önemli nedeni haline gelmiştir. (Keleş;1983;6) Özellikle ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmelere paralel olarak insanların daha iyi bir hayat sürme isteği göçlerde büyük bir artış oluşturmuştur. Göçe neden olan unsurlar, göç süreci ve sonrasındaki gelişmeleri de büyük ölçüde etkilemiştir. Ekonomik nedenli göçler, siyasi nedenli göçlerden farklı bir sürecin işlenmesine neden olabileceği gibi farklı ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçların ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir. (E. Süleyman, T. Gökhan; 2015)

Göç Türleri

1.İç Göçler

Bir ülkenin kendi sınırları içinde gerçekleşen göçler iç göç olarak tanımlanmaktadır. Buna göre iç göçler, bir bölgeden başka bir bölgeye, bir kentten başka bir kente, kırsaldan kente ya da kentten kırsala olmak üzere çeşitli yollarla gerçekleşmektedir. İç göçte ülkenin nüfusu değişmezken, bölgelerin ya da

kentlerin nüfus yoğunluğu değişmektedir (Sayın, Usanmaz, Aslangiri; 2016).

a) Mevsimlik Göçler:

İnsanların bir yılın belli bir süresini birden fazla değişik mekanda geçirmeleri olarak tanımlanmıştır. Buna göre çalışmak için mevsimsel olarak başka bir memlekete gidip işi bitince dönenler tatile ya da gezmeye, yaşadıkları yer dışında başka yörelere gidenler ya da bir mevsimi geçirmek veya dinlenmek amacıyla yaylaya çıkanlar, bağ evine/yazlığa gidenler mevsimlik olarak göç etmiş sayılmaktadır. Bu tip göçte kalınan sürenin kısalığı nedeniyle birden fazla kültür aynı ortamda iç içe varlığını sürdürmekte ve bu durum farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırmaktadır. Mevsimlik göçlerin dışında göçün süresi, göçün niteliğini belirleyen bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Aktaran Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016 (Sağlam; 2006; 34)

b) Sürekli Göçler:

Bireylerin yaşadıkları yeri temelli olarak terk ederek bir başka yere yerleşmeleri durumudur. Sürekli göçler gönüllü ya da zorunlu olarak gerçekleşebilmektedir. Bireyler daha iyi bir yaşam sürmek ve yeterince eğitim almak gibi bazı nedenlerden ötürü göç etmeye kendileri de karar verebilirken bu karar, savaş ve doğal afet mücbir sebepler ya da kan davası gibi geleneksel amiller nedeniyle devlet tarafından da kendileri adına

verilebilmektedir. (Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016)

c. Emek Göçleri:

Tayin nedeni ile yapılan göçler ve/ya iş göçleridir. Bu göçler, geçici ya da sürekli olarak gerçekleşebilmektedir. Bulunduğu yerde iş bulamayıp bir başka yere çalışmaya giden bireyler iş göçleri kapsamında değerlendirilir. Böylece, bir bölge ya da şehirdeki emek gücü arzının bir başka bölge ya da şehirdekinden fazla olması nedeniyle çok olandan az olana doğru bir akım gerçekleşir. Aktaran Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016 (Dedeoğlu; 2011)

d. Zorunlu-Gönüllü Göçler:

Bireylerin kendi kararlarıyla daha iyi imkanlardan yararlanmak ve daha yüksek bir hayat standardını yakalamak için gerçekleştirdiği göçler gönüllü göç olarak ifade edilmektedir. Bazı mücbir sebebe dayanan veya aldığı karar marifetiyle devletin bir bölgedeki vatandaşlarını başka bir bölgeye sürekli olarak göndermesi ise zorunlu göç olarak ifade edilmektedir. Aktaran Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016 (Çağlayan ve Ark; 2011)

2. Dış Göçler / Uluslararası Göçler:

Bir ülke vatandaşlarının bir başka ülkeye kalıcı olarak gidip yerleşmesi, dış göç olarak

tanımlanmaktadır. Bireylerin yaşadıkları ülkeyi terk etmelerinin nedeni daha iyi koşullarda yaşamak gibi gönüllü ve bireysel kararlara dayanabileceği gibi, bir takım sebeplerden dolayı devletlerin vatandaşlarını buna zorlaması yoluyla da gerçekleşebilmektedir. Dış göç kavramı kendi içinde beyin göçleri, işçi göçleri, mübadele göçleri gibi gruplara ayrılmaktadır. Aktaran Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016 (Koçak ve Terzi; 2012; 173-175)

a) Beyin Göçü:

Beyin göçü, genel anlamda gelişmekte olan ülkeden gelişmiş ülkeye, ama bazen de gelişmiş ülkeden bir başka gelişmiş ülkeye yetişmiş, kalifiye, iyi eğitilmiş ya da yetenekli bireylerin göç etmesi olarak tanımlanmaktadır. Bireyin yaşadığı ülkede uzmanlaştığı alanla ilgili iş olanaklarının kısıtlı olması, yaptığı işin yeterince karşılığını alamaması, daha iyi yaşam standartları altında yaşamak istemesi, daha iyi bir eğitim ve araştırma imkanının ancak yurtdışında mümkün olması gibi nedenlerden dolayı bireyin bu imkanları kendisine sunan gelişmiş bir ülkeye yerleşmesi olarak tarif edilmektedir. Göç veren ülke için bu durum, beşeri sermayesinden ciddi bir kayıp anlamına gelmekte ve beyin göçü önüne geçilemeyen bir süreç haline gelirse göç veren ülkenin gelişme hızını da yavaşlatabilmektedir. (Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016)

b)İşçi Göçleri:

Bir ülkede oluşan işgücü açığının bir diğer ülkedeki işgücü fazlasıyla giderilmesi, işçi göçüyle mümkündür. Özellikle gelişmekte olan ülkelerden nispeten ucuz olan vasıfsız işgücü gelişmiş ülkelerdeki pahalı işgücünün yerine ikame edilmektedir(Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016).

c) Mübadele Göçleri:

Kelime anlamı değiş-tokuş olan mübadele, iki ülkenin kendi aralarında anlaşarak vatandaşlarını karşılıklı olarak değiştirmesi anlamına gelmektedir. Özellikle savaş sonrası değişen sınırlar yüzünden, başka bir ülkenin eline geçen topraklarda kalan nüfusun ana ülke ile bağlarının kopmaması, kültür ve din gibi devamlılıkların sağlanması için başvurulan bir yöntemdir. Böyle bir zorunlu göçün olumsuz yanı ise, sadece din ya da etnik kökene bakılarak gerçekleştirildiğinden, göç edenlerin doğup büyüdüğü yerleri ve kültürlerini terk etmelerinin yol açacağı etkilerdir. Göç veren ülke açısından da hem yeni gelen nüfusun uyum sorunu hem de göç edip giden beşeri sermayenin eksikliği gündeme gelmektedir(Sayın Y, Usanmaz A, Aslangiri F; 2016).

Antalya’da Göç

Derler ki Bergama Kralı II. Aktalos akıncılarına “Gidin, bana yeryüzünün cennetini bulun!” der.

Akıncılar kralın bu emriyle yola çıkıp diyar diyar dolaşır ve sonunda Antalya'nın bulunduğu yere geldiklerinde karşılarındaki eşsiz güzelliğe bakarak "Cenneti bulduk" derler. İşte o gün kurulan kent "Attalia", o cennet, bugünün turizm başkenti Antalya'dır. (mustafasonmez.net; 04 Nisan 2011; Antalya Göç Yorgunu)

Osmanlı Devleti'nde XIX yy'da ve XX. yy'ın ilk çeyreğinde yaşanan nüfus hareketleri modern Türkiye'nin inşasında belirleyici olmuştur. Aynı durum ve sonuç Antalya içinde geçerlidir. Bu süreçte yaşanan nüfus hareketleri günümüz Antalya'sının şekillenmesinde temel teşkil etmiştir. XIX yy'ın hemen başlarında şehre geldikleri anlaşılan Araplar, 1820'li yılların başlarında gelen Moralılar, 93 Harbi'nden sonra gelen Kırım ve Yenişehir muhacirleri, yüzyılın sonlarına doğru gelen Girit muhacirleri ve son olarak Mübadele sözleşmesi ile Rumların şehirden ayrılmaları, yerlerine Türk mübadillerin gelişi Antalya'nın demografik, siyasal ve ekonomik çehresini şekillendirmiştir. Antalya'da sık yaşanan göçlerin elbette ki en önemli sonuçlarından biri ortaya çıkardığı sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlar olmuştur. Yeni gelen muhacirlerin yerli halk ile uyumu uzun zaman almış, bir süre sonra Antalyalı olmuşken yeni bir muhacir dalgasıyla benzer süreçler baştan tekrar yaşanmıştır. Şurası açıktır ki Antalya ahalisi şehir dışından gelenlere alışık olduğundan muhacirleri dışlamamış, onlara kucak açmıştır(DİNÇ, G; 2017).

Günümüzde Antalya ili Türkiye’de en fazla nüfus hareketliliği yaşanan yörelerden biri olarak görülmektedir. Yöredeki yerleşmenin biçimini; tarih boyunca yörük denilen konar-göçer Türkmen gruplarının yaşam tarzı ve coğrafya belirlemiştir. Antalya günümüz rakamlarıyla göç alan bir ildir. Eğitim, turizm, istihdam, mevsimlik gibi sebeplerle il içi göçlerin yanı sıra il dışından da daimi göçler yaşanmaktadır. Etrafına sunduğu cazip şartlarla Antalya; 20. yy’ın başlarında gelişen turizm, ticaret ve kentleşme, ard-bölgesiyle kurulan bağlar, yeni imkanlar çekici şartlar oluşturmuş ülke içinde ve ülke dışından çok fazla insanı daimi ve mevsimlik olarak ağırlamaktadır. Diğer bir özelliği de verimli toprakları ve su kaynaklarıyla sunduğu geniş tarımsal imkanlardır. Antalya 2017 yılında 2.364.396 nüfus ile İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa illerinden sonra 5. sıradaki en büyük ilimiz olmuştur. Antalya’da ikamet eden nüfus 2017 yılında, bir önceki yıla göre 35.841 kişi artmış.2016 yılına göre 2017 yılında Antalya’da ikamet eden nüfus yüzde 1,52 oranında artış göstererek il sıralamasında Antalya 20. sırada yer almıştır(milliyet.com.tr; 2017).

Tablo 1.TUİK; ADNKS; 2008-2017

Yıllar	Toplam Nüfus	Net Göç Hızı (Binde)
2008	1.859.275	19,68
2009	1.919.729	8,93
2010	1.978.233	12,84
2011	2.043.482	13,23
2012	2.092.537	9,94
2013	2.158.265	11,43
2014	2.222.562	12,87
2015	2.288.456	12,34
2016	2.328.555	2,62
2017	2.364.396	6,39

Antalya'daki nüfusun %52'si Antalya doğumlular iken yarısına yakını göçmendir. En çok göç çevre illerden (Konya, Burdur, Isparta vb.) gerçekleşmiş ama Ankara, İstanbul gibi büyük illerden ve çeşitli Anadolu illerinden de göçler almıştır. Turizmin yanı sıra seracılığın ve turizmin tetiklediği inşaatın çekim ögesi olduğu Antalya'da yerleşik yabancılar da vardır. Özellikle Alman, Rus ve Hollandalılar(mustafasonmez.net; 04 Nisan 2011; Antalya Göç Yorgunu).

Tablo:2 TUIK: İller Arası Aldığı Göç Bilgileri (Antalya) ADNKS; 2016 ve 2017

Antalya'ya En Çok Göç Veren İller	2016	Antalya'ya En Çok Göç Veren İller	2017
İstanbul	10141	İstanbul	11286
Ankara	5446	Ankara	6292
Konya	4253	Konya	4574
Isparta	3306	Isparta	3566
İzmir	3076	İzmir	3458
Burdur	2714	Burdur	3113
Şanlıurfa	2554	Adana	2714
Adana	2534	Şanlıurfa	2702
Diyarbakır	2357	Mersin	2647
Hatay	2275	Hatay	2563

Antalya'daki nüfusun %52'si Antalya doğumlular iken yarısına yakını göçmendir. En çok göç çevre illerden (Konya, Burdur, Isparta vb.) gerçekleşmiş ama Ankara, İstanbul gibi büyük illerden ve çeşitli Anadolu illerinden de göçler almıştır(Tuik;İller Arası Aldığı Göç Bilgileri - Antalya ADNKS; 2016 ve 2017).

Turizmin yanı sıra seracılığın ve turizmin tetiklediği inşaatın çekim ögesi olduğu Antalya'da yerleşik yabancılar da vardır. Özellikle Alman, Rus ve Hollandalılar(mustafasonmez.net; 04 Nisan 2011; Antalya Göç Yorgunu).

GÖÇLERİN MEKANSAL ETKİLERİ

Gecekondu sorunu yalnızca kentleşme bağlamında değil, ülke düzeyinde de bir göç sorunu olarak önem taşımaktadır. Yapılan çalışmalarda gecekondu sorununun; tarihsel, toplumsal ve ekonomik boyutları incelenmiş olmasına karşın mekânsal boyutu fazla irdelenmemiş bir konu olarak güncelliğini korumaktadır. Kentlere kitle halinde göçün başlayıp, Türkiye'nin bazı büyük kentlerinde büyük nüfus yoğunluğunu barındıran gecekonduların oluşması ve yaratılan toplumsal sorunlar 20.yy'ın ikinci yarısından sonradır. Türkiye'de nüfus artışının 1945'lerden bu yana çok hızlanması ve Anadolu'daki toprakların artan nüfusu barındırıp besleyecek yeterlilikte olmaması göç ve kentleşme hareketlerini de hızlandırmış ve içinden çıkılamayan sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Bunların başında ve belki de en önemlisi, gecekondu sorunudur. Bu sorunun temelinde göç ve yerleşme sorunu bulunmaktadır. Göçen insanların kente gelmeleri ve yerleşme amaçları, giderek başka sorunları da doğurmaktadır. Bunların başında konut, iş bulma gibi ekonomik sorunlarla kent toplumu ile uyum, kentleşme gibi sosyal ve kültürel süreçler gelmektedir. (Çakır, S. ; Türkiye'de Göç, Kentleşme, Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar; SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi; Sosyal Bilimler Dergisi; Mayıs 2011; Sayı:23 Sf:211) ss:209-222

Kent toplumu içinde yerleşme ve konut

sorununu çözümlene olanağı bulamayan insanlar, bu gereksinimlerini yasal koşulların dışında gidermek amacıyla; kentleşme olgusunun önemli bir boyutunu yani marjinal kesimi ve bu kesimin fiziki mekandaki görünümü olan ve adına gecekondular denilen konutları, mahalleleri, bölgeleri oluşturmuşlardır. Sonuçta ortaya çıkan gecekondular topluluğu, kent toplum yapısı içinde sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan ayrı bir yapı ve görünüm kazanmıştır (Çakır, S.; Kentleşme ve Gecekondular Sorunu; Fakülte Kitapevi 1. Baskı Ocak 2007 sf.1; Isparta 2007).

1950'lerde sadece Ankara, İstanbul, İzmir gibi birkaç büyük kentimizin sorunu olan gecekondular yerleşimleri günümüzde tüm kentlerimizin önemli bir sorunu olarak görülmektedir. Milyarlarca turizm yatırımı yapılarak turizm cenneti olarak dünyaya ilan ettiğimiz Antalya'da 250 bin nüfusun yaşadığı 50-60 bin gecekondunun bulunması, gecekondulaşma yönünden sadece bu ilin Türkiye'de 1950'lerdeki düzeyi geçtiğini göstermektedir.

Çarpık kentleşmenin getirdiği gecekondulaşma dışındaki diğer sorunlar; fabrikaların yerleşim yerlerinin içinde kalması, dere yataklarına evler yapılması, trafik ve gürültü sorunu, alt yapı yetersizliği, çevre kirliliği gibi sorunlardır.

2.YÖNTEM

Bu çalışmada alan-yazın taraması yöntemi

kullanılmıştır. Öncelikle göçlerle ilgili makale ve tezler internet ortamı ve kütüphanelerde araştırılarak literatür taraması yapılmış ve bu çalışmalar incelenerek bilgi fişleri oluşturulmuştur. Antalya'nın demografik ve göç istatistikleri TUIK'den indirilerek bunlarla ilgili tablolar oluşturulup analizler yapılmıştır. Sonra çalışma alanı ile ilgili saha çalışması yapılarak gözlemlerimiz üzerine notlar tutulmuş ve analizler yapılmıştır.

3. BULGULAR

Türkiye'nin nüfus bakımından 5. Büyük ili olan Antalya 1940'lardan sonra çevre iller bakımından turizm ve istihdam yönünden cazibe merkezi haline gelmiş ve yoğun bir şekilde göçlere maruz kamıştır. Göçlerle birlikte yerleşme ihtiyacı hızlı bir şekilde gerçekleşmiş ve kentleşme sorunlarından en önemlisi gecekondulaşma bir sorun haline gelmiştir. Günümüzde kentsel dönüşümle bu gecekondulaşma sorununa çözüm üreilmeye çalışılsa da hala kentin birçok yerinde bu sorun devam etmekte ve başka diğer sorunları da beraberinde getirmektedir.

Bugün Antalya merkez ilçelerinden olan Kepez ve Muratpaşa'nın bazı mahallelerinde gecekondu yerleşmelerini hala görmekteyiz.

Bunun dışında şehir içinde kalan fabrikalar bulunmaktadır. Bunlardan Kepez sınırları içinde kalan dokuma fabrikası ve ferro krom tesisleri faaliyet göstermemekte ve üretim yapılmamaktadır.

Dere yatakları içinde kalan yerleşmelerde çevre sorunlarından biri olan sel ve taşkınlarla sık sık adını duyurmaktadır. Bunlardan Boğa Çayı zaman zaman aşırı yağmurlar sonucunda Konyaaltı merkez ilçesinde yolların ve evlerin sular altında kalmasına ve Aksu Çayı ‘da Aksu merkez ilçesinde seraların ve evlerin sular altında kalmasına neden olmaktadır. Bu durum akarsuların taşkın yataklarına yapılan yerleşmeler sonucunda oluşmakta büyük şehirlerimizde çarpık kentleşme ürünleri içinde yer almaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

*Antalya, turizm kentleşmesinin Türkiye’deki somut ve en önemli örneğidir. Bir diğer ifadeyle turizm, Antalya kenti için çok önemli bir endüstri hâline gelerek kenti birçok konuda etkilemiş ve değiştirmiştir. (IŞIK, Ş; ZOĞAL, V.;2017)

*Antalya’da yabancı nüfusun artmasıyla ekonomik, sosyal ve kültürel alanda çeşitlilik olmuş, bu durum mekana yansımıştır. Rus okulları, çeşitli yabancı ülkelerin dernekleri, çeşitli yabancı sektörel iş sahaları artmış, kıyı alanları tamamen turistik tesislerle donatılmıştır (IŞIK, Ş; ZOĞAL, V.;2017).

*Turizmin başkenti Antalya’da gecekonduların yerleşmelerine belediyelerin bir an önce çözüm üretmesi gerekir.

* Sel ve taşkın riski yüksek olan Boğa Çayı, Aksu Çayı gibi nehirlerin taşkın yataklarına yapılan

yapılar bir an önce yer değiştirilmeli ve taşkın ıslah çalışmaları yapılmalıdır.

* Şehir içinde kalan ve faaliyet göstermeyen sanayi tesisleri alternatif başka tesislere dönüştürülmeli. Örneğın sanayi müzesi olarak ya da film set alanları haline getirilebilir.

*Kıyıdağı ormanlık alanlarda ihmal ya da kasıtlı olarak ormanların yok edilerek turizm alanı haline dönüştürülmesi sorununa eğitimlerle ya da kanun maddeleriyle çözüme kavuşturulması gerekir.

KAYNAKLAR

mustafasonmez.net; 04 Nisan 2011; Antalya Göç Yorgunu

Çakır, S. ; Türkiye’de Göç, Kentleşme, Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar; SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi; Sosyal Bilimler Dergisi; Mayıs 2011; Sayı:23 Sf:211) ss:209-222

E. Süleyman, T. Gökhan; Göç ve İnsan; Birey ve Toplum; Bahar 2015; Cilt:5; Sayı:9

2016 Yıllık Göç Raporu-Haziran; Antalya Göçler İdaresi

Sayın Y., Usanmaz A., Aslangiri F.; Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneğı; KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 18 (31); 2016; sf:1-13

Tuik; İller Arası Aldığı Göç Bilgileri – Antalya; ADNS; 2016 ve 2017

- DİNÇ, G.; Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Antalya'ya Olan Göçler ve Sonuçları 1800-1923; Geçmişten Günümüze Göç II Kitabı; 2017; Samsun; sf:771-788
- IŞIK, Ş; ZOĞAL, V.; Turizm Kentleşmesi Kavramı Antalya Örneği; Ege Coğrafya Dergisi, 26 (2), 2017; sf:71-94; İzmir

TÜRK DİLİ
ve
EDEBİYATI

ANTALYA /DÖŞEMEALTI KÜLTÜR YIĞININDAN BİR DEMET: MÂNİLER

Konya Bölge Finaline Katılmıştır.

Deniz Doruk ÇELİKBA/Erman CEYLAN
9.Sınıf Öğrencileri

Mustafa DEMİREL *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Araştırmamız ortaöğretim öğrencilerinin kültürlerini yakından tanımalarını amaçlar. Bu projenin önemi, teknoloji bağımlısı olmuş ortaöğretim öğrencilerinin teknolojik bir alet sayesinde kültür ürünlerini tanımalarına dikkat çekmek ve “e-mâni” okumaya teşvik edilmesi önerileri sunulmaktadır. Araştırmada derleme ve literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Antalya ili Döşemealtı ilçe merkezinde ve köylerinde yaşayan orta ve üstü yaşta insanlar oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler bulgular kısmında incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre orta ve üstü yaşta insanlar arasında özel günlerde söylenegelen manilerin neler olduğu sorulmuş ve sözlü kültür ürünleri ortaya çıkarılmıştır. E-mâni uygulamaları sayesinde pek çok türde mâniye kolaylıkla ulaşılabilmesi bilişim ve teknoloji çağı olarak adlandırılan bu çağda

öğrencilerin teknolojiye olan ilgileri de düşünüldüğünde kitap okuma, araştırma alışkanlıklarının gelişmesinde ve edebiyata bakış açılarının güçlenmesinde önemli bir araç olarak düşünülebilir. Bu sayede geçmişle olan bağlantının yeniden oluşturulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *E-mâni, kültür yığını, yabancılaşma, okuma alışkanlığı, teknoloji, edebiyat.*

1.GİRİŞ

Medeni dünyanın oluşmasının birinci koşulu kuşaktan kuşağa bilgi aktarımıdır. Medeniyetin bir birikim işi olduğu düşünülürse, bu biriktirme işini yapan en önemli unsur yazıdır. Üretilen bilginin kalıcılığının garantisidir yazı. İnsanoğlunun mağara duvarlarıyla başlayan yazma serüveni geçen her yüzyıl değişmiş, günümüzde bilgisayar teknolojisiyle birlikte dijital ortamlara aktarılmıştır. Çağımızda teknolojinin gelişmesiyle birlikte iletişim olanakları buna bağlı olarak eğitim-öğretim teknolojileri de son derece değişmiştir.

Eğitim-Öğretim sektöründe internet üzerinden uygulanan eğitimlerde elektronik yayınlardan oldukça fazla yararlanılmaktadır. Bununla birlikte sadece e-kitaplardan oluşan kütüphaneler, insanların kullanımına sunulmaktadır. Okullarda taşınması zor ve maliyetli kitaplar yerine yüzlerce kitabı bünyesinde barındırabilen elektronik kitap uygulamaları kullanılmaktadır. Buna bağlı olarak

2008-2010 yılları arasında e-kitap satışı %1260 artmıştır. Ayrıca kitap piyasasının %20'sini e-kitaplar teşkil etmektedir.⁹

“E-kitap” kavramına yönelik pek çok farklı tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

*İnternette okuyucularca indirilebilen ya da kütüphaneden ödünç alınabilen ve elde taşınabilir aletler kullanılarak okunabilen kitaplardır.¹⁰

*Genel terim olarak kullanıldığında, bir bilgisayar ya da diğer elektronik aletler kullanılarak okunan ve elektronik biçimde var olan metin veya yazıdır.¹¹

Son zamanlarda e-kitap uygulamalarının kullanılmasındaki artış dikkat çeken boyutlara varmıştır. Elektronik cihaz satan mağaza vitrinlerinde elektronik kitap okutucuları yaygın olarak sergilenmektedir.

Bu proje, insanların gittikçe yaygınlaşmakta olan e-kitap okuma oranlarındaki artışı ve e-kitap kullanımının ortaöğretim öğrencilerinin edebi anlayışlarının gelişmesi neticesinde ortaya çıkan teknoloji bağımlılığından yararlanarak geçmişimizle yani kültür ürünlerimizden biri olan mânilerimizle

⁹ NUWER,R. (2016). E-kitaplar Okuma Tarzını Değiştiriyor Mu ? BBC Dergisi.

¹⁰ Eastern Shares Library System

¹¹ Wisconsin Department Public Instruction

bağlantı kurulması amacıyla yapılmıştır.

1.1 Araştırmanın Önemi

Eğitim sistemimizde öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi; böylelikle onların çağdaş topluma kolaylıkla uyum sağlayabilmeleri, araştıran, sorgulayan nesillerin yetişmesi için önem arz etmektedir. E-kitap gibi teknolojik aletlerden yararlanılarak yapılan uygulamaların da öğrencilerin okuma kültürünü etkileyen önemli faktörlerden olduğu düşünüldüğü için bu araştırma gerçekleştirilmiş ve kültür ürünlerimiz teknolojiyle birleştirilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan birçok araştırma ve gözlem ortaya koymuştur ki insanlar, hayatlarının belli dönemlerinde yaşadıkları durumlar karşısında özlü ve nükteli sözler söylemeyi yaşam biçimi haline getirmişlerdir. Bu sözler de genelde anonim olarak karşımıza çıkmaktadır. Duygu yansıması olan bu sözlerin bir kısmı literatürde yerini alırken bir kısmı da sözlü olarak halk içinde yaşamaya devam etmektedir. Araştırmada canlı olan mâniler derlenmiş, konularına göre tasnif edilmiş, seslendirme çalışması yapılmış ve “e-mâni” kutusuna dönüştürülmüştür.

2.YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Antalya ili Döşemealtı ilçe merkezinde ve köylerinde yaşayan orta ve üstü yaşta insanlar oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler bulgular kısmında incelenmiştir.

Aynı konuda bir kişiyle görüşmekle yetinilmemiş, kaynak kişi sayısı mümkün olduğu kadar fazla tutulmuştur.

Görüşme sırasında alınan cevaplar doğrudan yazılmış veya teyp, telefon, ses kayıt cihazlarıyla kayda alınarak sonra yazıya geçirilmiştir. Cihaz kullanmadan önce kaynak kişiden izin alınmış, cihazın kaynak kişide yaratacağı çekingenlik giderilmiştir. Kaynak kişinin bilgisine müracaat edilen bir konumda olduğu hiçbir zaman unutulmamış ve kendisine gereken saygı gösterilmiştir.

3. BULGULAR

- Sevda Mânileri

Hayat yolunu hızlı yürüdüm,
Yağmurda ıslandım, günde kurudum,
Gençlik ele geçecek saltanat değilmiş,
Gençliği kaybettim çöktüm, çürüdüm.

Kara adır is mi tutar ?
Altın gümüş pas mı tutar ?
El oğlu lm,
El kızı yas mı tutar ?
Antalya yolu döşeme,
Hacılar gider ama,
Ne giyerse yakıır,
Orta boylu Ayça'ma.

Ku kafese gitmiyor,
Buna da akıl ermiyor,
Kız boşuna alıma,
Anan da baban da vermiyor.

Dabancamı doldurdum,
Sol yanıma kondurdum,
Gabalıda kaldırdım,
Gadıra da aldurdım.

Tesbihim var mercandan,
Kahve içtim fincandan,
Al hançeri vur beni,

Ben de usandım bu candan.

Çarık burnu büzer oldum,
Çomcu kaşık düzer oldum,
Söyleyin sizin kız gile,
Gelip gitsin biz gile.

Kara kara kazanlar,
Kara yazı yazanlar,
Cennet yüzü görmesin,
Aramızı bozanlar.

Maydanoz ot değil mi?
Yaprağı dört değil mi?
Benim yârimden,
Ayrı kalmak dert değil mi?

Al yazmam dalda kaldı,
Gözlerim yolda kaldı,
Ben gurbette gezerken,
Nişanlımı eller aldı.

Kalenin önü yığar,
Yusam ellerim donar,
Tez buldum tez yitirdim,
Canlarım ona yanar.

Şu dağlar geven olsa,
Geven devenin olsa,
Ne olurdu şu dünyada,
Seven sevenin olsa.

Karşıdan gelen atlı,
Altında kilim katlı,
Anam babam sağ olsun,
Hepsinden yar tatlı.

Ay doğdu dize düştü,
Zülüfler yüze düştü,
Eller çift çift gezerken,
Yalnızlık bize düştü.

Belimde çıram,
Elimi yediler dıram dıram,

Bayram geldi çocuklar,
Gezin gürem gürem.

Gökten elma düşer mi?
Günden yanı pişer mi?
Sür gemici gemini,
Yunana nikah düşer mi?

Havuz başı dikmeli,
Dibine güller ekmeli,
Al yanağın üstüne,
Arpa buğday ekmeli.

Süpürgeye bağladım,
Dama dayandım,
Yarım gelecek diye,
Bıyıkları boyadım.

Develerim yele yele,
Ben giderim gurbet ele,
Yedi yağlık eskittim,
Gözyaşımı sile sile.

Kara devem mor döşek,
Al basmadan yün döşek,
Kız buralardan geçme,
Senin yayların gevşek.

Boz develer yayılır kırdı,
Köşeni aldırılmış kurda,
Döngel oğlan döngel,
Senin evin burda,

Ak üzümün salkımı,
Benim yârim saklı mı?
Benim yârim saklıysa,
Zarf ederim aklımı.

Çay olalım akalım,
Düşünelim bakalım,
Düşünmeyle iş olmaz,
Al bohçanı kaçalım.

Ak üzümün aklığı,

Güzelimin göklüğü,
Ben bir güzel sevdim,
Yedi dağın kekliğı.

Edalı kız, nazlı kız,
Gönlümün payıdarı kız,
Ben seni sevmişim bir kere,
Seni ellere vermem kız

Kara koyunun ak gözü,
Nerden sevdim hayta kızı,
Gece gelecektin gelmedin,
Daşın başında koydum sözü,

Kahveyi kavururlar,
Külünü savururlar,
Bizim köyde adettir,
Sevmeden ayırırlar.

Özledim, seni özledim,
Hep yollarını gözledim,
Bir gün geleceksin diye,

Yoluna kırmızı halı döşedim.

Gözlerin mavi mine,
Vuruldum perçemine,
Sevdan beni çevirdi,
Aslı'nın Kerem'ine.

Sevsen de sevmesen de
Sevmek nedir, bilmesen de
Ben seni çok seviyorum,
Sen beni hiç sevmesen de.

Kamyon gelir yayladan.
Tekerlekleri aynadan.
Aman senin aşkın değil mi?
Beni burada oynatan.

Gül gibi açıyorsun,
Neşeleri saçıyorsun,
Beni sevdi diye,
Kandırıp kaçıyorsun.

Kahve değil, çay değil,
Sözlerim alay değil,
Sevgin girmiş kalbe,
Çıkarmak kolay değil.

- **Ramazan Mânileri**

Akşam ezanı dinlemek,
Sahur vakti yemek yemek,
Ramazana mahsus şeydir,
Gece davulcu söylemek.

Bekçiniz kapıya geldi,
Cümlenize selam verdi,
Darılmayın iki gözüm,
Bahşış almaya geldim.

Davulun içi pekmez,
Çalarım fakat ölmez,
Bir bahşış vermezseniz,
Davulcu buradan gitmez.

- **Asker Mânileri**

Asker yolu beklerim,
Günü güne eklerim,
Yârim gelecek diye,
Çürüdü kemiklerim.

Kestane dalındayım,
Pastane yolundayım,
Anne beni sorarsan,
Subayın kolundayım.

Gökte uçan tayyare,
Selam söyle o yâre,
Benden sana fayda yok,
Bul sen başına çare.

Portakal dikemedim,
Suyunu içemedim,
Yârim askere gider,
Doya doya içime çekemedim.

Tüfeğim atmıyor,
Hedefini vurmuyor,
İzin ver komutanım,
Beni yârim bekliyor.

Portakal tane tane,
Yerden aldım bir tane,
Askerler içinde,
Benim yârim bir tane.

Ağacın dalları eğridir,
Gece gündüz gözüm seğirir,
Ben asker oldum, giderim,
Kızların boynu eğridir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Antalya-Döşemealtı merkez ve köylerinde yapılan derleme çalışması bulgularına göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

1. Günümüzde ramazan, asker uğurlama ve düğün törenlerinde birçok mâninin halen yaşatıldığı görülmüştür.

2. Bu mânilerin daha çok orta yaş ve üstü insanlar tarafından sözlü gelenekte yaşatıldığı görülmektedir.
3. Yeni kuşaklara aktarılması noktasında projemizin ilgi çekebileceği sonucuna varılmıştır.
4. Yaptığımız “e-mâni kutusu” çalışmamızın ilgi çekeceği düşünülmektedir.
5. Ayrıca yaş grubumuzdaki arkadaşlarımızın sosyal medya uygulamalarında seslendirmesini yaptığımız mânileri daha çok kişiye ulaştırabileceği sonucuna varılmıştır. Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde “e-mâni kutusu” yapım aşaması ve öneriler şu şekilde sıralanabilir:
 1. Günlük hayatımızda kullandığımız bir tablete yaptığımız derlemelerden elde ettiğimiz mâniler konularına göre tasnif edilmiş halde yüklenir,
 2. Kullanacağımız tabletin masaüstü ekranına mâniler; sevda mânileri, asker mânileri ve ramazan mânileri adlı ses dosyaları olarak sıralanır.
 3. Derlenen mânilerin uygun ortamda seslendirme çalışması yapılır.
 4. Yapılan seslendirmeler ait olduğu ses dosyalarına aktarılır.

5. Tablet in ve hoparlörlerin bir kasa üstünde birleştirilmesi için mobilya malzemeleri kullanılır.
6. Dikdörtgen şeklindeki kutumuzun üst kısmına tabletimiz ve yan kısımlarına hoparlörler yerleştirilir.
7. Gerekli bağlantılar yapılır.
8. Tabletimizin masaüstü ekranında ilgili konudaki mâni ikonunu tıkladığımızda mâni seslendirilir.
9. Ülkemizde yapacağımız bu tür çalışmalarla kültür ürünlerimize dikkat çekilebilir ve bunlar da eğitim sistemine dahil edilebilir.
10. Teknolojik ürünler sayesinde de birçok kültür ürünümüze sahip çıkılabilir.

KAYNAKÇA

- Güneş, F.(2010).Öğrencilerde Ekran Okuma Ve Ekranik Düşünme, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,cilt7,1-20
- Henek, H. (2001)Electronic Books And Epublishing: A Practical Guide For Authors. Springer.
- Nuwer, R.(2016).E-kitaplar okuma tarzını değiştiriyor mu? BBC dergisi.

- Önder, I (2010).Elektronik kitap olgusu ve Türkiye’de durum(yayınlanmış yüksek lisans tezi).Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Soydan, E.(2012).E-kitap Teknolojisi Ve Basılı Kitabın Geleceği, Batman Üniversitesi Uluslararası Bilim Ve Kültür Sempozyumu,18-20 Nisan, Batman.
- Tonta, Y. (2000).”Elektronik Yayıncılıkta Son Gelişmeler” Bilgi Dünyası, 1(1) ,89-132, Erişim tarihi:22.05.2007,
<http://yunus.hun.edu.tr/tonta/yayinlari/eyayin99.pdf>
- Ülke, Y.B.(2016). Digitalization Of The Book Publishing Industry: A Study On The E-Book Publishing In Turkey. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

ETKİLİ İLETİŞİMDE KELİMELERİN ROLÜ

Konya Bölge Finaline Katılmıştır.

Şerife AKSU/Melike PEKACAR

10.Sınıf Öğrencileri

Barış KIZILAY Danışman Öğretmen

ÖZET

Sözcük, anlam taşıyan bir cümlenin kurulmasında etken rol oynayan ses ya da sesler topluluğudur. Diğer bir anlamıyla, sözcükler anlam ve dil bilgisi görevi olan en küçük dil birliktelikleridir. Duygu ve düşüncelerin açıklanması ve izah edilebilmesi için öncelikle kelimelerin doğru kullanılması gerekmektedir. Kelimelerin nitelikli seçilebilmesi iletişimi doğrudan etkiler. İletişim, insanların dış dünyayı algılayarak, iç dünyalarında anlamlı iletileri de dış dünyayla paylaştıkları dinamik

bir süreçtir. Bu projede öncelikle iletişim becerisiyle ilgili çeşitli makaleler, dergiler ve uygun kitaplar taranarak bulunan veriler, proje amacı doğrultusunda değerlendirilmiştir. Ayrıca Antalya ili Döşemealtı ilçesinde bulunan liselerdeki 14-16 yaş grubundaki 220 bireyin iletişim kurma becerisi hakkındaki görüşleri 8 sorudan oluşan anket uygulanarak alan tarama yöntemiyle incelenmiştir. Her soruya verilen cevaplar analiz edilmiş, çıkan sonuçlar doğrultusunda ankete katılan bireylerin etkili iletişimin temel unsurları olan kelime seçimi ve algı kabiliyetinin farkında olduğu fakat icraata geçirip anlaşmazlığı ortadan kaldırmakta pasif oldukları gözlenmiştir. Uygulama sırasında başarısızlığa uğrayarak geri bildirim alınamayan iletişim, toplumun ortak ve mühim bir sorunu olarak görülüp sorunun çözülmesi gerektiği öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *İletişim, etkili iletişim, kelime, algı, kelime seçimi*

1.GİRİŞ

İletişim, fikirlerin, düşüncelerin ve bilgilerin paylaşılarak ileti oluşturmasıdır. Doğada var olan canlı ya da cansız varlıklar yaşam süreci boyunca evrenle, süreklilik gösteren iletişim halindedir. İletişim kurma ise sözlü iletişim, yazılı iletişim ve beden dili ile iletişimidir. En öncelikli iletişim şekli sözlü iletişim olarak tanımlanır. Sözlü dil aracılığıyla ile iletişim iki kola ayrılır; Dil ve dil ötesi iletişimidir. Dil yoluyla iletişim insanlar arasında iletişimin gerçekleşmesine zemin hazırlayarak, kendi bünyesinde yaratmış olduğu göstergelerle anlatma becerisini ve işlevini gerçekleştirir. ¹²Aynı zamanda dil ortak bir kültürü paylaşan toplumun sosyalleştirme ve bütünleştirilmesinde etkili bir rol

¹² YALÇIN Süleyman Kaan ve ŞENGÜL Murat, Dilin iletişim sürecinde rolü ve işlevleri, Elazığ; Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

oynamaktadır. Dil ötesi iletişim ne söylediğimizle değil nasıl söylediğimizle ilgilendir. Sözlü dil ile iletişim yazılı dil ile kurulan iletişimi takip eder. ¹³Yazılı dil ile iletişim, düşüncelerin ve duyguların yazıya dökülmesiyle oluşan iletişim şeklidir. Yazı dili ile iletişimi kullanmak sözlü dil ile iletişimi kullanmaktan ziyade iletişim becerisi gerektirir. Üçüncü iletişim şekli olan beden dili ile iletişim, dünya üzerinde yazılı ve sözlü kalındığı yanılığısı oluşmuştur, beden dili konuşma ve yazmanın yanında farkında bile olmadan herkesin bedenleri vasıtasıyla kurduğu iletişim şeklidir.

Sözlü ve yazılı iletişimin nitelikli olmasını sağlayan unsur sözcük kullanımımızdır. Kelimeler doğru seçilmeden etkili bir iletişim kurmamız da mümkün olmaz. Adair'e göre mesajın iletilmesinde sözlük bilgisi gerekmektedir çünkü kelimeler bazen birden

¹³ BHALA P. Prem , 7 Adımda Etkili İletişim , Çev./Esra Çınar ,Arunas yay. İstanbul 2001.e

fazla anlama gelmektedir¹⁴. Kelime seçiminin yanı sıra neyi nasıl söylediğimiz de oldukça önemlidir. Ses tonu, jest ve mimik, diksiyon sözcük seçiminden sonra dikkat edilmesi gereken önemli etkenlerdir. Bu etkenler iletişimi doğrudan etkiler, bu bilgiyi destekleyen en basit örnek Adolf Hitler'in “Çığır açan, devrim yaratan olayların tümü, yazılı dilin değil. Sözlü dilin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.” sözüdür.¹⁵

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Etkili iletişim becerisi, her bireyin özel hayatında ve günlük yaşamında kendini ifade edebilmek, anlatabilmek, karşıdakini anlayabilmek, çıkan problemleri çözebilmek için ihtiyaç duyduğu temel beceridir. Günümüz bireylerinin çoğu etkili

¹⁴ UZUNTAŞ Aysel, Etkili İletişim: Anlatabilmek Ve Anlayabilmek, Kastamonu Eğitim Dergisi S:21(2013), s. 11-30

¹⁵ BHALA P. Prem ,7 Adımda Etkili İletişim , Çev./Esra Çınar , Arunas yay. İstanbul 2001.e

iletişim kurabilmek için yeterli kelime hazinesi ve beceriye sahip değillerdir. Bu bağlamda araştırmanın amacı kelimelerin etkili rolünü tespit etmek ve bu konuda farkındalık yaratmaktır. Araştırmada iki soru göz önünde tutulacaktır ilk olarak insanların kelime hazinesinin neden yetersiz olduğu ikincisi de toplum arasındaki uyuşmazlıkların asıl nedenini zmlenilebilir.

Araştırmanın Yöntemi

Alan taraması yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmanın evrenini Döşemealtı ilçesindeki 500 lise ğrenci oluşturmaktadır. Bu ğrencilerin cinsiyeti göz önünde bulundurularak 245 ğrenci örneklem olarak alınmıştır. Öğrencilere etkili iletişim kurmada başarılı olup olmadıklarıyla ilgili 8 soruluk bir anket verilmiştir bu sorulara verilen cevaplar evet/hayır bağlamında iki başlıkta incelenmiş ve analiz edilmiştir.

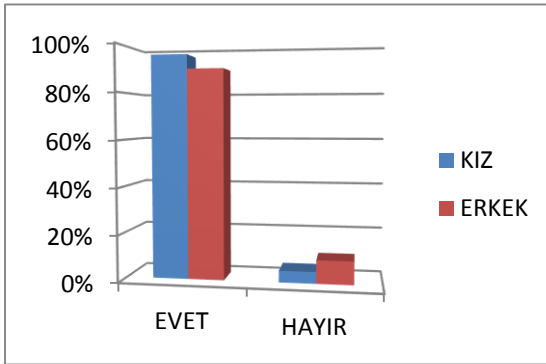
3.BULGULAR

Lise öğrencilerinin etkili iletişim kurma başarılarıyla ilgili sorular iki başlıkta ele alınır.

3.1 Bireye göre kelimelerin iletişimdeki önemi

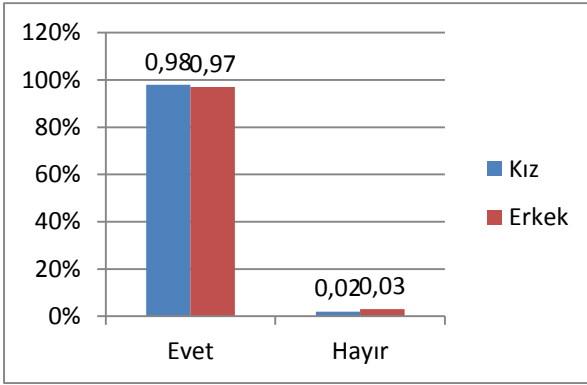
Kelimelerin iletişimdeki önemi cinsiyet gibi değişkene göre çoğunlukla farklılık göstermemektedir. Ancak bireyler kelimenin iletişimde önemli bir yere sahip olduğunu kabul etse de günlük yaşamlarında kullanmakta pasiftirler.

1.Günlük hayatta sizi motive eden ve motivasyonunuzu düşüren kelimeler olduğuna inanıyor musunuz?

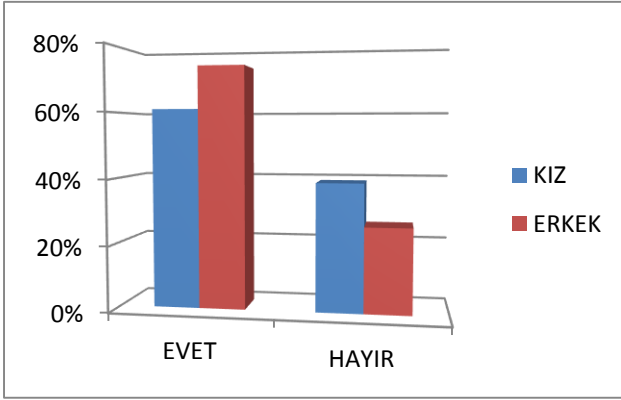
Birinci soruda verilen cevaplara göre kız ve erkek öğrencilerin cevapları göz önünde tutularak kelimelerin sıradanlaşması yerine onları daha etkili bir biçimde kullanabileceğini göstermektedir.

2. İletişim kurarken seçtiğimiz kelimeler sizce önemli midir?

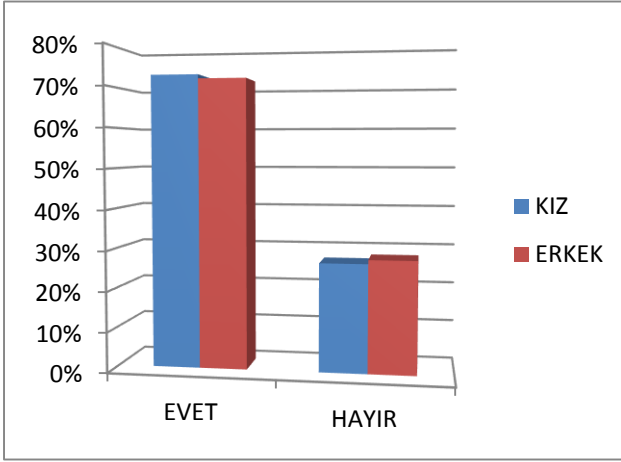
İkinci soruda verilen cevapların sonuçlarına bakılarak günlük yaşamda kelime seçiminin önemli olduğu ve kelimelerin doğru seçilmesi hususunda iletişimin daha etkili ve daha başarılı olduğu görülmektedir. Kişinin kendini ifade etmesinde ve diğer kişileri anlamasında temel amaç olduğu için ilk olarak kelime seçimi akla gelmektedir.

3.Karşılıklı iletişim kurarken kelime seçimlerini doğru yaptığınızı düşünüyor musunuz?

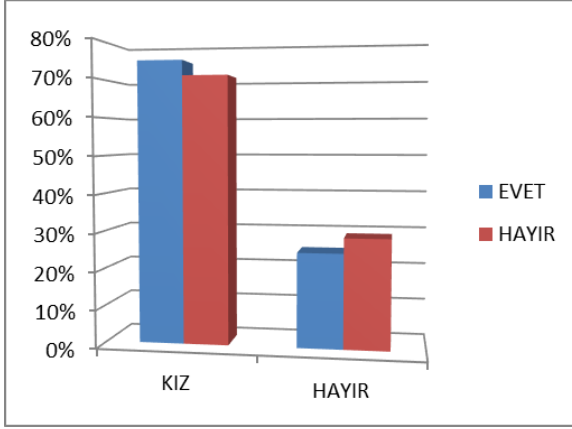
3. sorudaki cevaplara baktığımızda ve 2. Sorudaki cevaplara dayanarak bireylerin kelimelerin iletişimde önemli olduğunu bildiği fakat bunu günlük yaşamlarında kullanamadıkları görülmektedir. Kişiler arası iletişim insanın kendini ve toplumsal alanı kurması, yürütmesi için zorunlu bir koşuldur. Toplumsal alanı kurmak, yürütmek ve karşılıklı etkili bir iletişim kurmak için kelime seçimi önemli bir husustur.

7. İyi konuşma becerisi doğru kelimenin kullanımını mı gerektirir?

Tablo incelendiğinde iletişimde doğru kelimenin iletişimi yüksek oranda etkileyebileceği düşünüldüğü görünmektedir. Amacı etkili iletişim kurmak olan birey kelimeyi anlaşılır ve yerine uygun bir ileti olarak kullanıldığı takdirde başarılı bir iletişim elde edilmiş olur.

8. Kelime hazinesi iletişimle doğrudan etkili midir?

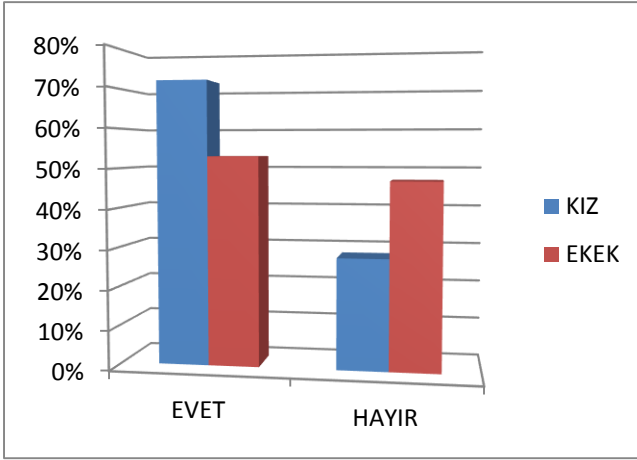

8. sorunun cevaplarına bakarak kelime hazinesinin iletişimle doğrudan etkili olduğu görülmektedir. Bu tezi de şöyle açıklarız; iletişim günlük yaşamımızda bize nesnelere ve insanları tanımlar, bunun başarılabilmesi için de kelime hazinemizin zengin olması gereklidir. Aksi takdirde insanlar ve nesnelere tanımlanamaz ve sağlıklı bir iletişim elde edilemez.

3.2 Bireyle İlgili Konuşma Becerisi

Konuşma becerisinin iletişimdeki önemi

cinsiyet gibi bir değişkene göre farklılık gösterse de konuşma becerisinin iletişimdeki öneminin farkına varılmıştır fakat bu farkındalığa rağmen bireylerin konuşma becerisini iletişimde kullanan adımları bariz bir şekilde görülmektedir. Bireyin karşılaştığı davranış ve durum karşısında kendi duygu ve düşüncelerini açık olarak ifade edilebilmesi (hem kelime becerisi) hem de ses tonu, beden dili gibi etkenlere bağlıdır.

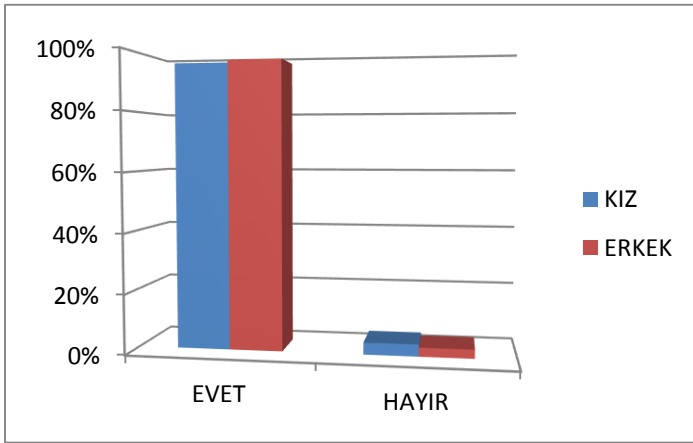

5. Sözlü dil aracılığıyla iletişim en etkili iletişim şekli midir?

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin sözlü

iletişime erkek öğrencilerden daha fazla önem verdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda erkek öğrencilerin konuşma becerisi bakımından kız öğrencilerden daha pasif olduğu görülmektedir. Konuşma ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, söylemek istediğinizi başkalarına nakletmedikçe, başarılı bir konuşmacı olamazsınız. Bunun altında da kelimelerin doğru telaffuzu, hitabet ve jest ve mimiklerimiz yatar.

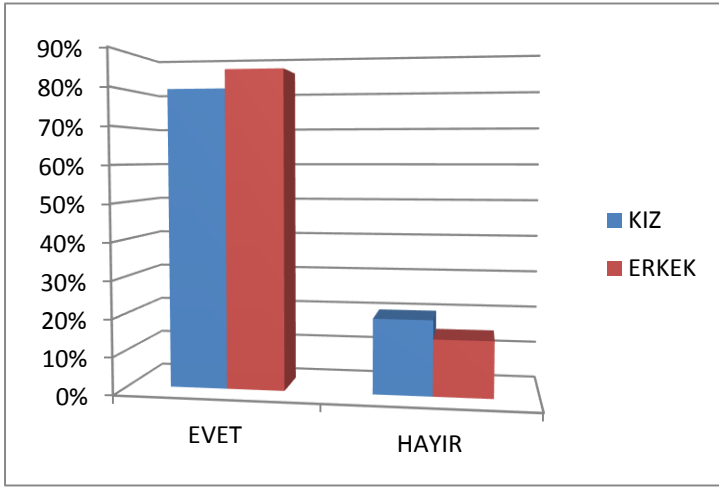
6. İletişimde aynı kelimelere ses tonuyla farklı anlamlar yükleyebilir miyiz?

Tablo incelendiğinde ses tonunu kullanabilmenin iletişimde yüksek oranda etkili

olduğu görülmektedir. Çünkü insanın konuşma sesi zengin bir içeriğe sahip olduğu için sonsuz sayıda cümle kurarak kendini ifade etmesine olanak sağlamaktadır ve bu durum da başarılı bir iletişime zemin hazırlamaktadır.

4. Hayat kalitemiz iletişim kalitemizle ilgili midir?

Tablo incelendiğinde iletişim kalitemizin hayat kalitemizle doğrudan ilişkili olduğu dşnlmş bu takdirde etkili iletişim kurmayı sağlayan bir bireyin günlük yaşamını da aktif bir hale getirir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Etkili iletişim, eğitim -öğretim yahut temel insan ilişkilerinde anlaşmazlığı ortadan kaldırma ve iletişimi daimi kılma açısından önemli bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın sağlıklı ve geri bildirim alınarak gerçekleştirilebilmesi için iletişim sırasında kelimelerin doğru seçimi, ses tonunun kullanımı, jest ve mimiklerimiz de dikkat edilmesi gereken unsurlardır. Kelime seçimi, ses tonu kullanımı, jet ve mimiklerimizin yanı sıra etkili bir iletişim sağlanabilmesi için yapmamız gerekenlerden biri de karşımızdakiyle duygudaşlık kurmaktır. Bizim iletişim kurarken yapmamız gerekenler olduğu gibi karşı tarafında etkin bir şekilde bizi dinlemesi gerekmektedir. İletişim kurmanın dikkat edilmesi gereken birçok unsuru olsa da en temelde anlatabilmek, karşıya aşılacak istenenin verim alınabilecek şekilde aktarabilmek yatar. Verimli bir geri bildirim alınacak aktarımda kelime seçiminin doğruluğuyla sağlanır. Çevreyi algılayıp,

kavramamız ve düşüncelerimizi aktarabilmemiz bir dünya farkındalığı yaratabilir. Nasıl bir dünya farkındalığı yaratabileceğimiz seçtiğimiz kelimelerin gücüne bağlıdır. Toplumda etkili bir iletişim kuramama problemi büyük bir sorundur.

14-16 yaş grubundaki 220 öğrenciye uygulanan anket analiz edildiğinde, insanların kelime seçiminin öneminin farkında olduğu ancak uygulamada yetersiz olduklarını kabul ettikleri tespit edilmiştir. Bireylerin kelime hazinesinin geniş olması gerekmekte bunun içinde bol bol okuma çalışması yapılmalıdır. Toplum içerisindeki iletişim kurma amacıyla olan bireyler çoğu zaman kullandıkları kelimelerin anlamlarını bilmemekte ve araştırmamaktadır. Sonucunda ise aşılması zor anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır. Proje bağlamında, etkili iletişim kurabilme becerisinin temelde yatmakta olduğunu, toplum açısından da büyük bir önem taşıdığını, kelimelerin sanıldığından daha güçlü ve dikkat edilmesi gerektiğini tespit ettik. İletişim sorunları açısından bir farkındalık yaratmak

amacıyla başlanmış ve sonuncunda da aslında iletişim kurmanın en temel sorun olduğu kanısına varılmıştır.

KAYNAKÇA

YALÇIN Süleyman Kaan ve ŞENGÜL Murat, Dilin iletişim sürecinde rolü ve işlevleri, Elazığ; Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

BHALA P. Prem, 7 Adımda Etkili İletişim, Çev./Esra Çınar, Arunas yay. İstanbul 2001.e

UZUNTAŞ Aysel, Etkili İletişim: Anlatabilmek Ve Anlayabilmek, Kastamonu Eğitim Dergisi S:21(2013), s. 11-30

KANTEMİR Prof. Dr. Enise, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Ankara: Engin Yay.

EROĞLU Erhan, ATAİZİ Murat, YÜKSEL Aysun, Yüksel Haluk, Etkili İletişim Teknikleri, Eskişehir: TC Anadolu Üniversitesi Yayını No:2775, Açık Öğretim Fakültesi Yayını:1733

DAĞ İsa, Etkili İletişimin Eğitim Yönetiminde Rolü, Bakü/ Azerbaycan: Qafgaz Üniversitesi,2014, no:1,199-214

İSLAMİYET ÖNCESİNDEN GÜNÜMÜZE TÜRKLERİN GELENEK, İNANIŞ VE KÜLTÜRLERİ

Yusuf Ziya YILMAZ 9.Sınıf Öğrencisi
Ayşe GÖKBAYRAK Danışman Öğretmen

ÖZET

Türklerin geçmişini araştırdığımızda MS 1. yüzyıla kadar gitsek de bizler ilk yazılı belgelerimiz olan Orhun Abidelerini başlangıç sayarız. Ancak toplumda Türklerin varlığının İslamiyet öncesine dayandığı pek bilinmez. Bu dönemden günümüze kadar gelen birçok gelenek, inanış ve kültürel özellik olmasına rağmen kökene inilmez.

751 yılında yapılan Talas Savaşı'nın ardından Müslüman olan Türklerin yaklaşık yedi yüz yıllık geçmişlerini unutmadıklarını kanıtlayan çok sayıda gösterge mevcuttur. Amacımız geçmişimizle bağımızı kuvvetlendirmek, İslamiyet öncesi değerlerimizi yeni nesillere anlatarak bilinç kazandırmaktır. Köklü bir tarihe sahip olmayan milletlerin kendine efsanevi bir tarih yazma çabası içinde olduğu günümüz dünyada köklü geçmişimizi yeni nesillere aktarmayı görev biliyoruz.

Konumuzla ilgili araştırma yapmaya başladığımızda çok sayıda akademik çalışmaya ulaştık. Bu araştırmaların hemen hemen hepsi sadece

bir gelenek, inanış ya da kültürümüz ile ilgiliydi. Bunlardan yararlanarak günümüzde geçerliliğini koruyan ya da yaşamımıza giren adetlere kaynaklık eden özellikleri derledik. Günlük yaşamla bağlantısı olmasına özen gösterdik. Çevremizdeki, ailemizdeki büyüklerimize danışarak bugünkü uygulamalarıyla ortaya çıktığı dönemdeki uygulamalarını karşılaştırdık. Anılarından birikimlerinden yararlandığımız anne-babalarımızın, ninelerimizin-dedelerimizin anlattıkları gelenek ve inanışların çoğunun İslamiyet öncesine dayandığını bilmediklerini gördük. Sözlü olarak, yaparak-yaşayarak aktarılan bu özelliklerin geçmişine, nereye dayandığına hatta çoğu zaman ne anlama geldiğine bakılmaksızın uygulanmaya devam edildiğini gördük. Batıl inançlar olarak değerlendirdiğimiz, genellikle Şamanizm kaynaklı alışkanlıkların İslamiyet ile bağdaştırıldığını, yapılmazsa, uygulanmazsa günah olacağına inanıldığını hayretle gördük.

Gelişen teknoloji ile hızla küreselleşen dünyada yanlış batılılaşma rüzgârına kapılmadan özümüzü kaybetmeden gelenek ve inanışlarımızın sürdürülmesini istiyoruz. Ancak bunu yaparken neyi neden yaptığımızı, bunların nasıl ortaya çıktığını bilmek ve sorgulamak gerekliliğine de inanıyoruz.

Anahtar kelimeler: *İslamiyet öncesi, gelenek, inanç, kültür*

1.GİRİŞ

Taradığımız akademik çalışmalarda İslamiyet öncesi ile ilgili çok ayrıntılı bilgilere ulaştık. Ancak biz, gençlerin geçmişle bugün arasında bağlantı kurmasını sağlamak istediğimiz için konumuzu İslamiyet öncesinden bugüne aktarılan, halâ uygulanan gelenek inanç ve kültürden örneklerle sınırlandırdık. Asya Hun Devleti'nden Karahanlılara kadar devlet yönetiminden sanata, ticarete kadar uzanan birçok bilgiye ulaştık.

Bulgularımızı günümüzle ilişkilendirmek düşüncesi ile yola çıktığımızda sadece Anadolu'da değil modern yaşamın hüküm sürdüğü büyük şehirlerde de devam ettirilen gelenek, inanış ve kültürel özellikleri ön plana çıkardık.

2.YÖNTEM

*Saha çalışması yöntemi kullandık.

*Saha çalışmasında elde ettiğimiz bilgileri düzenledik

*Konumuz ile ilgili Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Halk Bilimi ve Sosyoloji alanlarında yapılan akademik çalışmaları inceledik.

*Konumuz ile ilgili görsel kaynaklardan ve belgesellerden yararlandık

3.BULGULAR

Çam Süsleme Geleneği

Hristiyanların Noel olarak adlandırdıkları İsa'nın doğuşunu kutladıkları Türklerde yeniden doğuş bayramıdır. Türkler tek tanrılı dinlere girmeden önce yeryüzünün ortasında bir akçam ağacı olduğuna inanıyor ve bunu hayat ağacı olarak nitelendiriyordu. Bu ağaç halı-kilim ve birçok işlemede motif olarak yer alıyordu. Hayat ağacının yanı sıra güneş de Türkler için büyük önem arz ediyordu. İnançlarına göre gecelerin kısılp günlerin uzamaya başladığı 22 Aralık tarihinde gece ile gündüz savaşıyor, sonuçta gün geceyi yeniyordu. Bu zafer akçam ağacının altında şenliklerle kutlanıyor buna da NARDUGAN bayramı deniyordu. Nar: güneş, tungan: doğan; Nardugan: doğan güneş anlamına geliyordu. Bu bayramda edilen dualar Tanrıya ulaşsın diye akçam ağacının altına hediyeler koyuyorlar, dallarına çaput bağlayarak yeni yıl için dileklerde bulunuyorlardı. Bu bayram öncesi evler temizleniyor, güzel, temiz ya da yeni giysiler giyiliyor, ağacın etrafında şarkılar söylenip oyunlar oynanıyordu. Aile büyükleri ziyaret edilerek, toplu aile yemekleri, yaş-kuru meyveler yeniyordu. Aile ve dostlarla kutlanan bayramların ömrü uzatacağına yeni yılın bereketli olacağına inanılıyordu.

Sadece Orta Asya'da yetişen akçam ağacını ve ağaç süsleme geleneğini Hristiyanlar Avrupa'ya giden Hunlardan öğrenmiştir. Yılbaşı ağacı

süslemenin temeli Nardugan Bayramı'na yani Türk kültürüne dayanır.

Kırmızı (Al) Geleneği

Eski çağlardan günümüze Türklerin kıyafetlerinde kırmızı, yeşil ve sarı renkler ağırlıktaydı. Bunlardan özellikle kırmızıyı Türklerin rengi olarak nitelendirmek mümkündü. Göktürklerde al kaftan ve cübbe hakanlık simgesiydi. Kızının adı Al-Altun olan Cengiz Han'ın da al bir kaftana sahip olduğu biliniyordu. Karahanlı, Selçuklu hükümdarlarının bayrakları, tuğları, saltanat şemsiyeleri, otağları ve giydikleri çizmeler hep kırmızı idi. Eski Türk çadır, halı ve kilimlerinin desenleri de hep kırmızı ve sarı renklerden oluşmuştur. Bu nedenle Türk tarihinde kırmızı hem saltanatın hem de halkın çok sevdiği renklerden biri olmuştur.

Türkler için al, kutsal ve tanrısal bir renktir. Bu nedenle Oğuz Türkmen boyları börk adı verilen şapkalarının tepe kısmında Tek Tanrı ve Gök Tanrı inancına bağlı olarak kırmızı rengi kullanmışlardır.

Günümüzde de kırmızı (al) geleneği çeşitli biçimlerde devam etmektedir. Gelin olan kızların beline baba evinden çıkmadan önce abisi ve babası tarafından kırmızı bir kurdele bağlanır. Kimi yörelerde buna kudret kuşağı denir. Gittiği evde kudretli ve çalışkan olması anlamına gelir. Kimi yörelerde ise bekareti temsil eder.

Gelinlere örtülen kırmızı duvağın gelinin baba evinden ayrılışındaki hüznü gizleme, damadın gelinin yüzünü düğün sonuna kadar görmesini engelleme gibi anlamları vardır. Nişan öncesi yüzüklere kırmızı kurdele bağlanır. Bu uğuru ve kısmeti temsil eder. Kötü ruhların şerrinden korunma sağlandığına inanılır.

Loğusa kadınların başına bağlanan kırmızı kurdelenin anneyi ve bebeği “Albız” adı verilen şeytandan koruduğu düşünülür.

Kurban İnanışı

Hangi inanç sistemine dahil olursa olsun Türklerde tarih boyunca kurban uygulamasına rastlanır. Kurbanın sunulmuş amaçları arasında tapınma, dua, şükür, ölüm; yağmur yağması, hastalıktan kurtulma, barış ve zafer kazanma isteği bulunur.

Eski Türklerde kurban Gök Tanrıya sunulurdu. Göktürkler, her yılın beşinci ayının ikinci onunda yurdun ileri gelenleri ile birlikte Botengri adını verdikleri bir tepeye çıkarak kurban keserlerdi.

Eski Türkler Gök Tanrıya inandıkları kadar doğaya da inanırlar onun için de kurban verirlerdi. Dağ, tepe, ırmak, vadi, kaya, mağara, ağaç, orman, göl, deniz vb. Bunların bir kısmından iyilik, bir kısmından kötülük geldiğine inandıkları için tabiat

ruhlarına at ve koyun kurban ederlerdi.

Eski Türklerde tuğa ve bayrağa kurban sunma geleneğine de rastlanır. Destanlarda tuğlara ak-boz at veya kısrak kurban edildiği anlatılır. Bu gelenek Osmanlı'da da devam eder.

Ölüm Törenleri

Ölünün ardından yoğ aşı denilen törenlerle ölüyü doyurmak, memnun etmek amaçlanmıştır. Bu törenlerde “Ye, iç bize ve hayvanlarımıza dokunma! “anlamında yakarışlarda bulunulurdu. Orhun Yazıtlarında yoğ (yuğ) törenlerinin oldukça görkemli olduğu anlatılır. Kültigin için yapılan ölüm töreninde çok sayıda konuk hükümdarın olduğundan söz edilir.

Ölülerin gün batımından önce gömülmesi geleneği de İslamiyet öncesine dayanır. Eski Türkler gün batımı ile birlikte yerlerin kilitlendiğine inanırlar. Bu nedenle de güneş batmadan önce defin işlemini tamamlarlar.

Eski Türklerde mezarların üzerine toprak yığılarak kurgan adı verilen tepecik oluşturulurdu. Orhun abidelerinde olduğu gibi ölen kişinin kim olduğunu belirten taşlar dikilirdi. Mezar gizleme geleneği yoktu. Aksine büyük ve özel mezarlar yapılırdı. Mezarlara taş dikilmesi ve bu taşın süslenmesi İslam coğrafyasına bakıldığında sadece Anadolu'da görülür. Mezarlarda ayakucunda bulunan küçük suluklar da eski Türklerden kalmadır. Ruhların susadıklarında oradan su içtiklerine; kuşların, börtü-

böceğin içtikleri suyun ölen kişinin ruhuna faydalı olacağına inanılır.

Ölen kişileri anmak için müzikli ayin yapma geleneğine de eski Türklerde rastlanır. İslam dininde müzikli ayin yoktur. Anadolu'daki mevlit ve ilahiler İslamiyet öncesinden gelen bu geleneğe dayanır.

Defin işlemini takip eden 7., 21.ve 40.günlerde toplanıp dua da okumak eski Türklerden günümüze ulaşan bir uygulamadır. İnanışa göre ruhun bedeni terk etmesi 40 gün sonra gerçekleşir. Şamanlar ölünün ruhu evi terk etsin, gökyüzüne doğru yolculuğa başlasın eve diğer ruhlar dolmasın diye cenaze evinde toplanarak tören yaparlar.

Nazar İnancı

Eski Türklerin kendini, sevdiklerini, evini, hayvanlarını, bağ-bahçesini kötü ruhlardan korumak için geliştirdiği birtakım uygulamalar vardır. Bu uygulama farklı nesnelere nazardan korunmak istenilen kişinin, hayvanın yahut mekânın herhangi bir yerine yerleştirilmesi esasına dayanır. Bu nesnelere soğan, sarımsak, üzerlik gibi doğa kaynaklı da olabilir; nazar boncuğu, göz boncuğu, deve boncuğu olarak adlandırılan taşlar da olabilir.

Türk halkında nazar olgusu çok yaygın, eski bir inançtır. Bazı kişilerin olağandışı özellikleri olduğu bunları bakışlarıyla karşısındaki kişiye aktarabileceği

düşünülür. Bunun için önlem alınır.

Nazar: Bakma, bakış anlamlarına gelir. Kuran-ı Kerim'deki Kalem suresinin 51-52. Ayetlerinin de nazara işaret ettiği bilinir.

Çaput Bağlama, Dilek Dileme

Çaput bağlama Şamanlardan kalan Gök Tanrıya adak geleneğidir. Çeşitli dilek ve isteklerin yerine gelmesi inancıyla kutsal sayılan yerlere, ağaçlara bez parçaları bağlanır. Bu bezler onu bağlayan kişinin vücudundan bir parça olarak kabul edilir. Kansız kurban olarak adlandırılan “Saçı” geleneğinin devamıdır.

Günümüzde bu eski gelenek doğadaki her varlığın bir ruhu olduğu inancı çerçevesinde devam etmektedir.

Sağ Ayak ile Girmek, Su Dökerek Uğurlamak, Tahtaya Vurmak

Kapıdan çıkarken ya da bir yere girerken sağ ayağın önce atılması Şaman kültüründen gelen bir alışkanlıktır. Sol ayağa öncelik verilmesinin uğursuzluk getireceğine inanılır.

Eski Türklerde kutsal sayılan su bereketi de temsil eder. Uzak bir yere gidecek olan kişinin ardından dökülen su “Sağ-salim git gel, yolun su gibi aksın.” anlamlarına gelir.

Olumsuz bir haber karşısında “Aman bizim başımıza da gelmesin” anlamında, kötülüklerden

korunmak amacıyla orta ve işaret parmaklarının eklem yerleriyle tahta yani doğadan gelme bir yüzeye vurulur. Bu adet Bering Boğazı'nı geçip kıta yerlileriyle karışan Şamanlardan gelmedir. Bu nedenle benzer bir uygulama “Knock on the wood” cümlesi kullanılarak Amerikalılar tarafından da uygulanır. İngiltere ve Avustralya'da da “Touch wood” diye bilinir.

Göçebe olarak yaşayan eski Türkler ormana girerken kötü ruhları kovmak için ağaçlara vurarak ses çıkarırlar bu yolla kötülüklerden korunacaklarına inanırlardı.

Halı-Kilim Motifleri

Doğa ile iç içe yaşadığı için ondan gelecek zararlardan korkan eski Türkler önce gıysilerine daha sonra da kullandıkları halı ve kilimlere yılan, akrep, çıyan, kunduz, gibi yabancı hayvanların şekillerini çizer, işlerdi. Bu motiflerin tehlikeli gördükleri hayvanları yaşam alanlarından uzak tutacağına inanırlardı.

Günümüzde dokunan halı, kilim, örtü, perde gibi eşyalara işlenen, dokunan motifler bu inanıştan doğmuştur.

Ad Koyma Geleneği

Eski Türklerde çocuklara ad koymak, çok önemli bir olay olarak kabul edilirdi. Çocuğun adı ile alın yazısı arasında bir bağ olduğuna inanılırdı. Dede

Korkut Hikâyelerine bakıldığında çocuğa verilen ismin geçici olduğu savaşta ya da avda gösterdiği bir kahramanlıktan sonra asıl ismini alacağı belirtilirdi. Eski Türklerde kişi adlarının sihirli bir etkiye sahip olduğuna inanılır, çocuk hastalanırsa adının ağır geldiği kanısına varılarak daha basit anlamlı bir isimle değiştirilirdi. Oğuz Kağan Destanı'nda gördüğümüz gibi Göktürklerde Oğuz'un oğullarına verdiği Gün, Ay, Yıldız, Gök, Dağ, Deniz gibi tabiat kökenli isimler yaygındır. Uygurlar ise bilimin doğadan üstün olduğu düşüncesiyle Bilge Kağan, Kutluk Bilge gibi isimler öne çıkar. Yine Uygurlarda bir dönem Budizm'in etkisiyle Buda dininin ilahlarının adları verildi. Bu eğilim daha çok yönetici tabakasında görülürken halk rağbet göstermedi.

Eski Türklerde Gök Tanrı İnancı Budizm, Maniheizm, Şamanizm etkisiyle isimlerde kadın erkek ayrımı belirgin değildir. Bunda dilimizde eril-dişil kavramının etkisi büyüktür. İslamiyet'in kabulünden sonra Arapça, Farsça adlar yaygınlaşmıştır.

4. SONUÇ

Çam Süsleme Geleneği

*Çam süsleme geleneğinin Hristiyanlara ait bir ritüel olduğu düşünülmektedir. Aslında Hristiyanlar Avrupa'ya giden Hunlardan öğrenmiştir. Türklere ait bir gelenektir.

*Hristiyanların Noel olarak adlandırdıkları ve İsa'nın doğumunu kutladıkları tarih Türklerde de Nardugan Bayramına denk gelir. Türklerin kutladığı İsa'nın doğumu değil gece- gündüz savaşının gündüzün zaferiyle sonuçlanması ve günlerin uzamaya başlamasıdır. Doğa ile içi içe yaşayan, doğa olaylarına birçok anlam yükleyen Türkler için tabiatın bu değişiminin bayram olarak kutlanması doğaldır. Bir başka kültürlerin önemli bir gününe denk gelmesi değerini düşürmez. Taklit olduğu anlamına gelmez.

*Akçam ağacı sembolü Türkler için önemlidir. Hayat ağacı olarak da adlandırılır. Halı-kilim ve birçok işlemede yer alır. İslam mimarisinde süslemelerde görülür. Günümüzde de aileyi, soyun ilerlemesini sembolize ettiği düşünülerek takılarda sıkça kullanılır.

Kırmızı (Al) Geleneği

*Türkler için her daim özel bir renk olan kırmızı günlük yaşamda sıklıkla kullanılır. Günümüzde de bu kullanım devam etmektedir.

*Gelinin beline bağlanan kırmızı kurdele, nişan yüzüklerini birleştiren kırmızı kurdele, yeni doğum yapan annelerin başlarına bağladıkları kırmızı kurdele bu geleneğin hala devam ettiğini gösterir. Günümüzde eski Türklerde olduğu gibi kötü ruhlardan korunma anlamı taşımasa da İslamiyet

öncesinde var olan bir ritüelin günümüze taşınmasıdır.

Kurban İnanışı

*İslamiyet'te vacip sayılan kurban ibadeti İslamiyet öncesinde de var olan bir uygulamadır. Türklerin yüzyıllardır gelenekleri içinde yer alan kurban inancını Müslüman olduktan sonra sürdürmeleri doğaldır. Günümüzde bunun bilinmemesinden doğan ön yargılar İslam dinine yönelmektedir. Eski Türklerde kurban inancı “Kanlı Kurban ve “Kansız Kurban” olarak ikiye ayrılır. Kansız kurban günümüzde adak olarak bir şeyler dağıtma, sadaka verme şeklinde devam eder. Bu inancın da kökeni İslamiyet öncesidir.

Ölüm Törenleri

*Ölüye duyulan saygı, ölen kişinin yakınlarını yalnız bırakmama, ölen kişileri belli aralıklarla dualarla anma geleneği de İslamiyet öncesine dayanır.

*Eski Türklerde “Yoğ aşısı” adı verilen yemek günümüzde de cenaze ardından yapılıp dağıtılan, taziyeye gelen misafirlere ikram edilen pişi, pide, helva vb. yiyeceklerde görülür.

*Yakınını kaybeden aileye uzun süre yakınlarından, komşu ve akrabalarından yemek götürülür. Günümüzde geleneklerinden uzaklaştığını düşündüğümüz kişiler bile baş sağlığı ziyaretine

giderken yiyecek bir şeyler götürür. Bu evde yapılamasa bile dışardan alınır. Geleneğin sürmesi açısından bu bile çok önemlidir.

*Eski Türklerde var olan mezarların tümsek “kurgan” şeklinde olması, mezar taşı dikilmesi, mezar taşlarının ayakucuna küçük suluklar konması âdeti günümüzde de devam etmektedir. Anadolu dışındaki Müslümanlarda görülmeyen bu gelenek İslamiyet öncesinden yadigârdır.

*Ölünün defnedilmesinin ardından toplanılarak yapılan yedisi, kırkı vb. adlandırılan dua okuma törenleri de eski Türklerin geleneklerinden günümüze kadar ulaşmıştır. Bunlar İslami kaidelerde yer almaz.

*Eski Türklerin tüm ayinleri müzik eşliğinde yapılırdı buna ölüm törenleri de dahildi. Bu törenlerde ezgi eşliğinde dualar okunurdu. Günümüzde mevlit ve ilahiler bu geleneğin devamıdır. Ezgi eşliğinde dua ya da Kuran okuma İslam dininde yoktur.

Nazar İnancı

*Bu inanç da eski Türklerden günümüze kadar gelmiştir. Aynı zamanda İslam dininde de yer alır. İslamiyet öncesinde nazardan yani kötü bakışlardan korunmak için boncuk ya da farklı nesnelere korunacak kişi, hayvan ya da eşyanın farklı yerlerine konurdu. İslamiyet’te ise nazardan korunmanın çaresi dua okumak ya da dua yazılı muskalar taşımak şeklindedir. Nazar boncuğu hem dekoratif olarak

kullanılır hem de Türk kültürünün sembolü olarak dünyaca bilinir.

Çaput Bağlama, Dilek Dileme

*Ağaçlara çaput (bez parçası) bağlama Şamanların Gök tanrıya sundukları kansız adak şeklidir. İslamiyet'te yeri yoktur. İslamiyet öncesinden gelen bu gelenek Anadolu'da devam etmektedir. İnsanlar çeşitli dileklerinin bu adak sayesinde gerçekleşeceğine inanırlar.

*Bunun devamı olarak türbelere, yatırlara giderek dilek dilemek de İslamiyet'te olmayan Şaman inanç sisteminin yansıması şeklinde zuhur eden bir ritüeldir.

Sağ Ayak İle Girmek, Su Dökerek Uğurlamak, Tahtaya Vurmak

*Bir yerden çıkarken ya da bir yere girerken sağ ayağı önce atmak Şaman kültürünün yansımasıdır. Aksinin uğursuzluk sayılacağı inancı günümüzde de devam eder.

*Bereketi temsil eden suyun yolculuğa çıkacak kişinin hemen ardından dökülmesi eski Türklerin bir uygulamasıyken günümüze kadar gelmiştir.

*Doğayla iç içe yaşayan Eski Türklerin özellikle orman ve ıssız yerlere girerken kötü ruhları kovmak amacıyla ağaca vurarak ses çıkarma alışkanlıkları günümüze kadar ulaşmıştır. Aynı zamanda bu alışkanlığın kültürel etkileşim ve göç sonucunda

Amerika, Avusturalya ve İngiltere halkı arasında benzer şekilde uygulandığı görülmektedir.

Halı-Kilim Motifleri

*Türk kültürünü yansıtan motiflerin hemen hepsi İslamiyet öncesinden günümüze kadar gelmiştir. Doğadan esinlenilerek yapılan bu motifler günümüzde kullanılmaya devam etmektedir.

Ad Koyma Geleneği

*Yeni doğan çocuklara ad koyma Türkler için her dönemde önemlidir. Çocuğun adı ile alın yazısı arasında bir bağ olacağına inanan eski Türklerin düşüncesi günümüzde de devam eder.

*İslamiyet'in etkisiyle birlikte Arapça-Farsça kökenli isimlere yönelim artmış olsa da eski Türklerden gelen doğadan, doğa olaylarından yola çıkarak isim vermek halen yaygındır.

*Bebekken hastalanan çocuğa adının ağır geldiği düşüncesiyle isim değiştirme âdeti de sürmektedir.

5. ÖNERİLER

Yaptığımız bu çalışmayla Türk kültür, gelenek ve inançlarının kökenine inmeyi amaçladık. Tarih bilinci, okuma alışkanlığı zayıf olan gençlerimizde küçük de olsa bir farkındalık oluşturmak çalışmamızdan yola çıkarak verdiğimiz bilgileri

araştırıp bilgi edinme güdüsü yaratmak istiyoruz.

Günümüzde Türk insanı geçmişimiz, tarihimiz dendiğinde en fazla Osmanlı Devleti dönemine kadar gidebilmekte, yalan yanlış bilgilerle tarihimizi kültürümüzü sınırlandırmaktadır. Hâlbuki Osmanlı döneminde saray ve çevresi kendine özgü bir yaşam sürerken Anadolu insanı İslamiyet öncesinden gelen inanış, kültür ve geleneklerini sürdürmüştür. Çalışmamızda yer alan örnekler de onlar sayesinde bugünlere ulaşmıştır. Özellikle gençlere önerimiz tarihin, kültürün, inanışların ve geleneklerin de sorgulanabilir olduğunu unutmamalarıdır. Neyi, neden yapıyoruz? Bu gelenek ya da inanış nereden geliyor? Sorularını sormalarıdır.

“Bu ne kadar da saçma bir şey” demeden önce “Nereden acaba bu?” sorusunu sordurup araştırmalarını sağlayabilirsek ne mutlu bize.

KAYNAKÇA

ABDURRAHMAN, V. (2004) Türklerin Ad Koyma Gelenekleri Üzerine Bir araştırma, Ankara.

KÜÇÜK, S. (2010). Eski Türklerde Renk Kavramı, Ordu

GÖMEÇ, S. (1998). Şamanizm ve Eski Türk Dini, PAÜ Eğitim Fak. Derg. Sayı 4.

UCA, A. (2004). Türk Toplumunda Ad Verme Geleneği, Erzurum

ABALI, İ. (2018). Yörük Fıkralarında Eski Türk İnanış ve Geleneklerinin İzleri, Denizli

<https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/eski->

turk-devletleri-turk-yurtlari-turk-
topluluklari/turklerin-tanrisi/samanizm-ve-
tengricilikten-gelen-turk-adetleri/
[https://onedio.com/haber/-hepimiz-biraz-samaniz-
dedirten-17-adet-ve-gelenek-440443](https://onedio.com/haber/-hepimiz-biraz-samaniz-
dedirten-17-adet-ve-gelenek-440443)

TÜRK EDEBİYAT DÖNEMLERİNİN MONOPOLY'E UYARLANIŞI “TEDO”

Berru Firdevs BİLGİN/ Esmanur DÖNER

10. Sınıf öğrencileri

Barış KIZILAY Danışman Öğretmen

ÖZET

Edebiyat hangi milletin olursa olsun o milletin kendi dili ile oluşturduğu sanat eserlerinin bütününe verilen isimdir. Dolayısıyla Türk Edebiyatında Türk Dili ile oluşturulmuş eserler anlamında kullanılır. Türk Edebiyatının tarihi 1500 yıl öncesine dayanmaktadır. Türk Edebiyatı tarih, din, dil, coğrafya, ekonomi ve siyasi gibi unsurların etkisi ile üç ana kola ayrılmıştır. Bu üç ana kol ise kendi içlerinde gruplara ayrılmıştır.

TÜRK EDEBİYATI DÖNEMLERİ

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı

İslami Dönem Türk Edebiyatı

Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

Bu çalışmanın amacı; Monopoly'i Türk Edebiyat dönemleri oyununu lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Edebiyatı eğitiminde kullanılabilecek eğitsel bir oyun şeklinde uyarlamak geliştirilen oyunun öğrencilere Türk Edebiyat dönemlerini öğretmedeki etkisini ve öğrencilerin oyun hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

Monopoly'nin oyun düzeni esas alınarak edebiyat eğitiminde kullanılabilir bir oyun geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Edebiyat, edebiyat tarihi, eğitsel oyun, monopoly, tedo*

1.GİRİŞ

Edebiyatımızın dönemleri, dönemlerde yazılan sanat eserleri ve bu sanat eserlerini yazarlar lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında öğrenmeleri gereken konular arasında yer almaktadır. Bu konunun salt bir bilgi aktarımına dayalı olarak ayrıntılı bir şekilde öğrencilere aktarılması onları kaygıya düşürebilir. Böylece daha kolay, anlaşılır ve eğlenceli hale getirerek öğrencilerin dikkatlerini çekmeyi, ezber yapmadan oyun üzerinden tekrarlayarak bilgilerin kalıcı hale gelmesi sağlanmıştır.

1.1. Edebiyat Kavramı

Edebiyat kelimesinin, Arapça 'edep'ten kaynaklandığı söylenmektedir. Başlangıçta 'davet' anlamında kullanılan bu söz, zamanla halk arasında gözlemlenen en güzel, ahlak, insanı kötülüklerden koruyan iyiliğe sevk eden meleke, güzel huy anlamlarını kazanır. Daha sonrada söz söyleme ve ifadeyle ilgili her türlü çalışmanın genel adı olarak kullanılmıştır. Kişilerin sözlü ve yazılı ifadelerinde hataya düşmelerine engel olmak için öğrenilen ve

kullanılan kurallar bütünü bu kelimeyle ifade edilmiştir. 19. yüzyılda bile edebiyat iyi huy öğretici, ahlak kazandıran bir disiplin olarak değerlendirilmiştir.

Günümüzde edebiyat; tarihsel, sosyal ve kültürel alandan hareketle, dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen genel addır.

1.2. Edebiyat Tarihi Kavramı

Edebi eserlerin ve onların meydana getirdiği okuyucu, dinleyici ile eser arasındaki tesir alışverişinin dünyasına edebiyat hayatı demekteyiz. Tarih kavramını da geçmişe ait medeniyet, siyaset ve devletlere ait malzeme yığını değil, bu malzemeleri değerlendiren bilgi dalı olarak anlayalım. Edebiyat hayatını anlatan edebiyat tarihi ise, tarih bilgi sahasından ayrılıp mustakilleşme çalışmalarını sanat tarihinden de, arkeoloji ve etnolojiden de, dinler tarihinden de önce neticelendirilmiştir.

1.3. Eğitsel Oyun Kavramı

Öğretmenler mesleki yaşantılarda farklı özelliklere sahip öğrencilerle karşılaşabilmektedir. Eğitsel oyunlar, kendiliğinden oluşan sosyal ortam sayesinde öğrencilerin işbirliği içinde, paylaşma, yardımlaşma, başkalarının düşüncelerine saygı duyma, kurallara uyma, hak ve özgürlükleri koruma, arkadaşlık ilişkileri kurma gibi sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Bu farklı özellikler; yaş, konu alanı ve sosyo-ekonomik durumlarda olabilmektedir.

Bu durumlar, öğretmenlerin farklı strateji, yöntem ve tekniklerden haberdar olmalarını ve kullanmalarını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerinin öğrenme gereksinime ve anlatacağı konuya göre farklı öğretim yöntem ve tekniklerini derslerinde kullanabilmelidir. Bu farklı yöntem ve tekniklerden biri de eğitsel oyunlardır.

Eğitsel oyunlar, öğrencinin sınıf ortamında öğrendiği bilgileri tekrar edebilmesini sağlayan bir öğretim tekniğidir.

1.4. Monopoly Kavramı

Monopoly, emlakçılık konulu, zar ile oynanan bir masa oyunudur. Parkers Brothers tarafından üretilmiştir. Monopoly sözcüğü İngilizcede ‘tekel’ anlamına gelir. Oyuncuların amacı mümkün olduğunca çok emlak satın alarak (tekel olarak) diğer oyuncuları iflasa sürüklemektedir.

1.5. Derslerde Eğitsel Oyunun Yeri

Oyuna eğitim bilimleri açısından bakıldığında iki tür oyun tanımı yapılır. 1.Amaçsız yalnız eğlenmek için yapılan her türlü etkinliktir. Küçük çocuklarda görüldüğü gibi yetişkinlerin faaliyetleri arasında da görülür. 2.Belirli öğrenmeler ile düzenlenmiş, oyunun yapısı ve kurallarına uyarak, bazı amaçlara ulaşmak için öğrencilerin daha önce öğrendikleri uygulama ve pekiştirmelerine yardımcı olan öğrenme ya da öğretme tekniğidir (Zengin, 2002).

Önemli bir öğrenme tekniği olan eğitsel oyunlar; öğrencilere etkili bir öğrenme ortamı sunar. Bu ortamda öğrenciler; kuralları ve kurallara uymayı öğrenir, deneyim kazanırlar. Eğitsel oyunlar bireylere hem deneyim kazandırdığı hem de etkili öğrenme imkânı sunduğu için bireylerin soyut kavramları somutlaştırarak öğrenmelerini sağlayan önemli bir tekniktir. Bu nedenle soyut özellik taşıyan değerlerin öğretiminde de eğitsel oyunların etkin bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Değerlerin eğitsel oyunlar ile öğretilmesi, bireylerin değerleri somut davranış biçimleri şeklinde öğrenmelerine destek olarak benimsemesini kolaylaştırmaktadır.

1.6. TEDO

TEDO (Türk Edebiyat Dönemleri Oyunu); Monopoly oyununun farklı versiyonu olarak tasarlanmıştır. Oyunda Türk Edebiyat Dönemleri ve eserlerinin daha kolay öğrenilmesi amaçlanmıştır.

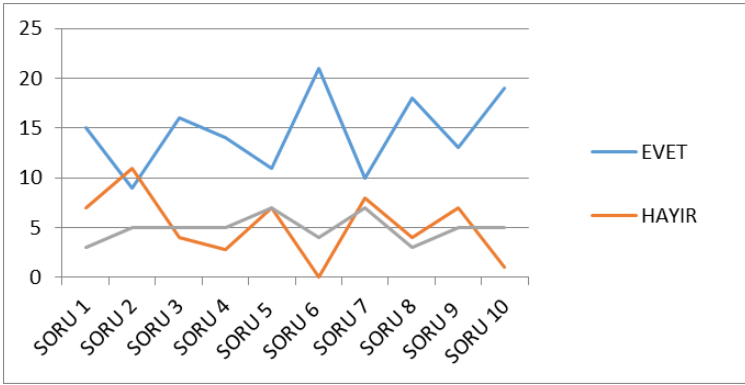
TEDO, 44 kareden oluşan bir levha üzerinde 4-6 piyon ve zarla oynanmaktadır. Yer alan 33 karede eser adları geriye kalan 11 karede ise şans, kütüphane, kütüphaneyi ziyaret et gibi alanlar bulunmaktadır. Yer alan 44 karedeki terimler sırasıyla Giriş, Sav, Sagu, Koşuk, Destan, Şans, Orhun Kitabeleri, Altun Yaruk, Kütüphane, Kutadgu Bilig, Divanı Lügatit Türk, Atabetül Hakayık, Divanı Hikmet, Kütüphaneyi ziyaret et, Muhakemetül Lugateyn, Secere-i Terakime, Babürname, Takvimi Vakayi, Şans, Tercümanı Ahval, Araba Sevdası, Şans, Mai ve

Siyah, Şermin, Eylül, Kadın Ruhü, Şans, Çıkma Sokak, Kadın Pençesi, Kösem Sultan, Yalnız Efe, Mustafa Kemal , Kütüphaneyi ziyaret et, Ateşten Gömlek, Yılanların Öcü, Şans, İnce Memed, Hanımın Çiftliği, Murtaza, Aşk-ı Memnu, Tutunamayanlar, Başlangıca dön, Küçük Şeyler.

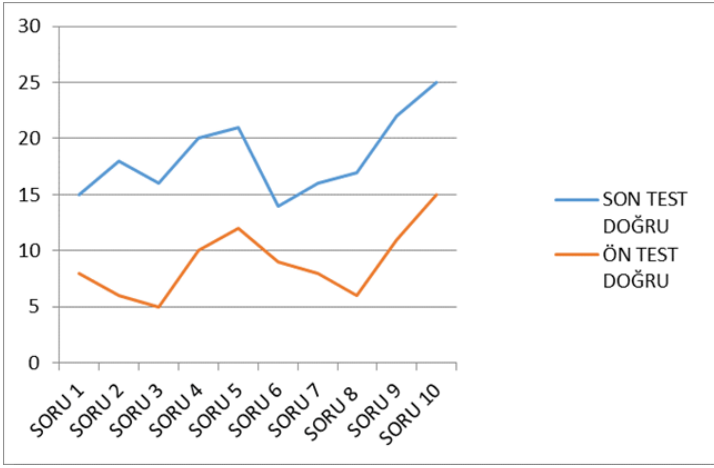
Oyuna başlamadan önce oyun kuralları yüksek sesle okunur, soru kartları karıştırılır ve belirtilen yerine konur. Bankacı seçilir. Bankacı kasadan ve eserlerin satımı ile ilgilenir. Oyuna başlamak için oyun oynayacak herkes zar atar. En yüksek zar atan oyuncu oyuna ilk başlayacak kişidir. Oyunda zar atarak ilerleniyor. Oyuncu gelen sayı kadar ilerliyor, gelinen yerde eser var ise oradaki soruyu cevaplayarak o eseri satın almaya çalışıyor eğer cevap verilemezse eski yerine geri dönüyor. Oyun süresi 30-40 dakika arasında değişmektedir. Oyunu kitap zengini olan kişi kazanıyor.

incelenmesi tekniği kullanılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış anket, ön test ve son test tarafından geliştiren oyun ile elde edilmiştir.

“TEDO” oyunu hakkında bilgi toplamak amacıyla doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda eğitsel oyun hakkında kaleme alınan yazılar incelenmiştir. Eğitsel oyun, Türk Dili ve Edebiyatı dersi hakkındaki görüşleri belirlemek amacıyla anket yapılmıştır. Bu anket kapsamında;

Oyuna başlamadan önce ön test ile bilgi seviyesi ölçölmüştür. Oyun sonrasında ise bilgi seviyesinin ne kadar arttığını görebilmek amacıyla bir son test yapılmıştır. Sonuçlar şu şekilde çizgi grafiği ile karşılaştırılmıştır.

3. SONUÇ

Monopoly oyununu lise düzeyindeki öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminde eğitsel bir oyun şeklinde uyarlamak, hazırlanan oyunun öğrencilerin eğitimindeki etkisini ve öğrencilerin oyun ile gelişip, gelişmemelerini görmek amacıyla yapılan bu araştırmada; hazırlanan oyunun lise düzeyindeki öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminde kullanılabilecek bir eğitsel oyun olduğu kanısına varılmıştır.

Gözlem sonucu; geliştirilen oyunun öğrencilere Türk Edebiyat dönemleri olan İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı, İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı ve Batı Etkisinde gelişen Türk Edebiyatı'nı daha kolay ve eğlenceli şekilde öğrenme imkanı sunduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin bu oyunda yer alan eser-yazar adları, dönemlerin özellikleri gibi vb. bilgileri kalıcı ve istekli bir şekilde

öğrendiği görülmüştür.

4. ÖNERİLER

Bu araştırmada Monopoly oyunundan esinlenerek hazırlanan “TEDO (TÜRK EDEBİYAT DÖNEMLERİ OYUNU)” 4-6 kişilik 8 gruba oynatılmış, anket, ön test, son test ile oyunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Hazırlanan oyunun Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminde katkısının belirlenmiş olması bu oyunun her döneme özel olarak uyarlanarak oynanabileceği bu şekilde daha ayrıntılı bir şekilde öğrencilerin bu konuyu anlamaları sağlanabilir. Sadece bu Türk Dili ve Edebiyatı için değil diğer derslere de uyarlanıp, materyal olarak kullanılabileceği kanısına varılmıştır.

KAYNAKÇA

- TURAL, S. (1986) Tarihçinin edebiyat dünyasından alması gerekenler veya metoda ait düşünceler. Türk Kültürü Dergisi. 24(1). s. Ankara.
- Yıldız E. Şimşek Ü. Araz H. (2016), Dolaşım sistemi konusunda eğitsel oyun yönteminin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarı ve fen öğrenimi motivasyonu üzerine etkisi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 13 (36). s. 20-32.

DEDEM DEDİYSE DOĞRUDUR(!)

Konya Bölge Finaline Katılmıştır.

Nazlı ERKAN/ Fatma DEMİRÖRS *11.Sınıf*

Öğrencileri

Barış KIZILAY Danışman Öğretmen

ÖZET

Bu çalışmada hızla değişen dünyada Türk kültürünün temel değerleriyle çelişen bazı atasözlerinin ortaokul 8. sınıf öğrencileri tarafında bilinmediği ve doğru kullanılmadığı hipotezi ispatlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaya konu olan atasözleri Türk Dil Kurumu'nun Atasözleri ve Deyimler Sözlüğünden alınmıştır. Türk kültürünün temel değerleriyle çeliştiği düşünülen 10 atasözü araştırmanın amacına göre incelenmiştir. Bu amaçla 10 sorudan oluşan anket formu düzenlenerek araştırmanın evreni olarak seçilen Döşemealtı ilçesindeki 948 ortaokul 8. sınıf öğrencisi içinden örneklem olarak belirlenen 169 8. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Yapılan alan taraması sonucunda 169 8. sınıf öğrencisinin Türk kültürünün genel değer yargılarıyla türlü sebeplerden dolayı uyumlu olmayan çoğu atasözünü bilmediği ve doğru olarak kullanmadığı tespit edilmiştir.

Sonuçlardan yola çıkarak ortaokul öğrencilerinin atasözleri ve değerleri

bağdaştıramadığı, olumlu ve olumsuz çağrışımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Buna dayanarak ortaokul öğrencilerinin atasözleri ve değerler arasındaki bağı doğru kurabilmesi ve kültürel değerlerimizi yansıtan atasözlerini gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarabilmesi için anlamlarını ve değer çağrışımlarını doğru bilmelerinin önemi vurgulanmıştır. Bunun için Atasözleri öğretimine gereken önemin verilmesi yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Toplum, atasözü, değer, toplumsal norm*

1. GİRİŞ

Milletler, tarihsel süreçte ortaya koydukları milli dil ile var olurlar. Bir toplumun millet olma bilincinin oluşması ancak milli bir dil vasıtasıyla kaim olur. En önemli kültür taşıyıcısı olan dil ile kültürel değerler kuşaklar, çağlar aşarak modern zamanlara ulaşır. Öyleyse “Milletler dil aracılığıyla varlıklarını, öz kimliklerini kaybetmeden, gerçekleştirir.” yargısına varılabilir.

Toplum bireylerden oluşur. Bireylerin tutum, davranış ve hayata bakış açıları, eğitim düzeyleri o toplumun genel hayat algısı ve kültürünü tesis eden en önemli etkenlerdendir denebilir. En önemli kültür ögesi ve kültür aktarıcısı olarak zikrettiğimiz "dil" in toplumu oluşturan bireyler nezdindeki algılanış biçimi de son derece önem arz etmektedir. O zaman

toplumu oluşturan her bireyin "milli dil" in önemi ile ilgili belirli düzeyde bir bilince sahip olması çok önemlidir. Bu bağlamda bireylerin küreselleşen dünyada, özgür bir milletin özgür bireyleri olarak yaşama imkânı bulabilmelerinin koşulunun, dillerine sahip çıkmak, onu gerektiği gibi doğru ve etkili kullanmak olduğunu bilmeleri gerekmektedir.

Her birey kendi ulusunun değerlerinden beslenen ana dili öğretimini almak mecburiyetindedir; çünkü dil, toplum ve kültür iç içedir, birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. “Duygu ve düşüncelerimizi dille ifade ediyorsak, demek ki bozuk bir dil, onda dile gelmiş duygu ve düşüncelerin çarpıklığını gösterir. Hatta duygular bir yana düşünceler, henüz söze, yazıya dökülmeden oluşma halindeyken bile bir dilin düzenine göre biçimlenirler. Duygu ve düşüncelerin çarpık olması ise kişilik bozukluğu anlamına gelir. Dil bozulunca düşünce bozulur. Düşünce bozulunca toplumun dirliği sarsılır. Sağlıklı bir toplum için kişilikli gençler istiyorsak, onlara dilimizi doğru kullanmayı, doğru konuşmayı öğretmeliyiz” (Soykan, 1998: 293).

Milli dili oluşturan en önemli öğelerden biri de sahip olduğu kalıplaşmış söz kalıpları yani atasözü ve deyimlerdir. Her milletin dilinde bu tür sözlere rastlamak mümkündür. Atasözü ve deyimlerin çokluğu ya da azlığı o dilin anlatım olanaklarının zenginliği ya da fakirliği ile ilgi önemli ipuçları taşımaktadır. Türkçenin bu bağlamda çok zengin bir dil olduğunu söylemek mümkündür. Türkçede hemen

hemen her durum için söylenecek bir atasözü ya da deyim vardır.

1.1 Atasözü

Türk dilinin en önemli unsurlarından olan, taşıdığı yoğun anlam ve dilin somutlama gücünü perçinleyen yapılarıyla atasözleri, pek çok farklı şekilde tanımlanmıştır. Bu çalışmada en çok yararlandığımız kaynaklardan biri olan Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük ve Güncel Türkçe Sözlük'te atasözü kavramı için şu açıklama ve tanımlamalar yapılmış, örnekler sunulmuştur:

"atasözü

a. (*ata'sözü*) Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbimesel: “*Her atasözü yerleşmiş bir itiyadın, bir âdetin, bir huyun söz biçimine girmesi, böylelikle perçinleşmesi demektir.*”-N. Hikmet.

Güncel Türkçe Sözlük

atasözü *İng. maxim*

Eski kuşakların denemelerinden kalma yol gösterici, akıl verici yargı ve öğüt: Ak akçe kara gün içindir; Gülme komşuna gelir başına; Damlaya damlaya göl olur vb.

BSTS / Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü

atasözü *İng. maxim, proverb*

Anonim özellik taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği gözlem ve denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz: Âlet işler, el övünür. Ak akça kara gün içindir. Çalma elin kapısını, çalarlar kapını. Ağlamayan çocuğa meme vermezler. Keskin sirke küpüne zarar. Çobansız koyunu kurt kapar. Taşıma su ile değirmen dönmez. Güvenme varlığa düşersin darlığa. Bakarsan bağ, bakmazsan dağ vb.

BSTS / Gramer Terimleri Sözlüğü

atasözü *İng.* proverb

Halkın, doğal ve toplumsal olaylarla ilgili kanıtlarını belirleyen özlü, kısa, geleneksel halk anlatımı. (Bu anlatım genellikle uyaklı, benzer, karşıt anlamlı, eş sesli sözcüklerle sözcük oyunlarından oluşmaktadır.)

BSTS / Halkbilim Terimleri Sözlüğü

atasözü Azerbaycan Türkçesi: atalar sözü; Türkmen Türkçesi: atalar sözi ~ nakil; Gagauz Türkçesi: söyleyiş; Özbek Türkçesi: maqól; Uygur Türkçesi: maqal; Tatar Türkçesi: mäqal' ~ babalar süze; Başkurt Türkçesi: mäqäl; Kmk: atalarsözü ~ ata sözü; Krç.-Malk.:nart söz ~ ata-babalanı sözleri; Nogay Türkçesi: ata söz ~takpak; Kazak Türkçesi: makal; Kırgız Türkçesi: makal; Alt.: kep sös; Hakas Türkçesi: söspek ~ adalarsözi; Tuva Türkçesi: üleger

tomak; Şor Türkçesi: çajılgısös; Rusça: poslovit"

(http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c2ca94fea3b23.43586156 erişim tarihi:01.01.2019)

Toplum, kültür ve dilin iç içe geçerek oluşturduğu yapılar olan atasözleri, tarihsel süreçte bir milleti diğer milletlerden ayıran, biricik ve farklı kılan en önemli unsurdur.

“Bir toplumun kültürünün nesilden nesile aktarılmasında çok önemli bir rol oynayan atasözleri, bir milletin değer yargılarını anlatan özlü sözlerdir. Yüzyıllar boyu edinilen yaşam deneyimlerini içeren atasözleri, o toplumun düşünce, özlem, eleştiri, gözlem ve yargılarını dile getirir” (Çotuksöken, 1983:9). “Atasözleri bir toplumun yaşam felsefesini, bir diğer deyişle, dünya görüşünü anlatan kesin yargı niteliğindeki sözler olduğu içindir ki atasözlerini incelediğimiz zaman; o toplumun yaşamı nasıl gördüğünü, hangi toplumsal kural ve ilkelere uyulması gerektiğini rahatlıkla anlayabiliriz. Bu bakımdan atasözleri bir milletin karakterini, yani toplumsal niteliklerini belirleyen en temelli öğeler durumundadır” (Çotuksöken,(Aktaran:Bulut, 1983)

“Atasözleri, duygu, düşünce ve hayat görüşlerimizin binlerce yıl içinde geçirdiği deneyimlerle kazanılan, halkın yazılı olmayan anayasası gibidir.”(Alizade, 1965:13).

Yukarıda alıntıladığımız tanım, açıklama ve örneklerden yola çıkarak, atasözlerinin "Türk

kültürünü oluşturan öğelerin, asırlarca süren yaşam tecrübelerinden çıkan bilgilerin, bilgece bir üslup ve kesin yargılar şeklinde ifade edilmiş, didaktik ve halkın ortak malı haline dönüşmüş yaratıcı ve sanatsal sözler olduğu" söylenebilir.

1.2 Atasözlerinin Kavramsal Özellikleri

Çok çeşitli tanımları yapılan atasözlerinin kavramsal özellikleri Ö.A. Aksoy tarafından şu şekilde belirtilmiştir:

1.Sosyal olayların nasıl olageldiklerini bildiren atasözleri vardır: Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.

2.Doğa olaylarının nasıl olageldiklerini belirten atasözleri vardır: Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.

3.Toplumsal olayların nasıl olageldiklerini bildirirken bundan ders almamızı hatırlatan atasözleri vardır: Ağlamayan çocuğa meme vermezler.

4.Doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözleri vardır: Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar.

5.Birtakım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirerek yol gösteren atasözleri vardır: Bal bal demekle ağız tatlı olmaz.

6.Töre ve gelenekleri bildiren atasözleri vardır: Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var.

7. Kimi inanışları bildiren atasözleri vardır: Ananın bahtı kızına. (Aksoy, 1988).

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Atasözleri; İslamiyet öncesinden bu yana dilden dile günümüze kadar gelen kalıplaşmış özlü sözlerdir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatında sözlü edebiyat da ki karşılığı sav olan atasözleri tecrübelerle sabit öğütler vermeyi amaçlamıştır. Dilin en önemli unsurlarından olan, sosyal bir canlı olarak yaşayan insanın iletişim becerilerini de doğrudan etkileyebilecek güçte olan atasözlerinin yetişen yeni kuşaklar tarafından doğru bilinip yerinde kullanılmaları da çok önemli bir konudur. Atasözleri pek çok bilimsel folklor çalışmasına konu olmuştur. Bu bilimsel çalışmalarda atasözlerinin toplumsal değer yargılarıyla paralellik gösterecek şekilde, sosyolojik temelli işlendiği görülmektedir. Bu çalışmada ise, diğer bilimsel çalışmalardan farklı olarak hızla değişen toplumsal normlar çerçevesinde Türk toplumunun değer yargıları ile örtüşmeyen atasözlerinin bir kısmına dikkat çekmek ve bunların özellikle ortaokul düzeyindeki öğrenciler tarafından doğru bilinip kullanılmadığı yönünde ortaya koyduğumuz hipotezin ispatlanması amaçlanmaktadır. Dolaylı bir amaç olarak da Türk kültürünün zengin bir membaı olarak karşımıza çıkan atasözlerimizin önemine vurgu yapılmak istenmektedir.

Atalarımızın uzun gözlemlere ve denemelere dayanan yargılarını, bilgece düşünce, öğüt ya da adet,

gelenek, inanç niteliği taşıyan ve herkes tarafından benimsenmiş sözleridir (Özdemir, 2001:5). Türk kültürünün birey, aile, toplum, devlet, eğitim, ekonomi, hukuk, sanat ve daha başka alanlardaki algılama biçimlerini yansıtan atasözlerinin günlük yaşamda doğru bilinip yorumlanmaları etkili iletişimde önem arz etmektedir. Osho'nun da dediği gibi "Toplum sevgi ile kaynaşır, adaletle yaşar, dürüst çalışmakla hayatta kalır." Bir toplum değerleri ile var olur. Atasözlerimiz de bu değerlerimizin en büyük destekçisi olmalıdır. Bu nedenle bazı istisnalara dikkat çekmeliyiz ki toplumumuzdaki değerlerimiz varlığını sürdürebilsin. Yine bir atasözyle örnek vermek gerekse "Ağaç yaşken eğilir" diyerek ortaokul düzeyinde 170 öğrenciye değerlerimizle örtüşmeyen 10 atasözü örneğinin bulunduğu bir anket yönelterek. Oluşturduğumuz hipotezi destekleyen sonuçlar elde ettik.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada literatür ve alan taraması yöntemleri kullanılmıştır.

3.1. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Alan taramasının evreni Döşemealtı ilçesindeki 948 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler arasından yerleşim yeri ve okul konumu dikkate alınarak 169 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Öğrencilere Türk kültürünün temel değerleri ile örtüşmediği düşünülen 10 atasözü ile ilgili olarak 4

farklı kategoride sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar incelenmiş ve her atasözü için verilen yanıtlar "anlamının bilinme durumu, kullanılma durumu, olumlu olumsuz anlam özelliği ve çağrıştırdığı değer" olmak üzere 4 farklı kategoride analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1 Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bu atasözü "Kimse kendisine zararı dokunmayan kişiye ilişmek istemez. "olarak açıklanmıştır.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
46,70	46,1	12,4	74,5	39,6	41,4

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 2 öğrencinin şiddet, 3 öğrencinin kıskançlık, 14 öğrencinin bencillik, 1 öğrencinin yalnızlık, 2 öğrencinin kendini beğenmişlik, 2 öğrencinin rahatlık olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.2 Köprüyü geçene kadar ayya dayı de.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bu atasözü "Kişi işini görünceye kadar yardım beklediği kimseye dil döker, onu över, ne kadar kötü de olsa onu yüceltir. Ancak işini gördükten

sonra bu tavrı birden bire değişir." anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanım		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
47,3	46,7	20,7	68,4	33,7	47,3

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 11 öğrencinin çıkar, 6 öğrencinin sinsilik, 3 öğrencinin korku, 3 öğrencinin menfaat, 2 öğrencinin sabır, 3 öğrencinin zorunda kalmak olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.3 Aç anansa (atansa) da kaç.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğünde bu atasözü "Tüm canlılar hayatları boyunca karınlarını doyurmak aç kalmamak için çabalarlar. Açlığını gideremeyen her fenalığı göze almıştır. En yakınları için bile korkulacak kimsedir."

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
10,6	83,4	5,9	81	17,1	58,5

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 2 öğrencinin bencillik, 3 öğrencinin ikiyüzlülük, 4

öğrencinin cimrilik, 5 öğrencinin açgözlülük olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.4 Yalanı söylemeli amma doğru yanında titremeli.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bu atasözü "O kadar ustalıkla yalan söylemeli ki doğru olduğu zannedilsin." anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
32,5	59,1	11,2	76,9	40,8	38,4

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 10 öğrencinin doğruluk, 4 öğrencinin ikiyüzlülük, 13 öğrencinin yalan, 3 öğrencinin sinsilik olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.5 Üzümünü ye bağını sorma.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bu atasözü "Yararlanabildiğin şeyin nereden geldiğini araştırmama " anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
79,2	10,5	66,8	26	61,5	26,03

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 18 öğrencinin merak, 4 öğrencinin saklamak, 10 öğrencinin irdelememek, 2 öğrencinin hırsızlık, 1 öğrencinin her şeyi bilmeye gerek yoktur olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.6 Ananın bastığı yavru incinmez.

”Annenin acı sözü, dayağı çocuğuna ağır gelmez. Çünkü anne bunları onun iyiliği için yapar. İncitse bile çocuk bunu bildiğinden incinmemiş gibi davranır.” anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Bilini yor	Bilinmi yor	Kullanılı yor	Kullanılmı yor	Olum lu	Olums uz
32,5	56,8	10,05	80,4	52,07	21,8

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 9 öğrencinin anne sevgisi, 3 öğrencinin zarar gelmez olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.7 Hocanın vurduğu yerde gül biter.

“Öğretmen gerekli görürse çocuğu döver. Attığı dayağa gücenmek şöyle dursun nimet gözüyle bakılır. Dayağın yaptığı kızartı vücutta açılmış gül diye nitelenir.” anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
49,1	42,6	21,3	67,4	38,4	42,01

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 6 öğrencinin şiddet, 9 öğrencinin sevgi, 2 öğrencinin ders çıkarmak, 1 öğrencinin korku, 4 öğrencinin saygı, 1 öğrencinin öğrenmek olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.8 Dayak cennetten çıkmıştır.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bu atasözü "Dayağın yola getirici bir özelliği vardır." anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
38,4	53,8	23,07	72,01	25,4	54,4

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 13 öğrencinin şiddet, 2 öğrencinin düzeltmek, 4 öğrencinin yalan, 3 öğrencinin sevgi, 2 öğrencinin terbiye olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.9 Dinsizin hakkından imansız gelir.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler

Sözlüğü'nde bu atasözü "Acımasız, inatçı ya da baskın özelliklere sahip kişiyi, kendisinden daha acımasız, inatçı ya da baskın özellikli biri yola getirebilir" anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
62,7	30,1	34,3	55	45,5	35,5

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 5 öğrencinin haklılık, 2 öğrencinin iman, 5 öğrencinin cahillik, 3 öğrencinin saygısız, 2 öğrencinin yaramazlık olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

4.10 Kızını dövmeyen dizini döver.

Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bu atasözü;

"1: Kızını iyi yetiştiremeyen, kızı el kapısında beceriksizliği nedeniyle sıkıntı çektiği zaman çok üzülür, çaresizlik duyarak çırpınır.

2: Kızına zamanında gerekli uyarılarda bulunmayan kimse sonra pişman olur." anlamına gelmektedir.

Anlamı		Kullanımı		Anlam çağrışımı	
Biliniyor	Bilinmiyor	Kullanılıyor	Kullanılmıyor	Olumlu	Olumsuz
61,5	30,1	23,6	73,9	30,7	53,8

Yapılan ankette atasözünün çağrıştırdığı değer ile ilgili olarak ayrılan kısma 169 öğrenciden 21 öğrencinin pişmanlık, 11 öğrencinin şiddet, 7 öğrencinin iyi eğitmek, 4 öğrencinin tedbir, 2 öğrencinin cinsiyet ayrımı, 1 öğrencinin sevgi, 4 öğrencinin haklı, 1 öğrencinin el kaldırılmaz, 1 öğrencinin kızının ipini tutamayan olarak yanıt verdiği tespit edilmiştir.

5 SONUÇLAR

Atasözlerinin etkili iletişim becerileri geliştirmede, duygu ve düşünceleri muhabata tam ve doğru şekilde aktarmada en önemli dilsel öğelerden biri olduğu düşünüldüğünde, özellikle ortaokul seviyesindeki öğrencilerin bu konuyla ilgili olarak özenle bilgilendirilmeleri önem arz etmektedir. Atasözlerinin yanlış anlamsal yüklerle yüklenmesi, sözlü ve yazılı dilde özensiz kullanımı; kuşakların, Türk kültürel değerleriyle örtüşmeyen bir algıyla, yanlış bir istikamette ilerlemesine sebep olacaktır. Bu durum, telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracaktır.

Bu araştırmada, elde edilen verilere göre ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

I. Türk kültürünün genel değer yargılarıyla türlü sebeplerden dolayı uyumlu olmayan çoğu atasözünü, ortaokul 8. sınıf öğrencileri tarafından bilinmediği ve kullanılmadığı tespit edilmiştir.

II. Anlamının bilindiği ifade edilmesine karşın, çağrışım değeriyle ilgili "olumlu" dūřunenlerin sayısının fazla olması atasözlerine yüklenen "değer algısı" nın yanlış yönde olabileceğini göstermiştir.

III. Uygulanan ankete göre, bilinen ve "anlam - çağrıştırdığı değer" eşleşmesi uyumlu olan öğrencilerin, atasözlerini günlük iletişimde kullanmayı tercih etmedikleri yordanmıştır.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmada, elde edilen verilere göre öneriler şu şekilde sıralanabilir:

I. Atasözü öğretiminin geliştirilmesine yönelik ders içi etkinlikler planlanmalıdır.

II. Ortaokul öğrencilerinin atasözlerini doğru algılamaları ve yorumlamaları için okullarda rehberlik servisleri yardımlarıyla değerler eğitimi günleri belirlenerek, konferanslar düzenlenmelidir.

III. Yaşları esas alınarak atasözleri ile ilgili oyunlar düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Bulut, Mesut (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kùltür Aktarma aracı olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. Turkish Studies. 8(13), s. 559-575.

Aksoy, Ömer Asım (1988). Atasözleri ve Deyimler

Sözlüğü 1

Özdemir, Emin (2001) Açıklamalı Atasözleri Sözleri
Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler
Sözlüğü

Günindi Ersöz, Aysel (2010) Türk Atasözleri ve
Deyimlerinde Kadına Yönelik Toplumsal
Cinsiyet Rollerini

Sönmez, Ömer Faruk (2014) Atasözlerini Sosyal
Bilgiler Programındaki Değerler Açısından
İncelenmesi (Soykan, 1998: 293)

Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarma Aracı
Olarak Atasözleri Ve Deyimlerin Önemi
(Alizade, 1965:13) AKT:

Erenoğlu Dilek Güvahi'den Günümüze
Atasözleri ve Deyimler (2007)

T.C.
DÖŞEMEALTI KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 13222690-604.01.01-E.24371295
Konu : TÜBİTAK Araştırma Projeleri
Anket Çalışmaları

18/12/2018

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
DÖŞEMEALTI

İlgi: Müdürlüğünüzün 14.12.2018 tarihli ve
10604225-604.01.01-E.24183175 sayılı yazısı.

İlçemiz öğretmenlerinden danışmanlığında ve isimli öğrencilerin 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında 50. Liselerarası TÜBİTAK Proje Yarışmaları (2204-A) kapsamında, ilçemiz sınırlarındaki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere Aralık ayında ekte sunulan konular ile ilgili anketler çalışması yapmak isteklerine dair okul müdürlüğünüzün ilgi yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu anket çalışmasının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak yürürlükte olan tüm yasal düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimlerinin ilgili okul müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması kaydıyla gönüllülük esasına göre yapılması Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmiştir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Erdem KAYA
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
18/12/2018

Cengiz CANTÜRK
Kaymakam

MATEMATİK

ÇOKGENDEN ÇEMBER

Nazire İŞLEK 10.Sınıf Öğrencisi

Fatma TONKAL Danışman Öğretmen

ÖZET

Lastik levha geometrisinde her çokgenin aslında bir çember olduğu tanımlanmıştır. Bu tanım doğrultusunda $n \geq 3$ bir doğal sayı olmak üzere, kenar sayısı (köşe sayısı) n olan düzgün konveks (dış bükey) çokgenler ve yarıçapı r birim olan çemberler hakkında araştırmalar yapıldı. Elde edilen veriler yardımıyla çevre uzunlukları sabit olan bütün düzgün konveks (dış bükey) çokgenlerin (üçgen, dörtgen, beşgen, altıgen, yedigen, sekizgen, dokuzgen, ongen ve yirmigen gibi) alanları incelendi. Daha sonra aynı çevre uzunluğuna sahip düzgün konveks (dış bükey) çokgenlerin ve çemberin alanı hesaplandı. Bu hesaplamaların ardından çemberin alanı ile düzgün konveks (dış bükey) çokgenlerin alanı arasında benzerlik olup olmadığı kontrol edildi. Sonuç olarak çevre uzunluğu sabit olan düzgün konveks (dış bükey) çokgenlerin kenar sayısı (köşe sayısı) arttıkça düzgün konveks (dış bükey) çokgenlerin alanlarının çemberin alanına yaklaştığı gözlemlendi. Böylece yaptığımız bu çalışma ve hesaplamalar sonucunda lastik levha geometrisinde de ifade edildiği gibi her düzgün konveks (dış bükey) çokgenlerin aslında bir çember olduğu bilgisi elde edildi.

Anahtar Kelimeler: Kenar sayısı (köşe sayısı), alan, çevre, çokgen, çember

1.GİRİŞ

Lâstik levha geometrisi topolojinin alt dalıdır. Küçük bir örnekle başlayayım; varsayalım ki $n \geq 3$ bir doğal sayı olmak üzere, kenar sayısı (köşe sayısı) n ve çevre uzunlukları sabit olan bütün konveks (dış bükey) çokgenleri akla getirelim. Daha sonra lâstik levha geometrisindeki çokgenlerin her birinin çevre uzunluğunu birbirine eşitleyip alanlarını ölçtük ve sonra da çevre uzunluklarını sabit tutarak farklı kenar sayısına (köşe sayısına) sahip çokgenlerin alanlarını hesaplayıp çemberin alanına bu örnekle yaklaştığımızı fark etmiş olduk. Bu örnekten yola çıkarak çokgenlerin kenar sayısı (köşe sayısı) arttığını gördükçe çemberin alanına yaklaştığını görmüş olduk. Bu örnekten yola çıkarak her çokgenin bir çember olduğunu görmüş olduk.

2.YÖNTEM

Çokgenlerin Alanı İle Çemberin Alanı

Bu çalışmamızda konveks çokgenler ve çemberin çevre uzunluklarını sabit tuttuk ve konveks çokgenler ile çemberin alan hesaplamalarını yaptık. Çokgenlerin alanlarının çemberin alanına yaklaşabilmek için çokgenlerin kenar sayısını arttırdık.

3.BULGULAR

Çemberin çevre hesabı:

r: çemberin yarıçapı olmak üzere;

$\text{Çevre} = 2\pi r$ formülü ile yapılır.

Çemberin alan hesabı:

r: çemberin yarıçapı olmak üzere;

$\text{Alan} = \pi r^2$ formülü ile yapılır.

Çokgenin çevre hesabı:

k: çokgenin bir kenar uzunluğu

n: çokgenin kenar sayısı olmak üzere;

$\text{Çevre} = kn$ formülü ile yapılır.

Çokgenin alan hesabı:

k: çokgenin bir kenar uzunluğu

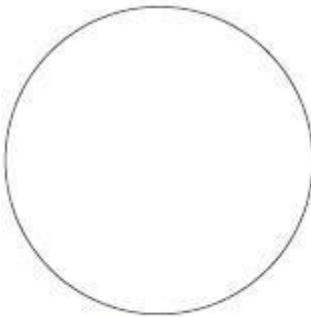
n: çokgenin kenar sayısı olmak üzere;

$\text{Alan} = (1/4)nk^2 \cot(\pi/n)$ formülü ile yapılır.

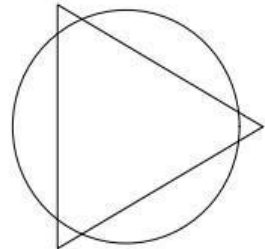
Tüm çokgenlerin kenar sayısını (köşe sayısı) arttırıp, çevre uzunluğunu sabit tutarak çemberin alanına yaklaştığına dair gözlemlerimiz.

Tablo-1: Çokgenlerin çevre ve alan hesapları

Kenar Sayısı (Köşe Sayısı)	Çevre	Alan
3	50 birim	120,27 birimkare
4	50 birim	156,25 birimkare
5	50 birim	172,04 birimkare
6	50 birim	180,42 birimkare
7	50 birim	185,42 birimkare
8	50 birim	188,61 birimkare
9	50 birim	190,79 birim kare
10	50 birim	192,35 birim kare
.	.	.
.	.	.
.	.	.
20	50 birim	197,30 birim kare
Çember	50 birim	198,94 birim kare

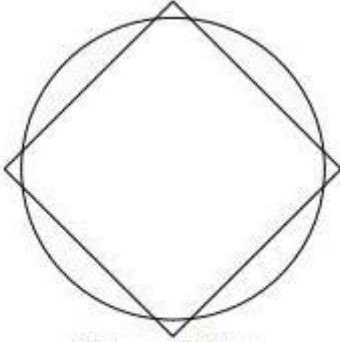

Çember Ç:50,00 brm
Çember A:198,94 brm²

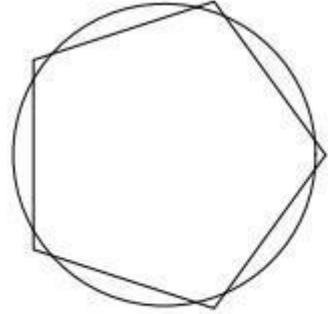
Üçgen Ç:50 brm
Üçgen A:120,27 brm²

Şekil 1: Çemberin alanı ve çevresi

Dörtgen Ç:50 brm
Dörtgen A:156,25 brm²

Şekil 2: Üçgenin

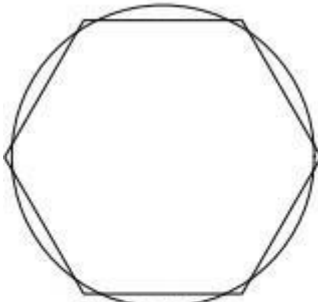
Beşgen Ç:50 brm
Beşgen A:172,04 brm²

alanı ve çevresi

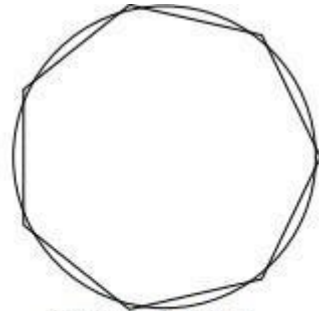
Şekil 3: Dörtgenin alanı ve çevresi

alanı ve çevresi

Şekil 4: Beşgenin

Altıgen Ç:50 brm
Altıgen A:180,42 brm²

Yedigen Ç:50 brm
Yedigen A:185,42 brm²

Şekil5: Altıgenin alanı ve çevresi
alanı ve çevresi

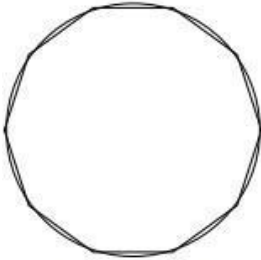
Sekizgen Ç:50 brm
Sekizgen A:188,61 brm²

Şekil6: Yedigenin

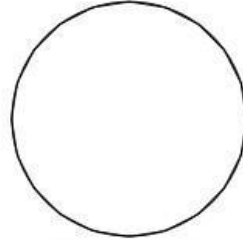
Dokuzgen Ç:50 brm
Dokuzgen A:190,79 brm²

Şekil7: Sekizgen' in alanı ve
alanı ve
çevresi

Ongen Ç:50 brm
Ongen A:192,35 brm²

Şekil8: Dokuzgenin
çevresi

Yirmigen Ç:50 brm
Yirmigen A:197,30 brm²

Şekil9: Ongenin alanı ve çevresi
alanı ve çevresi

Şekil10: Yirmigenin

Teorem: Çokgenlerin kenar sayısı (köşe sayısı)
arttırdıkça çembere yaklaşmış olunur.

İSPAT: Tablo' da ve şekillerde görüldüğü gibi çokgenlerin kenar sayısını (köşe sayısı) arttırdıkça çemberin ve çokgenlerin alanlarına yaklaştığımızı görmüş olduk.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Topoloji'nin alt dalı olan lâstik levha geometrisindeki çokgenlerin çevresinin sabit tutulmasıyla ve kenar sayısını (köşe sayısı) arttırarak çokgenlerin alanının çemberin alanına yaklaştığını gördük. Bundan dolayı her çokgenin bir çember olduğu kanısına vardık.

Bu araştırmada, her çokgenin bir çember olduğunu ispatlamak amacıyla ortaya attık. Tüm çokgenlerle bir çemberi bağdaştırabiliriz. Örneğin belli bir alana sahip çemberi ele aldığımızda içine birçok çokgen yerleştirebiliriz ve bu çokgenlerin kenar sayısını arttırdıkça çemberin alanına yaklaştığımızı görürüz. Burada da gördüğümüz gibi her çokgen aslında bir çemberdir.

KAYNAKÇA

<https://cokgenler.hesabet.com>

<http://matkafasi.com/49594/duzgun-cokgenlerin-kenar-sayilarinin-sinirsizarttirilmesi?show=49594#q49594>

MATBÜS

Elif Banu DEVECİ/ Nazire İŞLEK 10.Sınıf
öğrencileri

Fatma TONKAL Danışman Öğretmen

ÖZET

Öğrencilerin matematik dersime karşı olan ön yargılarını kırmak adına böyle bir projeye başladık. Yaptığımız araştırmalara göre öğrencilerin bu tutumunun fazla olduğunu gördük. Öğrencilerin bu tutumunu değiştirecek etkinlikler yaptık. Seçtiğimiz ortaokul öğrencilerine ilk önce matematik derslerine karşı olan tutumlarını ölçmek için bir ön test yaptık. Sonuçlara göre öğrencilerin birçoğunun matematik dersine karşı ön yargılı olduklarını, bu dersten zevk almadıklarını, dersin eğlenceli olmadığını düşündüklerini, matematik dersini sevmediklerini gördük. Ardından yapılan etkinlikleri öğrencilerle birlikte uyguladık. Öğrencilerin keyifli vakit geçirmelerini sağladık. Etkinlik uygulamaları tamamlandıktan sonra bir son test uygulandı. Bu test öğrencilerin fikirlerinin değiştiğini, ön yargılı davrandıklarını, aslında sandıkları kadar zor ve sıkıcı bir ders olmadığını anladıklarını gördük. Hesaplamalar sonucu ise bunu doğruladık. Sonucunda proje amacımıza ulaşmış ve hipotezimizi doğrulamış olduk.

Anahtar Kelimeler: *Matematik eğitimi, etkinlikle öğretim, eğlenceli matematik*

1.GİRİŞ

Matematik dersinin öğrencilerin birçoğu tarafından sevilmediğini, derse karşı ön yargılı davranıldığını, bazen öğretmenden dolayı karşı olunan bir ders olduğunu biliyoruz. Öncelikli amacımız bu durumu minimum seviyeye indirmektedir. Bunun için çalışmalara başladık. Neler yapabileceğimizi düşündük. Eğer matematik derslerinin sevilmemesinde dersin sıkıcı ve zor olduğunu düşünenler varsa hedefimiz bu dersi eğlenceli hale getirmektir. Bu konu hakkında yapılan projeleri de araştırdığımızda benzeri bir proje ile karşılaşmadık.

Eğlenceli etkinliklerimizi yapmaya başladık. Öğrencilerin bu aktiviteleri yaparken eğlenmesi, matematik dersinin aslında düşündükleri kadar zor ve sıkıcı olmadığını anlamalarını istedik. Kısacası öğrencilerin matematik dersini sevmesinde eğlenceli etkinliklerle öğrenimin gerçekleşmesi etkilidir hipotezini oluşturduk. Yaptığımız araştırmalar ve anketler sonucu hipotezimizi doğruladık.

Anketlerin sonucunda ise yapılan etkinliklerin başarılı olduğunu, hipotezimizi doğruladığımızı ve derslerde bu tarz etkinliklerin yapılarak derslerin işlenmesini, bu şekilde öğrencilerin önyargılarını

kırabileceğimizi, öğrencilerin matematik derslerinde daha başarılı olabileceklerini görmüş olduk.

2.YÖNTEM

Proje amacına ulaşabilmek için heterojen bir sınıf düzeyi seçilmiştir ve bu proje 500 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Seçilen sınıflarda ön test uygulanmıştır. Ön testi öğrencilerin matematik dersine karşı tutumunu ölçmek için uyguladık. Anket sonucunda büyük bir çoğunluğun matematik dersine karşı ön yargısı olduğunu gözlemledik. Ardından hazırlanmış olduğumuz etkinlikleri uyguladık. Etkinlikler öncelikle öğrencilerin matematik dersine karşı olan olumsuz tutumunu değiştirmek amaçlıdır. Bu etkinliklerde ortaokul matematik kazanımlarında bulunan üslü sayılar, köklü ifadeler, geometrik şekiller, işlem önceliği, ondalık sayılar gibi konular ele alınmıştır. Böylece yapılan etkinlikler öğrenciler tarafından kolaylıkla uygulanmıştır. Bu uygulamanın ardından ise son testimizi, öğrencilerde etkinliklerin nasıl sonuçları değiştirdiğini ölçtük. Son testin ardından ilk başta ön yargılı olan öğrencilerin sayısının büyük ölçüde azaldığını ve öğrencilerin matematik dersi hakkında fikirlerinin değiştiğini gözlemledik.

3. BULGULAR

Tablo-1:

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
M1	160	32	135	27	205	41	500	100
M2	140	28	120	24	240	48	500	100
M3	260	52	95	19	145	29	500	100
M4	245	49	130	26	125	25	500	100
M5	280	56	70	14	150	30	500	100
M13	150	30	50	10	300	60	500	100
M16	325	65	125	25	50	10	500	100
M19	295	59	105	21	100	20	500	100
M21	300	60	90	18	110	22	500	100
M23	320	64	85	17	95	19	500	100
M6	340	68	90	18	70	14	500	100
M10	260	52	95	19	145	29	500	100
M32	230	46	100	20	170	34	500	100
M36	215	43	130	26	155	31	500	100
M9	305	61	60	12	185	37	500	100
M11	365	73	50	10	85	17	500	100
M18	45	9	50	10	405	81	500	100
M29	375	75	50	10	75	15	500	100
M30	125	25	75	15	285	57	500	100
M33	115	23	70	14	315	63	500	100
M35	35	7	65	13	400	80	500	100

Tablo-2:

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
M1	225	45	110	22	165	33	500	100
M2	120	24	70	14	310	62	500	100
M3	325	65	65	13	110	22	500	100
M4	290	58	90	18	120	24	500	100
M5	290	58	85	17	125	25	500	100
M13	95	19	100	20	300	60	500	100
M16	360	72	75	15	65	13	500	100
M19	340	68	90	18	70	14	500	100
M21	345	69	95	19	60	12	500	100
M23	360	72	40	8	90	18	500	100
M6	295	59	65	13	140	28	500	100
M10	185	37	90	18	220	44	500	100
M32	155	31	115	23	130	26	500	100
M36	190	38	115	23	195	39	500	100
M9	320	64	85	17	95	19	500	100

M11	410	82	40	8	50	10	50 0	10 0
M18	75	15	50	10	325	75	50 0	10 0
M29	385	77	50	10	65	13	50 0	10 0
M30	130	26	105	21	265	53	50 0	10 0
M33	120	24	95	19	285	57	50 0	10 0
M35	60	12	60	12	380	76	50 0	10 0

Tablo-2'yi hipotezimizin doğrultusunda incelemiş bulunmaktayız.

Öğrencilerin matematik dersine karşı olan tutumunun büyük bir etkisinin dersin zor olduğunu düşündüklerinden kaynaklandığı (M1) gözlenmiştir(%32). M19'a bakıldığında öğrencilerin derse karşı kendilerinde güven eksikliği olduğu görülmektedir(%59). Öğrencilerin derse karşı tutumunu etkileyenlerden biri de (M9) tekrar eksikliği olduğu görülmektedir(%61).M13E bakıldığında öğrencilerin matematik dersini sevmedikleri görülmektedir(%60).

Yapılan etkinliklerin etkili olduğu M1(%32-%45), M3(%52-%65), M36(%43-%38) ve M23'e(%64-%72) bakıldığında görülmektedir.

4.SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencilere oynatılan oyunlarla matematiğe olan ilgileri değişip değişmediği incelenmiştir. Bu inceleme yapılan anket sonuçlarında yer almıştır. Bu anketlerde önce ön test yaparak ardından son test yaparak kat edilen yol gözlemlenmiştir. Öğrencilerin matematiğe olan ilgisi ve isteği artması yönünde yapılan oyunlarda ön ve son test arasında değişim olduğu ispatlanmış oldu.

Proje sonunda ortaya konulan değişim üzerinden öğrencilerin derslerinde bu tarz etkinlikler yapmaları öğrencileri matematik dersine teşvik etmiş olur. Öğretmenlerin dersleri daha aktif ve eğlenceli etkinliklerle işlemeleri öğrenci isteğine ve başarılarına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

ÖNAL N. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Tutumlarına Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. İlköğretim Online, 12(4), 938- 948. Link: dergipark.ulakbim.gov.

EK:

MATEMATİĞE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

FAKTÖRLER	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İLGİ					
1. Matematik kolay bir derstir.					
2. Matematik çalışırken canım sıkılır.					
3. Matematik, çok sevdiğim dersler arasındadır.					
4. Matematik derslerinde kendimi rahat hissederim.					
5. Matematik problemleri çözmekten zevk alırım.					
13. Matematik dersini sevmem.					
16. Matematik dersi insanlara yaratıcı düşünme yolları kazandırır.					
19. Matematik problemleri çözmek kendime olan güvenimi arttırır.					

21. Matematiksel kavramları diğer derslerde kullanmak beni mutlu eder.					
23. Matematik bulmacaları çözmekten hoşlanırım.					
KAYGI					
6. Matematik sınavları benim için önemli bir stres sebebidir.					
10. Matematik dersinde tahtada soru çözmek beni kaygılandırır.					
32. Matematik sınavlarından korkarım.					
36. Matematikte arkadaşlarımdan benden daha başarılı olduğumu düşünürüm.					
ÇALIŞMA					
9. Matematik dersinin olduğu gün sonunda işlenen konuları düzenli olarak tekrar ederim.					
11. Matematik dersinde öğretmenimi dikkatle dinlerim.					
18. Matematik sınavlarından düşük not almayı umursamam.					
29. Matematik sınavları öncesinde konu tekrarı yaparım.					

GEREKLİLİK					
30. Matematik öğretmenleri dersleri sıkıcı hale getirir.					
33. Mecbur kalmasaydım matematik dersini öğrenmek istemezdim.					
35. Matematiği sosyal hayatımın hiçbir alanında kullanmam.					

Analizler Sonucu Ölçekten Çıkarılan Maddeler

7. Matematik problemleri çözmeye arkadaşlarıma yardım ederim. 8. Matematik ile ilgili kitaplar okurum. 12. Matematiği kolay öğrenebilmeye yollarını araştırırım. 15. Matematik dersinin her yeni konusunu merakla beklerim. 17. Matematik dersini zaman kaybı olarak görüyorum. 20. Matematik ile diğer dersleri ilişkilendirmekte zorlanıyorum. 22. Matematiğin ileriki yaşantımda gerekli olduğuna inanmıyorum.	26. Matematik ödevlerimi baştan savma yaparım. 27. Matematik dersi not ortalamamı düşürür. 28. Diğer derslerin matematik dersinden önemli olduğunu düşünüyorum. 31. Matematik ile ilgili konuların yer aldığı televizyon programlarını izlerim. 34. Matematik ile ilgili formül ve sembolleri anlamada güçlük çekerim. 37. Matematiksel oyunları severim. 39. Matematik dersinde çözümü yarım kalan soruları çözmeye çalışmak bana zevk verir.

24. Matematik dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum. 25. Matematik dersinde sınıfta kendimi rahatça ifade edebilirim	

ÖYUN TEORİSİ İLE ANTALYA'DAKİ İKİ FARKLI OTELİN REKABET ÜSTÜNLÜKLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Türkan ERGIN/ Buse YILMAZ *11.Sınıf
Öğrencileri*

Oğuzhan KAPLAN *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Türkiye, sahip olduğu fiziki ve kültürel özellikleri açısından bir turizm ülkesidir. Antalya ili de yıl içerisinde en çok ziyaretçiye ev sahipliği yapan şehirlerimizden biridir. Misafirlerin birçok ihtiyacını karşılayan otel işletmeleri özellikle Antalya şehri için büyük önem taşır. Antalya ilinde fazla sayıda otel bulunması rekabet ortamı doğal olarak beraberinde getirmiştir. Bu nedenle otel işletmeleri müşteri kazanabilmek adına birçok strateji geliştirmektedirler. Sıkça çıkar çatışması görülen ekonomi alanında bireylerin, firmaların, devletlerin karşılıklı davranışlarını inceleyen oyun teorisi oldukça büyük bir role sahiptir.

Bu çalışma, Antalya'da bulunan otellerin müşteri kazanabilmek adına kullandıkları stratejileri ve rekabet güçlerini etkileyen faktörleri araştırarak rekabet hareketlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda, nitel aşamada kolay ulaşılabilmekleri esas alınarak, Antalya ilinde bulunan iki farklı otel ile görüşmeler yapılmış, oteller arasında karşılaştırmalar yapılarak kazanç-kayıp

matris modelleri ile oyun teorisi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bunun sonucunda B-A oyunu üstünlük stratejisi çıkmış ve A oyuncusu (Otel) oyunu kazanmıştır. Otellerde aynı nitelikteki hizmet durumuna sahip stratejilerin arasındaki rekabet güçlü değildir. A oyuncusunun üstün çıkabilmesi için de öneriler verilmiştir. Yabancılara yönelik çalışmalarını arttırmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Oyun teorisi, rekabet üstünlüğü, strateji, turizm sektörü, otelcilik*

1.GİRİŞ

Tarihin başlangıcından beri insan sürekli seyahat etme ihtiyacı duymuştur. Başlangıçta bu durum basit ve plansız geziler şeklinde yapılırken günümüzde çok daha büyük yapı ve organizasyonlar gerektirmektedir. Bu organizasyon ve yapılanmayı düzenli şekilde yapabilen ülkeler turizmden çok büyük gelirler elde ederler.

Turizmde ana unsur insandır. İnsanlar mesleki veya ailevi seyahatleri esnasında, kendi yaşadıkları yerden başka bir yere geldikleri zamanlarda konaklama işletmelerine ihtiyaç duyarlar. Bu sebeple yoğun bir rekabetin yaşandığı turizm sektöründe konaklama işletmeleri önemlidir (Ünüvar, 2009). Konaklama işletmeleri insanların seyahatleri boyunca geçici konaklama, kısmen veya tamamen yeme içme ihtiyaçlarını karşılayan bunu bir ücret karşılığında

gerçekleştiren ve bu işi meslek olarak kabul etmiş ticari işletmelerdir. Turizm sektöründe yapıları, buldukları yer ve statüleri açısından konaklama işletmelerinin farklı adlarla sınıflandırıldıkları görülmektedir. Otel, motel, pansiyon, tatil köyü gibi konaklama işletmeleri bu sınıflamaya örnek verebileceğimiz bazı işletmelerdir (Ünüvar, 2009). Otel işletmeleri, müşterilerin konaklama ihtiyacına yardımcı olan, yanı sıra yeme içme, eğlence ve diğer bazı sosyal ihtiyaçlarını karşılayan turizm işletmeleri arasında ilk sırayı alan işletmelerdir. Topluma hizmet verme, zenginlik katma ve aynı zamanda sahiplerine kâr kazandırma gibi işlevleri (Walker, 1999) olan otel işletmeleri yaratıcı yiyecek-içecek ürün çeşitleriyle, bina tasarımlarıyla ve hizmet çeşitleriyle kendini yeniden keşfetmeye devam eden, sürekli yeni hedefler ortaya koyan bir iş kolu haline gelmiştir. (Emir, 2007)

Otel işletmeleri başarılı olabilmek için müşteri beklentileri ve beklentilerindeki değişimleri izlemeli, bilmeli ve bunları karşılayacak pazarlama stratejileri geliştirmeli, faaliyet süreçlerini düzenlemeli, müşteri ile birebir ilişki içerisinde olan ve müşteri memnuniyetinin oluşmasını veya müşteri beklentisinin karşılanmasının temel belirleyicisi olan iş görenlerinin bu konulardaki eğitim ve gelişimlerini sağlamalıdır (Hücümen,2007).

Günümüzde otelcilik ve konaklama anlayışı değişim içinde bulunmaktadır (verdikleri hizmet,

işletmenin tasarımı, misafirlere gösterdikleri özel ilgi). Bununla birlikte müşteri taleplerinde de değişiklikler gözlenmektedir. Küresel rekabet ortamında işletme, aynı müşteri kitlesine malı satabilmek için aynı malı üreten rakipleriyle sürekli rekabet içinde bulunacak ve stratejiler geliştirerek davranışlarını belirleyecektir (Dursun, 2016). Bundan hareketle; rekabetin gittikçe arttığı, küreselleşmenin ve teknolojik yeniliklerin çok hızlı yaşandığı bu değişimler ve gelişmeler karşısında kar elde etmek ve mevcut pazar paylarını kaybetmemek için işletmelerin müşteri gereksinimlerini göz ardı etmeleri mümkün olmamaktadır(Tarım, 2012). Antalya ili özellikle yabancı turistlerin ilgi odağıdır.

Tablo 1: 2012-2015 Yılları Arasında Antalya'ya Gelen Ziyaretçi Sayıları

	2012	2013	2014	2015
Yabancı Ziyaretçiler	10.299.366	11.122.510	11.506.350	10.868.540
Yerli Ziyaretçiler	426.770	413.276	435.833	462.882
Toplam	10.726.136	11.535.786	11.942.183	11.331.422

Bunun yanı sıra sadece müşteri gereksinimlerine göre ürün ve hizmet sunmak yeterli olmamakta,

müşteriyi eğiten ve üretilen ürün ve hizmet talepleri konusunda yönlendirilen bir anlayış günümüz rekabet stratejilerinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Ötürü, 2011) Bu rekabet stratejilerinden biri de oyun teorisidir.

Oyun teorisi; bireylerin, firmaların ve devletlerin karşılıklı davranışlarını inceleyen matematiksel bir yaklaşımdır. Özellikle ekonomi alanında çıkar çatışmaları sıkça görüldüğünden, ekonomik faaliyetlere en iyi kararın verilmesinde oyun kuramı büyük bir role sahiptir. (Hücümen,2007) Oyun teorisi stratejik durumları ele almaktadır. Grup içerisindeki her birey tarafından yapılan tercihler vasıtasıyla etkilenen bütün insan gruplarındaki durumları gösteren oyun teorisinin odak noktası “karşılıklı iş birliği” dir. (Dutta, 2010, s.3). Bir oyun oyuncularının seçtiği stratejilerdeki kesin kuralları düzenleyen, seçtiklerinde sahip oldukları bilgiyi ve çıktı sonuçlarının faydalarını nasıl değerlendirdiklerini ifade eden her bir oyuncunun sahip olduğu stratejilerden oluşmaktadır. Oyunlar, stratejik durumların sınıflandırmasıdır. Bu anlamda analitik oyun teorisi, farklı zihinsel kabiliyetlere sahip oyuncuların oyunlardaki olası davranışlarının matematiksel türevini ifade etmektedir. (Tarım, 2012)

1.1 Çalışmanın Önemi

Turistlerin konaklama, yeme-içme ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan otel işletmeleri, arasındaki rekabet düzeyi de paralel olarak artmaktadır.

Literatürde farklı sektörlerdeki işletmelerin kullandığı ekonomik stratejiler hakkında birçok araştırma bulunmaktadır. Birçok firma üzerinde oyun teorisi çalışması yapılmasına rağmen oteller üzerinde böyle bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışma, Antalya’da bulunan otellerin yabancı müşteriler kazanabilmek adına kullandıkları stratejileri ve rekabet güçlerini etkileyen faktörleri araştırmak amacıyla yapılmış olup oteller arasında oyun teorisi kullanılması önermektedir. Bu amaçla, farklı otellerin özellikleri belirlenmiş, oteller arasında karşılaştırmalar yapılarak kazanç-kayıp matris modelleri oluşturulmuştur. Bu çalışmanın problem durumu oyun teorisini Antalya’daki oteller üzerinde uygulanmasıdır.

1.2 Çalışmanın Amacı

Türkiye sahip olduğu tarihi, kültürel zenginlikleri ve konaklama işletmeleri bakımından önemli bir turizm ülkesidir. Antalya ili bulunduğu coğrafi konum ve güzellikleriyle Türkiye’de ziyaretçiler tarafından en çok ilgi gören yerler arasında yer almaktadır. Bu nedenle yoğun rekabetin yaşandığı turizm sektöründe konaklama işletmelerinden otelcilik önemli bir paya sahiptir. Antalya iline gelen ziyaretçilerin çoğunluğunu yabancılar oluşturmaktadır. Bu yüzden otellerin

sundukları hizmetler de yabancı turistler üzerinde de çokça yoğunlaşmıştır.

Bu çalışmada turizm sektöründe otellerin rekabet stratejilerini oyun teorisi ile incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda otellerin yabancı turistler kazanmak için neler yaptıkları, reklama sermayelerinin ne kadarını ayırdıkları ve fiziksel yapılarını verimli hale getirmeye yönelik hangi stratejileri kullandıkları belirlenmiştir. Bu veriler kullanılarak oyun teorisi kazanç-kayıp matris modeliyle otellerin rekabet üstünlükleri belirlenerek kullandıkları stratejiler ve rekabet hareketleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmayı yaparken aşağıdaki aşamalar izlenmiştir;

1. Oyuncular Kümesinin ve Stratejilerin Belirlenmesi
2. Oyun Türünün Belirlenmesi ve Oyun Matrislerinin Oluşturulması
3. Oyun Matrislerinin Çözülmesi

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Çalışmada görüşme, kazanç-kayıp matrisi, ölçeklendirme teknikleri kullanılmıştır.

2.2 Çalışma Sahası

Otel işletmeleri arasında beş yıldızlı otel işletmeleri sahip oldukları fiziksel ve teknik donanımları, hizmet zenginliği gibi avantajları sayesinde müşteri beklentilerini en üst seviyede karşılayacak işletmeler haline gelmiştir. Çalışmada, otel işletmelerinin hizmet bölümleri ve nitelikleri dikkate alınarak Antalya ilinde bulunan iki farklı beş yıldızlı otel ile görüşülmüştür.

2.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada Antalya'da bulunan yedi otel ve turizm acenteleri ile görüşme yapılmıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde oyun teorisinden yararlanılmıştır. Oyun teorisinde elde edilmeye çalışılan yaklaşımlar basit ve geneldir. Kurallara uygun olarak oynanan bir oyunda iki şahıs (A ve B) varsa, A, m stratejilerini seçerken ($r = 1,2, m$) B de n stratejilerini seçer ($s = 1,2, n$). Otomatik olarak bir defasında A, B'nin, B de A'nın stratejilerini seçer. Oyunculardan herhangi birisi diğerinin stratejisini seçerken kendi stratejisinden vazgeçmek zorundadır. Böylece her bir oyuncunun stratejileri numaralandığı gibi sayılma olanağı da bulunabilecektir. Oyunda bir hamle varsa, numaralama işlemi basit olarak yapılır ve bu da yeterlidir. Hareket anında A, sonlu alternatif sayıları tercih ederse ($r = 1,2, m$) B de açıkça sonlu alternatif sete sahip olacaktır. ($s = 1,2, n$) Oyun kurallarına uygun olarak demek ki; A, r sayısını B de

s sayısını sabit olarak tercih edecektir. Herhangi bir oyunda bütün farklı stratejileri pratik olarak numaralamak zor olabilir. Fakat bu işlemin yapılmasında bütünüyle kavramsal olunursa bile güç değildir. Müsaade edilmiş oyunda A tarafından seçilmiş r. strateji ve B tarafından seçilmiş s. strateji oynanabilir. Oyunda B olan A tarafından alınan [ars] miktarı olmalıdır ki, karar verilen r ve s'de [ars] de pozitif, negatif veya sıfır olabilsin (Öztürk, 2009, s.234).

Önerme 1

m satır ve n sütunu gösterirse (mxn) bir dikdörtgen oyundur. Her dikdörtgen oyunun bir değeri vardır. Dikdörtgen oyunda herhangi bir oyuncunun her zaman optimal(en uygun) stratejisi vardır. Bu şu şekilde ifade edilir:

$$B.D.(x^*,y^*)=v$$

Burada minimax ve maximin kuralları uygulanır.

Önerme 2

Herhangi bir dikdörtgen oyunda A ve B oyuncularını için oyunun değeri ve optimal strateji vektörleri de x^*,y^* olsun.

a) A oyuncusunun her tam strateji vektörü x_t için $B.D.(x_t,y^*) \leq v$ dir.

b) B oyuncusunun her tam strateji vektörü yt için B.D. $(x^*, yt) \geq v$ dir.

c) Eğer $a=b$ ise oyun dengeli bir oyundur ve minimax kuralının belirlediği strateji her iki oyuncu için de optimal stratejidir. Oyunun değeri de,

d) $v=a=b$ olur.

e) Oyunun tepe noktasını bulunursa,

f) Satır stratejilerinin her biri için en az kazanç belirlenir,

g) Sütun stratejilerinin en kötü oynandığında kaybedecekleri en büyük kayıplar belirlenir.

3. BULGULAR

3.1 Otellerin Niteliklerinin Karşılaştırılmasından Elde Edilen Bulgular

Tablo 2: Otellerle Yapılan Görüşme Sonucunda Elde Edilen Veriler Kullanılarak Oluşturulmuştur

ÜRÜN ADI OTEL	YABANCI MÜŞTERİ	REKLAM	FİZİKİ YAPI	ÇALIŞAN SAYISI	KAZANÇ
A Oteli			X	X	
B Oteli	X	X			X

Tablo 2’de belirtilen ürün isimlerinin terim olarak açıklanırsa:

- Yabancı Müşteri: Otelin müşterilerinin çoğunluğunu yabancıların oluşturmasıdır.
- Reklam: Hedef aldığı tüketici kitlesi üzerinde belirli bir etki yaratmak ve bu kitlenin düşünme ve alışkanlıklarını etkilemek yolu ile satın almaya yönlendirmek ve işletmenin karlılığını arttırmak amacını taşır. İnternet sitesi, mobil uygulamalar, tur firmaları, acenteler, fuarlar, aylık ve yıllık promosyonlar vb.

- **Fiziki Yapı:** Fiziki yapı, otellerin içerisinde bulunan spa, sauna, hamam, spor salonu, bar, eğlence salonu, çocuk eğlence salonu vb. mekânları kapsamaktadır.
- **Çalışan Sayısı:** Otel çalışanları, otelin temizliğinden ve güvenliğinden sorumlu, otel içerisindeki müşterilere hizmet ve yardımda bulunan kişilerdir.
- **Kazanç:** Satılan bir mal, yapılan bir iş veya harcanan bir emek karşılığında elde edilen para, getiri.

Tablo 3: Otellerin Nitelik Ve Hizmet Üretmelerine Yönelik Veriler

Veri No:	Veri Adı	A Oteli	B Oteli
	Veri Adı (Yıllık)		
1	Yabancı müşteri sayısı (bin)	28	145
	Yerli müşteri sayısı (bin)	42.000	41.964
2	Popüler otel arama siteleri gösterim sayısı	550	3729
	Online acente sayısı	9	20
3	Oda sayısı	194	240
	Toplantı salonu sayısı	3	11

	Yatak kapasitesi	388	527
4	Çalışan sayısı	140	158
5	Ortalama yıllık sermaye (milyon)	5.475	15
6	Reklama ayrılan bütçe (bin)	912	750

Tablo 4: Oyuncuların Strateji Karşılaştırma Skalası

Karşılaştırma Skalası	
5	A Oyuncunun Stratejisi B Oyuncunun Stratejisine Göre Çok Fazla Derecede Öneme Sahiptir
4	A Oyuncunun Stratejisi B Oyuncunun Stratejisine Göre Fazla Derecede Öneme Sahiptir
3	A Oyuncunun Stratejisi B Oyuncunun Stratejisine Göre Orta Derecede Öneme Sahiptir
2	A Oyuncunun Stratejisi B Oyuncunun Stratejisine Göre Az Derecede Öneme Sahiptir
1	A Oyuncunun Stratejisi B Oyuncunun Stratejisine Göre Daha Az Derecede Öneme Sahiptir
0	A Oyuncunun Stratejisi B Oyuncunun Stratejisine Göre Eşit Derecede Öneme Sahiptir

Tablo 5: İki Otelden Alınan Strateji Puanlamaları - A Oteli

STRATEJİ	PUAN
Reklama ayrılan bütçenin geri dönütünün arttırılması	5
Çalışan verimliliğini arttırma	4
Toplantı salonlarının etkin kullanımı	3
Online acente sayısının arttırılması	2
Yerli misafir sayısının arttırılması	3
Yabancı misafir sayısının arttırılması	1

Tablo 6: İki Otelden Alınan Strateji Puanlamaları - B Oteli

STRATEJİ	PUAN
Reklama ayrılan bütçenin geri dönütünün arttırılması	2
Çalışan verimliliğini arttırma	1
Toplantı salonlarının etkin kullanımı	3
Online acente sayısının arttırılması	1

Yerli misafir sayısının artırılması	0
Yabancı misafir sayısının arttırılması	2

Tablo 7:Araştırmada Kullanılan Stratejiler

Kod:	STRATEJİLER
A ₁ B ₁	Reklama ayrılan bütçenin geri dönütünün arttırılması
A ₂ B ₂	Çalışan verimliliğini arttırma
A ₃ B ₃	Toplantı salonlarının etkin kullanımı
A ₄ B ₄	Online acente sayısının arttırılması
A ₅ B ₅	Yerli misafir sayısının arttırılması
A ₆ B ₆	Yabancı misafir sayısının arttırılması

3.2 Oteller Arasındaki Rekabet Üstünlüğünün Oyun Teorisi İle Belirlenmesi

Araştırmada kullanılan 6 farklı strateji ve 2 farklı otel bulunmaktadır. Oyun matrisi oluşturulmadan önce otelleri ve stratejileri karşılaştıracak ölçekler puanlamalara göre çizilmiştir. Ölçekler; iki oyuncunun puanlarının farkı alındıktan sonra, ölçekte farka göre hangi oyuncu daha ağırlıktaysa, matriste o oyuncunun hücreğine pozitif yazılmaktadır. Hücrelere puanları yazarken, her zaman B oyuncusuna göre (matrisin sağ tarafındaki oyuncuya göre) puanlar pozitif yazılmaktadır. Aksi

takdirde puanlar eksi (-) işareti alacaktır. Eğer her iki taraftaki puan aynı ise sonuç 0 (sıfır) çıkacaktır. Burada iki strateji eşittir ve bu strateji için oyun dengededir sonucuna ulaşılmaktadır.

B Oteli					A Oteli					
(B Oyuncusu)					(A Oyuncusu)					
5	4	3	<u>2</u>	1	0	1	2	3	4	<u>5</u>
					B ₁ A ₂ ○					
5	4	3	<u>2</u>	1	0	1	○2	3	<u>4</u>	5
					B ₁ A ₃					
5	4	3	<u>2</u>	1	0	○1	2	<u>3</u>	4	5
					B ₁ A ₄					
5	4	3	<u>2</u>	1	○0	1	<u>2</u>	3	4	5
					B ₁ A ₅					
5	4	3	<u>2</u>	1	0	○1	2	<u>3</u>	4	5
					B ₁ A ₆					
5	4	3	<u>2</u>	○1	0	<u>1</u>	2	3	4	5

Tablo 8: Otellerin Strateji Verileri

Stratejiler	Gözlem Verileri	Stratejiler	Gözlem Verileri	Stratejiler	Gözlem Verileri
B ₁ A ₁	3	B ₂ A ₁	4	B ₃ A ₁	2
B ₁ A ₂	2	B ₂ A ₂	3	B ₃ A ₂	1
B ₁ A ₃	1	B ₂ A ₃	2	B ₃ A ₂	0
B ₁ A ₄	0	B ₂ A ₄	1	B ₃ A ₄	1
B ₁ A ₅	1	B ₂ A ₅	2	B ₃ A ₅	0
B ₁ A ₆	1	B ₂ A ₆	0	B ₃ A ₆	2
B ₄ A ₁	4	B ₅ A ₁	5	B ₆ A ₁	3
B ₄ A ₂	3	B ₅ A ₂	4	B ₆ A ₂	2
B ₄ A ₃	2	B ₅ A ₃	3	B ₆ A ₃	1
B ₄ A ₄	1	B ₅ A ₄	2	B ₆ A ₄	0
B ₄ A ₅	2	B ₄ A ₅	3	B ₆ A ₅	1
B ₄ A ₆	0	B ₄ A ₆	1	B ₆ A ₆	1

3 B-A Oyun Matrisinin Çözümü

Tablo 9

A oteli
(A oyuncusu)

	A ₁	A ₂	A ₃	A ₄	A ₅	A ₆	Maxmin
B ₁	-3	-2	-1	0	-1	1	1
B ₂	-4	-3	-2	-1	-2	0	0
B ₃	-2	-1	0	1	0	2	2
B ₄	-4	-3	-2	-1	-2	0	0
B ₅	-5	-4	-3	-2	-3	-1	-1
B ₆	-3	-2	-1	0	-1	1	1
min	-5	-4	-3	-2	-3	-1	
max							

Tablo 9’da belirtilen sonuca göre $\text{s\u00fct\u00fcn}_{\min} = \text{s\u00fct\u00fcn}_{\max}$ durumu elde edildiğinde oyunun tepe noktası vardır. Oyuncuların minimax ve maximin güvenlik stratejilerini kullanmaları sonucunda bulunan stratejilerin kesiştiği noktadaki hücrenin değeri oyuncuların kazanç ve kayıp değerlerine eşit ise, bu hücreye tepe noktası denir ve aynı zamanda bu hücredeki değer oyunun çözümüdür. Kısacası, tepe noktasından bahsedebilmesi için, satır minimum elemanı ile sütun maksimum elemanının birbirine eşit olması gerekmektedir. Her oyuncunun optimal(en uygun) stratejisi eşittir. Fakat tepe noktası olmasına

rağmen oyunda üstünlük stratejisi görülmektedir. Çünkü oyunun değeri yani $v = -1$ olamaz. Tepe noktası 0 çıksaydı rekabet üstünlüğünden bahsedilemezdi. Oyuncular üstünlük stratejisi uygulamadığı zaman yani; B oyuncusu; B₅ stratejisini yani yerli misafir sayısını arttırma stratejisi uygulandığında; A oyuncusu A₆ yani yabancı misafir sayısının arttırma stratejisi ile rekabette eşit olmaktadır. Kazanç - kayıp matrislerinde oyuna her zaman sağ taraftaki oyuncu başlamaktadır. Oyuncular üstünlük stratejisi uygularsa matris aşağıdaki şeklini alır.

Tablo 10

A oteli (A oyuncusu)

	A ₁	A ₂	A ₃	A ₄	A ₅	A ₆
B ₁	-3	-2	-1	0	-1	1
B ₂	-4	-3	-2	-1	-2	0
B ₃	-2	-1	0	1	0	2
B ₄	-4	-3	-2	-1	-2	0
B ₅	-5	-4	-3	-2	-3	-1
B ₆	-3	-2	-1	0	-1	1

Oyunda B oyuncusunun stratejisi olan B_5 , yerli misafir sayısının artırılması stratejisi, kendisine en yakın puanlamaya sahip olan B_4 stratejisini yani online acente sayısının artırılması stratejisini oyundan elemektedir. Matrise bakıldığında B_4 stratejisi ve B_2 stratejisi ile eşit puanlamaya sahiptir. Oyunda elemek için bu iki stratejiden birinin seçilmesi oyunun sonucunu değiştirmeyecektir. Strateji elendikten sonra matris aşağıdaki şeklini alır.

Tablo 11

A oteli (A oyuncusu)

	A_1	A_2	A_3	A_4	A_5	A_6
B_1	-3	-2	-1	0	-1	1
B_2	-4	-3	-2	-1	-2	0
B_3	-2	-1	0	1	0	2
B_5	-5	-4	-3	-2	-3	-1
B_6	-3	-2	-1	0	-1	1

Oyunda üstünlük stratejisi aranmaya devam edildiğinde, sıra A oyuncusuna gelmiştir. A oyuncusu A_6 Stratejisine yani yabancı misafirlerin artırılması stratejine en yakın olan A_4 stratejisini eleyebilmektedir. Bu oyunda A_4 stratejisi elenmiştir.

A_4 stratejisi elendikten sonra matris aşağıdaki şeklini almıştır.

Tablo 12

A oteli (A oyuncusu)

	A ₁	A ₂	A ₃	A ₅	A ₆
B ₁	-3	-2	-1	-1	1
B ₂	-4	-3	-2	-2	0
B ₃	-2	-1	0	0	2
B ₅	-5	-4	-3	-3	-1
B ₆	-3	-2	-1	-1	1

Oyun sırası B oyuncusundadır. Oyunda hala üstünlük stratejisi vardır. B₅stratejisi oyunda kendisine rekabette en yakın olan B₂stratejisini yani çalışan verimliliğini arttırma stratejisini de oyundan eler. B₂ stratejisi de elendikten sonra matris aşağıdaki şeklini alır. Matris 5 X 4 halini almıştır.

Tablo 13

A oteli (A oyuncusu)

	A ₁	A ₂	A ₃	A ₅	A ₆
B ₁	-3	-2	-1	-1	1
B ₃	-2	-1	0	0	2

B₅	-5	-4	-3	-3	-1
B₆	-3	-2	-1	-1	1

Oyunda sıra A oyuncusundadır. Fakat A oyuncusunun üstünlük stratejisi ile eleyeceği B oyuncusunun stratejisi kalmamıştır. Oyun burada bitmektedir. Oyun 5x4 lik matris halini almıştır. Oyun dikdörtgen oyuna dönüşmüştür. Oyunun değerini bulursak;

Önerme 1'e göre;

$$B.D. (x^*, y^*) = v$$

Bu oyunda her iki oyuncunun optimal(en uygun) stratejiyi seçmek için eşit olasılıkları olduğu varsayılmıştır. Çünkü üstünlük stratejisi ile oynanan bu dikdörtgen oyunda, oyuncular eşit olasılıkla strateji seçerek oyunu kazanmaya çalışmışlardır.

Tablo 2 ve 3 deki verilerden yararlanarak B stratejilerine ağırlık katsayıları verilmiştir. Katsayılar tablodaki verilerin oteller için önemi ve otel faaliyetleri göz önüne alınarak belirlenmiştir. Bulunan P değerleri bu tablolardaki puanlara göre toplamı 1 olacak şekilde hesaplanmıştır. Literatürde bu veriler, tahmini olarak ya da eşit olarak da verilebilmektedir (Öztürk, 2009, s.662).

$$P(B_1)=0,1, \quad P(B_3)=0,3, \quad P(B_5)=0,5, \quad P(B_6)=0,2$$

$$P_1 + P_3 + P_5 + P_6 = 1$$

Oyunun puanları (hücrelerdeki B puanları) ve olasılık değerleri (P) ile çarpılıp toplanır. Böylece B oyuncusu için beklenen değer bulunur.

$$B.D._B = \Sigma B.P$$

$$B.D._B = B_1P_1 + B_3P_3 + B_5P_5 + B_6P_6$$

$$B.D._B = 2.(0,1) + 3.(0,3) + 0.(0,4) + 2.(0,2)$$

$$B.D._B = (0,2) + (0,9) + 0 + (0,4)$$

$$B.D._B = 1,5$$

Aynı işlem A oyuncusu için de yapılmıştır.

$$P(A_1)=0,2, \quad P(A_2)=0,2, \quad P(A_3)=0,1, \quad P(A_5)=0,2, \quad P(A_6)=0,3$$

$$B.D._A = \Sigma A.P$$

$$B.D._A = A_1P_1 + A_2P_2 + A_3P_3 + A_5P_5 + A_6P_6$$

$$B.D._A = 5.(0,2) + 4.(0,2) + 3.(0,1) + 3.(0,2) + 3.(0,3)$$

$$B.D._A = 1 + (0,8) + (0,3) + (0,6) + (0,9)$$

$$B.D._A = 3,6$$

$$B.D._{BA} = (1,5; 3,6)$$

Oyunun beklenen değer sonucuna göre oyunu A oyuncusu kazanmıştır. Bu değer oyunun değeri yani $v=3,6$ olmaktadır.

A oyuncusu A_6 stratejisini oynayıp 3,6 birim kazanırken, B oyuncusu B_5 stratejisini oynayarak 3,6

birim kaybetmiştir. A yabancı misafirlere yönelik çalışma yaparak misafir sayısını arttırırsa rekabet üstünlüğü ele geçirecektir.

Tablo 14:Firmaların Rekabet Analizi Tablosu

Otellerin Oyun Teorisine Göre Hangi Stratejiyle Rekabet Üstünlüğü Sağladığı

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Stratejiler	A Oteli	B Oteli
A Oteli		
B Oteli	B_5A_6	

Oteller arasında rekabetin araştırıldığı bu çalışmada, Antalya’da bulunan iki otelin son dönem verileri ele alınarak aralarındaki rekabet oyun teorisi yöntemi ile incelenmiştir. Firmalar arasında rekabetin belirgin olduğu görülmüştür. Otellerin stratejileri arasındaki farklılık bunu doğrulamaktadır. İlk matriste saf strateji uygulanmıştır. Bunun sonucunda B-A oyununda üstünlük stratejisi çıkmış, oyunu A oyuncusu kazanmıştır.

Tüm matrislerin sonuçları değerlendirildiğinde otellerde aynı nitelikteki hizmet durumuna sahip stratejilerin arasındaki rekabet çok güçlü değildir. A oteli reklama ayrılan bütçesinin doğru kullanımı,

çalışan verimliliğini arttırma ve online acente sayısını arttırma konularında diğer otele oranla geride olduğu için bu konular üzerinde yoğunlaştığında rekabet ortamında öne geçmesi daha kolay olur. B oteli ise yabancı müşteri sayısı ve toplantı salonlarının etkin kullanımı konuları üzerinde yoğunlaşarak rekabet ortamında mevcut konumunu korur.

5.ÖNERİLER

Antalya'daki iki otel incelendiğinde rekabet üstünlüklerini arttırmak ve pazardaki mevcut konumlarını ileri götürebilmesi için öneriler belirlenmiştir;

- Oyundaki oteller arasında, rekabette geri olan oyuncunun diğerinin önüne geçilebilmesi için yabancılara yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- B oyuncusu toplantı salonlarını etkin faaliyetlerde kullanarak daha fazla kazancı amaçlamalıdır.

- Yabancı misafir yönünden üstün olan B oyuncusu, yerli misafir üzerine yoğunlaşmalıdır.

- A oyuncusu doğru yerlere yatırım yaparak, daha etkili ve düşük bütçeli reklam stratejisi uygulayabilir.

- İnternet üzerinden yapılan reklam sayısının arttırılması müşteri sayısının da artmasını sağlayacaktır.

- Yeterli sayıda ve nitelikli çalışan ile daha verimli iş yapılması kazancın artırılmasını sağlar.

Oyun teorisi matematik, istatistik, ekonomi gibi birçok akademik çalışma alanı sunmaktadır. Bundan sonraki çalışmalarda oyun teorisinin daha detaylı incelenmesi ve farklı alanlarda firmalara uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Demirtaş, N., (2010), *Otel İşletmeciliği*. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara
- Dursun, M., (2016), *Butik Otel Sektörü Ve Rekabet Analizi: Daphins Otel Örneği*. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi 6 (2/1), Batman
- Dutta, S., ve Jain,A., (2010), *The Global Information Technology Report 2003-2004* , World Economic Forum, s. 3-21.
- Emir, O., (2007),*Otel İşletmelerinde Müşterilerin Hizmet Beklentileri Ve Memnuniyet (Tatmin) Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Antalya’da Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Afyonkarahisar
- <http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/TR,175552/turizm-istatistikleri.html>. (Son Erişim: 12 Kasım 2017)
- Örücü, E., Kılıç, R., Savaş, A., (2011), *Kobi’lerde İnovasyon Stratejileri ve İnovasyon Yapmayı*

- Etkileyen Faktörler* ,Doğuş Üniversitesi Dergisi , 12(1), s.58-73
- Öztürk, A., (2009), *Yöneylem Araştırması* , Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 12.Baskı
- Tarım, B., (2012), *Bilişim Firmalarının İnovasyon Açısından Rekabet Üstünlüklerinin Oyun Teorisi İle Karşılaştırılması: Antalya'da Üç Bilişim Firması Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya
- Uçan, O., Aytekin, İ., (2013), *Oyun Teorisi Çerçevesinde Ekonominin Dinamik Oyun Modellerine Uygulanması*, International Journal of Social Science, 6(3), s. 747- 757
- Ünüvar, Ş., (2009), *Kişilerarası İletişimin Konaklama İşletmelerindeki Önemi ve Beş Yıldızlı Otellerde Bir Uygulama*, Beşinci Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi,11 - 13Haziran 2007
- Walker, p., (2005) , *Chronology of Game Theory*

EK

Görüşmede otellerin özelliklerini öğrenmek amacıyla sorulan sorular:

1. Otelinize gelen yıllık müşteri sayısı nedir?
2. Gelen müşteriler genel olarak;
3. Yabancı mı? (%)
4. Yerli mi? (%)

5. Otelde kaç kişi çalışıyor?
6. Çalışanlardan kaç tanesi eğitimidir?
7. Otelinizde kaç oda var?
8. Toplantı odası var mı?
9. Başka otellerle ortak kullandığınız mekân var mı?
10. Otelinizi tanıtmak için neler yapıyorsunuz?
11. Yıllık sermayeniz nedir? (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017)
12. Reklama ayırdığınız bütçeniz nedir?
13. Yabancı müşteriler daha çok hangi imkânlardan faydalanıyor?
14. Yabancı müşterilerin faydalandıkları imkânların maliyeti nedir?

MATEMATİK MÜZESİ

Almina ÇELİK/Bedirhan İBİŞ/Beyza ÖNDER/

Busenur İBİL/ Feride ERDAL/ Göksu POYRAZ/
Onur KOÇ/Sema Gül ZENGİN/ Sıla GÖKPINAR/

Sude KARADAĞ *Hazırlık Sınıfı Öğrencileri*

Arda KOZ/ Ayşegül BEYDİLLİ/ İpek Nisa
YILMAZ/ Mehmet CANIŞ *9.sınıf Öğrencileri*

Hasan Umut SARISÖĞÜT/ Nazire İŞLEK/Nuran
Buse İNSEL/ Zeynep YURDAKUL *10.Sınıf
Öğrencileri*

Cennet Merve AS/Zişan AKKAYA *11.sınıf
Öğrencileri*

İlham AKPINAR/Fatma TONKAL/ Durdu Aslı
KAPLAN YAŞKAYA *Danışman Öğretmenler*

1.PROBLEM VE AMAÇ

Genel olarak matematik öğretiminde kullanılan yöntemde öğretmen aktarıcıdır. Öğrenci de derste aktarılan probleme benzer uygulamalar yaparak eğitim sürecini tamamlamaya çalışır. Bu durum öğrenci tarafından bilgiyi anlamlandırma ve yorumlama sürecinde olumsuz sonuçlar doğurur. Çalışmamızda soyut kavramları somutlaştıran, birçok duyu organına hitap eden matematik materyali ürettik.

2.YÖNTEM

Oluşturacağımız müzenin ilköğretim matematik müfredatından üst düzey matematiğe kadar her seviyede istasyon bulundurmasını hedefledik. Belirlenen problemlerin hangilerinin modelleneceğine karar verdik. Bunun için gerekli malzemeleri belirleyip iş bölümü yaptık.

Pisagor Teoremi Materyali: Herhangi bir dik üçgenin dik kenarlarının kareleri toplamı hipotenüsünün karesine eşittir. Yaptığımız modelde bunu somut olarak ispatladık.

Asal Sayılar Tahtası: Kendinden ve birden başka bir sayıya bölünemeyen sayılara asal sayı denir. Modelimizde 1'den 100 kadar tüm doğal sayıları yazıp başka sayılara bölünen sayıları işaretledikten sonra geriye kalanların asal sayı olduğunu gösterdik.

Trigonometri ve Birim Çember, Koordinat Düzlemi, Çemberde Açık, Dairenin Alanı, Dairede Çap-Çevre İlişkisi, Üçgenin Ağırlık Merkezi, Gauss Tahtası, Kesirler Materyali, Kümeler Saati, Hanoi Kuleleri, Sonsuzluk Otel, Elips Çizim Tahtası, En Kısa Zaman Eğrisi, Napier'nin Kemikleri, Pick Teoremi, Fraktallar istasyonlarımızdan bazılarıdır. Birçok sayı oyunu da sergilenmiştir.

3.SONUÇ

Müzemizi oluşturma aşamasında, hangi problemlerin modelleneceğine karar verirken, ilköğretim matematik müfredatından üst düzey matematiğe kadar her seviyede istasyon bulundurmasını hedeflemiştik. Amacımız, eğitim sürecimiz boyunca yalnızca sayı veya ezberlenecek formül diye algıladığımız problemleri duyu organlarımızla da algılayıp somut olgulara dönüştürmektir. Bu nedenle en çok karşımıza çıkan teorem, tanım ve problemlere yer vermeye çalıştık.

İstasyonlarımızdan bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

Pisagor Teoremi Materyali: Herhangi bir dik üçgenin dik kenarlarının kareleri toplamı hipotenüsünün karesine eşittir. Yaptığımız modelde bunu somut olarak ispatladık.

Asal Sayılar Tahtası: Kendinden ve birden başka bir sayıya bölünemeyen sayılara asal sayı denir. Modelimizde 1 den 100 kadar tüm doğal sayıları yazıp başka sayılara bölünen sayıları işaretledikten sonra geriye kalanların asal sayı olduğunu gösterdik.

Koordinat Düzlemi: Modelimiz üzerinde eksenleri ve bölgeleri gösterdik. Herhangi bir noktayı işaretleyebildik. Ayrıca simetri, öteleme ve dönme işlemlerini de yapabildik.

Trigonometri ve Birim Çember, Çemberde Açık, Dairenin Alanı, Dairede Çap-Çevre İlişkisi, Üçgenin Ağırlık Merkezi, Gauss Tahtası, Kesirler Materyali, Kümeler Saati, Hanoi Kuleleri, Sonsuzluk Oteli, Elips Çizim Tahtası, En Kısa Zaman Eğrisi, Napier'nin Kemikleri, Pick Teoremi, Fraktallar diğer istasyonlarımızdan bazılarıdır. Birçok sayı oyunu da sergilenmiştir.

Çalışmalarımız süresince "Neden matematik öğreniyoruz?" sorusunun yanıtını yaşayarak bulduk. Doğrudan söylenen soyut ve ezber bilgiyi analiz edip kendimiz yeniden keşfettik. Üretimi grup çalışması şeklinde yürüttüğümüz için aramızda ciddi bir bilgi alışverişi gerçekleşti. Ayrıca dayanışma ve iş birliği gibi değerlerin önemini kavradık. Materyalleri ders ortamında kullanarak diğer arkadaşlarımızın da deneyimlemesini sağladık. Üretilen materyallerle okulumuzda oluşturulacak müzenin ilk adımlarını atmış olduk.

KAYNAKÇA

<http://www.talesmatematikmuzesi.com>,
<https://www.hubertasarim.com>,
<https://www.instagram.com/matematiknoktasi>,
<https://www.youtube.com>

FİZİK

Wİ-Fİ DALGALARININ *ERWINIA* *AMYLOVORA* BAKTERİSİNİN ÇOĞALMASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

**Konya Bölge Finallerinde alanında
3.olmuştur.**

Doğa Deniz KÖSE /Şaziye Eylül BEYAZ
9.Sınıf Öğrencileri
Şerife DEMİREL Danışman Öğretmen

ÖZET

İletişim araçlarının yaygın olarak kullanımı hayatımızda birçok yenilik ve kolaylık sağlarken canlı organizmalar üzerinde fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkileri de beraberinde getirmiştir. Bunlar sonuçlarını uzun bir sürede gösteren elektromanyetik alan dalga etkileridir. Bu dalgalar ekolojik dengede de birtakım etkilere sahiptir. Elektromanyetik spektrumunda 2,4-5 GHz frekans aralıklarındaki yer alan Wİ-Fİ dalgalarının kablosuz internetin kullanılmaya başlaması ile hayatımızda yer aldığı bilinmektedir. Kablosuz internetin daha hızlı veri alışverişini sağlayarak fayda getirmesinin yanı sıra ekosistemde ne gibi etkiler bıraktığı bilimsel çalışmalarla halen araştırılmaya devam etmektedir. Wİ-Fİ dalgalarının çevredeki patojen

mikroorganizmalar üzerinde de etkisinin olacağı bazı çalışmalarla araştırılmaktadır. Bu doğrultuda elma, armut gibi ticari öneme sahip bitkilerde “Ateş Yanıklığı” hastalığına sebep olan bitki patojeni Erwinia amylovora bakterisi ile mücadele yöntemi olarak Wİ-Fİ dalgalarından faydalanılabileceği düşünülmüştür. Çalışmada Nutrient Besi Agarı ortamına ekilen bakterilerin 72 saat sonunda sayımları yapılmıştır. Kontrol ve Deney grubu olarak belirlediğimiz denemelerde birer saat aralıklarla koloni sayılarak, gelişim hızları incelenmiştir. Deney grubu olarak belirlenen bakteriler Wİ-Fİ kaynağına 14 cm uzaklığa konulurken, kontrol grubu bakteriler ise Faraday kafesine koyularak Wİ-Fİ’den etkilenmeleri önlenmiştir. Çalışma sonucunda deney grubu bakterilerin normal logaritmik gelişme fazında gelişim hızlarının azaldığı tespit edilmiştir. Wİ-Fİ dalgalarından Erwinia amylovora bakterisinin neden olduğu Ateş Yanıklığı hastalığının etkisini azaltmak için kullanılıp, olumlu açıdan faydalanılabileceği düşünülmektedir. Ülkemizde ve dünyada tarımsal açıdan ekonomik potansiyeli oldukça yüksek olan elma, armut gibi yumuşak çekirdeklilerde, Ateş Yanıklığı hastalığına sebep olan Erwinia amylovora bakterisinde bir mücadele yöntemi olarak kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelime: *Elektromanyetik dalgalar, wi-fi, erwinia amylovora, koloni sayımı, ateş yanıklık hastalığı*

1.GİRİŞ

Teknolojinin hızla gelişmesini takiben insanların hayatına en kolay yerleşen yenilikler daha çok iletişim alanında gerçekleşmektedir. İletişim araçlarının yaygın kullanım alanları hayatımıza birçok yenilik ve kolaylık getirmiştir. Bu da çağımızın iletişim çağı olarak anılmasını neden olmuştur. Hızla gelişen sanayileşme, ekonomik koşulların iyileşmesi, insanların çok sayıda elektrik ve elektronik araca sahip olmalarını sağlamıştır. İnternet kullanımı kablolarla bağlıyken teknolojinin gelişmesi ile kablosuz hale gelen internet, yaklaşık 20 yıldır yaşamımızın içinde yer almaktadır. Hastanelerden havaalanlarına; alışveriş merkezlerinden, kafelere; okullardan evlerimize kadar birçok yerde kablosuz internet kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Wi-Fi, yani kablosuz internet, insanların buldukları ortamda ilk ihtiyaç duydukları bir teknoloji haline gelmiş durumdadır (Anonim, 2017).

Elektronik cihazlar, hayatımıza kolaylıklar sağlarken birtakım olumsuzlukları da birlikte getirmiştir. Bunlar birçok kişi tarafından bilinmeyen ve sonuçlarını uzun zaman diliminde gösteren elektromanyetik alan etkileridir. Kullanım sıklığı

artan Wİ-Fİ'nin canlı metabolizması üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri bilim insanlarının ilgisini çekmektedir.

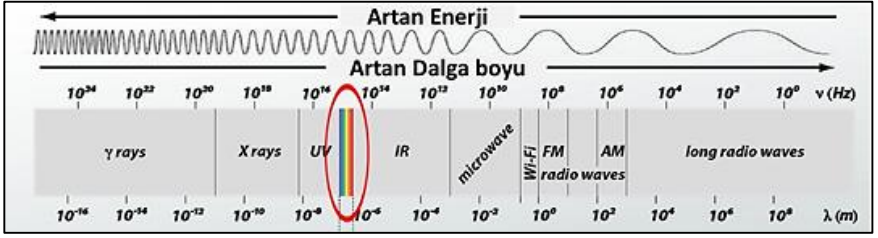
İnsan sağlığına elektromanyetik alanın etkilerini araştırmak üzere yürütülmüş bir çalışmada insan deri bakterilerinden (*Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus epidermidis*) alınan izolatlarda büyüme düzenlerinde tutarsızlıklar gözlenmiştir. Çalışmada elektromanyetik alanın insan sağlığına zararlı olacağı sonucuna varılmıştır (Crabtree, 2017). Wİ-Fİ dalgalarının biyolojik etkileri üzerinde çalışmalar yapılırken insanlar üzerinde deneysel çalışma yapılması epey zor ve tehlikeli olduğu için çalışmalar daha çok tek hücreli canlılar ve hayvanlar üzerinde yapılmaktadır.

Cep telefonlarının yaydığı elektromanyetik dalgaların *Bacillus subtilis* bakterisi üzerine etkisinin incelendiği bir araştırmaya göre elektromanyetik dalgaların bakteri gelişimini etkilediği bildirilmektedir (Akbal, Balık, 2011). Farklı bir çalışmaya göre ise Wİ-Fİ yönlendiricilerinden yayılan 2,4 GHz radyo frekanslı radyasyonun *Listeria monocytogenes* ve *Escherichia coli* bakterilerini farklı antibiyotiklere karşı dirençli hale getirdiği bildirilmektedir (Taheri vd., 2017). Literatürel açıdan incelendiğinde Wİ-Fİ'nin etkileri üzerine yapılmış oldukça sınırlı çalışma bulunmaktadır. Bakterilerde Wİ-Fİ'nin koloni gelişimi üzerine etkisinin incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu

eksiklikten yola çıkarak yürüttüğümüz bu projede Wİ-Fİ etkisinin *Erwinia amylovora* bakterisinde koloni sayısı üzerindeki etkisi incelenmiştir. *Erwinia amylovora* bakterisi bitki patojeni bir bakteri olup, özellikle yumuşak çekirdekli meyve türlerinde ticari olarak ciddi zararlar vermektedir. Mücadelesi için pek çok metod denenmiş ancak henüz kalıcı bir mücadele yöntemi bulunamamıştır. Bu nedenle Wİ-Fİ dalgalarının bu patojenik bakteri mücadelesinde kullanılacak etkin bir yöntem olması amaçlanmıştır. Çalışmamız doğrultusunda normal koşullarda bakteri gelişiminin en hızlı olduğu logaritmik evrede Wİ- Fİ dalgalarına maruz kalan bakterilerin çoğalma hızında azalma olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmanın ülkemizde ve dünyada tarımsal açıdan ekonomik potansiyeli oldukça yüksek olan elma, armut gibi yumuşak çekirdeklielerde, Ateş Yanıklığı hastalığına sebep olan *Erwinia amylovora* bakterisinde bir mücadele yöntemi olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

1.1. Elektromanyetik Dalgalar

Elektromanyetik dalga, uzayda ya da maddesel bir ortamda yayılan ve salınım yapan bir elektrik alan ve manyetik alanın birlikte oluşturduğu dalgalara verilen isimdir. Bu tür dalgaların enerjisi dalga boyları ve frekansları ile belirlenir. Bütün Elektromanyetik dalgalar boşlukta ışık hızıyla yayılır. Bu hız saniyede 300.000 km'dir. Elektromanyetik dalgalar enerji paketleri olup “foton” adını alırlar.

Şekil 1.1. Elektromanyetik Spektrum

Elektromanyetik enerji, tüm modern gündelik telsiz haberleşme sistemlerinin Bu dalgalar madde ile karşılaştırıldıklarında, dalga olmaktan çok tanecik gibi tepki görür ve temelini oluşturmaktadır. Radyo, kablosuz televizyon, hücresel uydu telefonları ve W-Fi radyo spektrumun çeşitli bantları içinde hava üzerinden taşınan sinyallere dayanır. .Günlük yaşamda çok sık ve uzun süreli kullanılan elektronik cihazlar elektromanyetik alan oluşturmaktadır. Elektronik cihazlardan üretilen elektromanyetik dalgalar insan vücudunda etkili olmaktadır. Elektromanyetik dalgalar vücuttaki dokulara kimyasal değişimlere yol açarak zarar verirler. Yüksek güçlü elektromanyetik dalgalar ısıya bağlı zarar verirken, düşük güçlü EMD'nin uzun süre alınmasıyla dokularda kimyasal değişimler nedeniyle zararlı etkiler ortaya çıkar. (Yağmur, Bozbıyık, & Hancı, 2003)

1.2. Wİ-Fİ

Kablosuz yerel alan ağları (WLAN, Wireless Local Area Networks), iki yönlü geniş bant veri iletişimi sağlarlar. İletim ortamı olarak fiber optik

veya bakır kablo yerine telsiz frekansı (RF, Radio Frequency) veya kızılötesi ışınları kullanırlar. Sınırlı bir alanda çalışan iletişim ağlarıdır. Kurulum ve hareket kolaylığı gibi önemli üstünlükler sağlayan WLAN sistemleri kablolu ağların yerini alabilmekte ayrıca bu ağlara göre daha fazla fonksiyonlar içerebilmektedir. Kablosuz yerel alan ağları Avrupa düzenlemelerinde Telsiz Yerel Alan Ağları, Radio Local Area Networks (Radio LAN) diye isimlendirilmesine rağmen başta ABD olmak üzere birçok ülkede Wi-Fi, Wireless Local Area Networks, Wireless LAN, WLAN olarak isimlendirilmektedir (Çalışkan, 2010).

Wİ-Fİ IEEE 802.11 standartlarına dayalı kablosuz yerel alan ağı cihazların radyo dalga boyu teknolojisidir. Wİ-Fİ, 2.4 gigahertz (12 cm) UHF veya 5 gigahertz (6 cm) SHF ISM radyo bantlarında çalışır. Wİ-Fİ dalgalarının biyolojik etkileri üzerine çalışmalar yapılırken, insanlar üzerinde deneysel çalışmalar yapılması oldukça zor ve tehlikeli olduğundan deneysel çalışmalar hücreler üzerinde veya hayvanlar üzerinde yapılmaktadır.

Bu çalışmada deney canlısı olarak *Erwinia amylovora* bakterisi kullanılmıştır. Deneyler neticesinde Wİ-Fİ dalgaların bakterilerin koloni sayısını etkilediği tespit edilmiştir.

1.3. *Erwinia amylovora*

Erwinia amylovora (Burrill) Winslow un sebep olduğu ateş yanıklığı hastalığı, bakteriyel bir etmen tarafından meydana getirildiği saptanan ilk bitki hastalığıdır (Smith, 1920; Beer and Opgenorth, 1976). Özellikle elma ve armutta en fazla tahribatı meydana getiren bu bakteri, bitkilerin çiçek, sürgün, dal ve hatta tüm ağaçları etkilemektedir. Bu bakterinin neden olduğu hastalık sebebiyle bazen tüm bahçenin sökülmesi gerekmektedir ve bu da ekonomik anlamda meyve üreticilerine büyük zarar vermektedir.

Ateş Yanıklığı Hastalığına neden olan bakteriyel etmen *Erwinia amylovora*, Gram-negatif olup, çubuk şekline benzemektedir. Boyutları 0.7-1.0 x 0.9-1.5 arasında olan bakteri zincir veya tek tek gözlemlenir. Bakteri hücresi peritrik kamçılı ve hareketlidir. Minimum gelişme sıcaklığı 3-8 °C, optimum 27-30 °C ve maximum 37 °C'dir (Anonim, 2012).

Erwinia amylovora, Rosaceae familyasına ait olup 39 farklı cins ve 128 türe ait bitkilerde hastalık yapmaktadır (Smith, 1920; Beer and Opgenorth 1976). Elma, armut ve ayva en çok etkilenen olmak üzere yenedünya, muşmula gibi birçok yumuşak çekirdekli meyve ağaçları dışında, dağ muşmulası, ateş dikenini ve birçok süs bitkisi ile orman florasının da bu bakterinin hastalık yaptığı bilinmektedir (Van der Zwet and Keil, 1979; Van der Zwet et al, 1988). Ateş yanıklığı, Avrupa'da ilk defa 1957 yılında

İngiltere’de görülmüş ve hızlı bir şekilde diğer birçok Avrupa ülkesine yayılmıştır (Van der Zwet and Keil, 1979). Türkiye’de ise ilk olarak 1985 yılında, Afyon ili Sultan dağ İlçesi’nde armut ağaçlarında görülmüştür. (Öktem and Benlioğlu 1988). Günümüzde ateş yanıklığının Türkiye’de yumuşak çekirdekli meyve yetiştiriciliği yapılan neredeyse her bahçede bulunduğu ve önemli epidemik boyutlara ulaştığı bildirilmiştir (Kotan, Karagöz, & Şahin, 2009).

Ülkemiz tarım sektörünün önemli bir dilimini meyvecilik oluşturmaktadır. 2001 yılı itibariyle; ülkemizdeki toplam 55.477.000 adet yumuşak çekirdekli meyve ağacımızdan 2.928.000 ton ürün alınmaktadır. Bu da toplam meyve üretimimiz arasında %22.38’ lik bir dilimi meydana getirir. (Anonim, 2001). Dünyada yapılan 50.000.000 ton civarındaki elma üretiminin %4’ ü ve 7.000.000 ton civarındaki armut üretiminin %5.7’ si Türkiye ye aittir. Ülkemizde üretimi yapılan en yaygın armut türleri Williams, Akça, Ankara, Santa Maria, Deveci ve Cosia’dır (Gündüz, 1997). Ateş yanıklığı hastalığının ilk gözlemlerinden günümüze kadar mücadelesi için pek çok metot denenmiş olmasına rağmen şu ana kadar kalıcı bir çözüm tespit edilememiştir (Baştaş, Maden, 2004).

Meyve yetiştiriciliğinde oldukça olumsuz etkileri olan *Erwinia amylovora* bakterisinin gelişim evreleri aşağıdaki gibi olmaktadır (Özçelik, 2017).

A. Adaptasyon evresi (Lag Faz): Belirli bir besi ortamına ekilen bakterinin yeni ortama uyum gösterip çoğalmaya başlamasına kadar belirli bir zaman geçer. Bu zaman diliminde hücre sayısında neredeyse hiçbir artış gözlenmez. Lag fazın süresi bakterinin fizyolojik durumuna ve ekimin yapıldığı besi yerinin özelliğine bağlı olarak değişir. Bu aşamada bakteri çoğalma için kendini hazırlar, gerekli enzimlerini sentezler.

B. Hızlanma evresi: Lag faz ile logaritmik faz arasında yer alan bu evre, çoğunlukla kısa bir zamanı kapsar. Matematik ve biyolojik olarak anlamlı bir şekilde açıklanamaz. Oğul hücrelerin oranı toplam bakterilerin yarısına ulaşma eğilimindedir.

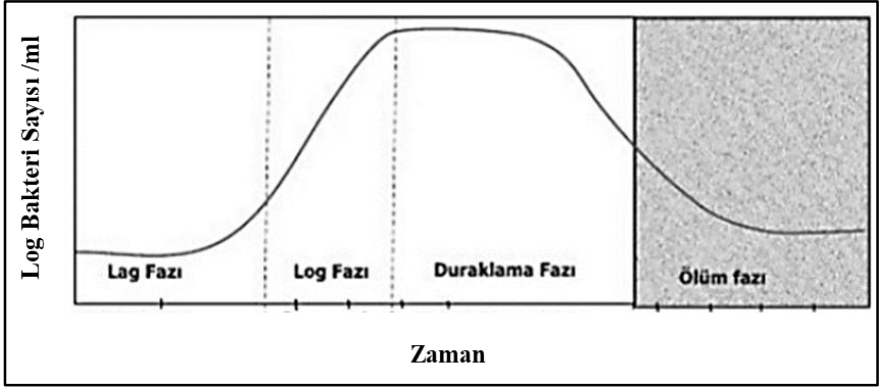
C. Logaritmik (Üs cinsinden) çoğalma evresi: Bu evrede bakterilerin canlı ve genç olduğu kabul edilir. Hücreler en hızlı bölünme yeteneğindedir. Ortamdaki besin miktarı fazla olup, gelişmeyi engelleyici maddeler yoktur. Bu evrede özgül gelişme hızı maksimumdur. Bakterilerin ölümü yok sayılabileceğinden kinetik hesaplamalarda bu faktör göz önüne alınmaz. Bu evrede hücre sayısındaki artışın, hücre kütleindeki artış ile aynı olduğu gözlenir.

D. Yavaşlama evresi: Bakterilerin hızla çoğalarak en yüksek sayıya (genellikle 10⁹ hücre/mL) ulaştıklarından, kültür ortamında besinler azalmaktadır. Bu esnada ortamda toksik etkenlere neden olabilecek metabolik ürünler birikmektedir.

Sonuç olarak, çevre koşulları mikroorganizma için olumsuz olarak değişmektedir. Hücre sayısı bu evrede de artmaktadır (çoğalma hızı > ölüm hızı), fakat özgül gelişme hızı zamanla azalmakta, gelişme gerçekten yavaşlamaktadır. Hücrelerin biyokimyasal ve morfolojik yapıları değişmektedir. Yeni oğul hücrelerin oluşumu giderek azalır ve durmaya başlar.

E. Durma evresi (Sabit evre): Besinlerin çoğu kullanıldıktan sonra, giderek zorlaşan koşullar ile gelişme daha fazla sürmez. Hücreler bölünmeyi durdurur ve canlı hücreler ölü hücrelerle dengeye gelir (gelişme hızı= ölüm hızı). Mikroorganizmanın bu evresi, gelişme eğrisinde, yatay bir çizgi şeklindedir. Net gelişme hızı sonlanmış olsa da ortamda veya hücrede metabolizma faaliyetleri devam etmektedir.

F. Azalma ve ölüm evresi: Mikroorganizmaların ölüm hızları arttığı için giderek konsantrasyonlarında bir azalma gözlemlenir. Özgül gelişme hızı negatif olup, tüm hücreler öldükten sonra sıfır olur. Çok uzun süre inkübasyonda kalmış kültürlerde bundan dolayı canlı hücre alınamaz.

Şekil 1. 2. Bakteri Gelişim Evreleri

Erwinia amylovora bakterisi yumuşak çekirdekli meyvelere oldukça zarar veren yapısı nedeniyle birçok metod kullanılmasına rağmen henüz hastalığı yenebilecek kalıcı bir metod bulunamamasından dolayı Wİ-Fİ'nin yaydığı elektromanyetik dalgaların etkilerinin araştırılmasında kullanılmıştır.

2. MATERYAL - YÖNTEM:

2.1. Materyaller

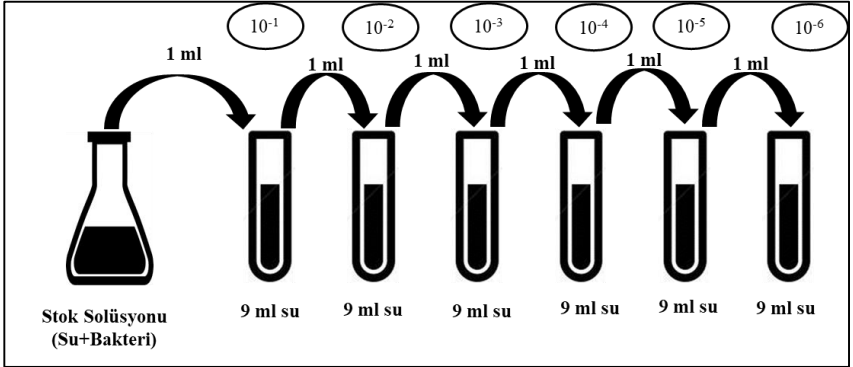
- 1) *Erwinia amylovora* bakterisi
- 2) Nutrient agar besi ortamı(Lemco tozu-1 gr, maya özü-2 gr. ,Pepton-5 gr. ,Sodium klorid-5 gr. Agar (jeloz)-15 gr., Distile su-1000 ml., pH-7.4)
- 3) Laboratuar ortamındaki steril bench

4) ZTE marka ZXHN H267a model modem

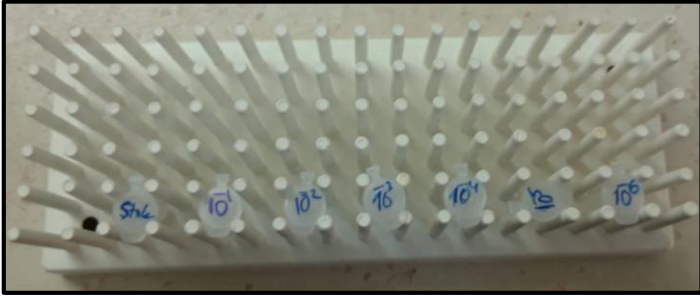
5) Faraday kafesi: 2x2 mm boyutlarında örgü şeklinde kafes

2.2. Yöntem

Deneyde ilk önce *Erwinia amylovora* bakterisinin gelişimini sürdüreceği besiyeri hazırlanmıştır. Besiyeri olarak Nutrient agar kullanılmıştır. Hazırlanan besi yeri ortamına bakteri kültürü, aşılansarak bakterilerin yoğunlaşması sağlandı. 48 saat 37°C'deki inkübatöre bırakılan bakteri kültüründen bir öze dolusu alındı. Besi ortamına yayma işleminin öncesinde uygun koloni sayımı yapabilmek için seyreltme işlemleri yapıldı. Su ve bakterinin bulunduğu solüsyondan alınan 1 ml örnek, 10⁻¹'lik seyreltme işlemi yapabilmek için 9 ml su ile karıştırıldı. Daha sonra 10⁻¹'lik örnekten 1 ml örnek alınarak diğer tüpe konuldu. Böylece 10⁻²'lik seyreltme sağlandı. İşlem bu tekrarlarla 10⁻⁶ basamağına kadar yapıldı.

Şekil 2.1. Seyreltme İşlemi

Şekil 2.2. Seyreltme İşlemi Düzenegi

Besi yüzeyinde gelişen kolonilerin çok fazla olmaması gerekmektedir. Kalabalık plakalarda bazı hücreler koloni oluşturmayabilir veya bazı koloniler yanlış koloni sayımına neden olacak şekilde birbirine kaynaşabilmektedir. Nutrient agar besi ortamının bulunduğu petri kaplarına daha iyi koloni sayımı yapabilmek için 10^{-4} , 10^{-5} , 10^{-6} seyreltilmiş örneklerden yayma plak yöntemine göre konulmuştur. Dilüsyonlardan alınan örneklerin cam

çubuk kullanılarak besi ortamına homojen bir şekilde yayılması sağlanmıştır.

Hem kontrol hem de deney grubu için üç ayrı petri kabına her bir dilüsyon için hazırlanmıştır. Petri kapları parafilm ile sarılarak hava almaları engellenmiştir. *Erwinia amylovora* bakterisinin çoğalması için optimum sıcaklık değeri 27 °C olduğu için kontrol ve deney grubunun sıcaklığı bu değerde sabitlenmiştir. (T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2008)

Bu çalışmada Wİ-Fİ kaynağı olarak 300 Mbps bağlantı hızı, 1,5 A, 12 V ile çalışan 2.4-5 Ghz frekans aralıklarındaki elektromanyetik dalgaları yayan modem kullanıldı. Wİ-Fİ'nin iki yönlü bilgi akışı özelliğine sahip olmasından dolayı deney süresi boyunca veriler, başka bir odada modemden 5 m uzağa yerleştirilmiş bir dizüstü bilgisayar arasında gerçekleşti.

Wi-Fi yönlendirici, 1 W'lık bir güç seviyesinde çalıştırıldı. Deney grubu için hazırlanan petri kapları Wi-Fi yönlendirici arasındaki uzaklık, 2017 yılında Taheri ve arkadaşları tarafından yapılan çalışma örnek alınarak 14 cm mesafe olacak şekilde koyuldu (Taheri vd., 2017). Bu uzaklıktaki spesifik emme oranı 0.13 W/kg dır. Kontrol grubundaki petri kapları Wİ-Fİ dalgalarından etkilenmemeleri için daha önceden kontrolü yapılmış faraday kafesine yerleştirildi. Bu kafesin boyutları, 2016 yılında Balıkçı ve arkadaşlarının yaptığı çalışma yöntemi

örnek alınarak 2x2 mm genişlikli örgü şeklinde hazırlanmıştır (Balıkçı, Serhatlıoğlu, Kutlu, & Poyraz, 2016).

Deneyin sonuçlarının tutarlılığının artırabilmek için bu çalışma üç kez tekrarlanmıştır. Sonuçlarının doğruluğunun yüksek olması için denemelerde kullanılan bakteri kültürleri her defasında yenilenmiştir. Böylece elde edilen kolonilerin saf kültür halinde olması sağlanmıştır. Wİ-Fİ kaynağının yaydığı elektromanyetik dalgaların *Erwinia amylovora* bakterisi üzerindeki etkileri doğru bir şekilde tespit edilmeye çalışılmıştır.

Wİ-Fİ kaynağının yaydığı elektromanyetik dalganın bakterinin gelişimi üzerine etkilerinin araştırılması için gerçekleştirilen deneylerin tekrarlanabilir olduğunu göstermek ve sonuçların tutarlı olup olmadığını belirlemek için deneyler üç defa tekrar edilmiş ve elde edilen sonuçların ortalamaları verilmiştir.

3. DENEYSEL SONUÇLAR

72 saat inkübasyondan sonra konveks ve süt beyazı oluşan koloniler 1 saat aralıklarla sayılmaya başlanmıştır. Yapılan sayımlarda 10^{-4} , 10^{-5} oranında seyreltilmiş olan petri kaplarında oluşan kolonilerin sayısı 300 ü geçtiği için ve bazı kolonilerde birleşmeler meydana geldiğinden sağlıklı sayım yapılamamıştır. Bu nedenle koloni sayımı 10^{-6} basamağındaki petri kaplarında yapılmıştır.

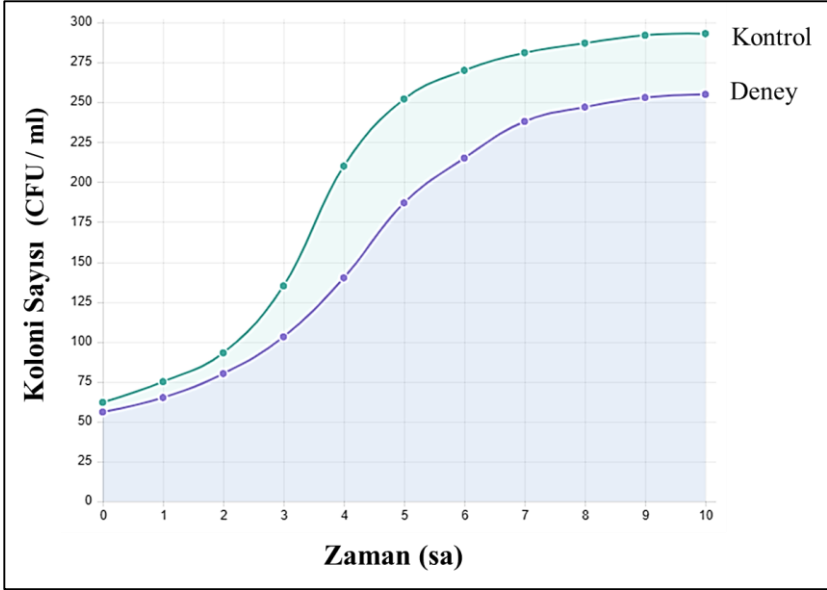
Şekil 3.1. Sayımı Yapılan Koloniler

Tablo 3.1. Koloni Sayıları

Saat	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kontrol	62	75	93	135	210	252	270	281	287	292	293
Deney	56	65	80	103	140	187	215	238	247	253	255

Adaptasyon evresindeki bakterilerin gelişimi, bakterilerin bulunduğu ortama alışma sırasında yüksek oranda bakteri ölümlerinden dolayı bazen azalmalar görülebilmektedir. Bakterilerin bu evredeki ortama adaptasyon sürecindeki bakteri ölümlerinin yanlış yorumlanmaması için bakteriler logaritmik evreye geldikten sonraki sonuçlar yorumlanmıştır.

Erwinia amylovora'ya ait deney sonuçlarından da görüldüğü gibi bakteriler logaritmik faza geldikten sonra deneye başlanmıştır.

Şekil 3.2. Koloni sayılarının Zamana Bağlı Değişimi

Yapılan deneyler ile Wi-Fi kaynağının yaydığı elektromanyetik dalganın bakterilerin gelişmesi üzerine etkileri incelenmiştir. Sonuçlardan görüldüğü gibi *Erwinia amylovora* nın modem yaydığı elektromanyetik dalgadan etkilendiği tespit edilmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Sonuç olarak, Wİ-Fİ kaynağının yaydığı elektromanyetik dalgaların *Erwinia amylovora* gelişimini etkilediği, log faza kadar olan sürede bakterilerin normal ortama adapte olmaya çalıştıkları fakat modem oluşturduğu elektromanyetik dalgalara maruz kalan *Erwinia amylovora* bakterilerinin ortama adapte olmakta zorlandığı görülmüştür. Bu durumun deney grubu bakterilerinin kontrol grubuna göre daha az çoğalmalarına neden olduğu tespit edilmiştir.

5. ÖNERİ

Ülkemizde tarımsal açıdan ekonomik potansiyeli oldukça yüksek olan elma, armut gibi yumuşak çekirdeklielerde, Ateş Yanıklığı hastalığına sebep olan *Erwinia amylovora* bakterisinde bir mücadele yöntemi olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Wİ-Fİ dalgalarının bakteri hücrelerinde gelişimi olumsuz etkilemesinin nedenleri henüz çalışılmamıştır. Wİ-Fİ dalgalarının bakteride hangi metabolik süreçleri olumsuz etkilediği bilinmemektedir. Çalışmamızın ilerleyen aşamalarında bu konu üzerinde çalışma yapılması planlanmaktadır. Elde edilen verilere göre tarım zararlısı ile mücadelede Wİ-Fİ dalgalarının

kullanımının verimliliği üzerinde bir hesaplama yapılabilecektir.

KAYNAKLAR

- Akbal, A., & Balık, H. H. (2011). Elektromanyetik dalgaların bakteri gelişimi üzerine etkisi. Elektromanyetik Alanlar ve Etkileri Sempozyumu. İstanbul
- Anonim, 2001. Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer). T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2758, Ankara, 544s.
- Anonim. (2012). Yumuşak çekirdekli meyve ağaçlarında ateş yanıklığı hastalığı(*Erwinia amylovora*). (18.06.2012). World Press Bitki Koruma Rehberi. <https://bitkikorumarehberi.wordpress.com/2012/06/18/yumusak-cekirdekli-meyve-agaclarinda-ates-yanikligi-hastaligiErwinia-amylovora/>
- Anonim. (2017) Wi-Fi'in ömrü giderek tükeniyor. (14.03.2017). Milliyet teknoloji haber. <http://www.milliyet.com.tr/wi-fi-in-omru-giderek-tukeniyor-teknoloji-haber-2413439/>
- Balıkçı, K., Serhatlıoğlu, İ., Kutlu, S., & Poyraz, M. (2016). Sıçanlarda In Vivo Olarak Elektromanyetik Alana Maruz Kalmanın Beyin Dokularındaki Katekolaminerjik

Nörotransmitter Düzeylerine Etkisi. Medical Sciences, 11(3), 1-8.

Baştaş, K. K., & Maden, S. (2004). Ateş Yanıklığı (*Erwinia Amylovora* (Burr.) Winslow Et Al.)'nın Prohexadione-Ca (Bas 125 10 W) Vebenzothiadiazole+ Metalaxyl (Bion Mx 44 Wg) İle Savaşımı Üzerinde Araştırmalar. Selçuk Tarım Bilimleri Dergisi, 18(33), 49-58.

Beer, S. V. and Opgenorth, D. C. (1976). *Erwinia amylovora* on fire blight canker surfaces and blossoms in relation to disease occurrence. Phytopathology, 66, 317-322.

Crabtree, D. P., Herrera, B. J., & Kang, S. (2017). The response of human bacteria to static magnetic field and radiofrequency electromagnetic field. Journal of Microbiology, 55(10), 809-815.

Çalışkan, S. (2010). 2450 MHz Dalga Frekanslı Elektromanyetik Alanın Sıçanların Testislerinde Oluşturduğu Fizyopatolojik ve Yapısal Değişikliklerin Araştırılması Investigation of 2450 MHz Electromagnetic Field Formed by the testes of rats Physiopathological. SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(2), 142.

Kotan, R., Karagöz, K., & Şahin, F. (2009). *Erwinia amylovora* Strainlerinin Streptomisin Sülfata Karşı Duyarlılıkları ve Strainlerin Yağ Asidi Metil Esterleri ile Antibiyotiğe Duyarlılıkları

- Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 40(1), 1-7.
- Öktem, Y. E., & Benlioğlu, K. (1988). Investigations on fire blight (*Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al.) disease on pome fruits trees. TÜBİTAK, 643, 128-71.
- Özçelik F. (2017) Endüstriyel Mikrobiyoloji Ders Notları. Ankara Üniversitesi açık ders notları-GDM313 Endüstriyel Mikrobiyoloji. Ankara Üniversitesi
https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/49253/mod_resource/content/0/M%C4%B0KROORGAN%C4%B0ZMA%20GEL%C4%B0%C5%9EMES%C4%B0%20%20I.pdf
- Smith, E. F. (1920). An introduction to bacterial diseases of plants. W. B. Saunders, Philadelphia, 1, 688.
- Taheri, M., Mortazavi, S. M. J., Moradi, M., Mansouri, S., Hatam, G. R., & Nouri, F. (2017). Evaluation of the effect of radiofrequency radiation emitted from Wi-Fi router and mobile phone simulator on the antibacterial susceptibility of pathogenic bacteria *listeria monocytogenes* and *Escherichia coli*. *Dose-Response*, 15(1), 1559325816688527.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (2008). Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Bitki Sağlığı Araştırmaları Daire

Başkanlığı. Zirai Mücadele Teknik Talimatları
Cilt IV s 69, Ankara.

Van Der Zwet, T., & Keil, H. L. (1979). Fire blight.
US Government Printing Office.

Van der Zwet, T., Zoller, D. C. and Thomson, S. V.,
1988. Controlling fire blight of pear and apple by
accurate prediction of the blossom blight phase.
Plant Dis., 72, 467-472.

Yağmur, F., Bozbıyık, A., & Hancı, İ. H. (2003).
Elektromanyetik dalgaların insan biyokimyası
üzerine etkileri. Sted, 12(8), 296

TESLA BOBİNİ

Süleyman AYATA/ Mehmet Eray TÜRK/ Ege
DÜVEN/ Burak CANIŞ 9.sınıf öğrencileri
Şerife DEMİREL Danışman Öğretmen

ÖZET

Tesla bobini Nikola Tesla tarafından 1891 yılında icat edilmiştir. Bilindiği gibi Tesla' nın en büyük isteği elektriğin bir noktadan başka bir noktaya kablosuz iletilmesini sağlamaktır. Bunun için yüksek frekansa dayanabilecek jeneratörlere ihtiyaç vardı. Tesla bobini düşük akım, yüksek voltaj ve yüksek frekansta alternatif akım üretmek amacıyla kullanılan bir bobin türüdür. Tesla bobini oluşturmak için gerekli olan malzemeler; bakır tel, direnç, transistör, anahtar, pil ve pil başlığı, tüp silikon, ve kanül deney için hazırlanır. Oluşturulan bobinin yanına floresan lamba, kontrol kalemi veya küçük ampuller yaklaştırıldığında kablo kullanılmadan yanması beklenir. Deney sonucunda alternatif akımın nasıl oluştuğu ve bunun uygulanmasını gözlemleme olanağı olacaktır. Tesla'nın çalışmalarının anlaşılması açısından etkili bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Tesla, bobin, alternatif akım, transistör, lamba*

1. GİRİŞ

Zamanın çok ötesinde bir mucit olan Nicola Tesla'ya bilim ve teknoloji alanında ıgır açıcı icatlara sahip olmasından dolayı çok şey borçluyuz. Bugün günlük hayatımızı kolaylaştıran, içinde yaşadığımız dünyayı anlamlandırmamızı sağlayan pek çok teknolojik gelişme ve bilimsel prensip, onun attığı temeller üzerinde yükseldi.

Bu projedeki temel amaç; öğrencilerin Nicola Tesla'yı tanımaları ve tanıtmalarıdır. Ayrıca kablosuz elektrik iletiminin nasıl oluştuğunu ve dağıtımının nasıl yapıldığını öğrenmeleri hedeflenmiştir. Projenin amaçlarından birisi de öğrencilerin çeşitli iletken, yalıtkan ve devre elemanları kullanarak ortaya bir ürün çıkarabilmeleridir. Ortaya çıkacak olan bu ürünün düşük akım, yüksek voltaj ve yüksek frekansta alternatif akım oluşturarak elektriğin kablosuz iletilmesi hedeflenmektedir. Öğrencilerin tasarlayacak oldukları bir ürünü sunmaları da öğrenme yaşantılarında olumlu bir süreç sağlaması açısından önemlidir.

2. YÖNTEM

Bobin diğer adıyla indikatör, iletken bir tel bobin haline getirildiğinde ortaya çıkan bir devre elemanıdır. İletken bir tel üzerinden akım geçtiğinde ortaya manyetik bir alan çıkar. İndikatör, elektrik

enerjisini kısa süreliğine manyetik alan olarak depolayabilme özelliğine sahiptir.

Tesla bobini 4 ana parçadan meydana gelmektedir. Bunlar sırasıyla yüksek gerilim trafosu, toroid adı verilen bir boru çeşidi, birincil ve ikincil bobinlerdir. Bobinin içyapısında elektrostatik enerjiyi depolamayı sağlayan bir kapasitör bulunur. Yüksek gerilim trafosu, bu kapasitörü şarj etmek için kullanılır. Tesla bobini çalışırken açığa çıkan kıvılcıklar toroid sayesinde. İkincil bobin, toroidin üzerine ince bir telin çok sayıda sarılmasıyla elde edilir. İkincil bobin üzerine bir telin az sayıda sarılmasıyla birincil bobin elde edilir.

- Öncelikle ince olan bakır tel, 300-400 dönüş ile tüp silikon etrafında düzgünce saralım.
- Sarılan borunun alt tarafını bantlayalım ve bandın üzerine bu kez kalın bakır tel ile 4-5 kez dönerek saralım.
- Bakır tellerin uçlarını lehimleyelim.
- 22K direncin bir ucunu, transistörün Base ucuna lehimleyelim.
- İnce bakır telin bir ucunu, transistörün Base ucuna lehimleyelim.
- Kalın bakır telin bir ucunu, transistörün Collector ucuna lehimleyelim.

- Pil başlığının + ucunu anahtara, – ucunu transistörün Emitter ucuna lehimleyelim.
- Kalın bakır telin boşta olan ucu ile anahtarın boşta kalan tarafını, 22K direncin boşta kalan tarafı ile lehimleyelim. (3 boş ucu birbirleri ile lehimliyoruz.)
- İnce bakır telin boşta kalan ucunu bir yere bağlamıyoruz. Devremiz tamamlandı.

Anahtar ile devreyi açıp yanına floresan lamba yaklaştırdığımızda lambanın yanması gerekir.

3.TARTIŞMA VE SONUÇ

Anahtar ile devreyi açıp yanına floresan lamba yaklaştırdığımızda lambanın yanması sağlandı.

Bu çalışmanın sonunda elektriğin kablosuz iletimi ve alternatif akım hakkında bilgi sahibi olundu. Nicola Teslanın çalışmalarının anlaşılabilmesi içinde önemli bir tasarım oldu.

KAYNAKLAR

Berkkan, K. Haarp Silahı ve Nicola Tesla. Yediveren Yayınları.

Kalenderli, Özcan. "Tesla Bobini Tasarımı."

Uncuoğlu, Emre, Özcan Kalenderli, and Hakan Kuntman. (2009) "Transistör Tetiklemeli Tesla Bobini Tasarımı ve Yapımı." Elektrik-Elektronik-Bilgisayar Mühendisliği Ulusal Kongresi, Ankara: 301-304.

GÖRÜNTÜLER CANLANDI

Ömercan BOZOK/Ayberk ATEŞ *10.Sınıf
öğrencileri*

Şerife DEMİREL *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Hologram orijinal objenin 3 boyutlu orijinal kaydı, kısaca 3 boyutlu lazer fotoğrafıdır. 2 boyutlu görüntünün ışık teknolojisi ile 3 boyuta yansması ile oluşan görüntüdür. Sinevizyon, tv teknolojilerinin gelişmesi ile 2 boyuttaki görüntülere artık 3D görüntü eklenmiştir. 3 boyutlu görüntülere dikkat çekmek amacıyla hologram yapılması planlanmıştır. Çekilen videolar aynı karede 4 görüntü oluşacak şekilde video düzenleme programı ile düzenlendi. Hologramda izlenecek hale getirildi. Bu çalışma ile öğrencilerin analitik farklı düşünmelerinin sağlandı.

Anahtar Kelimeler: *Hologram, üç boyut, görüntü, video*

1. GİRİŞ

Hologram orijinal objenin 3 boyutlu orijinal kaydı, kısaca 3 boyutlu lazer fotoğrafıdır. 2 boyutlu görüntünün ışık teknolojisi ile 3 boyuta yansması ile oluşan görüntüdür. Sinevizyon tv teknolojilerinin

gelişmesi ile 2 boyuttaki görüntülere artık 3D görüntü eklenmiştir. Artık sinemalar 3D, 4D, 5D, 6D, 7D teknolojileri ile üretilmektedir. 3 boyutlu görüntülere, dikkat çekmek amacını gerçekleştirmek için hologram yapılması planlanmaktadır. Yapılan hologramda göstermek üzere video hazırlanacak, hazırlanacak video için bazı öğretmen ve öğrencilerimiz arttırılmış gerçeklik, kodlama, robotik kodlama ile ilgili cümleler kuracak. Çekilen videolar aynı karede 4 görüntü oluşacak şekilde video düzenleme programı ile düzenlenecek. Hologramda izlenecek türe getirilecek. Bu çalışma ile öğrencilerin analitik farklı düşünmelerinin sağlanması ve öğrencilerde farkındalık oluşturulması hedeflenmiştir.

2.AMAÇ

Bu proje ile hologram tasarımı yapılarak 3 boyutlu görüntülere dikkat çekmek amaçlanmıştır. Öğrencilerin video çekimi nasıl yapılır, aynı karede 4 görüntü nasıl elde edilir konularını araştırması, öğrenmesi ve uygulaması amacıyla yola çıkılmıştır.

- Belli ölçü ve oranda tasarım hazırlamak, prototip oluşturmak.
- Prototip için gerekli malzemeleri araştırmak ve temin etmek.
- Öğrencilerimizin ve öğretmenlerimizin sanal gerçeklikten haberdar olmalarını sağlamak. ilgilerini çekmek.

- Öğrencilere işbirliği içerisinde çalışma becerisini kazandırmak.
- Bilgi işlem yeteneklerini geliştirmek.
- Sunum yapma ve proje hazırlama becerilerini geliştirmek.
- Teknoloji kullanım becerilerini geliştirmek.
- Problem çözme becerilerini geliştirmek.
- Analitik düşünme yeteneğini geliştirmek.
- Farklı çalışmalar denemelerini sağlamak

3.YÖNTEM

1-Problemli belirleme: Günümüzde 2 boyutlu görüntülere ek olarak 3 boyutlu görüntü teknolojileri gelişmiştir. Artık 3D, 4D...7D teknolojileri eklenmiştir. Hologram da 3 boyutlu görüntü teknolojisidir. Hologramda 3 boyutlu görüntü nasıl elde edilir?

2-Problemli araştırmak: Hologram mantığı ile 3 boyutlu görüntü elde etme ve hologram için hangi madde kullanılacağı araştırıldı. Hologramda görüntülenecek videoyu düzenleme programları araştırıldı.

3-Gereksinimleri belirleme: Yatay görüntü, Saydam düz madde, hologram videosu için siyah perde, siyah kıyafet, video çekim aracı.

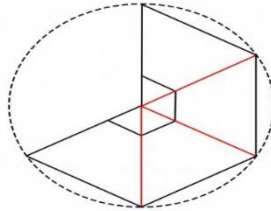
4- Olası çözümler Geliştirmek: Video çekimi öğrenilip, videolar siyah perde önünde siyah kıyafet

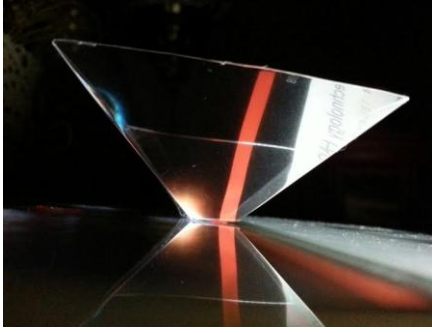
giyilerek çekildi. Video düzenleme programı ile görüntü sayısı aynı karede 4'e çıkartıldı. Saydam plakalar arasında 3 boyutlu görüntü gösterildi. Saydam plaka için mika, cd, şeffaf kalın naylon kullanıldı. Saydam düzlemi 4 adet kısa kenarı 1cm, uzun kenarı 6 cm, yüksekliği 3,5 cm olmak üzere kesildi. Birleştirilerek görüntü görüldü. Ancak 2 ya da 3 kat fazla oranda hazırlanırsa örneğin saydam düzlemi 4 adet kısa kenarı 3 cm, uzun kenarı 18 cm, yüksekliği 9,15 cm olmak üzere kesilirse 3 boyutlu daha büyük ve net görüntü elde edildi.

5.En iyi çözümü seçmek: Saydam tabaka için mika ile 3 boyutlu imajını sanal olarak oluşturdu.

6. Portatif oluşturmak, yapılandırmak: İlk işimiz saydam düzlemi 4 adet kısa kenarı 3 cm, uzun kenarı 18 cm, yüksekliği 15,15 cm olmak üzere kesmek ve birleştirmek.

7.Çözümleri Test etme, değerlendirmek: Oluşturulan hologram piramidi, tablet üzerine konuldu. 3 boyutlu görüntü elde edildi. 3Boyutlu görüntünün gerçekliğe yakınlığı değerlendirildi.

4. SONUÇLAR

İki boyutlu görüntüler ışık teknolojisi ile 3 boyuta yansıtılarak görüntü oluşturuldu.

Çekilen videolar aynı karede 4 görüntü oluşacak şekilde video düzenleme programı ile düzenlendi. Hologramda izlenecek hale getirildi. Bu çalışma ile öğrencilerin analitik farklı düşünmelerinin sağlandı.

KAYNAKLAR:

- Arıtan, A. (1990). Hologram Nedir? Nasıl Dşler?. *Tübitak Bilim Ve Teknik Dergisi, Tübitak*.
- Aslan, R., & Erdoğan, S. (2017). 21. Yüzyılda Hekimlik Eğitimi: Sanal Gerçeklik, Artırılmış Gerçeklik, Hologram. *Kocatepe Veteriner Dergisi*, 10(3), 204-212.

Dalkıran, H. P. Holografi Tekniğinin Haritacılık Alanında Uygulanması.

Vildan, I. Ş. I. K. Holografik Sanatta Kullanılan Hologram Çeşitleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13(49), 366-385.

SONSUZ IŞIK

Emrecañ SATILMIŞ / Furkan Muhammed DAL

10.sınıf öğrencileri

Şerife DEMİREL Danışman Öğretmen

ÖZET

Sonsuz aynaların oldukça hoş ve dekoratif bir görüntüsü vardır. Bu proje ile öğrencilere sonsuz ayna nasıl yapılır öğretilcektir. Proje 45x70 cm boyutunda, arkasında elektrik devresi, kablo bağlantıları olacağı için derinlik kazandırmak amacıyla ahşap çerçeve için marangozdan yardım alınır. 45x70 cm boyutunda ahşap çerçeve yaptırılır. Sonsuz ayna projesi için proje isminin bulunduğu görseli oluşturmak için çizim programıyla çizim yapılır. Çizim programı olarak corel draw, photoshop gibi programlar kullanılabilir. Hazırlamış olduğumuz görsel yapışkanlı folyoya baskısı alındıktan sonra şeffaf 3 mm fleksiye arasında boşluk olmayacak şekilde yapıştırılır. Sonsuz ayna görüntüsünün oluşacağı alt kısmına tam yansıtma özelliğine sahip cam filmi yine arada hava kabarcığı olmayacak şekilde yapıştırılır. Önceden marangoza hazırlattığımız ahşap çerçevenin alt kısmına şerit led yerleştirilir. Elektrik bağlantısı yapıldıktan sonra 3 mm'lik fleksi şeffaf silikon ile çerçeveye yapıştırılır.

Sonsuz aynada görüntünün oluşup oluşmadığına bakılır.

Anahtar Kelimeler: *Işık, ayna, görüntü, sonsuz, çerçeve*

1. GİRİŞ

Öğrencilerin aynalarda yansıma olayını ve sonsuz görüntü oluşması için nasıl yapılacağını öğrenmelerini sağlamaktır. Sonsuz ayna projesi ile öğrenciler aynaların kullanım alanlarının ne olduğunu da öğrenirler. Ayrıca öğrencilerin ders sırasındaki motivasyonunu artırmak için de eğlenceli bir projedir. Projede şerit led kullanıldığı için ve bu şerit ledler paralel bağlandığı için öğrenciler elektrik devresinde ampullerin paralel bağlanmasının nasıl yapıldığını kavrar. Elektrik devresinin yapımı sırasında lehimleme işlemi uygulanır. Projede elektrik enerji kaynağı olarak kullanılan 12V'luk alçak gerilim güç kaynağının devreye akım sağladığını ve bunun bir çeşit enerji aktarımı olduğunu kavrar. Öğrencilere işbirliği içerisinde çalışma becerisini kazandırmak, öğrencilerin sunum yapma ve proje hazırlama becerilerini, teknoloji kullanım becerilerini, problem çözme becerilerini geliştirmek hedeflenmiştir.

2. YÖNTEM

Sonsuz aynanın çalışma prensibinin daha kolay nasıl kavratılır düşüncesinden yola çıkarak proje yapımı düşünüldü. Proje hazırlama aşamasında

marangoz, baskı işlemi, elektrik devresi kurma işlemleri yapılacaktır. Projemizde ayna, görüntü, yansıma, sonsuz görüntü, iletken kablo, şerit led, güç kaynağı, elektrik anahtarı kavramlarına yer verilecektir. Öncelikle bu kavramlar hakkında alan araştırması yapılacaktır. Projemizde ahşap çerçeve, şeffaf saydam fleksi üzerine baskı, tam yansıtımlı cam filmi ve elektrik devresi için elektrik malzemeleri kullanılacaktır. Sonsuz ayna projemizde reklamcıya yapışkanlı folyo üzerine baskısı alınan çizim, 3 mm saydam fleksi üzerine yapıştırma işlemi arasında hava boşluğu kalmayacak şekilde ve elektrik anahtarları ile bunların takılacağı delikler üst üste gelecek şekilde yapılmalıdır. Sonsuz aynanın çalışması için gerekli ledlerin bağlantısı yapıldıktan sonra saydam fleksi ahşap çerçeveye şeffaf silikon yardımı ile yapıştırılmalı ve iyice yapışması için üzerine projeye zarar vermeyecek şekilde ağırlık konularak iyice preslenmelidir. Daha sonra projemizin dış tarafına metal çerçeve ile sağlamlık kazandırılacaktır. Metal çerçeve de yine şeffaf silikon ile yapıştırılıp ağır bir malzeme ile preslenip sağlam bir şekilde yapışması sağlanacaktır. Silikonla yapıştırma işlemi için yaklaşık 8 saatlik süre beklemek gerekmektedir. Proje hazırlarken doküman incelemesi yapılmalıdır. Proje yapımında problem çözme tekniğinden yararlanılır. Proje ile öğrencilerin sonsuz aynada görüntünün nasıl oluştuğu bilgisinin öğrenmesi sağlanır. Projeyi kullanan öğrencilerin öğrenme düzeylerini kontrol etmek ve projenin

amacına ulaşıp ulaşmadığını tespit etmek için öğrencilerle görüşme yapılır.

3. SONUÇLAR

Sonsuz aynanın çalışma prensibinin daha kolay nasıl kavratılır düşüncesinden yola çıkarak proje yapımı düşünüldü. Proje hazırlarken doküman incelemesi yapıldığından bilimsel çalışma yöntemlerini uygulama fırsatı bulundu. Proje yapımında problem çözme tekniğinden yararlanıldı.

Proje ile öğrencilerin sonsuz aynada görüntünün nasıl oluştuğu bilgisinin öğrenmesi sağlandı.

KAYNAKLAR:

Karamustafaoğlu, O., & Kaya, M. (2017). Eğitsel oyunlarla “yansıma ve aynalar” konusunun öğretimi: yansımali koşu örneği. *Journal of Inquiry Based Activities*, 3(2), 41-49.

Kocakulah, A., KOCAKÜLAH, A., Demirci, N., & DEMİRCİ, N. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin görüntü ve düzlem aynada görüntü oluşumuna ilişkin kavramsal anlamaları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 4(1), 141-162.

Mazlum, E., & Yiğit, N. (2017). Işık konusundaki kavram bilgisi göstergelerinin ve öğretim kanallarının akran öğretimi uygulamalarıyla incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 295-311.

KİMYA

BİTKİSEL ATIK YAĞLARIN GERİ DÖNÜŞÜMÜ VE BİYODİZEL YAKIT

Sümeyye ERKUŞ/Ayşe Banu
SAYGIN/Melike ÖNER /Mehmet Yaser
SARIOĞLU 10.Sınıf Öğrencileri
Şerife ÇELİK Danışman Öğretmen

ÖZET

Yakıt olarak kullanılan biyodizel; petrol bazlı kaynaklara göre %45 oranında daha az sera gazı salımı yapıyor. Türkiye’de de yeni çıkan bir yönetmelik ile en çok kullanılan akaryakıt türü olan motorine binde 5 biyoyakıt harmanlanması uygulaması başladı. Bu yönetmelik ile hem akaryakıtta ithalata olan bağımlılığın hem de sera gazı salımının azalması planlanıyor.

Biz bu projemizde kızartma yağı gibi bitkisel atık yağların geri dönüşümünü sağlayarak kullanılabilir biyodizel yakıtın elde edilmesini amaçlıyoruz. Bunu gerçekleştirmek için de laboratuvar ortamında trigliseridlere (yağ), alkol ve katalizör varlığında transesterifikasyon mekanizmasını uyguluyoruz.

Anahtar Kelimeler: *Biyodizel, atık yağ, geri dönüşüm, transesterifikasyon*

1. GİRİŞ

Türkiye’de ortalama 15 litre yıllık yağ tüketimi olan bir kişinin ürettiği atık yağ yaklaşık 3 litre kadar. Bir yıl içerisinde 3 litre her ne kadar fazla gözükmesede, bu bitkisel atık yağın çevreye verdiği zararlar düşündüğünüzden çok daha büyük. Bu yüzden bitkisel atık yağları çöpe atmak ya da lavaboya dökmek yerine geri dönüştürülmesi için birçok neden var.

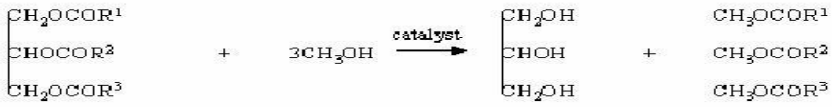
Biyodizel, kanola (kolza), ayçiçek, soya, aspir, pamuk, palmye ve jatropa gibi yağlı tohum bitkilerinden elde edilen bitkisel yağların bir katalizör eşliğinde kısa zincirli bir alkol ile (metanol veya etanol) reaksiyonu sonucunda üretilen motorine eşdeğer bir yakıttır. Ham olarak kullanılan bu bitkisel yağlar haricinde hayvansal yağlar ve atık (kullanılmış) bitkisel yağlar da biyodizel üretiminde alternatif hammaddelerdir.

2. YÖNTEM

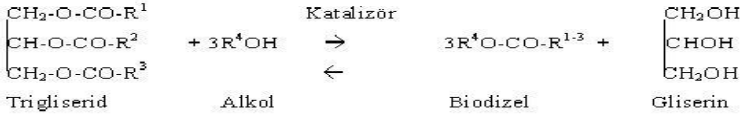
Biyodizel üretimi kısaca yağların transesterifikasyon reaksiyonu ile monohidrik bir alkol ve (etanol veya metanol) katalizör (asidik ve bazik katalizörler ile enzimler) varlığında ana ürün olarak yağ asidi metil esterleri ve gliserin oluşumu şeklindedir.

Transesterifikasyon işleminde bir trigiliserid ile alkol güçlü bir asit veya temel katalizörün eşliğinde reaksiyona sokularak, reaksiyon sonucunda asitçe doymuş alkil ester ve gliserin elde edilmektedir. Tüm işlem incelendiğinde ise reaksiyonun, zincirleme bir şekilde ard arda gelen ara ürün olarak di ve monoglisidlerin oluştuğu ve 3 kademeli çift yönlü bir reaksiyon olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki görselde transesterifikasyon mekanizması ve biyodizel üretim mekanizması görülmektedir.

Transesterifikasyon Reaksiyon Denklemi

Biyodizel Üretim Denklemi

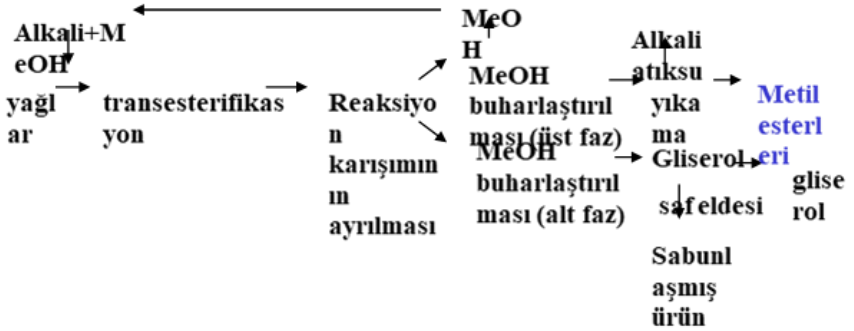
3. MATERYALLER

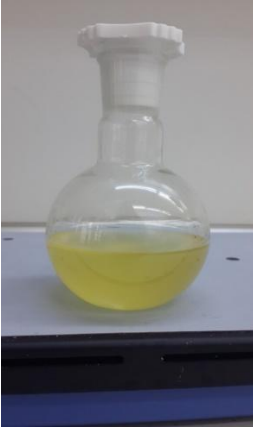
- Atık bitkisel yağ.
- Metil alkol.
- NaOH veya KOH.
- Saf su.
- Filtre/ süzgeç.
- Manyetik ısıtıcı ve manyetik karıştırıcı.
- Ayırma hunisi.
- Termometre.
- Mezür.
- Terazi.
- Ağzı kapaklı reaksiyon kabı.

Deney aşamasında,

Temin edilen atık yağ içerisindeki gıda artıkları öncelikle bir filtre veya süzgeç ile süzülecektir. Ardından yağ 45-50° C arasında ısıtılacaktır. Katalizör olarak NaOH kullanılacaktır. Katalizör madde katı olduğu için öncelikle metil alkol içerisinde çözülecek ve ardından ısıtılan yağa transesterifikasyon mekanizmasını başlatmak için eklenecektir. Bu ekleden sonra reaksiyonun devam edip sonlanabilmesi için bir süre yine aynı sıcaklıkta karıştırılacaktır. Tepkime sonunda oluşan biyodizel ve gliserinin iki faz halinde ayrılması için 1 günlük bekleme süresi olacaktır. Bu sürenin sonunda oluşan çift fazlı sistem ayırma hunisi yardımıyla üstteki biyodizel kısmı ayrılarak su ile yıkama işlemine tabii tutulacaktır.

Aşağıda genel bir biyodizel oluşumu için deneysel şema görülmektedir.

4. BULGULAR

5 litrelik atık bitkisel yağdan genel olarak 2 litre biyodizel üretmeyi başardık. Biyodizelin önümüzdeki yıllarda yenilenebilir enerji kaynağı olması, ucuz ve kolay temin edilebilmesi, çevreci bir enerji türü olması, her türlü dizel motorlu araçlarda kullanılabileceği gibi ısınma amaçlı da kullanılması, ulaşım sektörü, savunma ve maden sanayilerinde kullanılabilmesi, yan ürünü olan gliserinin farklı endüstri alanlarında değerlendirilebilmesi gibi olumlu özellikleriyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sektör haline geleceği söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Biyodizel üretimi, önemi, dünyadaki ve ülkemizdeki durumu, avantajları ve hammadde kaynakları açısından genel bir değerlendirme

yapıldığında, biyodizelin önümüzdeki yıllarda yenilenebilir enerji kaynağı olması, ucuz ve kolay temin edilebilmesi, çevreci bir enerji türü olması, her türlü dizel motorlu araçlarda kullanılabileceği gibi ısınma amaçlı da kullanılması, ulaşım sektörü, savunma ve maden sanayilerinde kullanılabilmesi, yan ürünü olan gliserinin farklı endüstri alanlarında değerlendirilebilmesi gibi olumlu özellikleriyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sektör haline geleceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, L. (2010). Alternatif enerji kaynağı olarak biyodizel ve üretim prosesleri. Taşıt Teknolojileri Elektronik Dergisi, 2. s.45-52.
- Alptekin, E., Çanakçı M (2006). Biyodizel ve Türkiye'deki durumu -Mühendis ve Makine. 47(561). s. 57-64.
- T Ölçüm - 2006 - Biyodizel teknolojisi dspace.yildiz.edu.tr

GIDALARDA ENZİMLİ KARARMALARI

Selin GÜN / Beyza GÖÇER / Osman AYDIN /
Rezan DİNLER 10.sınıf Öğrencileri
Şerife ÇELİK Danışman Öğretmen

ÖZET

Farklı uygulamaların, bazı meyvelerin kesilmiş yüzeylerinde renk değişikliğine yol açan enzimli kararma olan etkileri incelenecektir. Bu inceleme için muz ve elmaya asit, tuz, şeker ve ısı etkileri uygulanacak ve sonuçlar gözlemlenecektir. Sonucunda bu meyvelerin kararmasına neden olan enzimlerin hangi koşullarda inaktif olduğu bulunacaktır.

Bu çalışma ile öğrenciler meyvelerde bazı kararmalara enzimlerin neden olduğunu ve enzimlerin çalışmasına etki eden faktörleri kavrayacaklardır. Kontrollü bir deney tasarımı ve uygulamasını deneyimleyeceklerdir.

Anahtar kelimeler: *Enzim, enzimli kararma, gıda oksidasyonu, enzim inaktivasyonu.*

1. GİRİŞ

Enzimli kararma özellikle bitki dokularında gözlenen ve endüstriyel önemi olan gıda kararma tepkimelerinden biridir. Enzimli kararma; muz, elma, patates gibi açık renkli meyve ve sebzelerin kesik yüzeylerinde gözlenebilir. Kesilmiş yüzeyin hava ile teması, gıdadaki fenollerin hızlı olarak ve enzim yardımıyla ortokinonlara oksitlenmesine ve sonuçta

melanoidlerin kahverengi pigmentlerini oluşturmak üzere polimerleşmesine neden olur. Bu oksidasyonu katalizleyen enzim fenolaz, polifenoloksidaz, tirozinaz, kateşolaz diye adlandırılır.

2. YÖNTEM

Materyaller

- şeker
- NaHSO₃
- Limon
- Muz
- Elma
- Saf su
- Isıtıcı

Bir muz 0,5 cm kalınlığında 10 dilim kesilir, bir elma dörde bölünüp çekirdekleri çıkartılır ve her parça tekrar bölünür.

İşaretlenmiş bir kağıt havlu üzerine 2 dilim muz ve 2 dilim elma koyulup kontrol için oda sıcaklığında 75dk bekletilir.

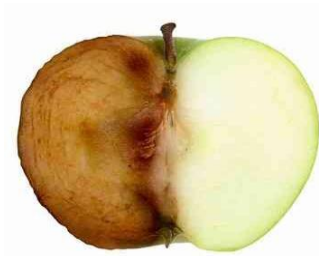
10 ml limon suyu ve 20 ml su ile limon suyu çözeltisi hazırlanarak 2 dilim muz ve 2 dilim elma bir dakika süreyle limon suyu çözeltisinde bekletilir ve

kağıt havlu üzerine alınarak oda sıcaklığında 75 dakika bekletilir.

50g şeker ve 100 ml su ile şeker çözeltisi hazırlanarak meyvelerden ikişer dilim bu çözelti içinde bir dk bekletilir ve kağıt havlu üzerine alınarak oda sıcaklığında 75 dk bekletilir.

0,8 g NaHSO_3 ve 100 saf su ile tuz çözeltisi hazırlanarak meyvelerden ikişer dilim bu çözelti içinde bir dk bekletilir ve kağıt havlu üzerine alınarak oda sıcaklığında 75 dk bekletilir.

500 ml'lik beher içine 300 ml su koyup kaynatılır ve sonra bir meyveden iki dilim kaynar suyun içine atılır. İlk dilim 30sn, diğeri 3 dk kaynar suda bekletilir, çıkarılır ve kağıt havlu üzerine alınarak oda sıcaklığında 75 dk bekletilir. Diğeri meyveye de aynı işlem uygulanır.

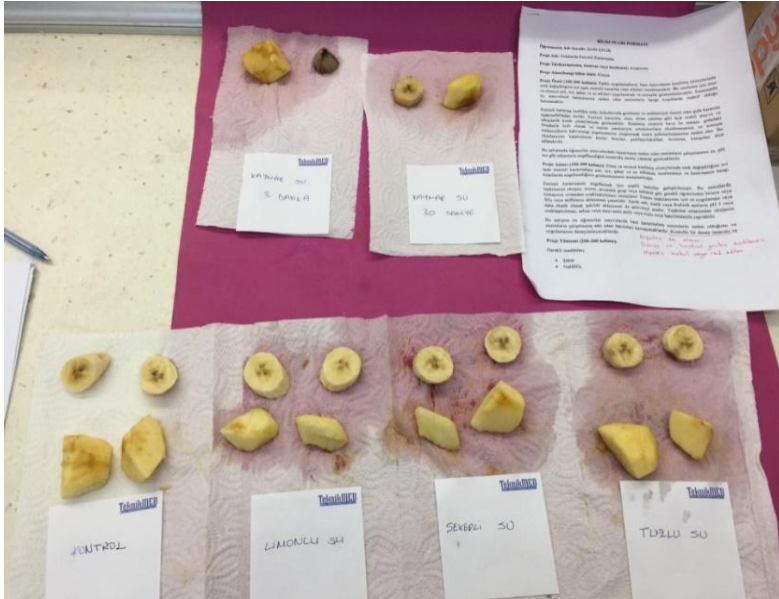

3.BULGULAR

- Deney ve kontrol grubu olarak iki grupta incelenen çalışmamızda kontrol grubuna herhangi bir işlemde bulunulmamıştır. Bunun sonucunda bu

gruptaki muzlar ve elmalar kısa sürede oksidasyona uğrayarak kararmaları gözlenmiştir.

- Deney grubunda ise limon suyu çözeltisi, şeker çözeltisi, tuz çözeltisi, 30 saniyelik kaynar su ile temas ve 3 dakikalık kaynar su ile temas işlemleri yapılmıştır. Bunların sonucunda, asit ve tuzlu su uygulanan meyve dilimlerinde enzimli kararmanın olmadığı, şekerli su ve ısı uygulanan meyve dilimlerinde ise kararmanın olduğu gözlenmiştir.
- 3 dakikalık kaynar su ile temas eden meyve dilimlerinde, 30 saniyelik kaynar su ile temas edenlere göre daha fazla kararma gözlemlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Enzimli kararmasını engellemek için çeşitli metotlar geliştirilmiştir. Bu metotlarda tepkimenin oksijen, enzim, prostetik grup veya substrat gibi gerekli öğelerinden birinin veya birkaçının ortamdaki uzaklaştırılması amaçlanır. Enzim inaktivasyonu için SO_2 veya sülfidlerin eklenmesi veya ısı uygulanması yeterlidir. Sitrik asit, malik veya fosforik asitlerin pH 3 veya daha düşük olacak şekilde eklenmesi de aktiviteyi azaltır. Tepkime ortamından oksijenin uzaklaştırılması, sebze veya meyvenin asitli veya tuzlu suya batırılmasıyla yapılabilir.

- Kontrol grubundaki meyve dilimlerine hiçbir işlem uygulanmadan beklemeye bırakılarak, diğer işlem uygulanan meyve dilimleri ile kıyaslanma ve kontrol edilmesi sağlanmıştır.
- Geçen sürenin sonunda, limon çözeltisine batırılmış meyve dilimleri, kontrol grubu ile kıyaslandığında hiçbir renk değişiminin olmadığı gözlemlenmiştir. Bu da limon içerisindeki sitrik asitin oksidasyonu katalizleyen enzimleri inhibe ettiğini göstermiştir.
- Tuz çözeltisine batırılmış meyve dilimlerinde de renk değişiminin olmadığı gözlemlenmiştir. Enzimlerin SO_2 veya sülfidlerin eklenmesiyle inaktive olduğu sonucuna varılmıştır.
- Şeker çözeltisine batırılmış meyve dilimleri kontrol grubu ile kıyaslandığında herhangi bir farklılığın

olmadığı ve kararmanın olduğu gözlemlenmiştir. Buradan da şekerin moleküler yapısının enzimleri inaktive etmediği sonucuna varılmıştır.

- 3 dakikalık ve 30 saniyelik ısı uygulamalarına baktığımız da ısı kararmayı engelleyen enzimleri inaktive etmesi beklenirken normalden daha fazla kararmanın olduğu gözlenmiştir. Bu olay uygulanan ısının ve ortam basıncının yeterli olmadığı gerekli enzimlerin de bu nedenle inhibe edilemediği sonucunu ortaya koymuştur. Yeterli derece de ısı ve uygun ortam basıncının uygulanması ile bu inaktivasyonun gerçekleşeceği düşünülmektedir.
- Bütün bu sonuçlara dayanarak ortaya atılan hipotez kabul edilerek doğruluğu gösterilmiştir.

KAYNAKLAR

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Enzimlerin%20%C3%96zellikleri.pdf

[\[info.net/tr/colour/enzymaticbrowning.htm\]\(http://www.food-info.net/tr/colour/enzymaticbrowning.htm\)](http://www.food-</p></div><div data-bbox=)

<http://aves.erciyes.edu.tr/ImageOfByte.aspx?Resim=8&SSNO=12&USER=7244>

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/35263>

<http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/71929/35098/not1.pdf>

http://abs.mehmetakif.edu.tr/upload/1127_1458_dosya.ppt

<https://ekstrembilgi.com/genel/elma-kesilince-nicin-karariyor/>

<http://www.radikal.com.tr/gusto/onlarin-yeri-buzdolabi-degil-1516780/>

ŞEKERDEN KARBON ELDESİ

Nuran Buse İNSEL/Aslı KORKMAZ /

Sude KAŞLI /Yurdağül GÜROCAK

10.Sınıf Öğrencileri

Şerife ÇELİK Danışman Öğretmen

ÖZET

Çay şekeri veya pudra şekeri gibi karbonhidratların sülfürik asit ile kimyasal reaksiyonu sonucu şekerden dehidrasyon yöntemiyle karbon elde edilecektir. Şeker bir karbonhidrattır yani molekülden suyu uzaklaştırdığınız zaman aslında geriye temelde elementel karbon bırakmış oluruz. Buda elde edilmesi amaçlanan madde olan karbondur. Bu çalışmada sülfürik asit kullanarak şekerdeki suyu uzaklaştırarak karbon elde edeceğiz. Aynı zamanda ekzotermik bir reaksiyonu gözlemleme fırsatı bulacağız.

Anahtar kelimeler: *Şeker, karbonhidrat, karbon, ekzotermik tepkime, sülfürik asit*

1. GİRİŞ

Karbonhidratlar, kimyasal olarak polihidroksi aldehit veya ketondurlar veya hidroliz edildiklerinde

karbon veren maddelerdir. Kan şekeri olarak bilinen ve vücudun en önemli karbonhidratı olan glikoz, memeli dokularının en önemli yakıtıdır. Sülfürik asit (H_2SO_4), bileşiminden dolayı oldukça güç ve aşındırıcı bir asittir. Metallerden taşlara ve canlı dokulara karşı temas ettiği birçok farklı malzemeyi aşındırabilecek niteliktedir. Suda çözündüğü zaman çok yüksek ısının açığa çıkmasını sağlayan sülfürik asit aynı zamanda elektriği iletmektedir. Sülfürik asit oldukça ekzotermik bir reaksiyon ile sudaki şekeri uçurur, ısı, buhar ve kükürt oksit dumanı çıkarır. Kükürtün kokusu bir tarafa, bu reaksiyon ortamına daha çok karamel gibi bir koku verir. Beyaz şeker siyah kömürleşmiş maddeye dönüşür. Şeker dehidrasyon sonucu yapısındaki suyu kaybetse de ortamdaki su miktarı aynı kalır (Kütlenin korunumu). Bir miktar su, asit içinde su olarak kalır. Reaksiyon ekzotermik olduğu için, suyun çoğu kaynayıp buhar olur.

2. YÖNTEM

Materyaller:

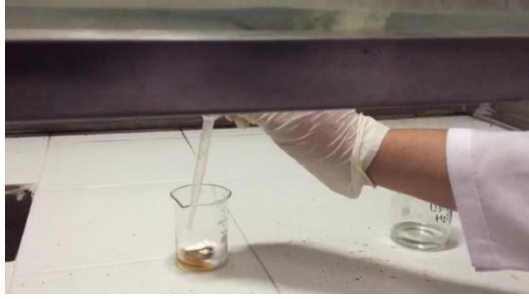
- Pudra şekeri
- Derişik sülfürik asit
- $KClO_3$ (Potasyum klorat)
- Damlalık

- Beher
- Baget

Öncelikle beher içerisine yaklaşık eşit miktarlarda $KClO_3$ ve pudra şekeri karıştırılıp koyulur. Daha sonra bu karışımın üzerine derişik sülfürik asit damla damla ilave edilir. Damlattığınız yerde öncelikle küçük bir kararma olacak ve ardından kuvvetli bir alev yukarı doğru yükselecek ve bu esnada duman da çıkacaktır. Tepkime sonlandığında beher içerisinde sert siyah köpük formunda kömür yani şekerin karbonu kalacaktır. Ortaya çıkan yüksek ısı ile asitle reaksiyon sonucu ortaya çıkan su uzaklaştırılmış olur. Geriye sadece karbon kalır.

Deneyde gerçekleşen tepkimeler aşağıdaki gibidir;

İlk olarak, derişik sülfürik asit, şekerle tepkimeye girerek, karbon, su ve SO_2 oluşturur. Burada oluşan SO_2 gazı zehirli bir gazdır ve solunmamalıdır. $C_{12}H_{22}O_{11} + H_2SO_4 \rightarrow 12C_{(k)} + 12H_2O + SO_{2(g)} + ısı$ Bu ekzotermik bir tepkimedir ve açığa çıkan ısı, $KClO_3$ ün, KCl ve O_2 şeklinde bozunmasına neden olur. $KClO_3 + ısı \rightarrow KCl + O_2$ Oluşan O_2 de, şekerden oluşan karbonla (yani kömürle) tepkimeye girerek yanar ve CO_2 oluşturur. $C + O_2 \rightarrow CO_2$

3. BULGULAR

Disakkaritler grubundan olan basit şekerden (sakkaroz) karbon eldesi bu projede sunulmuştur. Kullanılan iki farklı şekerle (beyaz toz şeker ve pudra

şekeri) sülfürik asit varlığında saf elementel karbon elde edilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yine basit şekerlerin üyeleri olan maltoz ve laktoz için; monosakkaritler grubundan olan glikoz, fruktoz, galaktoz için; Polisakkaritler grubundan olan Glukanlar, Selüloz, Fruktanlar- İnulin, Laktonlar, Glukoranlar, Pektin, Nişasta, Gamlar için bu hidroliz yoluyla şekerlerden karbon eldesi gerçekleştirilerek oluşan karbonların yapısı incelenebilir. Daha sonra elde edilen karbonların yanma enerjileri ölçülerek kimyasal enerjileri karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Karbonhidratlar.pdf

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Karbohidratlar%C4%B1n%20%C3%96zellikleri.pdf

<https://megepmodulleri.co/10-sinif-gida-kimyasi-dersi-megep-modul-kitabi/>

<https://kimyaca.com/sulfurik-asit-nedir/>

<http://www.yaklasansaat.com/dunyamiz/dunya/karbon.asp>

BİYOLOJİ

KOMPOST YAPIMI VE KOMPOSTTA ÇİÇEK YETİŞTİRME

Murat ÖZDEMİR/ Ahmet Can KAPLAN/
Merve BEKKİ/ Ayşegül DEMİR/ Zeynep TEKNE
9.sınıf Öğrencileri

Canan YILDIRIM/Dr. Özlem SAYGIN
Danışman Öğretmenler

ÖZET

Kompostlama, mikroorganizmaların ortamın oksijenini kullanarak çöp içerisindeki organik maddeleri biyokimyasal yollarla ayrıştırmasıdır. Bu proje ile okul olarak ürettiğimiz organik atıkların değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Kompostlama işlemini okul bahçesinde açtığımız çukurlarda gerçekleştirdik. Çalışmada C(karbon) kaynağı olarak dal parçaları ve kuru yapraklar, N(azot) kaynağı olarak çay, sebze ve meyve artıkları koyduk. Nem oranını artırmak için kuru havalarda su döktük. Zaman zaman da havalandırma amacıyla aktarma ve karıştırma yaptık. Kompostlar, temel toprak zenginleştirici olarak kullanılır, toprağın yapısını, havalanma ve su tutma kapasitesini düzeltir. Başladıktan 4 ay sonra, oluşturduğumuz bu kompostun bitki gelişimine etkisini görmek amacıyla kontrollü deneyler yaptık. Normal bahçe toprağını kontrol grubu olarak aldık. Aloe vera, sardunya, kalanchoe çiçeği bahçe toprağında daha çok

büyürken, sarımsak kompostta daha çok büyümüştür. Buğdayın büyümesi ve çimlenme oranında deney ve kontrol grubu arasında herhangi bir fark olmamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kompost yapımı, organik atıklar, organik gübre yapımı*

1. GİRİŞ

Organik atıklar; yani bitki ve bahçe artıkları, mutfak atıkları, kağıt ve karton gibi malzemeler, kısa bir sürede çözünerek doğaya yeniden kazandırılabilirler. Üstelik değerli kaynaklardır. Üstelik değerler, kendi evimizde bile yapabileceğimiz kompost yöntemleri sayesinde hızla toprağa geri döner. Bu projede okul yemekhanesinden çıkan sebze atıkları, bahçedeki kurumuş yapraklar ve çay posaları kullanılarak okul bahçesinde kompost yapmayı öğrendik. Bu şekilde hem atıkları değerlendirmek hem de bahçe toprağını humus bakımından zenginleştirmeyi hedefledik. Kompostun toprak verimine etkisini görmek amacıyla kompostta farklı bitkileri yetiştirdik.

2. YÖNTEM

Okul bahçesinde 1 m²'lik genişlikte, 50 cm derinlikte çukurlar kazdık. Çukurun en alt kısmına C(karbon) kaynağı olması ve hava boşlukları bulunması için ağaç dalları yerleştirdik. Onun üstüne

N(azot) kaynağı olması için çiğ sebze ve çay atıkları attık. Toprağın Ca bakımından zenginleşmesini sağlaması için yumurta kabukları ekledik. Üstüne C kaynağı olması için kurumuş yapraklar koyduk. Organik atıkları örtecek şekilde toprak attık. Karşımın üzerine bir miktar su döktük. Kazdığımız çukur doluncaya kadar organik atıkları bu sırayla çukura koymaya devam ettik. Çukur dolduğunda okul bahçesinde yeni bir çukur kazıp işlemlere devam ettik. Mikroorganizmaların rahat faaliyet gösterebilmeleri, yeterince besin maddelerine erişebilmeleri, oksijen alabilmeleri için homojen bir dağılımın olması gerekmektedir. Bunun için zaman zaman atıkları aktararak karıştırdık. Başladıktan 4 ay sonra kompostumuzun bitki büyümesine etkisini görmek amacıyla kontrollü deneyler yaptık. Aynı tür ve büyüklükteki bitkilerden birini kompost olan saksıya, diğerini normal bahçe toprağı olan saksıya diktik. Zaman içinde büyümeleri arasındaki farkı gözlemleyerek notlar aldık.

Problem Cümlesi: Kompost bitkilerin büyümesini hızlandırır mı?

Hipotez: Komposta diktiğimiz bitkiler daha hızlı büyür.

3. BULGULAR

Yaptığımız kontrollü deneylerin birinde deney ve kontrol grubundaki saksılara 20 tane buğday

diktik. Her iki saksıda da 18 buğday çimlendi. Zaman içerisinde buğdayların büyümelerini gözlemlediğimizde her iki grup arasında herhangi bir fark olmadığını gördük.

Diğer deneyimizde her iki saksıya da 3 yaprağı olan *Aloe vera* çiçeğinden diktik. Bahçe toprağındaki *Aloe vera*'nın yaprak sayısı 6'ya yükselirken komposttaki çiçeğin yaprak sayısı 3'te kaldı.

Sardunya ve kalanchoe çiçeği de bahçe toprağında daha çok büyürken kompostta daha az büyüdü.

Saksılara sarımsak diktiğimizde ise komposttaki sarımsak daha hızlı çimlenip büyürken normal bahçe toprağındaki sarımsak daha geç çimlenmiş ve yavaş büyümüştür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Her bitkinin ihtiyaç duyduğu mineral ve topraktaki su miktarı farklı olduğu için yaptığımız kontrollü deneylerde farklı sonuçlar çıkmıştır. Kompostun su tutma özelliğı olduğu için toprağına belli oranlarda karıştırılması önerilir. Kompostta diktiğimiz bazı bitkilerde çürüme gözlemledik ve kompostta sarımsak daha hızlı çimlendi. Bir diğer nokta ise, yaptığımız kompostta çürümenin henüz tamamlanmadığını gözlemledik. Bunun sebepleri olarak soğuk kompost yapımının 6-12 ay kadar bir

zaman diliminde tamamlandığını ve kışın hava sıcaklığının düşmesinin çürümeyi yavaşlattığını söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

Atıkların arıtılmasında mikroorganizmaların kullanılması

<http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok6.pdf>

(Son erişim tarihi: 28.03.2019)

Kompost ve kompostlaştırma hakkında özlü bilgiler

<http://web.deu.edu.tr/erdin/pubs/doc25.htm>

(Son erişim tarihi: 28.03.2019)

Kompost yapımı

<http://permacultureturkey.org/kompost-yapimi/>

(Son erişim tarihi: 28.03.2019)

Soğuk kompost nasıl yapılır?

<http://www.bugday.org/blog/soguk-kompost-nasil-yapilir/>

(Son erişim tarihi: 28.03.2019)

MEYVELERDEN ELDE EDİLEN DNA MİKTARLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Ayşe Betül KUNDAKÇI / Ayşe ÜNAL/İrem
YAĞCI / Rûmeysa KARAKAYA/Melike
PEKACAN /Belkıs Yaren ÖLÇÜLÜ *10.sınıf*
Öğrencileri

Dr. Özlem SAYGIN *Danışman öğretmen*

ÖZET

Tüm canlılarda kalıtsal bilgiyi taşıyan molekül olan DNA, ökaryot hücrelerde hücre çekirdeğinde, kloroplast ve mitokondri organellerinde bulunur. DNA, iki polinükleotit zincirinin karşılıklı birbirine bağlanmasıyla oluşmuş sarmal şekilde bir yapıdır. Bu çalışmada bitki hücrelerinde bulunan DNA'nın hücrelerden nasıl izole edilip gözle görülebileceğini göstermeyi amaçladık. Normalde mikroskopik bir yapı olan DNA molekülleri, pek çoğunun birbirine yapışmasıyla gözle görülür hale gelir. En iyi DNA izolasyonunun hangi meyveden yapılacağını araştırmak için kromozom sayıları farklı 3 meyve ve kromozom sayıları aynı 2 meyve seçtik. Kivi, muz, bezelye ve çilekten DNA izolasyonu yapıp sonuçları karşılaştırdık. En iyi DNA izolasyonunu çilekten elde ettik.

Anahtar Kelimeler: *DNA izolasyonu, bitkilerin DNA miktarları*

1.GİRİŞ

Normalde mikroskobik bir yapı olan DNA molekülleri, pek çoğunun birbirine yapışmasıyla gözle görülür hale gelir. Okullarda öğrencilere DNA'yı göstermek için meyvelerden DNA izolasyonu deneyleri yapılır. Çekirdekdeki DNA'ya ulaşmak için hücre çeperini ve hücre zarını parçalamak gerekir. Ökaryotlarda DNA, histon proteinlerine sarılı halde bulunur. Deneyde yapılan uygulamalar DNA'yı açığa çıkarıp yoğunluk farkıyla sıvı yüzeyine çıkmasına yöneliktir. Bu projede meyvelerden DNA izolasyonu yapmayı ve meyvelerden elde ettiğimiz DNA miktarlarını karşılaştırmayı amaçladık. Kivi meyvesinde 174, muzda 33, bezelyede 14 ve çilekte 14 kromozom vardır. Aynı miktardaki meyveler kullanılarak en çok hangi meyveden DNA elde edileceği araştırdık. Meyvelerin kromozom sayısı ile DNA miktarları arasında bir korelasyon olup olmadığını araştırdık.

Problem Cümlesi: Meyvelerin kromozom sayısı ile elde ettiğimiz DNA miktarları arasında pozitif korelasyon var mıdır?

Hipotez 1: Kromozom sayısı fazla olduğu için en çok DNA kivi meyvesinden elde edilir.

Hipotez 2: Kromozom sayıları eşit olduğu için bezelyeden ve çilekten elde edilen DNA miktarları yaklaşık olarak eşittir.

2. YÖNTEM

Deneyimizin güvenilirliğini artırmak için her meyve için 3 izolasyon uygulaması yaptık. Kivi ve muzun kabuğu soyulur, küçük parçalara doğranır. Çilek küçük parçalara doğranır. Meyveler ayrı ayrı mikserle parçalanır. Her deney tüpü için parçalanmış kivi, muz, bezelye ve çilek meyvelerinden hassas terazide ayrı ayrı 50 gr tartılır ve kilitli buzdolabı poşetine konur. Ekstraksiyon çözeltisi hazırlanır: 100 ml su (yarım su bardağı) + 5 ml sıvı bulaşık deterjanı (2 çay kaşığı) + 2 g tuz (yarım çay kaşığı) şeklindedir. Karışım, tuz iyice çözünene kadar yavaşça karıştırılır. Baloncuk oluşmamasına dikkat edilir. Eklenen suyun buzdolabında soğutulmuş olması önerilir. Ekstraksiyon çözeltisi bu şekilde örnek sayısına uygun miktarda hazırlanır. Torbaların ağzı açılır, ezilmiş meyvelerin üzerine 10-20 ml ekstraksiyon çözeltisi eklenir. Torbaların ağzı tekrar kapatılarak biraz daha ezilir. 5-10 dk beklenir. Yaptığımız bu uygulamalar ile önce hücre duvarlarını parçaladık. DNA'yı çıkarmak için hücre ve çekirdek zarını da aşmamız gerekiyor. Deterjan, zarın yapısındaki fosfolipit tabakayı parçalar. Tuz ise proteinleri ve karbonhidratları DNA'dan uzaklaştırarak çökmesini sağlar, DNA'nın bir arada yapışkan bulunmasına yardım eder. Bir beherin içine huni ve süzgeç yardımıyla ekstraksiyon çözeltisiyle muamele edilmiş meyveler süzülür. Daha sonra deney tüpüne aktarılır. Bu aşamada proteinleri parçalamak için 10

damla kontak lens suyu ekledik. Deney tüpü biraz yatırılır ve içine 20 ml soğuk etanol yavaşça eklenir. Etanolün soğuk kullanılmasının sebebi DNA'yı tahrip eden enzimlerin soğukta çalışamamalarına sebep olmaktır. DNA alkol içinde çözünmemektedir ve deterjan ile tuz çözeltisinden ayrı çökelmektedir. Alkolün yoğunluğu sudan azdır. Kısa bir süre sonra üstteki etanol tabakasında bulut benzeri beyaz, iplikli bir yapı oluştu. Bu meyvelerimizden elde ettiğimiz DNA'dır. Elde ettiğimiz DNA miktarlarını ölçmek için iki yöntem kullandık 1. Özdeş deney tüplerindeki DNA'nın kapladığı uzunluğu cetvelle ölçtük. 2. DNA yavaşça ayrı bir kaba alıp hassas terazide ağırlığını ölçtük.

3. BULGULAR

Muz, bezelye, çilek ve kivi meyvelerinin her birinden 3 deney tüpü hazırladık. En güzel DNA görüntüsünü çilekten elde ettik. Kivinin DNA miktarı diğerlerine göre daha azdı fakat hücre parçalarından tamamen ayrı bir zon oluşturduğu için gözlem bakımından çok iyiydi. Muzun DNA miktarı çoktu, DNA zonu keskin değildi. DNA miktarlarını amatörce ölçmeye çalıştığımızda deney tüpünde kapladığı yerin uzunluğuna ve DNA'ların ağırlığına baktık (Tablo 1).

Tablo 1. Meyvelerden elde edilen DNA miktarları

	DNA zonu	DNA miktarı
Muz	4.5 cm	6 gr
Çilek	7 cm	3 gr
Bezelye	1 cm	1 gr'dan küçük
Kivi	1 cm	1 gr'dan küçük

DNA zonunda hava kabarcıkları da olduğu için deney tüpünde DNA'nın kapladığı yerin uzunluğu kesin bir değer değildir. DNA'yı başka bir kaba alıp tartmak istediğimizde özellikle muzda DNA'yı hücre parçalarından ayırmada ve DNA'nın tamamını almakta zorlandık. Bu yüzden tablodaki sonuçlar deneylerimizle ilgili sadece bir fikir vermesi içindir, DNA miktarını ölçmek için profesyonel cihazlardan yararlanmak gerekmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmaya “Meyvelerin kromozom sayısı ile elde ettiğimiz DNA miktarları arasında pozitif korelasyon var mı?” sorusu ile başlamıştık. Bulgularımıza göre elde ettiğimiz DNA miktarları çoktan aza doğru çilek, muz, bezelye ve kivi oldu. Kivi meyvesinde 174, muzda 33, bezelyede 14 ve çilekte 14 kromozom vardır. Deney sonuçlarımıza göre meyvelerin kromozom sayısı ile elde ettiğimiz DNA miktarları arasında bir korelasyon olmadığını gördük. İki hipotezimizi de reddettik. Sebeplerini araştırdığımızda türlerin kromozom büyüklüklerinin

farklı olduğunu ve kültür bitkilerinde poliploidinin görüldüğünü öğrendik. Örneğin, kültür kivi meyvesi hexaploidtir ($6X=174$).

KAYNAKLAR

Cıgızoğlu, S. (2005) Mini ve Genetik Benekler. Bulut Yayınevi.

Poliploidi ıslahı.

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/5415/mod_resource/content/0/Poliploidi.pdf (Son Erişim Tarihi 03.04.2019)

The Genetic Origin of Kiwifruit.
https://www.actahort.org/books/297/297_5.htm
(Son Erişim Tarihi 03.04.2019)

BİR DAMLA SUDAKİ YAŞAM

Bahaettin SARI/ Elif ALTIN /Selin Sedef
YAVUZ/Gökçen Sultan SUNAR/Meliye AYDIN/
Sedef Cennet ODABAŞI 9.ve 10.sınıf öğrencileri

Dr. Özlem SAYGIN *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Çevremizde gözle göremediğimiz, fark etmediğimiz birçok canlı var. Bu proje ile bir su birikintisinden alınan bir damla suda nasıl belgesel tadında bir yaşam olduğunun gösterilmesi amaçlanmıştır. Protista alemi çok heterojen bir gruptur. İçerisinde hem bir hücreliler, hem çok hücreli canlı grupları, ototroflar, heterotroflar ve patojenler vardır. Bitkilere, hayvanlara veya mantarlara benzeyen protistler vardır. Çalışmamızda önce gölet ve akarsulardan alınan su örnekleri ile protista kültürleri hazırladık. Bu kültürlerdeki canlıları mikroskopta inceleyerek fotoğraf ve videolarını çektik. Canlıları tayin ederek Latince isimlerini öğrenmeye çalıştık. Bu canlılarla ilgili literatür taraması yaparak özelliklerini öğrendik.

Anahtar Kelimeler: *Protista kültürü, protista türleri, silyat türleri*

1.GİRİŞ

Protista alemi, canlılar dünyasının heterojen bir grubudur. Bir hücreli ve çok hücreli ökaryot canlılardan oluşur. Bireysel olarak, koloni halinde, serbest ya da parazit olarak yaşayan formları bulunur. Protista alemi; kamçılılar, kök ayaklılar, sililer, sporlular, alglar ve cıvık mantarlar şeklinde gruplandırılır.

Beslenmeleri fotosentez, absorpsiyon ya da fagositoz ile olur. Çoğalmaları ise eşeyli ya da eşeysiz üreme ile gerçekleşebilir. Protistlerin bazıları hareketsiz iken kamçı, siller ya da yalancı ayaklarla hareket edenleri de bulunur. Çalışmamızda gördüğümüz canlıların büyük kısmı siliyat protozoonlardır. Siliyat protozoonlar tek hücreli ökaryotik mikroorganizmalar olup suyun ya da nemin bulunduğu her türlü habitatta yaşarlar. Serbest yaşayan protozoonların sucul ekosistemlerde besin ve enerji döngüsündeki önemlerinin anlaşılmasından sonra, araştırmacılar dikkatlerini bu organizmaların çeşitliliğine ve ekolojisine çevirdiler. Sucul habitatlarda, ekolojik koşullarda meydana gelen küçük değişimlerin siliyat kompozisyonunda önemli değişiklikler gösterdiğinin anlaşılmasından sonra bu organizmaların sucul habitatlar için indikatör organizmalar olarak kullanılabilceği fikri yaygın kabul görmeye başlamıştır.

Problem Cümlesi: Gölet ve akarsularda hangi mikroskobik canlılar vardır?

Hipotez: Gölet ve akarsularda *Paramecium sp.* türleri vardır.

2. YÖNTEM

Çalışmamızda protista kültürü hazırlamak için Antalya Atatürk Kültür Merkezi'nde bulunan göletten, hayvanat bahçesindeki bir akarsudan ve ördeklerin havuzundan, Kırkgöz'den ve Döşemealtı'ndaki kanaldan su örnekleri aldık. 8 kavanoz protista kültürü hazırladık. Bir ay boyunca her hafta kültürlerden su örneği alıp canlıları mikroskopta inceledik, fotoğraf ve videolarını çektik.

Protista kültürleri hazırlama:

Protista kültürü hazırlamak için ağız çapı 8-10 cm, yüksekliği 14-18 cm olan bir cam kavanozun iç tabanından itibaren 1/3 yüksekliğe kadar kuru ot, saman veya kuru yapraklar konur, bunları bastırmak için üzerine temiz bir taş yerleştirilir. Daha sonra önceden havuz, gölet veya kanaldan şişelere alınmış olan su örneği kavanoza dökülür. Kavanozun içine ayrıca bir miktar muz kabuğu, pirinç gibi maddeler konur. Kavanoz doğrudan güneş ışığı görmeyen aydınlık bir yere bırakılır. Bir hafta sonra bir damla su örneği alıp mikroskopta bakılır.

3.BULGULAR

Çalışmamızda ortalama 25 farklı canlı gördük. Gördüğümüz canlılar arasında *Paramecium*,

Colpidium, *Vorticella* ve *Rotifera* türleri vardı. Mikroskopta incelerken çoğu hareket halinde olduğu için fotoğraflarını çekmekte zorlandık, video çekmek görüntülerinin daha net olmasını sağladı. Kültürde gördüğümüz canlıların fotoğrafları aşağıda verilmiştir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Paramesyum, silli protozoaların en çok bilinen örneklerinden birisidir. Basit silleri, vücutlarını kaplar. Osmoregülasyon işlemi, etraftan ozmos basınçla emilmiş olan suyu aktif olarak dışarı çıkaran bir çift kontraktif koful tarafından gerçekleştirilir. Paramesyumlara genellikle temiz su ortamlarında ve kir tabakalarında rastlamak mümkündür. Asidik ortamlara ilgi gösterirler. Genellikle aseksüel olarak ürerler; ama yeterli besin maddelerinin bulunmadığı ortamlarda da konjugasyona başvurabilirler.

Colpidium colpoda, dünyanın her yerindeki dereler, nehirler, göller ve göletler dahil birçok tatlı su ortamında bulunan serbest yaşayan siliatlardır. Ayrıca, atık su arıtma tesislerinde sıkça bulunur. Bu tür, su kalitesi ve atık arıtma tesisi performansının bir göstergesi olarak kullanılır.

Rotifera, çarklı hayvanlar ya da tekerlekli hayvanlar mikroskobik omurgasız hayvanlar subesidir. Tatlısularda bulunurlar. Vücut, gövde ve ayaktan oluşur. Sindirim sistemleri gelişmiştir.

Başlarında halka şeklinde bir sil demeti bulunur. Bu siller hareketleri sırasında tekerlek görüntüsündedirler.

Bu çalışmanın sonucunda mikroskop kullanmayı, mikroskopta görüntü almayı, laboratuvarında çalışırken kontaminasyona dikkat etmeyi öğrendik. Gözle göremediğimiz için çevremizdeki pek çok canlıyı fark etmediğimizi anladık. Bir damla suda nasıl bir yaşam olduğunu görme fırsatı yakaladık.

KAYNAKLAR

Colpidium colpoda.

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQ29scGlkaXVtX2NvbHBvZGE> (Son Erişim Tarihi 03.04.2019)

Terliksi hayvan.

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvVGvYbGlrc2lfaGF5dmFu> (Son Erişim Tarihi 03.04.2019)

Tekerlekli hayvanlar.

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvVGvYbGlrc2lfaGF5dmFu> (Son Erişim Tarihi 03.04.2019)

Yıldız, İ., Şenler, N. G. (2018) Bostaniçi Göleti
(Tuşba, Van) Siliyat (Protista, Ciliophora)
Faunası, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü Dergisi*, 23(2): 129-147.

İSTİRİDYE MANTARI YETİŞTİRMEDE IŞIK VE NEMİN ÖNEMİ

Meliye AYDIN 9.Sınıf Öğrencisi

Dr. Özlem SAYGIN Danışman Öğretmen

ÖZET

*İstiridye mantarı, Pleurotaceae familyasından yenilebilen bir mantar türüdür. Latince adı Pleurotus ostreatus olan bu mantar lezzetli ve ekonomik değeri olan mantarlardandır. Şapkasının istiridye şeklinde olması nedeniyle istiridye mantarı olarak adlandırılmıştır. Doğada kavak ağaçlarında yetişmesi nedeniyle kavak mantarı olarak da bilinir. İstiridye mantarı yetiştirmek birçok girişimcinin ve **mantar yetiştiricisinin ilgi duyduğu bir konudur.** Ayrıca ülkemizde çok sayıda istiridye mantarı üreticisi vardır. Bu projede istiridye mantarı üretimi ile ilgili kontrollü deneyler yapmak için hobi amaçlı mantar üretim kitleri kullandık. Deneylerimizde fazla sulamanın ve karanlığın mantarların yetişmesine etkisini araştırdık. Fazla sulama mantar kitlerinde farklı oluşumlara sebep oldu. Gün ışığı döngüsünde tutulan mantarlar iyi gelişirken sürekli karanlıkta tutulan mantarların sapları çok uzayarak mantarlarda gelişim bozukluğu oldu. İstiridye mantarı yetiştirirken nem, sıcaklık, ışık ve ortamın oksijen miktarını düzenli takip etmek gerekiyor.*

Anahtar Kelimeler: *İstiridye mantarı, Pleurotus ostreatus, mantar yetiştiriciliği*

1. GİRİŞ

Türkiye’de kültür mantarından (*Agaricus bisporus*) sonra en yaygın yetiştirilen mantar türü İstiridye mantarıdır (*Pleurotus ostreatus*) (Çat vd., 2018). Mantarlar besin ve ekonomik değeri yüksek gıdalardır. İstiridye mantarında kuru madde oranı %7.1, toplam protein oranı %1.91, C vitamini oranı 2.3mg/100g, aminoasitler 304mg/100g, toplam şeker 490 mg/100g şeklindedir (Pekşen, 2013). En çok mantar üretimi %44 oranla Akdeniz bölgesinde yapılmaktadır (Büyükalaca vd.). Literatürde artıklarda istiridye mantarı üretimi (Şanlı, 2014), kütükte istiridye mantarı yetiştiriciliği (Pekşen, 2013) ve tohumluk misel üretimi (Çat vd., 2018) ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Hobi olarak da evde mantar üretimi için de hazır kitler kullanılmaktadır. Bu proje ile istiridye mantarı yetiştirmeyi tecrübe etmeyi, evde iyi mantar yetiştirmek için koşulların nasıl ayarlanması gerektiğini ve hangi etkenlerin nasıl sonuçlar doğurduğunu gözlemlemek için kontrollü deneyler yaptık. Çalışma sırasında istiridye mantarı yetiştirmenin püf noktalarını öğrendik. Gerekli şartlar sağlanmadığında oluşan bozuklukları gözlemledik. Kontrollü deneyler sayesinde karşılaştırma yapma fırsatımız oldu.

Problem Cümlesi: İstiridye mantarı üretimi için ideal koşullar nelerdir? Bu koşullar sağlanmadığında hangi morfolojik bozukluklar oluşur?

Hipotez 1: İstiridye mantarı karanlıkta daha iyi yetişir.

Hipotez 2: İstiridye mantarı 3 fıs sulamada daha iyi yetişir.

2. YÖNTEM

Dört tane ıstiridye mantarı kiti satın aldık. Kitleri bir gece buzdolabının alt bölümüne koyup ertesi gün deneylere başladık. İki mantar kitini dolabın içine sürekli karanlık bir ortama, diğeri ikisini aynı odada direk güneş almayan bir yere koyduk. Aynı ortamdaki mantar kitlerinden birine sprey şişesine 3 kez basılarak nemlendirme yapılırken diğesine 6 kez basılarak nemlendirme yapıldı. Tasarladığımız iki kontrollü deneyde ışık ve sulamayı bağımsız değişken olarak aldık. Mantarların büyümesi de bağımlı değişkenimizdi. Bir ay boyunca sabah akşam sulama yaptık, ortam sıcaklığını ve nemini kaydettik. Ortalama sıcaklık 12-16 °C, odanın ortalama nem miktarı ise %70-80 idi. Büyüyen mantarları topladıktan sonra ağırlıklarını ölçtük.

3. BULGULAR

Yaptığımız deneyler sonucunda en iyi ürünü gün ışığı döngüsünde tutup 3 fis sulama yaptığımız kitten aldık. 14.günde hasat ettiğimiz bu mantarların morfolojileri düzgün olduğu için pişirip yedik. Fazla sulama yaptığımız mantarlarda küf benzeri yapılar oluştu ve mantar pinleri daha geç çıktı. Sürekli karanlıkta tuttuğumuz mantarlarda da mantar çıkışı geç oldu ve mantar sapları çok uzun oldu. Diğer üç kitimizdeki mantarların morfolojileri düzgün değildi. Tablo 1’de ortam koşullarına göre mantarların büyüme zamanlarını ve üretim miktarlarını görebilirsiniz.

Tablo 1. Mantar kitlerinin büyüme zamanları ve üretim miktarları

	Hasat zamanı	Ağırlıkları
Gün ışığı 3 fis	14.gün	344 gr
Gün ışığı 6 fis	22.gün	125 gr
Karanlık 3 fis	27.gün	106 gr
Karanlık 6 fis	28.gün	22 gr

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

İstiridye mantarı gelişimini en fazla oranda etkileyen dış etken kesinlikle sıcaklıktır. İstiridye mantarı kuluçka döneminde 22°C sıcaklıkta olmalıdır. Bu dönemde ortamda ışık olmasına gerek yoktur. Nem oranı da %70 civarında olması yeterlidir. Kuluçka dönemi bitince mantarlar 12-17°C sıcaklıkta günde 6-8 saat kadar beyaz floresan ışığı ve en az %80 nem ile 10 gün içinde toplanabilir hale gelecektir (Anonim 1, anonim 2). Laboratuvar sıcaklığımız hep bu değerler arasında olduğu için mantarlarımızın büyümesini sıcaklığın negatif etkilemediğini düşünüyoruz. Kuluçka döneminden sonra mantarların ışık ihtiyacı başladığı için karanlıktaki mantarlarımız gelişmemiştir.

Sap uzaması sorunu, istiridye mantarı gelişimini önleyen en büyük sorunlardan biridir. Bunun yanında istiridye mantarının pazar değerini de büyük oranda düşüren bir sorundur. İstiridye mantarı sap uzaması sorunu genellikle yetersiz havalandırma nedeniyle meydana gelir. İstiridye mantarı üretim odalarında karbondioksit miktarı 600 ppm yani 0.06% olmalıdır. Büyüme sırasında yoğun miktarda spor üremesi nedeniyle üretim odasındaki karbondioksit miktarı artarak oksijen miktarı azalır. Yetersiz havalandırma yanında yetersiz ışık da istiridye mantarı sapının uzamasına neden olur. İstiridye mantarı üretim odası günde 4-12 saat 300-400 lux ışık ile aydınlatılmalıdır. Tüm mantarlar bu oranda ışığı görmelidir. Işık rengi

soğuk beyaz renkte floresan olması tercih edilebilir. Eğer bu seviyelerden daha düşük bir aydınlatma uygulanırsa sap uzunlukları artmaya başlar(Anonim 1, anonim 2, Büyükalaca). Aydınlik ortamdaki mantarlarımızın sap uzamasının bulutlu havalar nedeniyle düşük gün ışığı almalarına bağlı olduğunu tahmin ediyoruz.

Verimli ve sağlıklı bir istiridye mantarı üretim tesisi için aşağıdaki şu şartları sağlamak çok önemlidir: Sisleme yöntemi ile nemlendirme, yeterli havalandırma sistemi, yeterli aydınlatma, kontrol edilebilir sıcaklık, nem, karbondioksit ve sıcaklık izleyici cihazlar kullanmak.

Sonuç olarak bu projede istiridye mantarının yetişmesinde ışığın önemli bir faktör olduğunu, fazla nemlendirme yapmanın negatif etkileri olduğunu öğrendik. Hipotez 1'i reddettik, hipotez 2'yi kabul ettik.

5.ÖNERİLER

İleriki çalışmalarda farklı atık türlerinde istiridye mantarı üretimi denenebilir. Evde hobi amaçlı küçük üretim alanları tasarım projeleri yapılabilir.

KAYNAKLAR

Anonim 2. İstiridye mantarı yetiştirilmesi için doğru şartlar nelerdir? <https://futar.com.tr/istiridye->

mantarının-yetistirilmesi-icin-dogru-sartlar-nelerdir/ (Son Erişim tarihi: 03.04.2019)

Anonim, 1. İstiridye mantarı şekil bozuklukları.<https://www.dogalmantarlar.com/istiridye-mantari-sekil-bozukluklari/> (Son Erişim tarihi: 03.04.2019)

Büyükalaca, S., Taşkın, H., Baktemur, G. İstiridye mantarı yetiştiriciliği. <https://kayseri.tarimorman.gov.tr/Lists/Duyuru/Attachments/201/%C4%B0stiridye%20Mantar%C4%B1%20Yeti%C5%9Ftiricili%C4%9F.pdf> (Son Erişim tarihi: 03.04.2019)

Çat, A., Çomak, T., Çatal, M. (2018) İstiridye mantarının (*Pleurotus ostreatus*) tohumluk misel üretimi üzerine bir ön çalışma, *Mediterranean Agricultural Sciences*, 31(1): 21-25. DOI: 10.29136/mediterranean.405884

Pekşen, A. (2015) Kayın mantarı (*Pleurotus ostreatus*): Kütük yetiştiriciliği, *Samtim*, 18-20. https://www.researchgate.net/publication/274706647_Kayin_mantari_Pleurotus_ostreatus_Kutuk_Yetistiriciligi

Şanlı, S.K.(2014) Farklı tarımsal artıkların *Pleurotus eryngii* mantar üretiminde kullanım olanakları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

TOHUM ÇİMLENMESİNE IŞIĞIN ETKİSİ VAR MIDIR?

Başak ATASOY /Fatma İlayda KARTAL
9.Sınıf Öğrencileri

Dr. Özlem SAYGIN *Danışman Öğretmen*

ÖZET

Tohumların çimlenmesine etki eden başlıca faktörler sırasıyla; sıcaklık, su, oksijen ve ışıktır. Çimlenme üzerine ışığın etkisi türlere göre değişebilmektedir. Bazı türlerde ışık çimlenme üzerine uyarıcı etki yaparken bazılarında engelleyici olabilmektedir. Çimlenme devresinde ışığın etkisi yönünden bitkiler 4 ana grup altında toplanırlar. Çimlenme için mutlak ışığa ihtiyaç duyan bitkiler, ışığın çimlenmeyi teşvik ettiği bitkiler, karanlığın çimlenmeyi teşvik ettiği bitkiler, ışığın çimlenmeyi etkilemediği bitkiler. Bu projede çimlenme için mutlak ışığa ihtiyaç duyan bitki tohumlarından marul ile kontrollü deneyler yaptık. Deney grubu marul tohumlarını karanlıkta, kontrol grubu tohumlarını gün ışığı alan bir ortama koyduk. Işıklı ortamdaki tohumların hepsi çimlenirken, karanlıktaki tohumların bir kısmı çimlenmiştir. Deney sonucumuza göre ışık, marul tohumlarının çimlenmesi mutlaka gerekli değil, teşvik edicidir.

Anahtar Kelimeler: *Tohumun çimlenmesi, çimlenmeyi etkileyen faktörler, ışık*

1. GİRİŞ

Lise biyoloji ders kitaplarında tohumların çimlenmesine etki eden faktörler sıcaklık, su ve oksijen olarak verilir. Oysa bazı bitki tohumlarının çimlenmesine ışık da etki eder. Genelde çimlenmede ışık isteyen bitkilerde, ışığın çimlenmeyi uyarıcı etkisi, tohumlar belli oranda su alıp şiştikten sonra başlamaktadır. Işıktaki çimlenen ya da ışıkta daha iyi çimlenen bitkilerin tohumları, su alıp şiştikten sonra, belirli bir süre güneş ışığı görecektense, bunların ışık gereksinimleri sağlanmış olur (Anonim 1). Bu nedendir ki çimlenmede ışık isteyen bitki türlerinin tohumları ekilirken toprakta tam örtülmemelidirler. Eğer bu bitki türlerinin tohumlarının iyi bir şekilde çıkış yapmaları istenirse, ekimden önce tohumlar suda ıslatılıp şişirildikten sonra 3-5 saat güneş ışığında kurutulup ekilmeleri gerekir. Genellikle çimlenmelerinde ışığa ihtiyaç duyan bitkilerin tohumları küçük ve çimlenmede su istekleri azdır. Buna karşılık karanlıkta çimlenen ya da karanlıkta daha iyi çimlenen bitki türlerinin tohumları ise daha iri ve çimlenebilmek için su istekleri daha fazladır (Anonim 1).

Çimlenme devresinde ışığın etkisi yönünden bitkiler 4 ana grup altında toplanırlar (Aydoğdu,

2009). 1. Çimlenme için ışığa ihtiyaç duyan bitkiler: Bu gruba sığırkuyruğu (*Verbascum*), Biber otu (*Lepidum*), Marul (*Lactuca sativa*), Çayır salkımotu (*Poa pratensis*) gibi bitkiler girerler. Bu tohumların çimlenebilmeleri için mutlak ışığa ihtiyaçları vardır. 2. Işığın çimlenmeyi teşvik ettiği bitkiler: Bu gruba giren bitkilerin tohumlarının çimlenmesi için ışık mutlak gerekli değildir. Ancak ışık çimlenmeyi teşvik eder ve tohumlar ışık altında daha iyi çimlenirler. Bu gruba havuç, tütün örnek olarak verilebilir. 3. Karanlığın çimlenmeyi teşvik ettiği bitkiler: Kır bromu ve zambakgiller familyasından bazı bitkilerin tohumları karanlıkta daha iyi çimlenmektedir. 4. Işığın çimlenmeyi etkilemediği bitkiler: Kültür bitkilerinin çok büyük bir bölümü bu gruba dâhildir. Bu bitkilerin tohumlarının çimlenmesi üzerine ışığın etkisi hemen hiç görülmez.

Deneyimizde ışık bağımsız değişken, çimlenme bağımlı değişkendir.

Problem Cümlesi: Marul tohumunun çimlenmesi için ışık gerekli midir?

Hipotez: Marul tohumu karanlıkta çimlenmez.

2.YÖNTEM

Çalışmamızda çimlenmek için ışığa ihtiyaç duyan bitki tohumlarından marulla ilgili deneyler yaptık. Marul tohumlarının çimlenmesini petri

kabında ve saksıda ayrı ayrı gözlemledik. İki petri kabına da ıslak pamuk arasına sekiz tane marul tohumu koyduk. Petrilerden birini dolaba koyup ışık almaması için üzerine kutu kapattık ve dolabın kapağını kapattık. Diğerini gün ışığı alan odada tuttuk. İki günde bir çimlenen tohumları saydık.

Saksıda yaptığımız deneylerde üç saksıya altışar tane marul tohumu diktik. 1.saksıya diktiğimiz tohumları 4 saat suda ıslattık, daha sonra toprağa hafif gömdük. 2.saksıya altı tohumu toprağın yüzeyine bıraktık. 3.saksıya diktiğimiz tohumları toprağa hafif gömdük. Üç saksıya da eşit miktarda su döktük. 1. ve 2. saksıyı gün ışığı alan odada tuttuk. 3.saksıyı aynı odada dolaba koyup ışık almaması için üzerini kutuyla kapattık.

3. BULGULAR

İki gün arayla petri kabında çimlenen tohumları saydığımızda aydınlıkta çimlenmenin daha hızlı olduğunu gördük (Tablo 1). Karanlıkta da çimlenme gerçekleştiği için marul tohumunun çimlenmesinde ışık “zorunlu” değil “teşvik edicidir” sonucu çıkmıştır.

İkinci deneyimizde, 1.saksıda suda bekletip toprağa gömdüğümüz 6 tohumun hepsi çimlenmiştir. 2. Saksıda toprak yüzeyine bıraktığımız 6 tohumdan 5’i çimlenmiştir. 3. saksıda karanlıkta tuttuğumuz tohumların yarısı çimlenmiştir (Tablo 1). Deney

sırasında laboratuvar sıcaklığımız 13-14°C idi. Marul tohumlarının çimlenmesi için ideal bir sıcaklıktır.

Tablo 1. Deneilerimizde çimlenen tohum sayıları

	Petri kabında çimlenen tohum sayısı			Saksıda çimlenen tohum sayısı		
	Işıktaki	Karanlıkta		Islatılıp gömülen	Yüzeğe bırakılan	Karanlıkta
2.gün	3 tohum	Çimlenme yok.	6.gün	6 tohum	5 tohum	3 tohum
3.gün	6 tohum	3 tohum				
5.gün	6 tohum	5 tohum				
7.gün	8 tohum	7 tohum				

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yaptığımız deney sonucunda marul tohumlarının karanlıkta da çimlendiğini gördük. Literatürde bazı kaynaklarda “Marul tohumun çimlenmesi için mutlak ışık gereklidir.” denirken (Aydoğdu, 2009; Erman ve Önder), bazı kaynaklarda “Işık, çimlenmeyi uyarıcı etki yapar.” (Karakurt, 2010) denmektedir. Bizim çalışmamızda ışık marul tohumlarının çimlenmesine uyarıcı etki yapmıştır.

Tohumlarda ışığa tepkinin temel mekanizması, kimyasal olarak aktif bir pigment olan fitokrom ile ilişkilidir. Fitokrom, kırmızı ışıkla (650-680nm) aktif hale geçen ve kızılötesi ışınlarla (710-740 nm) eski

haline dönüş yapan bir proteindir (Kırca, 2017). Kırmızı ve kızıl ötesi ışınların marul ve *Arabidopsis* tohumlarında GA (Giberillik Asit) biyosentezi üzerine etki gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda suda bir süre bekletilen tohumların kırmızı ışığa maruz bırakıldıklarında çimlenme oranlarında artış olduğu, kızıl ötesi ışığın ise engelleyici etki yaptığı belirlenmiştir. Bitkilerde tohum kabuğu ve embriyonun ışığa hassasiyet gösteren sensör özelliğinde oldukları, bunlar uzaklaştırıldıklarında ışığın etkisinin kaybolduğu saptanmıştır (Karakurt vd, 2010). Gün ışığının içinde kırmızı ışık bulunduğu için deneyimizde kullandığımız gün ışığı, pigmentleri uyarıcı etki yapmıştır.

Çimlenmek için mutlak ışığa ihtiyaç duyan bitkilerin taze tohumlarının ışık isteği daha fazladır. Tohumlar yaşlandıkça ışık isteği azalır. Ayrıca ıslatılan tohumlar kurutulup ekilirse ışık isteğinin kalmadığı görülmüştür (Aydoğdu, 2009).

Işığın çimlenme üzerine etkisi çok karmaşıktır ve genellikle diğer faktörler ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bu etmenler; tohumun yaşı, tohum kabuğunun durumu, sıcaklık, oksijen ve karbondioksit miktarlarıdır.

5.ÖNERİLER

Çimlenme için ışığa ihtiyaç duyduğu belirtilen diğer bitkilerle ışık mutlak gerekli mi teşvik edici mi anlamak için kontrollü deneyler yapılabilir.

KAYNAKLAR

Anonim 1,
<https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=70453> (Son Erişim Tarihi: 30.03.2019)

Aydoğdu, A. (2009) Çimlenme. Selçuk Üniversitesi Çumra Meslek Yüksekokulu Seracılık ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği.
<https://www.sorhocam.com/uploads/docs/tohumun-cimlenmesi-13212.docx> (Son Erişim Tarihi: 30.03.2019)

Erman, M., Önder, Ö.
<http://ziraat.siirt.edu.tr/dosya/personel/2016314145645490.pptx> (Son Erişim Tarihi: 30.03.2019)

Karakurt, H., Aslantaş, R., Eşitken A. (2010) Tohumun Çimlenmesi ve Bitki Büyümesi Üzerinde Etkili Olan Çevresel Faktörler ve Bazı Ön Uygulamalar, *U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi* 12(2): 115-128.

Kırca, L. (2017) Bitkilerin Işığı Algılamasında Fitokromun Önemi.

[https://www.populertarim.com/bitkilerin-isigi-
algilamasinda-fitokromun-onemi](https://www.populertarim.com/bitkilerin-isigi-
algilamasinda-fitokromun-onemi) (Son Erişim
Tarihi: 30.03.2019)

Yıldız, M., Kasap, E., Konuk, M. (2007) Tuzluluk,
Sıcaklık ve Işığın Tohum Çimlenmesi Üzerine
Etkileri, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen
Bilimleri Dergisi*, 7(1): 225-243.

DEĞERLER EĞİTİMİ

GÖSTERDİĞİN DEĞERLE YEŞERSİN UMUTLAR

Yurdağül GÜROCAK/Bahaettin SARI

10.Sınıf Öğrencileri

Şerife DEMİREL *Danışman Öğretmen*

ÖZET

İnsani değerlerimizin günden güne unutulmaya başlığı bu dönemde, bizim yapabileceğimiz en güzel şey değerlerimizi yaşatarak insanlığa kazandırmaktır. Projemizde hedeflediğimiz amaç, eğitim hayatında olumsuz düşüncelerle karşı karşıya kalmış, azimlerini yitirmiş gelecek ile ilgili hedefleri olmayan öğrencileri tespit ederek kitaplar ve mektuplar aracılığı ile onlara ulaşmaktır. Empati yaparak akranlarımızın içinde bulunduğu duygu durumunu anlamaya çalışılmıştır. Çalışmamızda ki en heyecan verici durum ise, bu etkili iletişimin günümüz internet bağımlılığından uzak mektuplar sayesinde kurulduğudur. 100 kişilik bir grupla tespit edilen akranlarımız olan öğrencilere kendi hayat deneyimlerimizden yola çıkarak mektuplar yazıp, kısa sürede onlara ulaştırdık. Mektuplarımızda biz gençler olarak kendimiz, ülkemiz ve tüm insanlık için neler yapabileceğimiz üzerinde durduk. Onlardan da hedef ve hayallerinden bahsetmelerini istedik. Bu projede mektuplarımızın yanında onların okumaları

için her birine özel kitaplar seçtik. Bu kitapları ayrıca kendi okul kütüphanelerinde diğer arkadaşlarıyla paylaşacaklarını da düşünerek onların kişisel gelişimlerine ve hayal dünyalarına pozitif etkiler yapabilecek etkileyici kitaplar olmasına özen gösterdik. Mektup ve kitaplarını alan arkadaşlarımız aynı heyecan ve özenle bizlere cevap niteliğindeki mektuplarını ulaştırdı. Bu çalışmalarımızın sonunda her iki tarafın görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla anket düzenledik. Çalışmayı yaparken en çok zorlandığımız nokta hiç tanımadığımız birine mektup yazmak ve ilgi alanlarını bilmeden onlara kitap göndermek olmuştur. Sonuçlar elimize ulaştığında olumlu geri dönüşler aldığımızı ve herkesin bu projeyi desteklediğinin kanıtına ulaşmış olduk. Öğrencilerin değerlerimize olan inancının geri kazanılması, arkadaşlık ilişkilerinin önemi, eğitime olan inanç azim ve de yardımlaşmanın gerekliliği gibi daha birçok düşünceyi kazandırmış olduk

Anahtar Kelime: *İnsani değerler, empati, iletişim, mektup, kitap.*

1.GİRİŞ

İnsanlığın var oluşundan bu yana hayatımızın temel unsurlarının en başında çevremizi ve çevremizdeki yaşayanları fark etmek yer alır. Zaten insanlığın gelişebilmesi de ancak yardımlaşma, sevgi, empati ve farkındalık gibi değerleri yaşatarak

oluşmaktadır. Değerler, olması gereken davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki inançlarımız, davranışlarımıza ışık tutan kriterlerdir. Artık iletişimin çok kolaylaştığı çağımızda insanlar farklı yerlerde yaşayan insanların durumları hakkında hızlı bir şekilde bilgi sahibi olabiliyor, empati kurabiliyor, takdir edebiliyor ve destek olabiliyor. Eğitimle ilgili ülkemizdeki temel sorunlardan birisi fırsat eşitliğinin olmamasıdır. Eğitimin bazı bölgelerde dar boyutların içinde kalması ve bu sebepler doğrultusunda yeterli bilgiye sahip olamayan kalıp düşünceler içerisinde hapsolmuş ebeveynlerin çocuklarını da böyle yetiştiriyor olmasıdır. Sonrasında eğitime verilen değer azalması, kız çocuklarının eğitimine engel olma, empati kurmayı denemeden onları eleştirme benzeri davranışlar sonucu öğrenciler umutlarını yitirmektedir. Biz de bu projede böyle bir bilince sahip kültür içinde ki akranlarımızın duygularını anlamaya çalıştık. Böylece empati yaparak güzel bir iletişim yolu kurmayı deneyimledik. Başka birisini anlama, kişiler arasında meydana gelen bir süreç olduğundan anlama duygusal bir etkileşimi gerektiren bir olgudur (Özbay & Canpolat,2003).

İletişim yolu olarak mektup seçmek yazma becerilerimiz kullanabileceğimiz güzel bir yöntem olmuştur. Böylece sahip olduğumuz kelime hazinemizi bir amaca yönelik olarak dilin özelliklerini ve inceliklerini kullanarak mantık ve

ahenk içerisinde karşı tarafa aktarmaya çalıştık (Göçer, 2010).

Bu projede okulumuz öğrencilerinin farklı kültürdeki, aynı yaş grubundaki, eğitim seviyesi düşük olan küçük bir beldede yaşayan daha önce tanışmadıkları lise öğrencilerine ulaşması amaçlanmıştır. Arkadaşlarımızdan teknoloji yoluyla değil de mektup aracılığıyla ile iletişim kurmasını istedik. Mektupla birlikte bir de seçtikleri bir kitabı gönderebileceklerini söyledik. İletişim aracı olarak mektup seçmemizin sebepleri arasında üniversiteli bir gencin yıllardır bir mektup arkadaşı olması sebebiyle postanenin onun adına bir pul bastırması bizleri çok etkilemiş olması da yer almaktadır (Anonim 2018). Mektup yazmanın günümüzde ne yazık ki giderek nostaljik bir hale gelmesi de bizleri mektup yazma konusunda motive etmiştir. Mektubun dikkat ve özen gerektiren bir yazılı anlatım aracı olması, öğrencilerin birbirlerinin kişisel bilgilerini teknoloji aracılığıyla öğrenmemeleri de bizler için oldukça farklı bir deneyim oldu. Ayrıca mektup beklemenin heyecanını üstelik hiç tanımadığımız bir akranımız tarafından yazılıyor olmasından dolayı fazlasıyla yaşamış olduk.

Projemizde farklı kültürdeki akranların birbirini tanınması, motive etmesi ve empati kurabilmesi sağlanarak hayatında hiç mektup yazmamış öğrencilerin bu deneyimi yaşamalarını ve mektup bekleme heyecanını deneyimlemelerini hedefledik.

2. PROJENİN AMACI

Çalışmamızın amacı, eğitim hayatında maddi-manevi olumsuzluklarla karşılaşan geleceğimizin temsilcileri olan öğrencileri eğitime kazandırarak onlara bir umut ışığı yaratmaktır. Kendi yaşantımızdan yola çıkarak öğrencileri önemsendiğimizi hissettiren, ve onlara eğitimin gerekliliğini aşılamanın her birine umut kaynağı olabilecek bir mektup yazdık.

Daha sonrasında ise bu mektupları öğrencilere ulaştırmak üzere kitaplarının arasına yerleştirdik. Böylelikle onlarla mektuplar ve kitaplar aracılığıyla etkili bir iletişime geçmeyi hedefledik. Bunların yanı sıra değerlerimizin yaşatılarak insanlıkla beraber gün yüzüne çıkmasını ve öğrencilerle mektup arkadaşlığı kurmayı amaçladık. Bizim yapmamız gerekenler ise onların kendileri gibi birçok öğrenci tarafından fark edildiğini ve önemsendiğini kanıtlayarak motivasyonlarını yerine getirmeli ve umutlarını yeşertmektir. Kısaca hedeflediğimiz olay onları yaşama, eğitime mutlu bireyler olarak kazandırmaktır.

3. MATERYAL, YÖNTEM VE İŞLEMLER

Grup çalışması olarak gerçekleştireceğimiz bu projede sosyal bilimler araştırma yöntemlerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Eğitim hayatında manevi yetersizliklerle karşı karşıya kalan öğrencileri tespit edip, mektuplar ve kitaplar aracılığıyla onları

mutlu hissettirip eğitime olan inanç ve motivasyonlarını toparlamaya çalışılmaktadır. Çalışmanın akademik desteğe ihtiyaç duyulan bölümlerinde; farklı bölgelerde olumsuz düşünceler içerisinde eğitim gören öğrencileri tespit etmek için bu bölgelerde öğretim görevi yapmış öğretmenlerimizden destek alınmıştır. 100 kişilik bir ekiple gerçekleştirilen çalışmada herkes kendi yaşam tarzından yola çıkarak mektuplar yazıp karşı taraftaki akranlarımıza ulaştırdık. Bu uygulama ile ilgili her iki tarafın da görüş ve düşüncelerini tespit etmek için aşağıda verilen anketi uyguladık.

“GÖSTERDİĞİN DEĞERLE YEŞERSİN
UMUTLAR”

Projesine ait öğrenci görüş anketi.

Değerli öğrenciler,

Bu çalışmanın amacı eğitim-öğretim gören lise öğrencilerinin kardeş okula yazdığı mektupların önemini tespit etmektir. Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgiler, ikinci bölüm ise yazılan mektupların önemi hakkındaki görüş ve düşüncelerinizi evet/hayır şeklinde belirtmek amacıyla hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü bölümde ise açık uçlu sorular ile kişisel görüşleriniz hedeflenmiştir. Anket sonuçlarının objektif olabilmesi için sorulara samimi cevap vermeniz gerekmektedir. Anket üzerine adınızı yazmayınız.

Zaman ayırıp yardımcı olduğunuz için teşekkür ederiz.

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyet :

Kız...

Erkek...

Yaş:

15... 16... 17...

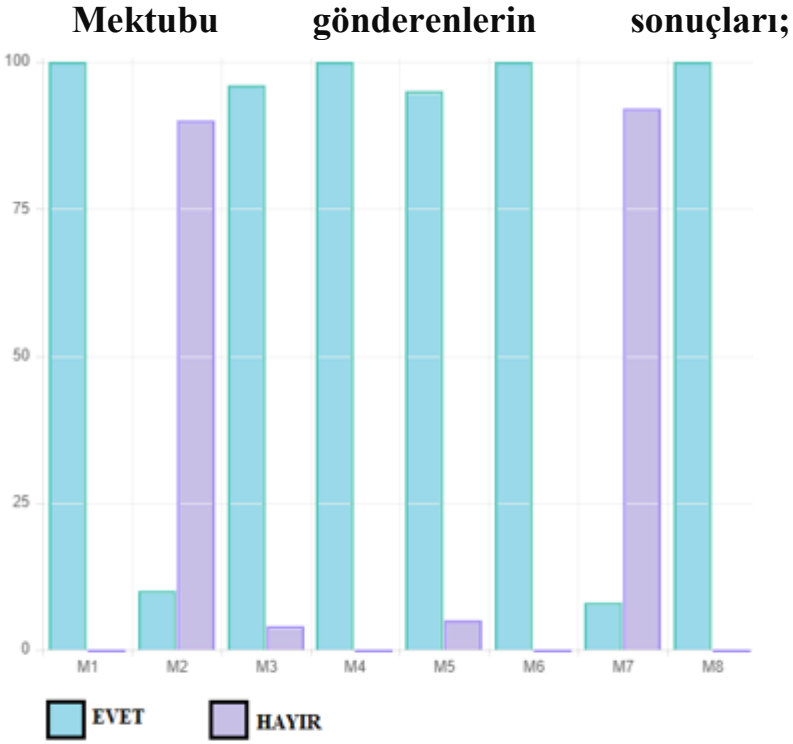
<u>İKİNCİ BÖLÜM</u>	HAYIR	EVET
1.Sizce yardımlaşmak önemli midir?		
2.Hayatınızda hiç unutamadığınız sizi azimlendiren bir mektup aldınız mı?		
3. Belli bir amaç uğuruna size özel kişisel bir mektup almak ister miydiniz?		
4.Diğer insanlar tarafından fark edildiğinizi bilmek sizi değerli hissettirir mi?		
5.Hayatınızda örnek aldığınız bir kişinin azmi (tanınmış kişi/arkadaş vb.) sizi de azimlendirir mi?		
6.Sizin mektubunuz ile bir öğrencinin eğitime olan bakış açısını geliştirmek ister miydiniz?		
7.Sizce arkadaşlık bağı kurmak için, mutlaka sosyal medya aracılığı gerekli midir?		
8.Bu projeyi destekliyor musunuz?		

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

9.Farklı kültürdeki aynı yaşlarda hiç tanımadığınız birisine mektup yazmak size ne hissettiriyor?	
10.Size böyle bir mektup yazılsa nasıl hissedersiniz	

4. BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar, mektup gönderilen çocukların kısa sürede gözle görülür gelişme yaşadığını gösteriyor. Hiç tanımadıkları, farklı kültürel yapılarla sahip kendileri gibi öğrenim gören yaşlılarından böyle bir mektup almak, onlara hayatın buldukları ortamlardan ibaret olmadığını, diğer insanlar tarafından da fark edilip önemsendiklerini göstermiş oldu. Mektuplar sayesinde öğrenciler, bu hayatta birilerinin onları anladığını duygu ve düşüncelerine ortak insanların da olduğunu fark ederek eğitim hayatında kişisel güven, azim gibi duygularını tekrar edinmeye başladılar. Ayrıca bunların yanı sıra hayatlarına bir arkadaş daha eklemenin mutluluğunu yaşayan öğrenciler, hayat enerjilerine yeni bir şeyler katarak mektup arkadaşlığı kurmuş oldular. Onların unutulmadığını, değerlerin halen daha birçok insan tarafından yaşatıldığını fark eden öğrenciler, bu hayatta halen daha güzel şeyler olabileceğinin en güzel kanıtını edinmiş oldular. Unutulmaması gereken en önemli esas ise bu güçlü bağın günümüz internet bağımlılığından uzak, mektuplaşma aracılığı ile kurulduğudur. Mektup gönderenlerin ikinci bölümdeki anket sonuçlarına verdiği cevapların sonuçlar grafikteki gibidir.

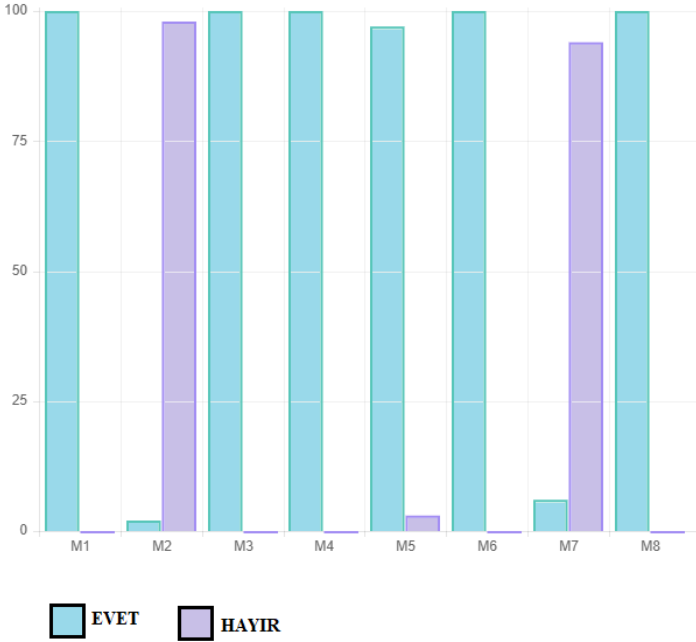
Grafik 4.1 Mektubu gönderenlerin sonuçları

Mektup gönderen tarafın 3.Bölüm Değerlendirmesi

Anketlerden ulaştığımız sonuçlar doğrultusunda mektup gönderen öğrencilerin çok mutlu olduklarını, hayatlarında böyle bir deneyim yaşamının onlara birçok şey kazandırdığını öğrenmiş olduk. Ayrıca her bir öğrencinin hayatlarında böyle bir mektup almak istediklerini, bu durumun onlarda olumlu düşünceler bıraktığı sonucuna ulaştık. Çoğu arkadaşımız

hayatlarında daha önce hiç mektup yazmadıklarını belittiler. Ayrıca bu mektubun hiç tanımadıkları bir akranlarına olması da onları ayrıca heyecandırmıştı. Gönderdikleri mektup ve kitapların geri dönüşümünü beklemenin de oldukça keyifli olduğunu belittiler. Cevap olarak yazılan mektuplar kendilerine ulaştıkların da birilerinin hayatlarına dokunuyor olmanın mutluluğunu yaşadıklarını belirttiler.

Mektubu teslim alanların sonuçları;

Grafik 4.2 Mektubu teslim alanların sonuçları

Mektubu Teslim Alan Tarafın 3.Bölüm Değerlendirmesi

Anketlerden ulaştığımız sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin mektuplardan çok memnun kaldığını, hatta bu mektupların hayatlarındaki en özel hediye olduğunu vurguladıklarını sonuçlandırdık. İnsani değerlerimizin yaşatıldığını fark eden öğrencilerin azim ve mutluluk verici yanıtlarını değerlendirmiş olduk.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, eğitim hayatında zorluk çeken öğrencilerin bir yardıma, desteğe ihtiyaç duyduklarını kanıtlamış oldu. Projeye başlarken geleceğe dair hiç bir umudu olmayan, yetersiz azimle eğitime devam eden öğrencilerle karşı karşıyaydık. Fakat kitaplar ve mektuplar öğrencilerin ellerine ulaşır ulaşmaz her bir bireyi tekrar kazandığımızın farkına vardık. Daha önce kendi hayat zevklerinden, hobilerinden dahi haberdar olmayan öğrenciler yeni bir arkadaş edinmenin verdiği sevinçle geri dönüş mektuplarında kendilerini mutlu eden alanlardan bahsetmeye başladılar. Projenin asıl amacı ve edindiğimiz en güzel sonuç ise şudur; Geleceğe dair hiçbir azmi olmayan, hayatlarında bir kitabı baştan sona bitirmeyen öğrenciler gönderilen kitapları kısa sürede

bitirerek eğitime olan düşüncelerini ve gelecek hedeflerini tekrar inşa etmeye başladılar. Bunların yanı sıra insani değerlerin böylesine yaşatıldığını, kendilerine değer verildiğini hissettiklerindeki sevinç ise bizi bu projeye bir kez daha bağladı. Proje hakkındaki görüş ve düşünceleri ölçmek amacıyla yaptığımız anketlerde ise, ankete katılanların bu projeyi tamamı ile destekledikleri ve bu uygulamanın hem kendileri hem de karşı tarafa birçok şey kazandırdığına dair güzel sonuçlar elde ettik. Ve de herkesten projeye devam etmemiz doğrultusunda güzel destekler alarak anketi değerlendirmiş olduk.

KAYNAKÇA

- Anonim (2018).Haberler, Gündem, PTT, üniversite öğrencisi adına pul bastı!(27.05.2018).Haber Türk. <https://www.haberturk.com/ptt-universite-ogrencisi-adina-pul-basti-1987294>
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. Journal of International Social Research, 3(12).
- Özbay, M. H., & Canpolat, B. I. (2003). Psikoterapide empati-nesnellik ikilemi. Klinik Psikiyatri Dergisi, 6(1), 39-45.

BİLGİSAYAR

ARAMA ALGORİTMALARINI KIYASLANMASI

Mustafa ÖZCAN / Zeki Efe EVCİMAN

9. Sınıf öğrencileri

Durdu Aslı KAPLAN YAŞKAYA

Danışman Öğretmen

ÖZET

Bir problemi çözümlmek veya bir hedefe ulaşmak için tasarlanarak takip edilen işlem adımlarına algoritma denir. Algoritmik düşünme yaşamsal problemlere çözüm bulmada önemli bir faktördür. Veri depolama; geçmiş zamanda arşiv odalarında gerçekleşirken, günümüzün gelişen teknolojisi ile bu durum dijital arşiv niteliğindeki veri merkezlerine taşındı. Veri merkezlerinde oluşan veri yığınları beraberinde bilgi yönetiminde ve bilgiyi geri getirmede zamansal sorunlara yol açtı. Bilgiyi arama noktasında hızlı algoritmalara ihtiyaç duyuldu. Çalışmamızda algoritmanın tanımı, algoritmik düşünce biçiminin faydaları, arama algoritmalarına ihtiyaç duyulan problemler, arama algoritmaları anlatılmaya çalışılacaktır. Arama algoritmaların akış diyagramları oluşturulup, programlaması yapılacaktır. Sonrasında kodlaması yapılan programların çalışma zamanlarının kıyaslanması

gerçekleştirilecektir. Çalışmanın sonunda bu arama algoritmaları üzerinde ne gibi iyileştirmeler yapılabileceğine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Veritabanı, algoritma, diyagram, arama

1.PROJE AMACI

Büyük veri yığınlarında bilgi arama işlemi, zaman alan ve bilgi yönetimini zorlaştıran bir işlem olmasından dolayı önemli bir problem haline gelmiştir. Bu problemin çözümünde arama algoritmaları önem kazanmıştır.

Amacımız;

1. Algoritmik düşünceyi geliştirmek,
2. Algoritma akış diyagramı oluşturmayı öğrenmek,
3. Günlük yaşamda karşılaşılan arama problemlerini ortaya koymak,
4. Bilgi işlemsel düşünmeyi sağlamak,
5. Arama algoritmalarını araştırmak ve çalışma mantığını kavramak,
6. Veri türlerine göre arama algoritmalarını kıyaslamak,
7. Öğrencilerde özgüveni desteklemek,
8. Öğrencilerin kodlama becerilerini geliştirmek,
9. Öğrenciler arasında dayanışmayı güçlendirmek,

10. Öğrenciler arasında kişisel önem duygusunu geliştirmek,
11. Öğrencilerin yaşamlarında karşılaştıkları soruları, dış etkilerden bağımsız olarak resmi, sınanabilir, çözülebilir problemlere dönüştürmelerini sağlamaktır.

2.YÖNTEM

Bir problem çözümlenirken algoritmik ve sezgisel olmak üzere iki yaklaşım kullanılır. Algoritmik yaklaşımda var olan uygulanabilir yöntemlerden zaman ve karmaşıklık bakımından en iyi işlem basamakları bütününden faydalanılır. Algoritmalar metin aracılığı, düz ifade ya da akış diyagramları ile ifade edilir. Ardından herhangi bir programlama dili aracılığı ile bilgisayarlar tarafından işletilebilir. Çalışmamızda bu düşünce biçiminin gelişmesi amacıyla gündelik problemler oluşturup algoritmalar geliştirilecektir. Gelişen bu dijital çağda bilgi işlemin önemine yer verilerek, bilgi yönetim sistemlerinin başlıca sorunu olan veri arama problemi araştırılacaktır. Arama probleminin çözümünde kullanılan algoritmalar veri türlerine göre gruplandırılacaktır. Algoritmalar öncelikle sözel ifadeler ile ardından akış diyagramları ile ifade edilecektir. Ardından bilgisayar ortamında kodlama işlemi yapılacaktır.

Algoritmanın verimliliği, problemi ne kadar doğru çözdüğü ile ilişkili bir niteleme değildir. Bir

problemin doğru sonucu vermesi için algoritma üretilir. Dolayısı ile elimizdeki algoritmaların hepsinin doğru sonuç verdiği kabul edilir. Algoritmanın karmaşıklığı, matematiksel olarak asimptotik üst sınırı ifade eden “Büyük O Gösterimi” ile belirtilir. Verimliliği de karmaşıklık fonksiyonuna göre kıyaslanır. Algoritmaların karmaşıklığı programlama diline ya da programlama platformuna bağlı değildir. Arama algoritmalarının verimliliği de bu asimptotik büyüme fonksiyonu ile kıyaslanır. Bilgisayar ortamında aynı platform ve programlama dili kullanılarak algoritmaların aynı miktarda veri türleri için çalışma süreleri hesaplanır. Veri türlerine göre karmaşıklığı en düşük çıkan fonksiyonlar belirlenir. Son olarak arama algoritmaları iyileştirilmeye çalışılır.

3.SONUÇ

Dijital veri yığınlarının arasından bilgi aramanın çok kıymetli olduğu günümüzde öncelikle günlük yaşam problemine dayalı sayısal verilerden oluşan bir yığın belirledik. Ağaç veri yapısını kullanan Depth First Search, Binary Search Tree ve Breadth First Search bu algoritmaların öncelikle çalışma mantıkları, kodlamaları ve karmaşıklıkları üzerine bir kıyaslama işlemi gerçekleştirildi. Verilerin ağaç üzerine yerleştirme şekilleri incelendi. Öncelikle onluk bir sayı veri dizisi oluşturup, ağaç diyagramı üzerine yerleştirme işlemi yapıldı. Bu ağaç veri yapısı

üzerindeki verilerde arama için dolaşma işlemi gerçekleştirildi. Bfs de dolaşma işlemi, başlangıç düğümünden başlanıp dışa doğru tüm komşuları ziyaret edip ardından komşunun da komşularını ziyaret etme işlemi ile devam etmektedir. Dfs' de dolaşma işlemi ise, bir düğümünden başlayıp düğümün bir kenarında o kenar üzerinde gidilebilecek en uzak düğüme kadar sürdürülür. Ardından geri gelip ve diğer kenarı denenir. Bu şekilde tüm düğümler gezilene kadar devam edilir. Binary Search Tree de her düğümün solundaki koldan ulaşılacak bütün verilerin düğümün değerinden küçük, sağ kolundan ulaşılacak verilerin değerinin o düğümün değerinden büyük olmasını şartı olduğundan dolaşma işlemi yapılırken gelen sayının ana düğümdeki sayıdan küçük ya da büyük olduğuna bakılır. Ona göre, bir taraftaki komşuluklara hiç bakılmasına gerek kalmaz. Bu durumun da karmaşıklığı epey düşürdüğü görülmüştür. Bu süreçte veri sayısı sonsuza giderken Binary Search Tree' nin diğer algoritmalara göre karmaşıklık zamanının daha iyi olduğu gözlemlendi. Bunun üzerine bu üç algoritmanın hazır kodlamaları sayesinde deneysel kıyaslamaya ile de durumu tatbik ettik.

SPOR

YENİ DÜNYA TRENDİ: ESPOR

Muhammed VAROL/Mehmet Ali Ümit
YILMAZ 11. Sınıf Öğrencileri
Olca DEVECİ Danışman Öğretmen

ÖZET

Dünyada internetin yaygınlaşması ile adeta sanal bir dünya kurulmuştur. Bu sanal dünya da video oyunları son yıllarda yerini iyice sağlamlaştırmıştır. Espor kısaca video oyunları müsabakaları olarak tanımlanabilir. Bu çalışma da giderek büyüyen bir sektör haline gelen esporu ülkemizde daha çok gence bilinçli bir şekilde tanıtmak ve farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Ülkemizde ve dünyada genç nüfus için yeni bir iş ve kariyer basamağıdır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın evreni Antalya ili Döşemealtı ilçesinden seçilen 2 farklı ortaöğretim okulundaki 10 ve 11. Sınıf öğrencileridir. Veriler yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak toplanıp içerik analizi ile incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda gençlerin sıklıkla video oyunu oynadığını ancak espor hakkında detaylı bilgi sahibi olmadıkları saptanmıştır. Örneklerine baktığımızda bilinçli olarak bu meslek icra edildiğinde ülkemiz gençlerinin de bu konuda diğer dünya gençleriyle her konuda olduğu gibi bu

konuda da yarışabileceğimiz kanıtlanmıştır. Bu meselede de aileye ve bazı devlet kurumlarına da belirli görevler düşmektedir. Hedefleri ve hayalleri peşinde giden gençlerin önünün ailesi tarafından kesilmemesi onun için en büyük destek olacaktır. Bu anlamda ailelerin bilinçlendirilmesi çok önemlidir, devletin ilgili kurumları bu konuda bilinçlendirme çalışmaları yapmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Espor, video oyunu, gençlik, teknoloji*

1. GİRİŞ

Video oyunu, bilgisayar veya oyun konsolu gibi görüntü sinyali gönderen bir video ile görsel bir kullanıcı arayüzü (televizyon, monitör vs.) kullanılarak oynanan oyun türüdür.

Video Oyunlarının Tarihi:

Video oyunlarının tarihine indiğimizde ilk oyun 1960 yılında William Higinbotham tarafından geliştirilen basit bir tenis simülasyonuydu. 1962 yılına gelindiğinde ise iki kişilik seçeneği de bulunan bir uzay gemisi oyunu tasarlandı. 1971 senesinde Nolan Bushnell bilgisayar oyunlarını eğlence sektörünün içerisine sokmak istiyordu. Bu fikirle hocasının geliştirdiği bu oyunu alarak düzenledi. Böylelikle ilk jetonlu oyun makinesini oluşturdu. Adı “Computer Space” olarak kondu. Bu oyunun

haklarını 500 \$'a satın alan Nutting Associates 1500 makine daha üretti. Ama bu oyun beklenen ilgiyi göremedi. Çünkü insanlar televizyonlarında ki şeyleri kontrol etmeye alışık değillerdi. Bushnell 500 \$ ile "Atari" şirketini kurdu. Pong isimli oyunla-topu iki oyuncunun aşağı yukarı hareket eden iki dikdörtgen ile kontrol etmesiyle oynanan oyun-geri dönen Bushnell, hangi firmaya gittiye geri çevrildi. Prototipini California' da bir bara koydu. İlk gün aletin bozulduğuna dair telefon aldı. Tamir etmeye gittiğinde bozuk para kısmının dolu olmasından ötürü sıkıştığını hemen anladı. Bundan sonra bilgisayar oyunları gelmeye başlandı. 1981'de Atari en hızlı büyüyen şirket haline geldi. Fakat Bushnell 1976 senesinde Warner Communications'a 28 Milyon \$'a satmıştı. Apple, Microsoft, Lucasfilm Games gibi şirketler oyun piyasasına girmeye başladı. Günümüze kadar oyun üreticileri ve firmalar tarafından çeşitli teknolojiler kullanıldı: 5.25'lik disketler, bantlı kasetler, CD bunlara birer örnektir.

Elektronik Spor Nedir?

Elektronik spor (diğer adlarıyla e-spor veya espor), organize video oyunu yarışmalarına verilen isim. Her oyun espor oyunu olarak sayılamaz. Bunun için iki belli başlı kriter vardır. Oyuna herkesin eşit başlaması ve ödeme yoluyla herhangi ek özellik ya da güçlendirme alınmaması.

Elektronik Sporların Tarihi:

Espor tarihine baktığımızda ise 1980’li yıllara geri dönüyoruz. Rekabetçi oyunculuk neredeyse video oyunlarının çıkışından beri etrafta olan bir tür. İlk olarak çıkan arcade oyun makineleri bile oldukça heyecanlı mücadelelere ev sahipliği yapmıştı. Önceleri bu mücadeleler arkadaşlar arasında, genellikle en yüksek skoru geçmeye çalışmak şeklinde başlamış olsa da, organize turnuvaların ortaya çıkması çok uzun sürmedi. 1980 yılında Atari Space Invaders Turnuvası düzenleyerek espor kültürünün tohumlarını atmıştır. Bu turnuvaya yaklaşık 10 bin kişi katılmıştır. 90’lı yıllarda oyun konsolları atari makinelerinde düzenlenen turnuvalar artış gösterdi. Nintendo, Blockbuster gibi firmalar sponsor olmaya başlamışlardı. 90’lu yıllarda PC oyunculğunun yükselişi ile birlikte, ilk gerçek eSpor mücadeleleri de ortaya çıkmaya başladı. 1997 yılında Red Annihilation adı altında düzenlenen “Quake” turnuvası, espor etkinliklerinin ilk gerçek etkinliği olarak kabul edilir. Neredeyse 2 bin katılımcıyı kendisine çeken turnuvanın ödülü ise, Quake’in baş tasarımcısı ve efsanevi oyun yazarı John Carmack’ın sahibi olduğu Ferrari olarak belirlenmişti. Red Annihilation turnuvasından birkaç hafta sonra, ilk büyük oyun liglerinden birisi olan Cyberathlete Profesyonel Ligi (CPL) kuruldu. Aynı yılın ilerleyen aylarında CPL ilk turnuvasını düzenledi. Ertesi yıl ödül havuzlarını 15,000\$

seviyesine yükseltmişlerdi. CPL’i ilerleyen dönemlerde başka ligler ve turnuvalar takip etti. Espor asıl halini 2000’li yıllardan sonra almaya başladı. 2002 yılında başlayan Major League Gaming (MLG), FPS oyunlarından strateji oyunlarına kadar birçok oyun türünde turnuvalar düzenledi. Şu anda en büyük ve başarılı espor liglerinden biridir. MLG aynı zamanda Kuzey Amerika’da televizyonda yayınlanan ilk turnuvayı da gerçekleştirdi. 2006 yılında Halo 2 seri maçları USA Network üzerinden canlı yayınlanmıştır. Güney Kore de son birkaç yıldır espor maçları televizyondan canlı olarak yayınlanmaktadır. Ülkemizde de geçtiğimiz Kasım ayında IEM Chicago 2018 finali DMAX kanalı üzerinden canlı yayınlanmıştır.

Ülkemizde Bu Sektöre Yönelik Adımlar:

Ülkemizde Nisan 2018 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Türkiye Espor Federasyonu kurulmuştur. Bu hamle ülkemizde elektronik spor sektörüne yapılan yatırımların büyüyen gelişmesine bir işaret olarak algılamakta sakınca yoktur. Ülkemiz de ayrıca Espor Kulüpleri Birliği kuruldu. Başkanlık görevini 1907 Fenerbahçe Espor Başkanı Sina Afra üstlenmiştir. Yaşadığımız şehrin Gençlik ve Spor Bakanlığı İl yada İlçe Müdürlüğüne birkaç evrak ile gidilip esporcu lisansı alınabilir. Son birkaç senede gerek devlet tarafından gerek büyük spor kulüpleri tarafından takımlar kuruldu. Bu yönde teşvikler verildi. Ülkemizin güzide üniversitelerinden

Bahçeşehir Üniversitesi tarafından League of Legends Vodafone Freezone Şampiyonluk Ligi ve Yükselme liginde ki oyuncularına ve espor üzerine proje sunanlara %100'e varan burs vermektedir. İlk kez 3 kredilik 'Oyun Sektörü ve Espor' seçmeli dersi yükseköğretim müfredatına dahil oldu. Program bu yönüyle dünyada da bir ilk olma özelliği taşıyor.

Esporum Önemi ve Dünya Ekonomisine Etkisi:

Günümüzde ülkemiz ve dünyada gençler için sosyalleşme ve kariyer basamağı olarak görülmeye başlandı. Profesyonel oyunculuk artık bir meslek olarak sayılıyor. Ülkemizde VF Şampiyonluk Ligi oyuncuları yıllık ortalama 70 bin ile 100 bin TL arası kazanmakta tabii ki bu rakamlar oyuncu ve takım arasında yapılan anlaşmaya göre değişkenlik gösterebilir. Yurt dışında ise senelik milyon dolarlar kazanan oyuncular mevcut. Ünlü ekonomi ve iş dergisi Forbes verilerine göre en değerli espor takımları şunlar:

- Cloud9 — \$310 milyon
- Team SoloMid — \$250 milyon
- Team Liquid — \$200 milyon
- Echo Fox — \$150 milyon
- OpTic Gaming — \$130 milyon
- Fnatic — \$120 milyon

- Gen.G Gaming — \$110 milyon
- G2 Esports — \$105 milyon
- Immortals — \$100 milyon
- Envy Gaming — \$95 milyon
- 100 Thieves — \$90 milyon
- Counter Logic Gaming — \$50 milyon

Ayrıca listenin ilk sırasındaki Cloud9 takımı Forbes'un "Bir sonraki milyarlık şirketler" listesinde de kendine yer bulmuştu. Espor yatırımları artarak devam ediyor. Ünlü basketbol efsanesi Michael Jordan ve dünyaca ünlü şirket sahiplerinin de arada bulunduğu yatırımcılar Team Liquid takımının sahibi aXiomatic'e \$26 milyon yatırım yaptı. Çinli internet şirketi Tencent, önümüzdeki beş yıllık süreçte espora yapacakları yatırımın 15 milyar dolar dolaylarında olacağını açıkladı. Dünyanın en önemli otomobil şirketlerinden Mercedes Benz ile popüler fast food zincirlerinden McDonald's Alman Milli Takımı sponsorluk havuzundaki yatırımlarını geri çekerek, espora yatırım yaptılar. Özellikle her iki şirketin de genç hedef yaş grubunun(19-24 yaş) geleneksel sporlardan çok espor ile ilgilenmesi bu kararın alınmasında etkili oldu. Mercedes şirketi zaten öncesinde LPL (Çin Ligi) takımlarında Royal Never Give Up (RNG) ile anlaşma imzalamıştı. Dünyaca ünlü spor malzemeleri üreten Nike, RNG LoL oyuncusu Uzi ile bireysel sponsorluk imzalamış

ve Lebron James gibi NBA efsaneleri ve ünlü sporcuların bulunduğu bir reklam filminde oynamıştır. Bunun yanı sıra önümüzdeki sezon LPL takımlarının formalarını üretmesi konusunda sponsorluk anlaşması imzalamıştır. Son gelişmelerden birisi de Amerikan Ordusun personellerinden oluşan bir espor takımı kuracak olması. Takımın şimdilik sadece Fortnite şubesi olacak ama ilerleyen zamanda başka takımlarında kurulması kuvvetle muhtemel. Yapılan açıklamada programın amacının orduya ve sunulan imkanlara farkındalık sağlanması olduğu belirtildi. Yine aynı açıklamada askerlerin uzun bir süredir bu konu hakkında isteklerini belirttiklerinin de altı çizildi. Ayrıca günden güne artan oyuncu sayısı ile oyun firmaları oyunları gerek güvenlik gerek oyun içi kontrol ve yönetici olarak daha çok kişiyi istihdama kavuşturarak dünya ve ülke ekonomilerine verdiği desteğini daha da arttırmakta.

En Popüler Espor Oyunları:

- League of Legends (LoL)
- Dota 2
- Counter Strike: Global Offensive
- Playerunknowns Battlegrounds (PUBG)
- FIFA
- Fortnite

- Hearthstone
- Rainbow Six Siege
- Smite
- Overwatch
- StarCraft 2
- F1 Esports

Ülkemizin Espor Alanındaki Başarıları:

- 2016 CS: GO Dünya Şampiyonluğu
- 2013 ESL Balkan Şampiyonası Şampiyonluğu
- Space Soldiers takımımızın ELEAGUE Major 2018 Turnuvasına katılımı
- 2014 Dark Passage takımımızın Worlds 2014 Turnuvasına katılımı
- 1907 Fenerbahçe Espor takımımızın Worlds 2017 Turnuvasına katılımı
- Sergen “Broken Blade” Çelik TSM’e transfer olarak bu konuda ilki başardı.(2018)

Tablo 1. Anket Sonuçları

Maddeler	Katılıyorum	%	Kararsızım	%	Katılmıyorum	%
M ₁	17	42,5	7	17,5	16	40
M ₂	15	37,5	4	10	21	52,5
M ₃	14	35	8	20	18	45
M ₄	15	37,5	8	20	17	42,5
M ₅	7	17,5	10	25	23	57,5

M ₆	20	50	7	17,5	13	32,5
M ₇	18	45	8	20	14	35
M ₈	17	42,5	4	10	19	47,5
M ₉	11	27,5	4	10	25	62,5
M ₁₀	26	65	4	10	10	25
Toplam	160	40	64	16	176	44

Tablo 1'deki anket sonuçlarına cinsiyet, aylık gelir durumları gibi kıstaslar dikkate alınarak ulaşılmıştır. Ankete Yusuf Ziya Öner Fen Lisesi ve Erünel Sosyal Bilimler Lisesi öğrencisi olan 40 kişi katılmıştır.

Önermeler:

Dünyada popülaritesi günden güne artan bu sektör içinde olmayı hedefleyen ve isteyen çocukların önüne özellikle ebeveynler tarafından engel konulmaması gerekmektedir. Bu sektörün ismini duyuran ve duyuracak olan yatırımlardır. Aynı şekilde ülkemizde turnuva ve organizasyon sayılarının artması gerekmektedir. Ülkemizde bu sektöre daha fazla yatırım yapılması durumunda ülkemizde ki bu sermaye ile birlikte ülkemize olumlu bir geri dönüş yaşatılacaktır. Ailelerin genel olarak oyun oynamayı zaman kaybı olarak görmesi ülkemizde yetişecek olan profesyonel oyuncuların önünde koca bir dağ gibi durmaktadır. Ailelerin gençler için yeni iş kapısı olacak olan espor sektörünü hakkında bilinçlenmesi gerekmektedir.

2. SONUÇ

Verilerden elde ettiğimiz sonuçlara göre gençlerin genellikle oyun oynadıklarını fakat bu sektör hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları saptanmıştır. Bu sektörün sadece kendi yarattığı kültür ile değil yazılım sektörüyle de iç içe olduğu araştırmalar neticesinde anlaşılmıştır. Bu sektöre yapılan yatırım meblağlarının sürekli arttığına ulaşılmıştır. Bu konuda bilinçli aileler tarafından yetiştirilen çocukların bu sektörde tutunup başarılı olduğu anlaşılmıştır. Gençlerin ve ailelerinin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. TESFED ile de bu sektörün devlet tarafından resmiyete dökülmesi önemli bir adımdır. Yine aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yazılım ve robotik çalışmaların müfredata dahil edilmesi kendi oyunumuzu yapabilmek açısından çok önemli bir gelişmedir.

Kaynakça:

<https://www.merlininkazani.com/bilgisayar-oyunlari-tarihi-makale-144>

<https://dijitalsporlar.com/makaleler/dunyada-espor>

<http://5mid.com/fortnite/amerikan-ordusu-espor-takimi-kuruyor>

<https://www.fanatik.com.tr/nike-espor-oyuncusu-uzi-ile-sponsorluk-anlasmasi-imzaladi-2018762>

<http://5mid.com/lol/michael-jordan-team-liquide-yatirim-yapti>

<https://playerbros.com/espora-bir-buyuk-yatirim-da-mercedes-benz-ve-mc-donalds-sirketlerinden-geldi/>

<http://5mid.com/haber/tencent-onumuzdeki-bes-yil-icerisinde-espora-15-milyar-dolarlik-yatirim-yapmayi-planliyor>

<http://5mid.com/haber/cloud9-forbesun-en-degerli-espor-organizasyonlari-siralamasinda-birinci-oldu>